

Samenvattingen van de teksten uit het ‘Oude Gasthuisboek’

(fol.1r)

Datum : 14 augustus 1658
Onderwerp : inbinden gasthuisboeken
Gasthuismeester : A. Francken
Belanghebbende : boekbinder Isack Eevertsen Krevenger¹

Op deze bladzijde staat hoe dit boek tot stand is gekomen. Kennelijk waren er twee boeken waarin allerlei transacties (vooral verpachtingen en kostcontracten) van het Gasthuis waren genoteerd, *het oude ende nieuwe boeck*. Gasthuismeester Francken heeft deze twee boeken samen laten inbinden en met wit papier laten doorschieten (d.w.z. de, deels versleten, oude vellen met dun wit papier versterken en bij het inbinden nieuwe vellen tussenvoegen). Op 14 augustus 1658 heeft hij aan boekbinder Isack Eevertsen Krevenger voor de nieuwe band en zijn werk 37 stuiver betaald.

(fol.1v, 2r en 2v blanco)

(fol.3r)

Datum : zaterdag *post Conversionem Pauli*, d.w.z. na de Bekering van Paulus (25 januari) 1546
Onderwerp : uitgifte in erfelijke pacht (huur)
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmydt
Ten overstaan van : schepenen Blijffer en Splinter
Belanghebbende : Armgart, weduwe van Evert Cupers de Jonge

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde schepenen en met toestemming van de gezamenlijke schepenen een huis in erfelijke pacht (huur) gegeven aan Armgart, de weduwe van Evert Cupers de Jonge, en haar kinderen. Jaarlijks zal zij hiervoor op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) drie rijderguldens betalen aan het Gasthuis.

Niet vermeld wordt om welk huis het gaat. Mogelijk is dat het op fol.9v vermelde huis van Arnt Voyst aan *dat straet tegen Bernt van Gulicks voederhuys*, nu in de alinea daarvoor sprake is van de Smeetstraeten en van dat huis wordt gezegd dat het in erfelijke pacht is gegeven aan Evert Kup.

(fol.3v t/m 8v blanco)

(fol.9r t/m 13r)

Datum : begin 16e eeuw
Onderwerp : overzicht van ontvangsten van het Gasthuis die vervallen op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari)

Het gaat om een lijst van ontvangsten die het Gasthuis jaarlijks op Sint Petrus ad Cathedram ontving uit huizen en hoven (moestuinen) binnen en rondom Doesburg. Die ontvangsten bestonden zowel uit huren of pachten als uit op die huizen en hoven gevestigde renten en werden ook wel ‘uitgangen’ genoemd: het waren inkomsten die uit die huizen en hoven ‘gingen’. Zie het hoofdstuk ‘De inkomsten van het Gasthuis: huur, pacht en rente’ op p. 18 e.v. hiervóór.

De lijst is opgebouwd vanuit de datum waarop de betalingen plaats moesten vinden, in dit geval dus op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari).

1. Zie over hem J.W. van Petersen, *Zojuist verschenen, Vier eeuwen boek en krant in Doesburg*, Doesburg 2008, p.22 e.v.

De afbeelding hiernaast: De verpachting van Dijkens Maten in 1514 (uitsnede uit folio 68r; p.164).

De optekening per rente of huur begint steeds met de aard en ligging van het bezwaarde goed, bij huizen vaak vergezeld van de naam van een persoon, waarmee meestal de bewoner zal zijn bedoeld. Vervolgens wordt ook de eigenaar genoemd die de rente gevestigd heeft, tenzij dit dezelfde persoon was als de reeds genoemde bewoner. Daarna volgen nog eventuele latere eigenaren/renteplichtigen (of die ook bewoners van het huis waren valt meestal niet uit te maken).

Zo was bijvoorbeeld van het hierna als eerste genoemde huis dus Ringeberch de bewoner ten tijde van de vestiging van de rente, terwijl Meester Dirk Timmerman de eigenaar was die deze gevestigd heeft. Later is Johan te Holthusen eigenaar geworden en ten tijde van het opmaken van de lijst zijn Rutger van Stroemberch en zijn nicht dat. Bij sommige andere goederen – bijv. Arnt Voysts huis, alinea 2 van fol.9v – is bovendien later in een ander handschrift aangetekend wie op dat latere moment ('nu') eigenaar waren.

Die latere aantekeningen zijn voor een deel van de hand van gasthuismeester Arndt Baerken, dus uit de 2e helft van de 16e eeuw, bijv. de (twee keer aantekende) aflossing van een (ook twee keer vermelde) rente in 1586 op fol.11v en fol.21r¹. Sommige aantekeningen vermelden ook aflossingen aan gasthuismeester Frederick van den Dam in 1615 (fol.29v en 33r).

Het overzicht zelf dateert in ieder geval van na 21 februari 1485, nu de schrijver ervan blijkens fol.9v alinea 3 reeds beschikte over de twee *cedelen* die volgens fol.17r op die datum zijn opgemaakt. Uit het feit dat Johan te Holthusen op fol.9r wordt genoemd als een van de vorige bewoners van het zojuist genoemde huis en hofstede van Ringeberch is waarschijnlijk zelfs af te leiden dat het van na 1498 dateert (zie de voetnoot daar). De zo te zien van dezelfde hand afkomstige lijsten van renten die op Sint Maarten vervallen (fol.27r e.v.) en van *erfnisse des gasthuys* (fol.33r e.v.) dateren van na resp. 1514 (zie de samenvattingen van fol.29v alinea 2 en 31r alinea 2) en 1525 (zie de samenvatting van fol.141r-145v).

Maar onder het overzicht heeft nog een oudere laag gezeten. Blijkens dezelfde passage op fol.17r zat één van die cedelen immers in *des gasthuys aelde boeck*, ook genoemd op fol.218r en v. Waarschijnlijk is het overzicht althans voor een deel overgeschreven uit dit oudere (niet bewaarde) boek en daarbij geactualiseerd, vandaar de passages over wie 'nu' eigenaar of bewoner is. Het gaat dus om een tekst met verscheidene lagen.²

1. Deze gasthuismeester heeft in 1581 ook een uittreksel uit *een oldt Gasthuys boeck* in dit boek gezet (fol.218r). Dit moet een andere Arndt Baerken zijn dan degene wiens weduwe Van de Ven vermeldt bij een boedelscheiding in 1558 (OAD inv.nr.4613). Degene die een verklaring aflegt over een anonieme schenking aan het Gasthuis in 1602 (fol.40v) is waarschijnlijk weer een ander.

2. Toelichting E.J. Harenberg (2011). Zie ook het hoofdstuk 'De samenstelling van het Gasthuisboek' op p. 12 e.v.

Bekering van Paulus - Hans Baldung Grien (1505-1507), houtsnede. Collectie Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

Overzicht van renten te ontvangen op Sint Petrus

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
(fol.9r)			
Ringeberchs huis en hofstede	Berchstraete ¹	meister Derick Timmerman, later Johan te Holthusen ² , nu Rutger van Stroemberch en zijn nicht	4 stadsponden en 3 pachtgroten
Garyt die Mulners huis en hofstede	Berchstraete naast Otto ter Beeck	Wilhem ter Beempthorst, later Garijt van Tiel, nu Johan van Amsen	3 stadsponden ³
huis en hofstede	op de hoek van de Zantberch naast de stadsmuur	Gertruyt van Gent, nu Henrick Martens	2 stadsponden
have van Gertruyt Tijcken	naast het vorige goed		10 stuiver Carolus (?) ⁴
(fol.9v)			
Arnt van Baers huis	Smeestraete naast Garijt Schoemake	Wijsze op 't Griet, nu Luutken Post	3 stadsponden
Arnt Voysts huis	<i>dat straete</i> (de Smeestraete?) tegen Bernt van Gulicks voederhuis	Harmen den Bade, later Garijt Beem, nu Johan van Moers; het Gasthuis heeft dit huis geërfd van Johan van Moers en in erfelijke huur gegeven aan Evert Kup voor	31 Karolus stuivers 3 golden ridders
Gusten ten Broickes huis	in de hoek van het kleine straatje achter het huis van Johan ten Kolck (dus achter het kerkhof; zie fol.21r)	nu Johan Wethorst, nog later de weduwe Wethorst	5 stadsponden
Hillen van Millingens hofstede	Barchstraete bij het Gasthuis Kerkhof	bewoond door de priester Philips Wolff	3 stadsponden, een tijd lang <i>verlaten</i> krachtens 2 cedels ⁵

1. Het gaat hier dus om een ander huis dan *Ringenerchs leemhuse in die Smeestraete* (zie fol.19v).

2. Blijkens RAD 1498, p.99 kopen Johan ten Holthus en zijn vrouw Mechtelt op 18 september 1498 een huis en hof in de Barchstraat, kennelijk dit huis. Volgens het RAD bedraagt de pacht 4 stadsponden en 2 pachtgroten, wat overeenkomt met de tekst hier in het Gasthuisboek dat van de pacht van 4 ponden en 3 groten *den enen pachtgroet is quyt ende afgekocht*.

3. Nl. 1 pond vermeerderd met de 2 pond die de kerk uit dit huis kreeg; die rente van 2 pond is *verbutet* (geruild) met de rente van 2 pond die het Gasthuis jaarlijks kreeg uit Engelbert Glasmakers huis op de hoek van de Smeestraat. Deze ruil heeft volgens RAD 1488, p.55 plaatsgevonden op 25 januari 1488.

4. Moeilijk leesbaar. Volgens de gasthuisrekening van 1503/04 (OAD inv.nr.2845, p.4) betaalde Henrick Ringenberch toen ½ goudgulden per jaar aan erfpacht over deze hof. In 1515 wordt deze *hofstede met haeve* voor 10 Brabantse stuivers per jaar verpacht aan Aelt Dibbets en zijn vrouw (fol.51r).

5. *Verlaten* betekent hier waarschijnlijk kwijtgescholden, d.w.z. dat deze rente/huur tijdelijk niet betaald hoefde te worden op grond van de twee cedels (schriftelijke stukken) genoemd op fol.17r. Zie daar voor de verklaring van deze passage, waaraan later is toegevoegd *nae doeden heer Jansz*; mogelijk was dit een volgende priester die het huis na Philips Wolff heeft bewoond (verklaring E.J. Harenberg 2011).

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
Peter Holtsniders huis	Smeestraete bij de put	Arnt ten Have, nu Aelbert Tantinck ¹ , die het samen met het huis van Hagen tot één huis heeft vertimmerd, nog later de erfgenamen van Symen Baerken	4 stadsponden
Garijt Assens huis	tussen het huis van Johan op ten Oerde en dat van Wilhem die Meij	Henrick Stockmans weduwe, nu Derck Stochaven	2 gouden aelde schilden = 3 gouden Rijns guldens
(fol.10r en 10v blanco) (fol.11r)			
Henrick Kusers huis	Zantberch naast Henrick Winterpols huis	meester Peter ten Bleecke, nu Egbert Dapper	1 gouden Rijns gulden
Johan van Durstens huis	tussen Garyt Guldenvercken en Johan Koekenbecker	nu Aelbert Roelefszoon	1 gouden aelde schilt ²
Kroeten hofstede	tussen Wilhem d.w.z. ³ Bernt Hoedemakers voederhuis en het huis van Henrick Wyntkens	vrouw Roecks, nu Henrick Roeck	1 Hornsgulden
Henrick Beckers hofstede	achter de muur bij de Hameydenpoort	Johan Negeltinck, daarna Garyt op ten Oerde, thans Johan van Monster	2 stadspond en een half oert schilt
Derick Harmens huis	bij Loyens voederhuis	Maes Blyffer, nu Jacob Blyffer	1 stadspond
Gosen van Vinckwicks huis	tegenover de Gasthuiskerk	Johan Gruter	2 stadspond
hetzelfde huis			2 gouden Rijns gulden

Deze rente van 2 gulden (volgens een bijschrift later afgelost) is een jaarlijks op *Onse Vrou Annunciatio* (Maria Boodschap, d.w.z. 25 maart) te betalen pacht die Gosen van Vinckwick uit zijn nagelaten goederen heeft gegeven aan het Gasthuis. De beide renten van 2 gouden Rijns gulden en 2 stadsponden komen gedurende hun leven aan Bernt Gruyter en zijn vrouw toe, maar *gecomponyert* (overeengekomen) is dat ze na hun beider overlijden weer aan het Gasthuis toekomen. Deze beide alinea's zijn overigens later doorgehaald.

1. Waarschijnlijk is dit het huis dat Ailbert Tantinck volgens RAD 1490, p.66 op 4 mei 1490 samen met zijn vrouw Gertrut koopt. Het gaat daar om een huis belast met 4 pond aan het Gasthuis, gelegen in de Smeestraat, tussen het huis van Gerit van Goch en een huis dat de koper al in eigendom heeft.
2. Achter deze alinea staat in een later handschrift *vacat*, wat zoiets als vrijgevallen, niet meer van toepassing betekent. Kennelijk werd de rente of huur niet betaald ten tijde van het maken van de latere aantekeningen.
3. De tekst is *Wilhem dat's Bernt Hoedemakers voederhuys*.

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
(fol.11v)			
Henrick Broysts huis	Smeestraete naast Wolter Tousleger	Johan Wicherdinck	1½ stadspound
een have	aan de Dickenhurst	Reyner van Kuyck (erffpacht)	1 gouden schild
Derick Schoemakers huis ¹	Oeypoertstrate	eigenaar eerst Garyt Mesmaker, later Thys Leyendecker; de rente is door Alyt Bremers t.b.v. het Gasthuis gevestigd	2 stadspound ²
het convent St. Katharine op ten Barge	Bergstraat	door Garyt Haeck gevestigd en nu door de St. Annen Broederschap betaald	2 stadspound
een have	Zantberchstraete naast de Tellichuysganck	gebouwd door Johan te Withagen, nu van Henrick te Laer	½ stadspound
Garyt Mensens huis	de straat achter de school		3 stadspound
Henrick Haecks huis	Jodenstraete tussen Garyt Haecks huis en (het huis van) de grauwe monnik van Deventer ³		1 oude schild

Dit huis heeft Kirstken Meyerinck in een proces uitgewonnen (kennelijk: van Henrick Haeck), maar Wilhem Meyerinck, zijn zoon, heeft in plaats daarvan een andere rente aan het Gasthuis gegeven, zoals beschreven staat in het register van de met Pasen vervallende renten (zie fol.17v en 21v).

(fol.12r en 12v blanco)

(fol.13r)

Jorden van der Hoevelwycks huis (volgens fol.209v 'Gramsberch' geheten)	Nieuwstraat naast het Gasthuis (blijkens fol.135r-139r)	Garyt Kuser, <i>erffrenten</i>	4 gouden Franse schilden
---	---	--------------------------------	--------------------------

1. Deze rente staat ook in de lijst van de op Pasen te ontvangen renten op fol.21r en wordt dus twee keer genoemd.
2. Later is bijgeschreven *Dese twee ponden hefft Claes die Waler gelost aen Arndt Baerken gasthuysmeester in anno 86*. Het jaartal is moeilijk leesbaar, maar Baerken was in 1586 gasthuysmeester en mede gezien de overeenkomstige passage op fol.21r zal het zo gelezen moeten worden.
3. De grauwe monnik in de Jodenstraat (Koetsveldstraat) was de terminarius van het franciscanerklooster te Deventer. De terminarius had als voornaamste taak om namens zijn klooster bedeltochten te houden in het bedelgebied (termijn) dat aan dat klooster was toegevoegd. Voorts verrichtte hij in en vanuit het termijnhuis apostolisch werk. Zie ook fol.13r, waar de terminarius van Zutphen wordt genoemd (toelichting E.J. Harenberg 2011).

Het Gasthuis heeft deze rente gekregen van *Garyt Kuser lyfrenthen die oen 't Gasthuys gheeft*. D.w.z. dat Garyt Kuser het recht op deze erfelijke rente van 4 oude schilden heeft overgedragen aan het Gasthuis met als tegenprestatie dat het Gasthuis hem een lijfrente zal betalen (en wel van 4 gouden Rijns gulden per jaar, naar blijkt uit fol.209v en impliciet uit het slot van onze tekst over het mogelijke verschil tussen beide bedragen). De eigenaren van dit huis betalen de rente van 4 oude schilden dus voortaan aan het Gasthuis en Garyt Kuser krijgt zolang hij leeft 4 gouden Rijns gulden per jaar van het Gasthuis.

Vervolgens heeft het Gasthuis de erfrente van 4 gouden schilden uit Jorden van der Hoevelwicks huis overgedragen aan Johan Goltsmit, dit als 'koop prijs' voor een voederhuis (schuur) dat het Gasthuis van Goltsmit heeft verkregen. Daarbij is bedongen dat het Gasthuis deze rente mag aflossen tegen betaling van 64 goudgulden aan Johan Goltsmit of zijn erfgenamen. Bovendien wordt het volgende bedongen: als Johan Goltsmit en zijn erfgenamen *meer boerden* (krijgen) *voir die vier schilde dan vier golden Rynsgulden*, dan zullen ze dat (het verschil) aan het Gasthuis *weder hantreycken* (teruggeven; kennelijk is men ervan uitgegaan dat de oude schilden evenveel waard waren als de gouden Rijns gulden, maar was men daar niet zo zeker van).

Over de voorgeschiedenis van deze rente is meer te vinden in inventarisnummer 3216 van het oud-archief. Daar blijkt dat Aleit van Baeck, weduwe van Henrick van der Hovelwick, en haar zoon Willem van der Hovelwick op 10 februari 1459 een rente van 4 oude schilden per jaar hebben gevestigd op hun huis aan de Berchstrate (nu Nieuwstraat) naast de *Susteren die op den hospitaalschen kyrckhoff wonen*. Zij verkopen die aan Arnt die Haen (OAD reg.nr.836).

Al een paar dagen eerder, op 1 februari 1459, verklaren Harmen die Boise, Henrick van Heker, Gherit Haeck, Daem Schaep en Willem van der Hoevelwick dat zij garant staan voor deze rente. Tegenover Arnt die Haen staan zij met hun eigen goederen in voor de betaling. Van deze oorkonde (OAD reg.nr.835) staat een kopie in het Gasthuisboek (fol.135r-139r).

De derde oorkonde in dit dossier is van 1469. Daarin verklaren de schepenen Lense Wynterpol en Johan Loyenzoon dat Arnt die Haen en zijn vrouw de rente in 1467 aan Gerit Kuser hebben verkocht. De regel is dat de rentebrief in zo'n geval moet worden overhandigd aan de verkrijger, maar de oorkonde van 1469 houdt in dat de rentebrief verloren is gegaan en dat Gerit Kuser desondanks bevoegd is de rente te innen (reg.nr.948).

Uit onze tekst volgt dat het Gasthuis te eniger tijd de rente van Gerit Kuser heeft verkregen en op zijn beurt aan Johan Goltsmit heeft overgedragen. Wanneer dat is gebeurd blijkt niet uit OAD inv.nr.3216 of het Gasthuisboek. In de lijst van jaarlijks te betalen renten op fol.209v staat dat het Gasthuis 4 gouden Rijns gulden lijfrente aan Garyt Kuser betaalt *voir die vier golden aelde schilde uuth Jordens huis van der Hoevelwyck*. Toen had het Gasthuis dus wel de erfrente verkregen van Garyt Kuser, maar deze nog niet overgedragen aan Johan Goltsmit. Maar op p.5 van de rekening van gasthuismeester Derc Doys Penninck van 1503/04 (OAD inv.nr.2845) staat al wel dat de 4 oude schilden uit Jorden van der Hoevelwycks huis aan Johan Goltsmit zijn *avergegeven* en daarom in de rekening niet zijn meegeteld. De beide overdrachten, eerst aan het Gasthuis en vervolgens aan Johan Goltsmit, moeten dus vóór 1504 hebben plaatsgevonden¹.

De volgende (en laatste) keer dat de rente in het Gasthuisboek wordt vermeld is op fol.215r en v. Daar staat dat de gasthuismeesters de rente waarop Johan Goltsmyt recht had, op 5 februari 1518 hebben afgelost tegen betaling van 50 Philippusgulden (dus niet 64 gulden zoals volgens fol.13r oorspronkelijk afgesproken). Die 50 gulden heeft het Gasthuis overigens gekregen als tegenprestatie voor de vestiging van weer een nieuwe rente, dit keer om te beginnen als lijfrente te betalen aan de zojuist genoemde Derick Doys Penninck en zijn vrouw (zie verder de samenvatting van die tekst).

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
leegstaande boerderij	tussen het voederhuis van het Gasthuis en de grond van Daem van Heker	de begijnen	2 stadsponden

1. De tekst op fol.209v dateert dus van tussen die twee overdrachten in maar is in ieder geval ouder dan fol.13r en beide teksten zijn van vóór 1504.

Het Gasthuis had vroeger een hof (moestuin) buiten de Hameijdepoort (Meipoort) op de hoek bij het land van de begijnen, tegen de *schutschate* (afgeschutte ruimte voor loslopend vee). De begijnen hadden deze hof in pacht voor 2 stadsponden en hebben die ingeruild tegen een *ledige stede* van hen, het erf waarover het hier gaat.

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
Henrick van Hekerens huis	Kleine Bergstraat bij het huis van de terminarius (zie de noot bij fol.11v) van Zutphen	meester Livinus	1½ Reynaldusgulden

Deze rente komt voor de helft aan de broederschap van Onze Lieve Vrouwe toe. Het deel van het Gasthuis is met toestemming van de raad kwijtscholden¹ *tot behoef der arme fraterken in te woenen*.

De tekst betreft Hogestraat 3, het voormalige Weduwenhuis, dat door de volgende eigenaar-bewoner meester Livinus (d.w.z. meester Livinus van Middelburg, de rector van de stadsschool) is vermaakt aan de arme scholieren die onder de hoede stonden van het Doesburgse fraterhuis². Zo ontstond het Arme-Klerkenhuis, een kost- en studiehuis voor onbemiddelde leerlingen die in Doesburg op school gingen. Het huis dankte zijn naam aan de inwonende schooljongens die arm waren en een lagere geestelijke wijding bezaten. De kwijtschelding geschiedde ten behoeve van deze arme klerken (fraterkens) die in het bezwaarde huis waren ondergebracht³.

(fol.13v-15v)⁴

Datum : *ipso die Prisce Virginis* (18 januari) 1451⁵
 Onderwerp : vestiging van een ‘thans’ door de fraters betaalde erfrente die na de vestiging is overgedragen aan het Gasthuis
 Ten overstaan van : Hermen die Boijze, rechter in het ambt Doesburg, en Garryet Kuser en Arnt Harmenzoon, gerechtslieden (bijzitters bij de rechter)
 Belanghebbenden : Henrick Helman en zijn vrouw Gertruydt, Johan Post en zijn vrouw Aleyd, Garryet Haeck

Op deze datum hebben Henrick Helman en zijn vrouw Gertruydt (met haar man als voogd) ten overstaan van rechter Hermen die Boijze aan Johan Post en zijn vrouw Aleyd en hun erfgenamen, voor een bedrag dat toen betaald is, *in ene gherechte stede vaste erfkoep erflyck* (dus voorgoed) een erfelijke pacht en rente van één maelder rogge verkocht en overgedragen.

1. Vandaar waarschijnlijk de toevoeging *vacat*; zie verdere toelichting hierna in de tekst.
2. Zie A.G. Weiler, *Necrologie, kroniek en cartularium c.a. van het Fraterhuis te Doesburg (1442-1559)*, Leiden 1974, p.12-12 en 173.
3. Toelichting E.J. Harenberg 2011. Zie ook Van de Ven, *Het Oud-Archief der gemeente Doesburg*, I p. 443.
4. Afschrift; in OAD inv.nr. 3234 is het origineel bewaard. Volgens Van de Ven in een aantekening onder reg.nr.725 is de kopie in het Gasthuisboek ‘gelijktijdig’. Daarmee zou dit de oudste tekst in dit boek zijn.
5. Volgens een aantekening in modern schrift in de marge bovenaan fol.13v en onderaan fol.15v zou het 1450 zijn, maar dat is niet juist; het jaartal onderaan fol.15v is 1451. Waarschijnlijk biedt deze onjuiste lezing de verklaring voor het feit dat Van de Ven dit stuk twee keer in zijn regestenlijst heeft opgenomen, namelijk onder nr.708 (1450 jan. 18) op grond van deze onjuiste lezing van het Gasthuisboek en onder nr.725 (1451 jan. 18) op grond van het origineel (verklaring E.J. Harenberg 2011).

De rente is gevestigd op

- de stukken grond waar het huis en de hof van de verkopers/stichters van de rente op staan,
- het huis en de hofstede zelf (omliggend erf en bijgebouwen),
- een akker gelegen bij de straat,
- de Claess Gryss-akker, gekocht van Tuysshuys (Tushuizen), welke akker aan één kant strekt tot het pad dat dwars over het veld loopt, met alle toebehoren, ongeacht of dit alles in het kerspel Drempt ligt of in een ander kerspel.

Volgens het opschrift in het Gasthuisboek werd deze rente door de fratres betaald, d.w.z. hoogstwaarschijnlijk het Fraterhuis te Doesburg. Kennelijk was dat een latere eigenaar van het bezwaarde goed. In de administratie van het Fraterhuis komt inderdaad een aan het Gasthuis te betalen rente van 1 malder rogge voor¹, ook te betalen op Sint Maarten. De optekening van het Fraterhuis noemt echter Klein Tellikhuis als het goed waarop de rente rust. Misschien zijn de in de rentebrief van het Gasthuis genoemde goederen gelijk te stellen met Klein Tellikhuis?²

Het gaat om een rente van één maelder goede winterrogge naar Doesburgse maat, op kosten van Henrick en zijn vrouw, vrij van lasten, binnen Doesburg te leveren in handen van Johan en Aleyd, voor het eerst op de eerstkomende Sint Maarten na het passeren van deze akte en daarna elk jaar op die feestdag.

Als de rente in enig jaar niet op tijd betaald wordt, mogen Johan en Aleyd of hun erfgenamen of gevolmachtigde met bijstand van een gewone rechter of gerechtsbode (*daegelyxchen rychter of rychters baede*) voor het onbetaalde gedeelte beslag leggen op genoemd huis c.a. en voorts op alle andere goederen, roerend of onroerend, die Henrick en Geertruydt of hun erfgenamen nu hebben of later zullen verkrijgen, waar men die ook vinden mag. Deze goederen dienen gezamenlijk als onderpand.

Voorts hebben Henrick en Geertruydt plechtig *met monde, handen en halmen*, afstand gedaan van deze rente ten behoeve van Johan en Aleyd en beloofd hen *jaar en dag en daarna* (dus voorgoed) op de manier waarop dat met erfrenten op edel eigen goed pleegt te geschieden in het land van Zutphen, te zullen vrijwaren tegen aanspraken van iedereen die hen terzake van deze rente in rechte zou willen aanspreken, en het goed van alle tevoren erop rustende lasten te bevrijden.

Toen dit zo was gebeurd, hebben Johan Post en zijn vrouw - ten overstaan van dezelfde rechter in dezelfde gerechtelijke akte - uit vrije wil en ter ere van God - bij wijze van eeuwigdurend testament verklaard, eveneens *met monde, handen en halmen*, dat zij deze rente van een maelder rogge aan het Gasthuis (*spytael*) overdragen om daaruit aalmoezen en brood aan de armen te geven. Het brood moet twee keer per jaar, namelijk voor de helft op paasavond en voor de helft op kerstavond worden uitgedeeld.

Deze overdracht geschiedt onder de voorwaarde dat Johan en zijn vrouw of hun erfgenamen deze rente mogen terugnemen als de gasthuismeesters in verzuim zijn met het uitdelen van het brood aan de armen of de rente verkopen of bezwaren en de opbrengst dan niet herbeleggen in een goede rente.

Omdat Henrick Helman en zijn vrouw niet over een zegel beschikken, heeft op hun verzoek – behalve de rechter en Johan en Aleyd Post – Garryet Haeck zijn zegel aan deze akte gehangen.

(fol.16r en v blanco)

(fol.17r)

Datum : de avond voor St Petrus ad Cathedram (22 februari) 1485
Onderwerp : levenslange huur van een huis aan het Gasthuis Kerkhof
Gasthuismeesters : Bernt Gotinck en Garyt Scaep
Belanghebbende : Philips Wolff

De gasthuismeesters hebben aan de priester Philips Wolff (blijkens OAD inv.nr.4481, reg.nr.934 vicaris van het St.Gallusaltaar in de Grote Kerk van Doesburg) tegen een som ineens, die hij op deze datum betaald heeft, voor zijn hele leven het huis verhuurd dat hij op het moment van deze transactie bewoonde. Het gaat om een huis dat is gelegen op het Gasthuis Kerkhof, tegen het Gasthuis aan.

1. Zie Weiller (1974), p.189.

2. Suggestie van E.J. Harenberg (2011).

Voorwaarde is dat alles wat hij aan het huis vertimmerd en daarbij poot na zijn dood aan het Gasthuis komt. Dit geldt evenzo voor het timmerwerk aan de gevel van het Gasthuis, dat hij zonder bezwaar mag uitvoeren. Voorts mag Philips zolang de gasthuismeesters geen zoldervloer hebben gelegd, zijn hout opslaan op de balken, zonder daar overigens enig recht aan te ontlenen.

Van deze overeenkomst zijn twee *cedelen* (schriftelijke stukken) opgemaakt, waarvan Philips er één heeft gekregen en het andere *steect in des Gasthuys aelde boeck* (en daar kennelijk door de schrijver van deze bladzijde – die dus ná 21 februari 1485 is geschreven – is aangetroffen).

Na de passage dat alles na de dood van Philips aan het Gasthuis toekomt vervolgt de tekst (ongeveer): behoudens (*behellicken*) de rente van drie stadt libra die het Gasthuis jaarlijks op Sint Petrus ad Cathedram krachtens een bezegelde oorkonde uit dit huis ontvangt.

Waarschijnlijk was dit een oorkonde waarbij de vorige eigenaar (wellicht Hille van Millingen)¹ het huis aan het Gasthuis had afgestaan onder de voorwaarde dat het verhuurd werd of bleef aan een priester, tegen een jaarlijkse huur van drie pond. Philips zal krachtens bedoelde oorkonde tot 21 februari 1485 drie pond huur per jaar hebben betaald. Dat hoefde hij – uiteraard – niet meer te doen na deze overeenkomst, waarbij hij een som ineens betaalde voor levenslang wonen². Het Gasthuis bleef echter in het bezit van de bezegelde oorkonde. ‘Behoudens’ is dan begrijpelijk vanuit het standpunt van het Gasthuis. Na de dood van Philips zou het huis toekomen aan het Gasthuis, maar niet de huur van drie pond uit de oorkonde; die hoefden de erfgenamen niet te betalen³.

(fol.17v)

Datum : zaterdag na Aswoensdag 1485⁴
Onderwerp : omzetting van een rente t.b.v. het Gasthuis
Gasthuismeesters : Bernt Gotinck en Garyt Scaep
Belanghebbenden : Wilhem Meyerinck en Anthonijs Becker

Zoals hiervoor beschreven staat⁵ kreeg het Gasthuis jaarlijks uit het huis van Henrick Haeck een rente van één gouden oude schild, maar wijlen Kirstken Meyerinck, de vader van Wilhem Meyerinck, heeft dat huis in een proces uitgewonnen omdat hij de oudste akte had, en zo de eigendom van dat huis verkregen. Voor het zieleheil van hemzelf en zijn naasten (*voor syne en synre vrende zielen*) heeft Wilhem Meyerinck, opdat het Gasthuis geen nadeel van deze verandering zou lijden, ten behoeve van de armen zijn vordering van 24 gouden Rijns gulden op Anthonys Becker aan het Gasthuis overgedragen (Anthonys Becker was hem dat bedrag schuldig voor het huis waarin hij woont en dat vroeger van Lange Lubbert was). Die 24 gulden mogen Anthonys en zijn erven *verhantgelden* voor jaarlijks 1 penning per 16 penningen, d.w.z. dat zij daarover jaarlijks (op Pasen) een rente van 6¼ % moeten betalen totdat zij de voorschreven som van 24 gulden aflossen. Op een hoofdsom van 24 Rijns gulden betekent dat 1,5 gulden per jaar, wat toen in waarde ongeveer overeenkwam met één oude gouden schild, het bedrag dat het Gasthuis oorspronkelijk kreeg⁶.

(fol.18r en v blanco)

(fol.19r t/m 23v)

Datum : eind 15e/ begin 16e eeuw
Onderwerp : renten uit huizen binnen de stad, door het Gasthuis op Pasen te ontvangen

1. Zie fol.9v.
2. Dat klopt met de toevoeging op fol.9v dat hem de jaarlijkse betaling van 3 pond was kwijtgescholden krachtens twee cedelen.
3. Verklaring E.J. Harenberg 2011.
4. Volgens de Juliaanse kalender viel Pasen dat jaar op 3 april. Aswoensdag, het begin van de vastentijd, viel 46 dagen daarvoor, dus op 16 februari, de zaterdag daarna op 19 februari.
5. Zie fol.11r onderaan (en 21v).
6. Verklaring E.J. Harenberg (2011).

Voor deze lijst van renten en huren/pachten geldt hetzelfde als hiervóór bij de lijst van ontvangsten op Sint Petrus ad Cathedram op fol.9r t/m 13v is opgemerkt. Zo staan ook bij deze lijst op verschillende plaatsen opmerkingen in een later handschrift over latere verkrijgingen, aflossingen e.d.

Overzicht van renten uit huizen binnen de stad te ontvangen op Pasen

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
(fol.19r)			
Garyt Kleys' huis	naast het pand van Johan Goltsmit in de Koepoertstraete, schuin tegenover het raadhuis	Garyt Droechscheerre, voorheen Johan Sadelmaker; later Goeurdt, tussen Garyet Sluter en Henric van Raalten, nu Harmen op ter Straet ¹	1 gouden Rijngulden en 1 stadspound
Johan Kupers stenen huis	achter het koor bij de kapel naast Johan van Bueren	nu Griete Harpen, later de vrouw van Steven Massijnck en haar kinderen	3 stadspound
Gosen des Veren huis ²	Waterstrate tussen Luutken Garytssz en Peter Pannerts	Gadert van Hothusen, daarna Evert then Barghe, nu Derick Zarinck (Zarnick?)	2 stadspound
have waar Johan ten Hamme vroeger woonde	aan de stadsmuur voor het Cleyne Veerpoertke	Alyt Rovers	1½ stadspound (zolang het braak ligt ¾ stadspound) ³
Henrick die Rebbers huis	Cleyne Veerpoertstraete	Garit en Johan van Wetten, daarvoor hun vader Garyt van Wetten; nu Johan van Wetten en Steven Martens	1 stadspound
huis van Henrick van Wetten	Cleyne Veerpoertstraete <i>op die gate</i> (steeg)	zoon van Garyt van Wetten; nu Steven Martens	2 stadspound
(fol.19v)			
huis van Henrick Warners zoon	naast het huis van Henrick van Wetten	Garyt Husinck nu: Griete Kulsnyders ⁴	1 stadspound
Ringerberchs lemen huis (zie ook fol.9r)	Smeetsstraete naast Johan ten Stocke	Henrick van Beeck, daarna Johan Tousleger, nu Arnt van Nijmegen	1 stadspound
Garyt Kupers huis	Smeetsstraete naast Johan Tousleger	Wessel den Becker nu Derck Schaep	1 stadspound
huis van Wilhem van Bueren -----	tussen Wessel den Becker en Luutken Post	Harmen Smelinck, daarna Henrick	5 stadsponden

1. In ander handschrift later toegevoegd.

2. Het huis van Gosen de Veer. Niet Gosens veerhuis, want met de Waterstraat wordt de tegenwoordige Veerpoortstraat bedoeld, waar een veerhuis niet goed te plaatsten valt.

3. Dit krachtens overeenkomst met Johan Roever: *Johan Roever is gecompontiert soe id woest bleef liggen mit III oert stadt libra.*

4. In ander handschrift later toegevoegd. *Kulsnijder* = castreerder (kul = teelbal).

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
huis van Bene Goeyen	Smeestraete naast Johan Smit bij de Hameydenpoert	Jacob van Megen, daarna Elsken Lamberts, dan Jutte Lambers, nu Willem Leyendecker	4 stadsponden
Marten Krouwels huis	Smeestraete tussen Peter Mack en Sweder Bruyn	Henrick die Wilde, nu Derck Symensz	1 stadspond
Wolter Touslegers huis	Smeestraete tussen Johan Wycherdinck en Johan van Speken	Derick den Tousleger	9 oert stadspond
(fol.20r en v blanco)			
(fol.21r)			
Roeleff Schoemakers huis	Smeestraete op de hoek van de Zantberch naast Wyszen op 't Griet	Henrick Koster van Keppel, nu Peter Narwerg (Naewerg, Narwech, Naewech?)	3 stadspond
huis van Griete Geelheggen	Oeypoertstraete naast Evert Poelman de oude	Roelef van Hunten, nu Wolter Becker	1 stadspond (later afgelost)
Derick Schoemakers huis ¹	Oeypoertstraete naast Johan van Vyanen	eerst Garyt Mesmaker, later Thys Leyendecker, nu Alyt Hoenen	2 stadspond (in 1586 door Claes die Waler afgelost aan gasthuismeester A. Baerken) ²
Geerloch Byvancs huis	Oeypoertstraete tussen Johan van Kranenborch en Bele Potgieters	nu Claes Tengnegel, vroeger Slaeniet nu Joest Teyngnegell	1½ stadspond
Bele Potgieters huis	in de Oeypoertstraete tussen Claes Tengnegel en Derick Schenekate	Arnt Reyners, nu IJsz Vogels kinderen	3 stadspond
huis van Derick van Barbock	op het kerkhof naast het huis van Jacob ten Kolck ³	Hille Vrijthoffs, nu m(eester?) Daem Schaep	1 stadspond, nu door de kerkmeesters betaald uit de lodzen ⁴
huis van Simon Baerken	Smedstraete		1 stadspond op grond van een verpanding (hypotheek) bij schepenbrief

1. Deze rente staat ook in de lijst van op Petri te ontvangen renten op fol.11v; zie opmerking daar.
2. Aldus een later bijschrift, identiek aan het bijschrift op fol.11v.
3. Achter dit huis lag een klein straatje, zie fol.9v.
4. Waarschijnlijk de bouwloods van de Grote Kerk. Misschien verwierven de kerkmeesters het genoemde huis en kwam daar, na afbraak, de loods te staan (verklaring E.J. Harenberg 2011).

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
(fol.21v)			
Hartwich toe Hekers huis	Waterpoertstraete naast Derick van Krevelde		9 oert stadspond
Johan van Yperens huis	Koepoertstraete naast Johan Meeussoen	eerst Arnt den Spaen, daarna Johan Wynricks, nu Herman Baerken	4 stadspond en een ort (kwart) Philippusgulden ¹
het huis dat vroeger van Lambert Tellichuys was het stadgemael	in de Zantberch achter aan de stadsmuur	Henrick 't Jodinck, daarvoor Frederick ter Stegen de stad	2½ gouden gulden ² 1 gouden oude schild (betaaldag 1 mei)
het huis waar Garyt van Wetten vroeger woonde en nu Henrick Kirstkens		Wilhem Meyerinck (deze heeft de rente aan het Gasthuis gegeven i.p.v. de rente van 1 oude schild die het Gasthuis vroeger op St.Petrus kreeg uit Henrick Haecks huis, dat vader Kirstken Meyerinck in een proces had uitgewonnen; zie fol.11v en 17v)	1½ gouden Rijns gulden
een hofstede	op de hoek van de Heilige Geeststeeg ³ richting Rode Toren	meester Garyt Wissinck	7 stadspond
(fol.22r en v blanco)			
(fol.23r)			
de plaats waar het voederhuis van het Gasthuis vroeger stond	tussen de grond van meester-timmerman Garyt Wissinck en Henrick Wyntken	Johan van Voerst (heeft deze plaats in erfelijke pacht)	5 stadspond
Aelbert Roelefs huis	tussen Johan van Schoenvelt en Bernt Vogel	vroeger Johan van Dursten Potgieter	1 gouden oude schild = 1½ gouden Rijns gulden
een hof	Heilige Geeststeeg	Garyt Maessz (heeft deze plaats in erfelijke pacht)	1 gouden Rijns gulden (betaaldag 1 mei)

Deze rente heeft het Gasthuis gekregen i.p.v. de (rente van) 4 stadspond die het jaarlijks kreeg uit Garyt Haecks huis dat tegen de Commandeurspoort ligt en dat nu eigendom is van Jonker Frederick van Voerst⁴.

1. Zie over deze rente de aantekening op fol.23r onderaan.
2. Deze rente is in 1477 gevestigd; zie OAD inv.nr.3219, reg.nr.1035.
3. Mogelijk het huis en hof op de hoek van die steeg waarvan in RAD 1437, p.6 wordt vermeld dat Peter Poyl het in 1437 in pacht heeft van het Hospitaal.
4. Is dit de rente uit het huis naast het Commandeurshuis genoemd in OAD inv.nr.3218, reg.nr.1020, gevestigd in 1476? Daar is het bedrag 2 pond per jaar.

Op fol.23r onderaan staat in een later handschrift een aantekening over de rente die Johan van Yperen aan het Gasthuis betaalde, kennelijk de rente die op fol.21v als tweede wordt genoemd. In 1546 had Johan van Yperen een achterstand van 18 rijdergulden op deze rente van 4 stadspound en ¼ Philippusgulden per jaar en beloofde hij ten overstaan van de gezamenlijke schepenen dat hij deze achterstand zou aflossen met ½ rijdergulden per jaar. Hij zou dit doen met ingang van 1547 tot en met het jaar 1582. Later is bijgeschreven dat deze 18 gulden zijn betaald en dat men voortaan uit het huis van de intussen overleden Johan van Iperen weer jaarlijks 4 stadspound en ¼ Philippusgulden zal ontvangen.

(fol.23v)

Uit het huis van wijlen Steven Massinec 9 stuiver Brabants.

(fol.24r t/m 26v blanco)

(fol.27r t/m 31v)

Datum : begin 16e eeuw¹
 Onderwerp: : renten uit huizen binnen de stad, door het Gasthuis op Sint Maarten in de winter (11 november) te ontvangen

Voor deze lijst van renten en huren/pachten geldt hetzelfde als hiervoor bij de lijst van ontvangsten op Sint Petrus ad Cathedram op fol.9r t/m 13v is opgemerkt. Zo staan ook bij deze lijst op verschillende plaatsen opmerkingen in een later handschrift over latere verkrijgingen, aflossingen e.d.

Hiernaast: *Sint Gallus bij de visvangst, Cuonrad Sailer, omstreeks 1455, boekillustratie, collectie Stifsbibliothek, Sankt Gallen.*

Overzicht van renten uit huizen binnen de stad te ontvangen op Pasen

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
(fol.27r) huis van Henrick van Kalys		Arnt Vogel, eerder Otto Kuser en zijn vrouw Ghisel (zij hebben de rente aan het Gasthuis geschonken ten behoeve van de armen)	6 stadsponden (pachtdag St. Gallus, 16 oktober)
Harmen Garijts huis	in de Oeypoertstraete naast de oude Braickman	eerst Claes Huernman, later zijn zoon Peter	4 stadsponden (pachtdag midwinter)
Garyt Scaeps huis	achter het raadhuis	Maes Scryver	2 gouden oude schilden = 3 gouden Rijns gulden

1. Gezien de vermelding van de pacht op fol.29v alinea 2 van na 4 december 1514; zie p.151 noot 2.

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
huis van Wendelen van Huete	bij Warner Lerincks voederhuis in het straatje achter de Commenduerspoerte	Helmich die Kock; de rente wordt betaald door de Heilige Sacraments Broederschap	1½ stadspound
hof (?) ¹ van Warner Lerinck	tegenover zijn huis, naast zijn voederhuis		2 stadsponden ²
Henrick Kirstkens huis, waar Hase ten Peye pacht te wonen	hoek Oeypoertstraete	Dericksken, de dochter van Garyt Kirstken, later Pelgrum van Dick (Dack?)	2 stadsponden
(fol.27v)			
Moey Timens huis	in de Oeypoertstraete	Loef Schuerman; nu Henrick te Angerloe	9 oert stadspound
huis van Geerloch ter Bruggen ³	in de Oeypoertstrate naast Johan Helmichs	nu Derick toe Buekenfoert	9 pachtgroten
Engel Convents huis	naast Harmen Zwederssz	nu Engel Convents zoon	1 stadspound
huis van Jacob ten Kolcke	aan het kerkhof	nu heer Hartwich Goltsmit	1 stadspound
Garyt Slatemakers huis	naast de school aan het kerkhof	nu Harmen Becker	1 stadspound en 6 pachtgroten
Alyt Rutgers huis	naast Marienborch in de richting van de Vischmerct		1½ stadsponden
Henrick Wijchmans huis ⁴	Vischmerckt naast de heer Garyt Smedonck	nu Johan Goltsmit	1 stadspound en 1 pachtgrote
Johan van den Ryns hofstede (door het Gasthuis in een proces verkregen)		Johan Vaecht (in erfelijke pacht)	2 stadsponden
(fol.28r en v blanco)			
(fol.29r)			
meister Arnt Tigelers huis	beneden de Vischmerket naast Johan van Hattem	Derick Messinck	1 stadspound

1. De tekst luidt: *uut Warner Lerinck tegen synen huse aver alreneest synen voederhuse.*
2. Later is bijgeschreven dat Joffer Alidt Giginck de rente heeft afgelost en het geld heeft afgedragen aan gasthuismeester Johan Verstegen op 28 mei. Het jaar wordt niet vermeld maar nu Verstegen in 1558 gasthuismeester was (zie p.84), zal het in dat jaar gebeurd zijn.
3. Op 3 februari 1485 kopen Gerit ter Brugge en zijn vrouw een huis en hof in de Oypportstraat naast een huis dat zij daar al hebben (RAD 1485, p.43). Dat huis is belast met één pond voor het Gasthuis.
4. Achter deze alinea is later bijgeschreven *vacat* (vrijgevallen, niet meer van toepassing), ervoor in de kantlijn: *geet nu uut Garyt Schaep Garytson huis.*

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht,</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
huis van Garijt van Vierackeren	beneden de Vischmercte naast Ebbert Hoefsleger	eerder Garyt van Vierackerens vader; Griete Scrivers ¹	2 stadspond
Wilhem Meyerincks huis	beneden de Vischmercte naast Derick ten Barge	Kirstken Meyerinck (vader van Wilhem)	4½ stadspond
Derick Mackreels huis	voor de Saltpoort	eerst Harmen Kirstken en later Johan Wethorst	9 pachtgroten
stenen huis van Roeleff Zoeren	in de Oeypoertstraete	Griete Pouwels (heeft de rente gegeven), nu Aleph Kreyenvenger	1 stadspond
Marienborch	op de hoek van de Ioedenstraete	Garyt Huninck	2 stadspond
Derick Ruenoerts huis	in de Berchstraete naast Henrick Wissinck		2 gouden oude schilden = 3 golden Rijns gulden
(fol.29v)			
Harmen Biermans huis	tegenover de Gasthuiskerk naast Gosen van Vinckwicks huis		11 oert stadspond (deze hele alinea is later doorgestrept)
Wilhem Dunels hofstede	naast het huis van Johan Hont op de hoek van de Potstraete.	Lyse Peters (in erfelijke pacht), nu Randolph Schaep jr	2½ stadspond (ook deze alinea is doorgehaald) ²
de Aeldenhoff	naast Arnt Vogels huis	Henrick Mandemaker, nu Henrick Crommentuyn	2 stadspond
huis dat vroeger van Johan van Mechelen was	Veerpoertstraete	Johan Ottensoen (heeft de rente gegeven)	1 Horns gulden (deze alinea is doorgehaald) ³
huis, hof, en hofstede van Derick Kup en Griete van Tiel	in het straatje achter het voederhuis van Wessel Scaep	thans alleen bewoond door Griete van Tiel	4½ stadspond en ½ oert stadspond
		Johan Vrythoff	2½ gulden current

1. Zij heeft deze rente aan het Gasthuis geschonken, waarbij zij heeft bepaald dat de rente bestemd moet worden *te volleste* (als bijdrage) voor de jaarlijkse brooduitdeling op Goede Vrijdag. Vgl. over deze rente ook fol.213r.

2. In de kantlijn is later bijgeschreven dat deze rente door de vader van Randolf Schaep aan de gasthuismeester Gerbrandt Pannenbecker is afgelost op 27 december 1594. De verpachting aan Lyse Peters heeft plaatsgevonden op 4 december 1514 (zie fol.51r). De lijst met renten en pachten moet dus van na die datum zijn.

3. Volgens de in de kantlijn bijgeschreven tekst is deze rente in 1615 met toestemming van de schepenen afgelost en ingewisseld tegen een rentebrief die de erfgenamen van Jan ter Steghen hadden op het Gasthuis (vgl. een dergelijke aantekening uit hetzelfde jaar op fol.33r). Vóór de alinea is bijgeschreven: *ongherekent*.

Dit bedrag – de gulden gerekend tegen *XX butken voor de gulden current*, zijnde de waarde die in het jaar 1500 *genge* (gangbaar) was – betaalt Johan Vrythoff aan het Gasthuis als rente op de achterstand in pacht van Ghyse Mulners Mate. Die achterstand bedraagt 42 gulden current en 7 butkes. Hij mag de rente aflossen door de hoofdsom met alle verschenen en achterstallige rente te betalen; dat kan telkens op St. Maarten in de winter (11 november). Zie over Ghyse Mulners Mate verder p.28 e.v.).

(fol.30r en v blanco)
(fol.31r)

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht.</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
hofstede waar Derick in 't Velt placht te wonen	Helige Geests Steechke	Wilhem Steen (erfelijke pacht)	3 stadspound, waarvan 1 voor de Commandeur van Doesburg
huis van Garyt Bierman			1 gouden klinckert en 1 gouden Rijns gulden ¹ , = 7 kwart Rijns gulden*
Ghysemulners Mate (nu, omdat deze grond bij een wederkoop aan Bartelt die Mey is verkocht, uit de accijnzen van de stad (zie fol.141r-145v en p.29)		Bartelt die Mey; nu zijn stiefdochters: Berntke (weduwe van Warner Lerinck) en haar zuster Hilleken.	9 gouden Rijns gulden

* Over de rente van 1 gouden klinckert uit het huis van Garyt Bierman zegt de tekst dat deze uit de nagelaten goederen van Lenso Winterpol en zijn vrouw kwam en vervolgens: *dat Swene Krol Beta Huse gegeven heeft, dat nu Garyt Bierman uth synen huse betaelt*. In het archief van het Grote Convent berust een schuldbekentenis uit 1458 van Winterpol en zijn vrouw aan Swene Krol ten bedrage van 10 oude schilden tegen een rente van ½ schild per jaar (OAD inv.nr.4325, reg.nr.820). Kennelijk heeft Swene Krol de rente die de erfgenamen van Winterpol hem schuldig waren – inmiddels gevestigd op het huis van Garyt Bierman – gegeven aan Beta Huse. Misschien was zij een zuster van het Grote Convent? Dat zou verklaren waarom deze schuldbekentenis in het archief van die instelling terecht is gekomen (vgl. Van de Ven onder OAD inv.nr.4325). Mogelijk heeft zij deze rente vervolgens aan het Gasthuis overgedragen. Overigens is 1 gouden klinckert in waarde gelijk aan 1/2 oude schild = 3/4 Rijns gulden; bij de optelling tot 7 oert Rijns gulden is deze waarde nog steeds aangehouden (verklaring E.J. Harenberg 2011).

De volgende twee alinea's van deze bladzijde, onder het opschrift *Item van haeve*, zijn in een later handschrift:

een hoeff	achter Claes van Dycks huis <i>hent op gen statmijr</i> (tot aan de stadsmuur) met aan de ene kant de fraters te Doesburg en aan de andere kant St. Annen Broederschap	nu Derck Symonsz in pacht
-----------	---	---------------------------

1. Van deze rente zit de oorspronkelijke rentebrief nog in het gasthuisarchief (OAD inv.nr.3220, reg.nr.1243). Deze brief dateert van 17 maart 1503, zodat de rentelijst in het Gasthuisboek van na die datum moet zijn.

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht.</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
een hoeff	tegen de Hessentoren, met aan de ene zijde (een perceel van) de kerk en aan de andere zijde en de voorkant ¹ vrouw Opten Nordt	pachter Bertken Slanyess ²	14 stuiver
(fol.31v)			
een hoeff	aan de rechterhand buiten de Hameydepoort, aan het eind van de <i>scuetschoet</i> ³ langs de stadsgracht	nu Bernt Slatemaker	
een hoeff	met de voorkant aan de stadsgracht en aan de ene zijde de heren van Keppel, aan de andere zijde Garryet Jansz en aan het eind Henrick ten Ralant aan het Mollevelt	Jenneken Vachtz ⁴	
een hoeff	met de voorkant aan het Mollenvelt en aan de ene zijde de Vicariën en aan de andere zijde land dat Harmen Slyet in pacht heeft en aan het eind Steven Daessz		
een hoeff	in Collyxkens haeve, van de straat af tot aan de stadsgracht, met aan de zuidkant de Heilige Kruis Broederschap en aan de noordkant Henrick van Lennep		
een hoeff	achter de hoeve van Henrick van Lennep tot aan de stadsgracht, met aan de zuidkant het Gasthuis en aan de noordkant de Commandeur van Doesburg		<i>heeft dy moeder ijn arme Gasthuys voer oer poet spyse sy plechte t'hebben (t.b.v. de gasthuismoe-der voor het eten van de armen)</i>
huis van Ghertgen van Ghyese			10 stuiver Brabants

1. *An dy ander zydt unde voer hoefft.*

2. In 1544 pacht Hens Slanyet waarschijnlijk dezelfde hoeff (fol.88v).

3. Zie verklaring bij fol.13r alinea 2.

4. In 1525 pacht Derick Vaicht waarschijnlijk dezelfde hoeff (fol.55r), in 1546 Garryet Husinck en zijn vrouw (fol.92v).

<i>Aard en naam van het goed, eventueel bewoner van het huis</i>	<i>Ligging</i>	<i>(Andere) eigenaren/bewoners van het goed, en/of betalers van de rente of pacht.</i>	<i>Bedrag rente/pacht</i>
--	----------------	--	---------------------------

huis van wijlen Henrick Kleyntgen (zie ook fol.159v) 3 daler per jaar op midwinter

(fol.32r en v blanco)

(fol.33r)

Datum : begin 16e eeuw

Onderwerp: : renten uit grond buiten de stad, door het Gasthuis op Sint Maarten in de winter (11 november) te ontvangen

Overzicht van renten uit grond buiten de stad te ontvangen op Sint Maarten

het goed Westeryck	Angerlo	eigenaren: de erfgenamen van Palicken van Oey; rente gegeven door Alyt Kremer, Johan Posts vrouw	2 gouden oude schilden (in 1615 afgelost; de hele alinea is toen doorgehaald)
de Zontgiese, de Strype en de Braeckgarde	behorende tot de Uuthmaten	Derick Doys Wamsticker en zijn vrouw (lijf-pacht)	1 enkele gouden Rijns gulden van gewicht en jaarlijks een voeder (vracht hooi o.i.d.) vervoeren
Barstede		Mense Garytssz heeft deze rente, te betalen door Wilhem van Culemboirch en zijn vrouw Ariaen, in 1456 geschonken. ¹	8 oude Franckryxsche schilden

Volgens de volgende alinea hebben *die Gasthuysmeesteren der Jonfferen van Culemborchs erfgenamen oer deel van den Barsteden mitten...*, waarna de tekst afbreekt aan het eind van de bladzijde. Het vervolg is niet in het Gasthuisboek te vinden. Zie hierover verder in het hoofdstuk Gasthuisbezittingen, p.27.

(fol.34r en v blanco)

(fol.35r t/m 37r)

Datum : begin 16e eeuw

Onderwerp: : gronden die het Gasthuis bezit buiten de stad, gelegen in het kerspel van Doesburg en in het kerspel van Drempt

Overzicht van Gasthuisbezittingen buiten de stad

(fol.35r)

<i>naam</i>	<i>ligging</i>
de twee Hospitaelsmaten	bij de stad achter het Lodderoede
Ingermans Maetken	bij Armgert Vogels land, grenzend aan de hiervoor genoemde twee Hospitaelsmaten

Deze 3 percelen vormen nu één stuk land, des Gasthuis Koeweide geheten, waarvan veel van de oever is afgeslagen. Het grenst nu aan de ene kant aan het Loddero en aan de andere kant aan Verzwenen Mate en loopt van de IJssel aan het ene eind tot Negels Mate aan het andere eind.

1. Aldus ook OAD inv.nr.3215, reg.nr.800,801. Hij heeft deze rente – met de bijbehorende ‘zegel en brief’ – aan het Gasthuis gegeven onder een aantal voorwaarden, o.m. dat de gasthuysmeesters daarvan jaarlijks op de eerste vrijdag van de vasten aan 200 gerechte armen 2 amen (een inhoudsmaat) olie zullen uitdelen, waarna de gasthuysmeesters elk een kwart wijn krijgen.

<i>naam</i>	<i>ligging</i>
Ghyse Mulners Mate ¹	aan Verzweenen Mate en Udenmate
Hennenkamp	aan de Duusterstege tussen Boeyenmate en Dorntkens Mate
(fol.35v)	
de Halve Mate met de Poll (de andere helft is van Wessel Scaep)	onder de Drempter dijk aan het eind van het Molenveld
Sprengers	achter Byvorder molen bij de stad
een akker	bij het ziekenhuis (d.w.z. het melatenhuis); het kleine maatje uit de volgende alinea wordt op fol.175r in het dijkboek van de Drempterdijk vermeld
het Cleyne Maetken	tegenover het ziekenhuis aan de Grote Hoemze (gelegen ten noorden van de Drempterdijk; het Melatenhuis bevond zich ten zuiden daarvan)
Sessen Maetken (de helft is van het Gasthuis, de andere helft van het altaar van Geerloch, 'nu' in het bezit van heer Steven ten Groetenhuys) ²	achter de nabij gelegen Barstede
Stads Slach (de helft is van het Gasthuis, de andere helft van de kerk van Doesburg; het perceel is tiendvrij)	aan Vonderloe Straete
Gertruden Slach toe Westერიქ, nu genaamd des Hospitaels Hoeve (later is bijgeschreven: <i>dye Fraters en Johan Gruter</i>).	aan Vonderloe Straete
Voshuefken (door Johan Vos in het Gasthuis gebracht)	aan de leigraaf en de straat naast Johan Gruters hoeve
Uit OAD inv.nr 3189 en reg.nr.1005 blijkt dat Johan Vos en zijn zoon Geryt op 14 januari 1475 o.m. een hofje aan de Vonderloesche strate hebben overgedragen aan het Gasthuis, waarschijnlijk het hier genoemde Voshuefken. Op 4 april 1475 zeggen de gasthuismeesters aan vader en zoon Vos levensonderhoud toe (OAD inv.nr. 3239 en reg.nr.1007). Waarschijnlijk vormde het inbrengen van het Voshuefken en de andere goederen dus een tegenprestatie voor het inkopen van zorg.	
(fol.36r en v blanco)	
(fol.37r)	
Langevonder ³	
2 akkers	op het Roessingveld in Drempt

1. Hierbij staat dat deze mate bij een wederkoop t.b.v. de stad is verkocht aan Bartelt die Mey en dat nu diens stiefdochters Berntken (weduwe van Warner Lerinck) en haar zuster Hilleken de rechthebbenden zijn; het Gasthuis krijgt hiervoor geld uit de accijnzen van de stad *gelyck vurscreven steet*; zie fol.31r en 141r-145v en p.29.

2. Aldus ook in 1504 volgens p.4 van de gasthuisrekening van dat jaar (OAD inv.nr.2845).

3. Achter deze naam staat *hoert* maar de eigenaar is niet ingevuld. Zie de aantekening onder fol.96v.

.. akkertjes (aantal niet ingevuld)

bij Pirrewinckel in Drempt

2 akkers (gegeven door Henrick Ruenoert voor een rente van 2 maelder rogge per jaar die zijn broer Jacob Ruenoert uit zijn nagelaten goederen aan het Gasthuis had geschonken t.b.v. de armen)

in het kerspel van Drempt, de ene gelegen in de gasthuisgrond in het Oestrencksche Veld en de andere in het Hoge Veld; dit heet 't Loerken (later de Luur) van Ruenoert

de helft van Negelsmate (de andere helft is van Garyt Kuser)

van de Averstegel dwars over de laagste helft in de richting van Ingermansmate

Garyt Kuser heft tienden over de kant van Grimmenmate, het Gasthuis over de andere kant, bij de straat (de tekst zegt *teenden* en een paar regels verder *teendt*; volgens Verdam staat teenden voor het heffen of betalen van tienden, hier moet mede gezien de tekst over de *lantheer* (eigenaar-verpachter) heffen bedoeld zijn). In het deel van het Gasthuis heft de eigenaar tienden over een klein stukje in de hoek bij het hek, waarvoor hij 3 of 3½ gast betaald krijgt (een gast = garst : een viertal garven gemaaid graan).

(fol.37v t/m 40r blanco)
(fol.40v-44r)

Datum : 4 februari 1602
Onderwerp : schenking van een rente aan het Gasthuis
Stuk opgesteld door: Joeriaen Hartung, secretaris van de stad Doesburg
Gasthuismeeesters : Gerbrandt Pannebacker en Jan Otten
Belanghebbenden : Aloff Peters en Arndt Baerken; Mechtelt Duensburch, weduwe van Jochum van Lenp

Het gaat hier om een ‘beoorkonding achteraf’, waarin stadssecretaris Joeriaen Hartung vastlegt dat Aloff Peters en Arndt Baerken tegenover burgemeesters, schepenen en raad van Doesburg hebben verklaard dat enkele anonieme burgers (*goede herten*) aan het Gasthuis 100 daalders hebben geschonken ten behoeve van een jaarlijkse uitdeling aan de armen. De schenkingsvoorwaarden hielden in dat de 100 daalders moesten worden belegd in een niet-aflosbare rente waarvan de gasthuismeeesters jaarlijks vlees en weit (tarwe) zouden kopen en die in de gasthuiskeuken laten bereiden (*gaer laten macken*) om dat op de zondag na Maria Hemelvaart (15 augustus) aan de allerarmsten van de in Doesburg geboren huisarmen uit te delen (*daarmede te zullen laten spijsen die aldermeeste ende nodichste ingeboorne huijsarmen bijnen Doessburch*).

Hartung bevestigt nu dat de gasthuismeeesters Gerbrandt Pannebacker en Jan Otten de 100 daalders hebben ontvangen en *bij oere hoochste zalicheijt en beste wetenschap* voor zichzelf en hun opvolgers hebben beloofd de uitdeling jaarlijks te zullen doen, om te beginnen in 1602. Als *eene gerechte erfzwahre* (permanente waarborg) voor deze verplichting hebben de gasthuismeeesters in het bijzonder de zes *koeweijdens* van het Gasthuis op de Ooi en daarnaast de Onderstal verbonden en in het algemeen alle landerijen van het Gasthuis.

Maria Hemelvaart, kopergravure Robert van Audenaerd (1663-1743), collectie Teylers Museum, Haarlem

De gevers hebben de wens uitgesproken dat Gerbrandt Pannebacker en Jan Otten zolang zij leven, ook nadat zij als gasthuismeesters door anderen opgevolgd zijn, erop toezien dat de uitdeling jaarlijks geschiedt en dat na het overlijden van deze gasthuismeesters de oudste van de burgemeesters de houder van de oorkonde waarin de schenking is vastgelegd (*hebber des brijeff*; zie hierna) zal assisteren bij dit toezicht. De gezamenlijke schepenen hebben toegezegd dat de oudste burgemeester dit toezicht zal uitoefenen als de houder van deze oorkonde of de gasthuismeesters dat vragen.

Zoals gezegd moesten de 100 daalders in een onlosbare rente belegd worden, maar intussen hebben de gasthuismeesters met toestemming van de schepenen het bedrag van 100 daalders gebruikt om de helft van een door het Gasthuis verschuldigde rente van 15 daler per jaar – dus 7½ daler per jaar – af te lossen. Dit betreft een rente die het Gasthuis aan Mechtelt Duensburch, weduwe van Jochum van Lemp verschuldigd was uit de Onderstal¹.

In deze beoorkonding achteraf legt de stadssecretaris niet alleen de schenking vast, maar bevestigt hij ook dat Aloph Peters en Arendt Baerken ten overstaan van burgemeester, schepenen en raad van Doesburg hebben verklaard dat deze aflossing van een gashuisschuld de instemming van de schenker had (*want dan die wille der giffiers alsoe is, ende dit selve also met vorwetten der vornoemde burgeren oer aengeven gewest*). Aldus is met toestemming van de schenkers afgeweken van de schenkingsvoorwaarde dat de 100 daalders moesten worden belegd in een niet-aflosbare rente.

Verder noteert Hartung dat burgemeesters, schepenen en raad van Doesburg ter bevestiging van de waarheid en *ganzer stedervasticheyt*² dit alles in een behoorlijke oorkonde hebben doen vastleggen en daaraan het grootzegel van de stad hebben doen hechten.

Die oorkonde – waaraan inderdaad de rest van een zegel hangt – moet de grotendeels gelijklopende *opene brijefe* zijn, eveneens van 4 februari 1602 (*stil.veterijs*) die in het archief van het Gasthuis berust (OAD inv.nr.3241). Voorts staat deze transactie in het Oud-rechterlijk Archief van Doesburg (RAD 1602, p.238). Kennelijk heeft men het bovendien nog nodig gevonden de schenking met bijkomende voorwaarden in het Gasthuisboek vast te leggen.

(fol.44v-46v)

Datum : 1606
Onderwerp : kost- en inwoningcontract
Stuk opgesteld door: gasthuismeesters Gerbrant Pannebacker en Jan Otten
Belanghebbenden : Lambert then Holt en zijn vrouw Luttgert

In bovengenoemd jaar zijn de gasthuismeesters met toestemming van burgemeester, schepenen en raad van Doesburg met Lambert then Holt en zijn vrouw Luttgert overeengekomen dat dezen hun leven lang het gasthuishuisje waarin Aeltgen Smeelincs tot haar dood heeft gewoond, mogen bewonen en gebruiken. Als tegenprestatie hebben zij in de eerste plaats hun rechten op huis, hof en hofstede aan de Smeestraat, gelegen tussen het huis van Claes Wicherinck en dat van Jan van Ackeren, erfelijk aan het Gasthuis overgedragen. Zij waren daarin gerechtigd voor ¾ deel, welk deel is bezwaard met een rente van 60 daler in hoofdsom.

Daartegenover hebben de gasthuismeesters, met toestemming van de schepenen, beloofd hun jaarlijks voor hun levensonderhoud het volgende te verstrekken: *drije malder rogge, end een schepel weyte, ses malder garsten om bijer aff te brouwen, een halff runth of ses daelers aen gelt daervoer, noch andertchalf kijntiens botter, of ses daler daervoer, noch voer een vercken ende stockvisch ses daeler, noch voer hopp end holt te brouwen ende op ten heert te branden ses daeler, des sall den draf inde keucken blijven* (3 malder rogge en een schepel tarwe, 6 malder gerst om bier van te brouwen, een half rund of 6 daler in plaats daarvan, 1½ tonnetje boter of 6 daler in plaats daarvan, 6 daler voor een varken en een stokvis en 6 daler voor hop voor het brouwen en hout voor het vuur (het drab, dus de bierbostel moet in de keuken blijven). Als één van de echtelieden komt te overlijden, mag de ander zolang hij of zij leeft in het huisje blijven wonen, maar die krijgt dan maar de helft van wat hierboven als levensonderhoud is opgesomd.

Aan het slot wordt vermeld wat Lambert then Holt en zijn vrouw Luttgert in het huisje hebben ingebracht, waarbij wordt aangetekend

1. Zoals gezegd één van de landerijen die het Gasthuis bij deze schenking speciaal had verbonden.
2. In OAD inv.nr. 3241 heet het *vaster stedicheijt*.

dat dit na hun dood aan het Gasthuis zal verblijven. Dat is: *in den eersten een bedstede met een bedt, twee cussens, een pulwe, twee deeckens ende twee laeckens, noch een trysoer overhemelt, twee isere potten, vijer tynne schottelen, die zij deur den dach besigen zullen, twee aeckers, twee copere luchters, worsthaol, rooster, tange, brantroede ende wes tot den heert behoort, ende gebruyckt wordt ende wes obgenoemde ehehyden sunsten in 't Gasthuys brengen zullen* (een bedstede met een bed, een peluw, 2 dekens en 2 lakens, een kast met opbouw, 2 ijzere potten, 4 tinnen schotels voor dagelijks gebruik, 2 emmers, 2 koperen luchters, een worsthaak, een rooster, tang en poken die bij de haard horen en wat zij verder in het Gasthuis zullen brengen).

(fol.47r t/m 50v blanco)

(fol.51r)

Datum : Sint Barbara (4 december) 1514
Onderwerp : uitgifte in pacht van een hofstede op de hoek van de Potstraat
Gasthuismeesters : Derick Poythuys en Garyt Scaep Garytssz
Belanghebbenden : Lyse Peters

De gasthuismeesters hebben een hofstede met toebehoren op de hoek van de Potstraat (Bresstraat), waar Wilhem Dunell placht te wonen, in erfelijke pacht gegeven aan Lyse Peters. Zij zal daar een huis bouwen.

De pacht, jaarlijks te betalen op Sint Maarten in de winter (11 november), bedraagt 2½ pond, en wel *alsulcke ponden als die vycarien van oer renthen der presencien doen boeren*, d.w.z. zulke ponden als de vicarieën van hun inkomsten doen toekomen aan het presentiegeld ofwel ponden waarmee het presentiegeld aan de dienstdoende priester van een vicarie wordt betaald.

In de lijst van renten die het Gasthuis op Sint Maarten uit huizen in de stad ontvangt, staat bij dit huis aangetekend dat de rente of pacht later door Randolph Schaepe werd betaald en tenslotte op 1594 door diens vader is afgelost (fol.29v).

Datum : maandag na St. Petrus ad Cathedram (22 februari) 1515
Onderwerp : uitgifte in pacht van een hofstede met have in de Zantbarchstrate
Gasthuismeesters : Garyt Scaep Garytssz en Derick Poythuys
Belanghebbenden : Aelt Dibbelts en zijn vrouw Beerten
Getuigen : Gosen Scroeder en Henrick ter Bruggen

De gasthuismeesters hebben een hofstede met have die wijlen Geertruyt Tycken aan het Gasthuis heeft gegeven (vgl. fol.9r), in vaste erfelijke pacht gegeven aan Aelt Dibbelts, zijn vrouw Beerten en hun erfgenamen. De pacht bedraagt 10 Brabantse stuivers of de tegenwaarde daarvan per jaar, te betalen op St. Petrus ad Cathedram.

De hofstede is gelegen in de *Zantbarchstrate* (Zandbergstraat), tussen de percelen van Henrick Martens en Styne Geerkens. De pachters mogen daar een huis bouwen. Gosen Scroeder en Henrick ter Bruggen zijn als pachters bij deze transactie getuige geweest.

(fol.51v t/m 53v)

Datum : 1516
Onderwerp : veiling van de pacht van de *bouwynghe geheyten ten Tellich*
Gasthuismeesters : niet genoemd
Belanghebbenden : Henrick Roick

De gasthuismeesters hebben de pacht van de bouwing ten Tellich met toebehoren, gelegen in het kerspel van Drempt, dat nu Henrick Roick *onder den ploich* (ploeg) heeft, in veiling gebracht, waarbij de pachter de Malthorst met huis en hofstede erbij krijgt. De voorwaarden zijn o.m.

- de pachter moet huis en hofstede in goede staat en omheind houden;

- *weren dair wes to tymmeren van nyen oplagen grauen holtwerck off van ysserenwerck* (als er iets moet worden getimmerd/gebouwd aan dijkverhogingen of -verleggingen ¹ of ruw hout- of ijzerwerk), dan zal het Gasthuis loon en materiaal van de timmerman betalen, maar de pachter zal hem in de kost hebben;
- de pachter zal het hoge land mesten en bewerken en de derde garve (een derde van de opbrengst) afdragen; hij mag geen land *begaden* (bewerken) voordat het gasthuisland bewerkt is en geen mest afvoeren, anders dan naar het land van het Gasthuis;
- als het graan rijp is moet hij het maaien en opbinden en eerst het deel van het Gasthuis afvoeren; zodra Sint Maarten voorbij is zal hij dat deel dorsen en binnen Doesburg brengen; om dat deel te dorsen en binnen te brengen zullen de gasthuismeesters een *redener* (zie p.22) sturen, van wie het Gasthuis het loon betaalt; de pachter zal hem overeenkomstig oude gewoonte de kost geven;
- de pacht in geld moet de pachter voor de helft op Sint Maarten (11 november) en voor de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) betalen; verder moet hij op Sint Gallus (16 oktober) een gans geven en op Sint Maarten twee paar hoenders;
- de pachter moet elk jaar een vierde deel *beclevene prellingen* (wilgenstekken die zijn aangeslagen) zetten en leveren; als een oude wilg is vergaan, moet hij daarvoor in de plaats drie nieuwe boompjes zetten;
- de pachter moet de bij het land horende dijk onderhouden, het Gasthuis zal hem daarvoor vrijwaren.

Op deze voorwaarden² heeft Gerit Meyster ingezet voor een pacht van 12 jaar voor 21½ goudgulden ad 2 Hornsgulden per jaar, maar Henrick Roick heeft daar III oert goltz (¾ goudgulden) boven geboden, met als extra-voorwaarde dat als de gasthuismeesters de Malthorst willen *breken* (ontginnen), de pacht navenant zal worden gekort. Ook dat land zal Henrick bewerken en daarvan het gasthuisdeel van het graan binnen Doesburg brengen. Bovendien zal hij elk jaar op 1 mei 6 magere varkens kopen. Voorts mag zowel hij als het Gasthuis de pacht op een termijn van ½ of 1 jaar opzeggen, in welk geval de gasthuismeesters een andere pachter mogen zoeken.

Daarop heeft Henrick Roick zijn bod nog eens met 5/4 goudgulden verhoogd.

Bovendien heeft hij bedongen dat de gasthuismeesters, als zij enig ander land willen laten breken, hem dat als eerste zullen aanbieden. Verder *doen sy hem ennige heest*³ *weyde daer sall hy voir dienen* (de betekenis is waarschijnlijk: hij krijgt ook nog een stukje (woeste) grond waar kreupelhout op staat ter beweiding, daarvoor moet hij een dienst verrichten of pacht betalen). Tenslotte heeft hij het hoogste bod gedaan voor 23½ gulden (inderdaad de som van de hiervoor genoemde biedingen). De *onraet* (veilingkosten) bedraagt 11 pond en 3 butken.

(fol.54r en v blanco)

(fol.55r)

Datum : maandag na Sint Valentijn de Martelaar (14 februari) 1515
 Onderwerp : uitgifte in pacht van een halve hof bij Kolckskenshave
 Gasthuismeesters : Garyt Scaep Garytssz en Derick Poythuys
 Belanghebbende : Garyt Sluter

De gasthuismeesters hebben een in twee gedeelten verdeelde hof, die het Gasthuis heeft verkregen van Arnt Rimmelts en die gelegen is bij Kolckskenshave, voor drie jaar verpacht aan Garyt Sluter, voor drie pond ad 20 butken per jaar, te betalen op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari).

Datum : maandag na Sint Valentijn de Martelaar (14 februari) 1515
 Onderwerp : verpachting van een hof buiten de Hameydepoort
 Gasthuismeesters : Garyt Scaep Garytssz en Derick Poythuys
 Belanghebbenden : meester Henrick van Nijmegen, barbier, en Harmen Smelinck de Jonge

1. ‘Oplage’ is het ophogen of (cfm. ‘inlage’) verleggen van een dijk als de bestaande dijk niet meer te houden is, maar kan ook slaan op de aangebrachte ophoging of de verlegde dijk (nu nog ‘inlaagdijk’). Ongeveer dezelfde voorwaarde wordt gebruikt bij de verpachtingen van Pierwinkel op fol.86r en 258r.

2. Er is ook nog een voorwaarde over de 6 jaar dat Scaep gasthuismeester zal zijn.

3. Heest = kreupelhout, maar ook wel tuin.

De gasthuismeesters hebben de hof gelegen op de *borchgrave* (stadsgracht) buiten de Hameydepoort (Meipoort), die aan vrouw Diemers verpacht was, met ingang van de eerstvolgende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) voor een periode van zes jaar verpacht aan meesterbarbier Henrick van Nijmegen en Harmen Smelinck de Jonge. De pacht bedraagt 16 Brabantse stuivers per jaar, te betalen op Sint Petrus ad Cathedram.

Datum : 1525
Onderwerp : verpachting van een hof buiten de Hameydepoort
Gasthuismeesters : Daem Scaep en Harmen van der Straet
Belanghebbende : Derick Vaicht

De gasthuismeesters hebben een¹ hof buiten de Hameydepoort (Meipoort), die meester Henrick van Nijmegen in pacht placht te hebben, met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1525 voor een periode van zes jaar verpacht aan aan Derick Vaicht. De pacht bedraagt twee Hornsgulden per jaar. Het eerste jaar krijgt hij een korting van 7 butken.

(fol.55v)

Datum : 1526
Onderwerp : verpachting van een hof aan de Sanborchstraete
Gasthuismeesters : Dam Schaep en Harmen van der Straten
Belanghebbenden : Derick Messemaker en Johan van Bolten

De gasthuismeesters hebben aan Derick Messemaker en Johan van Bolten een hof aan de Sanborchstraete (Zandbergstraat) verpacht voor zes jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) anno 1526. De pacht bedraagt 24 Brabantse stuivers.

Datum : 1527
Onderwerp : veiling van de pacht van de Bredenhorst
Gasthuismeesters : Harmen van der Straten en Johan Bongert
Belanghebbenden : Derick Koenen en Lambert die Brouwer

De gasthuismeesters hebben een stuk land dat Bredenhorst heet voor zes jaar *by der kersse* (d.w.z. door middel van een veiling) verpacht, waarbij Derick Koenen en Lambert die Brouwer het laatste bod hebben gedaan, zodat de Bredenhorst aan hen is verpacht. Dat is gebeurd voor een bedrag van 18½ gulden per jaar, de ene helft te betalen op Sint Maarten (11 november) en de andere helft op Sint Petrus (22 februari), te beginnen op Sint Maarten anno 1527.

De pachters zullen de dijk onderhouden voor de schouw en geen hout kappen behalve voor de *wrach* (omheining).

(fol.56r en v blanco)

(fol.57r)

Datum : 1527
Onderwerp : verpachting van een voor de Meijpoert gelegen hof
Gasthuismeesters : Harmen van der Straten en Johan Bongert
Belanghebbende : Johan Gertsoen

De gasthuismeesters hebben aan Johan Gertsoen een voor de Meipoort gelegen hof verpacht voor zes jaar tegen betaling van 2 enkele Hornsgulden en een Brabantse stuiver op Sint Maarten (11 november).

De pachter mag alleen de rij wilgen naast de hof kappen. De wilgen langs het water zal het Gasthuis zelf kappen *tot oeren schoensten* (voor eigen gebruik op zo voordelig mogelijke manier). De pacht zal ingaan op Sint Petrus (22 februari) 1527.

1. Wellicht de in de 2e alinea van fol.31v genoemde *hoeyff op dye statgrave*, die was verpacht aan Jenneken Vachtz. Deze alinea is later, in een ander handschrift, bijgeschreven.

Datum : 1526
Onderwerp : verpachting van het halve Rouwe Goir
Gasthuismeesters : Harmen van der Straten en Johan Bongert
Belanghebbende : Heer Lambert Schaep
Borg : Johanss Boellen

De gasthuismeesters hebben aan Lambert Schaep het halve Rougoor verpacht voor zes jaar tegen een jaarlijkse betaling van 4 enkele Hornsgulden. De pacht gaat in op Sint Petrus (22 februari) anno 1526. Het eerste jaar krijgt hij een korting van één Hornsgulden. Johanss Boellen staat borg voor hem.

(fol.57v)

Datum : 1526
Onderwerp : verpachting van een hof in Kollixhoff
Gasthuismeesters : Dam Schaep en Harmen van der Straten
Belanghebbende : Garyt Bartolss

De gasthuismeesters hebben een hof, gelegen in Kollixhoff, met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1526 voor zes jaar verpacht aan Garyt Bartolss, voor een bedrag van 28 Brabantse stuivers per jaar. Zolang deze pacht duurt geeft Garyt zijn recht op eten uit de keuken van het Gasthuis op, of hij geeft zolang jaarlijks aan het Gasthuis een half pond extra.

(fol.58r en v blanco)

(fol.59r)

Datum : 1527
Onderwerp : veiling van de pacht van de Spyttaelss Maette
Gasthuismeesters : Harmen van der Straten en Johan Bongert
Belanghebbende : Johan Stenderynck

De gasthuismeesters hebben bij een veiling de Spyttaelss Maette voor zes jaar verpacht aan Johan Stenderynck, voor een bedrag van 12 ½ gulden per jaar, de helft te voldoen op Sint Maarten (11 november) en de andere helft op Sint Petrus (22 februari), met ingang van Sint Petrus in het jaar 1527.

De pacht is alleen voor beweiding, niet voor de akkerbouw, en de pachter mag alleen ten behoeve van de omheining hout kappen; hij moet de dijk en de wetering onderhouden voor de schouw.

(fol.59v)

Datum : 1528
Onderwerp : verpachting van Staedesslach
Gasthuismeesters : Harmen van der Straten en Johan Bongert
Kerkmeester¹ : Garit Schaep
Belanghebbende : Daem Schaep

Bovenstaande kerkmeester heeft samen met de gasthuismeesters Staedesslach voor negen jaar verpacht aan Daem Schaep, voor 10 gulden per jaar, de helft te voldoen op Sint Maarten (11 november) en de andere helft op Sint Petrus (22 februari), met ingang van Sint Petrus in het jaar 1528. Bovendien moet de pachter tweejaarlijks hout leveren.

1. Dit goed behoort voor de helft toe aan de kerk (zie fol.35v).

Datum : 1530
Onderwerp : verpachting van de Sontgysse en de Stryp met de Brackengarde
Gasthuismeesters : Harmen Verstraten en Johan Bongert
Belanghebbende : Gerlich Daemmen

De gasthuismeesters hebben aan Gerlich Daemmen voor 6 jaar de Sontgysse en de Stryp met de Brackengarde verpacht voor 2 gulden per jaar, te betalen op Sint Maarten in de winter (11 november), voor het eerst in 1530.

Datum : 1530
Onderwerp : verpachting van de *wyserry* (visrechten) binnen het gasthuisland
Gasthuismeesters : Harmen Verstraten en Johan Bongert
Belanghebbenden : Jacop...¹ en Derick Branssen

De gasthuismeesters hebben voor 6 jaar de *wyssery* (visrechten) binnen het gasthuisland verpacht aan Jacop ...² en Derick Branssen, voor ½ goudgulden per jaar en de verplichting de gasthuismeesters elk jaar ieder een goede snoek te geven. De pacht zal ingaan op Sint Maarten (11 november) in 1530, maar als zijn voorganger Broickhuys het nog wat langer heeft, 3 of 4 weken, dan zal hij het daarna in gebruik nemen. In dat geval zal men hem 6 *fannen* ad 4 butken per *fanne* korting geven op de pachtsom.

Vermoedelijk gaat het bij *fannen* om vanen in de betekenis van een hoeveelheid bier (t.w. 4 mengelen), d.w.z. hier het bedrag dat voor zo'n hoeveelheid bier berekend werd. Een vaan bier kostte in die tijd in Doesburg vier butken, precies het bedrag waaraan een *fanne* hier gelijkgesteld wordt. Denkbaar ³ is ook dat het gaat om een muntsoort waarop een vaan stond afgebeeld, mogelijk het regelmatig op munten voorkomende Lam Gods met vaan, maar die (aanduiding van een) munt is verder in deze tijd in Doesburg niet bekend. De korting van zes *fannen* voor 3 of 4 weken is wel fors, nl. omgerekend 24 butken, terwijl de jaarpacht bestaat uit een halve goudgulden (volgens E.J. Harenberg toen 49,5 butken waard) en twee snoeken.

(fol.60r en v blanco)
(fol.61r)

Datum : 1532
Onderwerp : verpachting van het Langefonder
Gasthuismeesters : Harmen Verstraten en Johan Bongert
Belanghebbende : Daem Schaepe

1. Na deze naam is een stuk blanco gelaten; mogelijk was het de bedoeling hier nog een achternaam in te vullen.
2. Zie vorige noot.
3. Verklaring E.J. Harenberg 2012.

Heilige Pontianus, staalgravure 18e eeuw, anoniem.

De gasthuismeesters hebben met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) van het jaar 1532 voor zes jaar het Langefonder verpacht aan Daem Schaep, voor 4½ goudgulden per jaar.

In 1514 moest het Gasthuis nog de helft van de 4½ gulden afdragen aan het Kleine Convent (fol.70r); vgl. de aantekening onder fol.96v.

(fol.61v t/m 65v blanco)

(fol.66r)

Datum : maandag na Pontianus de Martelaar (14 januari) 1514
Onderwerp : veiling van de pacht van de twee Ganspoelen
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbende : Steven Claessz
Borgen : Harmen Smelinck de Jonge en Derick van der Heiden

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht geveild van de twee Ganspoelen in het Angerlose broek. De pacht is voor een periode van 6 jaar met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). De pacht is op de conditie *te weyden ind niet toe seyen*, d.w.z. om te beweiden, niet voor de akkerbouw. Het hoogste bod is gedaan door Steven Claessz¹, voor jaarlijks 19 gouden Rijns gulden ter waarde van twee goede, vóór deze datum geslagen Hornsgulden of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen twee weken na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen twee weken na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. Borg staan Harmen Smelinck de Jonge en Derick van der Heiden, ieder voor het geheel.

Datum : maandag na Pontianus de Martelaar (14 januari) 1514²
Onderwerp : veiling van de pacht van Grimmenslach
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbende : Henrick Crommentuyn
Borgen : Harmen Smelinck de Jonge en Derick van der Heyden

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht geveild van Grimmenslach in het Angerlose broek. De pacht is voor een periode van 6 jaar met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Henrick Crommentuyn voor jaarlijks 16 gouden Rijns gulden ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. Borg staan Harmen Smelinck de Jonge en Derick van der Heyden, ieder voor het geheel.

(fol.66v)

Datum : maandag na Poncianus de Martelaar (14 januari) 1514
Onderwerp : veiling van de pacht van de Vierdelkens
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbenden : Henrick Crommentuyn, later Harmen Smelinck de Jonge; de Commandeur van Dieren; Lijsken Loefs
Borgen : Harmen Smelinck de Jonge³ en Derick van der Heiden

1. In de tekst stond aanvankelijk de naam Henrick Crommentuyn, maar die naam is doorgehaald en in de kantlijn staat *nu Steven Claessz*.
2. Volgens de tekst 1513 maar gezien de data van de teksten ervóór en erna zal 1514 bedoeld zijn.
3. Dat moet vervallen zijn toen hij zelf pachter werd.

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht geveild van de Vierdelkens in het Angerlose broek. De pacht is voor een periode van 6 jaar met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Harmen Smelinck de Jonge¹ voor jaarlijks 24 gouden Rijns gulden ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. Borg staan Harmen Smelinck de Jonge² en Derick van der Heiden, ieder voor het geheel. Van deze pachtobbrengst heeft het Gasthuis recht op de helft plus 1/8 (dus in totaal 5/8) deel, de *Commendeur van Dyederen* (de Commandeur van de Duitse Orde in Dieren) op ¼ deel, en Lijksen Loefs op 1/8 deel.

Het *huis te Diedereren* wordt al in 1407 als eigenaar van een kwart van *In lutteken vyrdeldeel*, gelegen aan de Angerlose wetering, genoemd (OAD reg.nr.260). Volgens het dijkboek van de Baarbroekse dijk (rond 1480) is de Commandeur van Dieren onderhoudsplichtig voor een vierde deel van Cleyne Vierdel (fol.197r), het Gasthuis en Lysken Loefs samen evenzo (fol.191r) en het Gasthuis bovendien voor de helft (fol.193v). In het overzicht van door het Gasthuis te betalen tijns op fol.211r (begin 16e eeuw) staat dat het Gasthuis over het Cleyne Vierdel jaarlijks een *halve aelde grote* aan de Commandeur van Dieren verschuldigd is. Net als hier in 1514 treedt het Gasthuis ook later soms mede voor het deel van de Commandeur als verpachter op, bijv. in 1631 (zie fol.358r). Uiteindelijk heeft het Gasthuis dit deel mogelijk ook zelf verworven (zie de verpachting in 1644 op fol.400v). Zie ook fol.92r en 110r hierna.

(fol.67r en v blanco)

(fol.68r)

Datum : maandag na Poncianus de Martelaar (14 januari) 1514
Onderwerp : veiling van de pacht van Dijkens Maten
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbende : Garyt Derick Kuperssoen
Borgen : Harmen Aelbertssoen en Gelys Groeten Rabenzoon

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht van Dijkens Maten geveild. De pacht is voor een periode van 6 jaar met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Garyt Derick Kuperssoen te Angerlo voor jaarlijks 11 gouden Rijns gulden – ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden – of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. Borg staan Harmen Aelbertssoen en Gelys Groeten Rabenzoon, ieder voor het geheel.

Datum : maandag na Poncianus de Martelaar (14 januari) 1514
Onderwerp : veiling van de pacht van de Grietmate
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbende : Henrick Martenssz
Borg : Garyt Schenekate

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht geveild van de Grietmate, gelegen *bij der stadt seye Coppelen* (bij de Coppel aan de stadskant). De pacht is voor een periode van 6 jaar met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Henrick Martenssz voor jaarlijks 4¼ gouden Rijns gulden – de gulden ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden – of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. Borg staat Garyt Schenekate.

1. Ook hier stond in de tekst aanvankelijk de naam Henrick Crommentuyn, maar is die naam doorgeslaagd; in de kantlijn staat Harmen Smelinck de Jonge.

2. Zie vorige twee noten.

(fol.68v)

Datum : maandag na Pontianus de Martelaar (14 januari) 1514
Onderwerp : veiling van de pacht van Alertsmate
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbende : Gosen Braickman
Borgen : Arnt van Poelwijck en Frederick Vleyschouwer

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht geveild van Alertsmate, gelegen *bij der stadt te seye Coppele tendes der Beyn-homster gemeente* (bij de Coppel aan de stadskant, aan het eind van de gemeenschappelijke weide van Beinum). De pacht is voor een periode van 6 jaar, met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Gosen Braickman voor jaarlijks *elften halven* (10½) gouden Rijns gulden – ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden – of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. Borg staan Arnt van Poelwijck en Frederick Vleyschouwer, ieder voor het geheel.

(fol.68v t/m 70r)¹

Datum : vrijdag na Antonius Abt (17 januari) 1514
Onderwerp : veiling van de pacht van de Barstede
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbenden : Johan die Sasse; Agnes, weduwe van Johan Haeck
Borgen : Lambert Brouwer en Garyt Engellant

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht geveild van de Barstede, gelegen aan het eind van Udenmaete in het kerspel van Doesborch. De pacht is voor een periode van 6 jaar, met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Johan die Sasse voor jaarlijks 15 gouden Rijns gulden - ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden - of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk² betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. De pacht komt voor 1/8 deel toe aan Agnes, weduwe van Johan Haeck, de rest aan het Gasthuis³. Borg staan Lambert Brouwer en Garyt Engellant, ieder voor het geheel.

(fol.70r)

Datum : vrijdag na Antonius Abt (17 januari) 1514
Onderwerp : veiling van de pacht van het Langevonder
Gasthuismeesters : Derick Mandemaker en Derick Poythuys
Belanghebbenden : Gosen Wessels; het Kleine Convent
Borgen : Johan van Middachten en Swarte Heyne

De gasthuismeesters hebben *bij der keersen* de pacht geveild van het Langevonder, gelegen aan de Radelantsche straete. De pacht is voor een periode van 6 jaar, met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Gosen Wessels voor jaarlijks *vyfftynden halven* (4½) gouden Rijns gulden – ter waarde van twee

1. Fol.69r en v zijn blanco.
2. *Die gerechte weerde dairvoir an anderen goeden paymente in tijt der betalingen gheneghelijcke* (= gangbaar) *goet dairvoir wesende*.
3. Wellicht slechts voor een deel omdat de in 1456 aan het Gasthuis geschonken rente uit dit goed, die uiteindelijk tot eigendomsverrijging heeft geleid, volgens OAD reg.nr.802 uit slechts ¾ van de Barstede ging; vgl. de aantekening bij fol.33r en p.27.

goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden – of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gangbaar betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend. De pacht komt voor de helft aan het Gasthuis toe en voor de andere helft aan het Kleine Convent¹.

Borg staan Johan van Middachten en Swarte Heyne, ieder voor het geheel.

(fol.70v)

Datum : dinsdag na Reminiscere² 1515
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Hospitaelsmate
Gasthuismeesters : Garyt Scaep Garytssz en Derick Poythuys
Belanghebbende : Derick te Mulrade
Getuigen : Ryckelt te Mulrade, Harmen Aelbertssz en anderen

De gasthuismeesters hebben de Hospitaelsmate, gelegen bij Bingerden in het kerspel Angerlo, met ingang van bovengenoemde datum voor 6 jaar verpacht aan Derick te Mulrade.

De eerste 3 jaren hoeft de pachter geen geld te betalen maar zal hij het land zaaien en bewerken *te halve*, d.w.z. dat hij de helft van de oogst moet afdragen. In die jaren moet hij het gasthuisdeel van het graan met het stro elk jaar binnen Doesburg afleveren voor het voederhuis van het Gasthuis.

Gedurende de laatste 3 jaren mag de pachter het land bebouwen en beweiden. In die jaren moet hij als pacht jaarlijks 8 gouden Rijns-gulden – ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden – of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel betalen. De ene helft moet worden betaald binnen veertien dagen na Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft binnen veertien dagen na Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend.

Aan het eind van de pacht moet de pachter *dryjarigen dries*³ en drie-jarig hout leveren.

Van deze verpachting zijn Ryckelt te Mulrade en Harmen Aelbertssz en *meer goeder lude* getuige geweest.

1. Bij de verpachting in 1532 komt de hele 4½ gulden aan het Gasthuis toe (fol.61r). Vgl. de aantekening bij fol.96v.

2. Reminiscere = 2e zondag van de vasten. De Introïtus van de mis begint met psalm 25 (Vulgaat 24) vers 6: Reminiscere miserationum tuarum, ofwel: Gedenk uw barmhartigheid.

3. Zie over *driess* p.22. De pachter mag het land deze 3 jaar niet bebouwen, maar er alleen gras e.d. laten groeien; vgl. fol.102r en 104r.

Heilige Antonius Abt, gravure door Lucas van Leyden, 1521, coll. Teylersmuseum, Haarlem

(fol.71r en v blanco)

(fol.72r)

Datum : dinsdag na Reminiscere (2e zondag van de vasten) in 1515
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Gasthuis Coppenberch
Gasthuismeesters : Garyt Scaep Garytssz en Derick Poythuys
Belanghebbenden : Daem ter Heggen en Johan ter Heggen
Getuigen : Johan Bongert, Zarys, Rijckelt te Mulrade en Harmen Aelbertssz

De gasthuismeesters hebben de Gasthuis Coppenberch voor een periode van drie jaar verpacht aan Daem ter Heggen en Johan ter Heggen, voor de akkerbouw. Voorwaarde is dat zij de helft van de opbrengst met het stro binnen Doesburg zullen afleveren voor het voederhuis van het Gasthuis. Voor zover zij het land niet kunnen inzaaien, zullen zij de helft van het hooi afdragen; ook dat zullen zij binnen Doesburg afleveren voor het voederhuis van het Gasthuis. Voorts zullen zij op eigen kosten de omheining onderhouden. Als de schoven van het land zijn, zullen zij geen rechten meer kunnen doen gelden.

Bij deze verpachting zijn Johan Bongert, Zarys, Rijckelt te Mulrade en Harmen Aelbertssz als pachters en *wyncopslude*¹ tegenwoordig geweest.

Datum : dinsdag na Reminiscere (2e zondag van de vasten) in 1515
Onderwerp : uitgifte in pacht van Hennenkamp
Gasthuismeesters : Garyt Scaep Garytssz en Derick Poythuys
Belanghebbende : Henrick Roick

De gasthuismeesters hebben Hennenkamp (gelegen aan de Duusterstege) voor 3 jaar verpacht aan Henrick Roick, voor de akkerbouw. Voorwaarde is dat hij de helft van de opbrengst met het stro binnen Doesburg aflevert voor het voederhuis van het Gasthuis en dat hij op eigen kosten de omheining onderhoudt.

(fol.72v)

Datum : maandag na Sint Valentijn (14 februari) 1515
Onderwerp : uitgifte in pacht van Sessen Maetken
Gasthuismeesters : Garyt Scapp Garytsoon en Derick Poythuys
Belanghebbenden : Ffrederick Vleyschouwer en Garyt Ebbertssoen; Steven te Grotenhuis

De gasthuismeesters hebben Sessen Maetken, gelegen aan het eind van de Barstede, voor 6 jaar verpacht aan Ffrederick Vleyschouwer en Garyt Ebbertssoen, voor een bedrag van 3 gouden Rijngulden en 3 Brabantse stuivers per jaar, te voldoen op Sint Maarten in de winter (11 november) of binnen 14 dagen daarna. De pacht is voor beweiding, niet voor akkerbouw. I.p.v. een Rijngulden mogen de pachters ook twee goede vóór deze datum geslagen Hornsguldens of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel geven.

Deze pacht komt voor de helft aan het Gasthuis toe en voor de andere helft aan heer Steven te Grotenhuis van het altaar van Sint Johan.

Onderwerp : een akker tegen Hombock (deze tekst is verder niet ingevuld; de rest van de bladzijde is blanco)

(fol.73r en v blanco)

(fol.74r)

Datum : dinsdag na Poncianus de Martelaar (14 januari) 1516
Onderwerp : veiling van de pacht van Westericks Hoeve
Gasthuismeesters : Garyt Scaep en Derick Poythuys
Belanghebbende : Ebbert ter Lichtenhorst

1. *Wyncoopslieden* = getuigen bij een wijnkoop, een plechtige (met wijn bekrachtigde) overeenkomst.

De gasthuismeesters hebben *by der keerssen* de pacht geveild van Westericks Hoeve, gelegen aan de Vonderloesche straat tussen de grond van de fraters en die van Johan Gruter. De pacht is voor een periode van 6 jaar, met ingang van de eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Ebbert ter Lichtenhorst voor jaarlijks *nege den halven* (8½) gouden Rijns gulden – ter waarde van twee goede vóór deze datum geslagen Hornsgulden – of de tegenwaarde daarvan in een even goed, ten tijde van de betaling gebruikelijk betaalmiddel. De ene helft moet worden betaald op Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) erop volgend, of – in beide gevallen – binnen 14 dagen daarna zonder kosten. Het eerste jaar zal de pacht met 22 butken gekort worden.

(fol.74v)¹

Datum : 1519
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Gasthuis Vyrdelkens
Gasthuismeesters : Gerit Schaep Geritsz en Derick Poythoff²
Belanghebbende : Jacob Lussekoit³

De gasthuismeesters hebben de Gasthuis Vyrdelkens voor 25 goudgulden per jaar verpacht aan Jacob Lussekoit (?), voor 3 jaar ingaande 11 november 1519. Mocht Jacob binnen die jaren overlijden, dan hoeft zijn vrouw desgewenst de pacht niet voort te zetten.

Datum : vrijdag na Sint Valentijn (14 februari) 1519
Onderwerp : veiling van de pacht van Grymesslach
Gasthuismeesters : Arnt Dois en Gerit Scaep
Belanghebbende : Bernt Zomer
Borgen : Hartwich Pheus⁴ en Gerit Sluter

De gasthuismeesters hebben *bij der barnender kerssen* de pacht geveild van Grymesslach. De pacht is voor een periode van 6 jaar, met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1520, om te beweiden. De pacht is gegaan naar Bernt Zomer, voor 20 goudgulden min 1 oort (¼) per jaar (dus 19¾ goudgulden), de goudgulden ad 2 Hornsgulden. De ene helft moet worden betaald op Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). Het eerste jaar zal Bernt op eigen kosten het land *boirden ind graven opten aelden badom* (= bodem), d.w.z. (waarschijnlijk) het land met de slootkanten en oevers tot het oude niveau in orde brengen, en ook van heggen voorzien. Als borgen treden Hartwich Pheus en Gerit Sluter op.

Datum : vrijdag na Sint Valentijn (14 februari) 1519
Onderwerp : veiling van de pacht van de Ganspo(e)len
Gasthuismeesters : Arnt Dois en Gerit Scaep
Belanghebbende : Rutger Wolters
Borgen : Wolter ter Stegen en Steven Claessen

Op dezelfde datum hebben de gasthuismeesters de pacht geveild van de Ganspoelen. De pacht is voor een periode van 6 jaar, met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1520, om te beweiden. De pacht is gegaan naar Rutger Wolters, voor 22 goudgulden (ad 2 Hornsgulden per goudgulden) per jaar, de ene helft te betalen op Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). Het eerste jaar zal Rutger op eigen kosten het land *boirden ind graven opten aelden badom* (zie vorige tekst) en van heggen en sloten voorzien. Als borgen treden Wolter ter Stegen en Steven Claessen op.

1. Van de drie op deze bladzijde genoemde percelen wordt op fol.66r en 66v de vorige verpachting (in 1514, voor 6 jaar) vermeld.
2. Mogelijk een verschrijving voor Poythuys, die bij de vorige verpachting (in 1513 of 1514, zie fol.66v) betrokken was. Overigens lijkt in 1519 de gasthuismeester naast Gerrit Scaep niet Poythuis of –hof te zijn geweest, maar Arnt Dois. Poythuys komt voor in 1514, 1515 en 1516.
3. Dezelfde als Jacob Loesecaet op fol.80r? De spelling is niet helemaal duidelijk.
4. Ook bekend als Hartwich van den Veehuys (OAD reg.nr.1230; vgl. samenvatting fol.141r-145v).

(fol.75r en v blanco)

(fol.76r)

Datum : vrijdag na Sint Valentijn (14 februari) 1519
Onderwerp : veiling van de pacht van Alertz Mate
Gasthuismeesters : Arnt Dois en Gerit Scaep
Belanghebbende : Steven Claessen
Borgen : Wolter ter Stegen en Johan Stenderingh

Eveneens op bovenstaande datum hebben de gasthuismeesters de pacht geveild van Alertz Mate, voor beweiding. De pacht is gegaan naar Steven Claessz voor een bedrag van 12 golden gulden ad 2 Hornsgulden per jaar, de ene helft te betalen op Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). De pacht gaat in op St. Petrus ad Cathedram in 1520. Op eigen kosten zal Steven het land *boirden en graven opten aelden badom* (zie vorige twee teksten). Als borgen treden op Wolter ter Stege en Johan Stenderingh.

Datum : 1524/25 resp. 1533/34¹
Onderwerp : uitgifte in pacht van Gyssemolleders Maette
Gasthuismeesters : Harmen van der Straten en Daem Schaep; later Jan Boengert en Jan Stenderynck
Belanghebbende : Warner Leryngs' weduwe

De eerstgenoemde gasthuismeesters hebben Gyssemolleders Maette voor een periode van 12 jaar verpacht aan de weduwe van Warner Leryngs, voor een bedrag van jaarlijks 12 golden gulden ad 2 enkele Hornsgulden, of de tegenwaarde daarvan ten tijde van de betaling. De ene helft dient betaald te worden op Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). De pacht gaat in op Sint Petrus ad Cathedram anno 1525.

Tevens heeft de raad besloten dat als zij na afloop van deze pachtjaren de pacht wil voortzetten, men haar daarbij de voorkeur zal geven boven een ander.

Dat gaat ver; de duur van haar pacht is met 12 jaar toch al buitengewoon lang. Waarschijnlijk houdt deze lange duur evenals de hierna vermelde verlenging verband met het feit dat de weduwe deze grond op dezelfde datum juist aan het Gasthuis heeft overgedragen (zie fol.141r-145v en over de voorgeschiedenis p.28 e.v.).

Nae daettem van desen hebben de gasthuismeesters Jan Boengert en Jan Stenderynck de pacht voor 6 jaar verlengd.

(fol.76v)

Datum : 1526
Onderwerp : uitgifte in pacht van Allerssmaet
Gasthuismeesters : Daem Schaep en Harmen van der Straten
Belanghebbende : Peter Bodde
Getuigen : Wolter ter Steeghe, Evert Bodde en Johan ter Kyppe

De gasthuismeesters hebben Allerssmaet verpacht aan Peter Bodde, voor de akkerbouw. De pacht gaat in op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1526 en is voor een periode van 4 jaar. De pachter dient op eigen kosten het land te rooien en de omheining en de weteringen te onderhouden voor de schouw. Voorts zal hij een half vat bier leveren.

1. Er wordt geen datum genoemd en deze alinea is in een ander handschrift opgesteld dan de vorige. Volgens de lijst van gasthuismeesters (zie p.83 e.v.) waren Harmen van der Straten en Daem Schaep de gasthuismeesters in de jaren 1524 en 1525. De ingangsdatum van de pacht past bij een datering van het 1e deel van deze alinea in een van deze jaren. De Magistratenlijst van Zondervan noemt (alleen) Jan Stenderinck in de jaren 1533 en 1534 als gasthuismeester. De verlenging *nae daettem van desen* kan dan in een van die jaren gedateerd worden (zie p.85 noot 3).

Van de oogst is 3/5 deel voor het Gasthuis en 2/5 voor hemzelf. Het gasthuisdeel zal hij bij het voederhuis van het Gasthuis afleveren. *Averluiden* (getuigen) van deze verpachting zijn Wolter ter Steeghe, Evert Bodde en Johan ter Kyppe geweest.

(fol.77r en v blanco)

(fol.78r)

Datum : 1536
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Gryetmaet
Gasthuismeesters : Henryck op ter Straeten en Evert ten Berghe
Belanghebbende : Heenfoirt¹

De gasthuismeesters hebben voor een periode van 6 jaar met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1536 de Gryetmaet verpacht aan Heenfoirt, om te beweiden en niet voor de akkerbouw. Voorts mag hij niet meer hout kappen dan nodig is voor de afrastering. De pacht bedraagt 5 goudgulden en 1 oirt (d.w.z. 5¼ gulden) waarvan hij de ene helft dient te betalen op Sint Maarten (11 november) en de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari), te beginnen op Sint Petrus in 1536.

Datum : 1536
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Koppenbarch
Gasthuismeester : Evert ten Berghe
Ten overstaan van : Bernt Grueter, Daem Schapz en Hermen op ter Straeten
Belanghebbende : gasthuismeester Henryck op ter Straeten

De gasthuismeester heeft met toestemming en in tegenwoordigheid van Bernt Grueter², Daem Schapz en Hermen op ter Straeten een stuk land verpacht dat Koppenbarch heet en gelegen is naast de Koppenbarch van het Grote Convent. Het land is verpacht aan *mynen vennelt* (mijn ambtgenoot, dus tevens gasthuismeester) Henryck op ter Straeten voor een periode van 6 jaar voor een bedrag van 12 goudgulden, te betalen met 1 Gelderse rijder en 4 geijkte Brabantse stuyvers per gulden, ingaande op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1536. Een voorwaarde is dat hij niet meer hout hakt dan nodig is voor de afrastering.

(fol.78v)

Datum : 1536
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Heennenkamp
Gasthuismeesters : Henrick op ter Straeten en Evert ten Berge
Opsynder : burgemeester Bernt Gruter
Belanghebbende : Henryck Heenfoirt

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthoudende burgemeester Bernt Gruter aan Henryck Heenfoirt een stuk land verpacht dat Heennenkamp heet, gelegen aan de *meente* (de gemeenschappelijke weide) tegen de Commandeurs Koeweyde aan. De pacht is voor een periode van 4 jaar *to zeyen ten halven*, d.w.z. voor de akkerbouw waarbij de pachter de helft van de opbrengst moet afdragen. Die helft moet hij het Gasthuis *to huys*, d.w.z. bij het voederhuis in de stad, brengen vóór hij zelf enig graan van het land haalt. Bovendien moet hij elk jaar van zijn deel van de opbrengst drie *fymmen*³ graan vooruit leveren aan het Gasthuis. Voorts zal hij alleen hout kappen voorzover nodig voor de afrastering. De pacht gaat in op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1536.

1. Waarschijnlijk dezelfde als Henryck Heenfoirt van fol.78v.
2. Blijkens de volgende tekst in dit jaar de *opsynder*, de toezichthoudende burgemeester.
3. Een *fym* (vim) is 100 of 104 schoven of bossen.

(fol.79r en v blanco)

(fol.80r)

Datum : 1536(?)¹
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Dytmersse Maetgens
Gasthuismeesters : Henryck op ter Straeten en Evert ten Berghe
Opsynder : burgemeester Bernt Grueter
Belanghebbende : Jacob Loesecaet²

De gasthuismeesters hebben samen met de toezichthoudende burgemeester Bernt Grueter aan Jacob Loesecaet de Dytmersse Maetgeens, gelegen in het Angerlosebroek, verpacht voor een periode van 6 jaar, om te beweiden en niet voor de akkerbouw of om te hooien. Voorts dient hij de dijken en de sloten te onderhouden voor de schouw. De pacht bedraagt 14 goudgulden; hij dient die te voldoen in 2 delen: de ene helft op Sint Maarten in de winter (11 november) en de andere helft op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari).

(fol.80v)

Datum : 1538
Onderwerp : uitgifte in pacht van het gasthuisdeel van Rougoir
Gasthuismeesters : Evert ten Berghe en Henrick oper Straet
Belanghebbende : Jan van Yperen

De gasthuismeesters hebben het gasthuisdeel van Rougoir voor 6 jaar verpacht aan Jan van Yperen. De pacht bedraagt vijf Hornsgulden minus $\frac{1}{4}$ (dus $4\frac{3}{4}$ Hornsgulden), maar omdat de pachter bij het sluiten van de overeenkomst bovendien een kwart wijn heeft betaald, zullen de gasthuismeesters op de eerste pacht een korting geven van een halve kwart wijn. De pacht gaat in op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1539.

NB. Op de laatste bladzijde van dit boek, fol.424v, wordt dezelfde verpachting vermeld. Daar blijkt dat de pacht, waarvan hier alleen de ingangsdatum in 1539 wordt genoemd, al in 1538 is aangegaan.

Datum : dinsdag na Invocavit 1543³
Onderwerp : uitgifte in pacht van de helft van Stadtslach
Gasthuismeesters : Evert ten Barge en Johan Schaepe
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbende : Johan Stenderynck

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichthouder optredende burgemeester Bernt Gruyter de helft van Stadtslach verpacht aan Johan Stenderynck. De pacht bedraagt $3\frac{1}{2}$ rijdergulden, jaarlijks te betalen op Sint Maarten (11 november). De pacht is voor 6 jaar, ingaande op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1543.

(fol.81r en v blanco)

(fol.82r)

Datum : *altera Victoris*⁴ (11 oktober) 1543
Onderwerp : uitgifte in pacht van de helft van het Rouwegoer

1. Gezien de datum van de vorige tekst. Of 1539 zoals de volgende? Het jaar wordt niet genoemd.
2. Dezelfde als Lussekoit op fol.74v?
3. Invocavit = 1e zondag van de vasten (6e zondag vóór Pasen), naar de Introitus van de mis '*Invocavit* (eigenlijk: invocabit) *me et ego (ex)audiam eum*' (Roept hij Mij aan, Ik zal hem antwoorden), Psalm 91(Vulgaat 90): 15.
4. Altera [dies] is de dag volgende op die van de genoemde heilige. De dag van Sint Victor is 10 oktober, de altera [dies] daarvan is dus 11 oktober.

Het Sint-Nicolaasfeest, Jan Havicksz. Steen, 1665-1668, collectie Rijksmuseum, Amsterdam

Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmyt
Opsynder : burgemeester Bernt Gruter
Belanghebbende : Henrick ten Ralant

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichthouder optredende burgemeester Bernt Gruter de helft van het Rouwgoer verpacht aan Henrick ten Ralant, alleen om te weiden. De pacht bedraagt 4 rijdergulden min 1 oort (kwart), te betalen op Sint Maarten in de winter (11 november) of 14 dagen ervoor of erna zonder kosten. De pacht is voor 6 jaar, ingaande op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1545.

(fol.82v)

Datum : Sint Nicolaasavond (5 december) 1543
Onderwerp : veiling van de pacht van Grymmenslach
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmyt
Opsynder : burgemeester Bernt Gruijter
Belanghebbende : Derck Viris (Veris, Veres?)
Getuigen : Sander de Wyse en Derck Wycherynck

De gasthuismeesters en toezichhoudende burgemeester hebben de pacht geveild van de Grymmenslach. De pacht is voor 6 jaar, om te weiden en niet voor de akkerbouw. De pachter heeft geen recht op het hout, behalve voor de omheining. Hij moet de dijk en de wetering zoals gebruikelijk onderhouden. De pacht moet jaarlijks 14 dagen voor of na Sint Maarten (11 november), maar in ieder geval voor Kerstmis worden betaald. De pacht gaat in op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1544.

De pacht is gegund aan Derck Veris (Viris, Veres?) voor een pachtsom van 41¼ goudgulden, ter waarde van 7 rijdergulden voor 6 goudgulden. Getuigen waren Sander de Wyse en Derck Wycherinck.

(fol.83r en v blanco)

(fol.84r)

Datum : Sint Nicolaasavond (5 december) 1543
Onderwerp : veiling van de pacht van de Ganspoelen
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmyt
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbenden : Dirck Vehuyss en Henrick Arntsoen

Op dezelfde datum hebben deze gasthuismeesters en de als toezichthouder optredende burgemeester de pacht van de Ganspoelen geveild, voor 6 jaar en om te beweiden, niet voor de akkerbouw. Deze pacht is gegaan naar Dirck Vehuyss en Henrick Arntsoen voor 45½ goudgulden per jaar, ter waarde van 7 rijdergulden de gulden. De pacht is op dezelfde voorwaarden en met ingang van dezelfde dag als de Grymmenslach (dus 22 februari 1544). De pachtsom moet worden betaald op Sint Maarten in de winter (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna *onbehaelt* (zonder kosten), maar in ieder geval vóór Kerstmis.

Datum : Sint Nicolaasavond (5 december) 1543
Onderwerp : veiling van de pacht van de Dytmers Maethen
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmyt
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbende : Johan Stenderynck

Bij dezelfde veiling en op dezelfde voorwaarden hebben deze gasthuismeesters en burgemeester de Dytmers Maethen verpacht aan Johan Stenderynck, voor 6 jaar. De pachtsom is 21½ goudgulden per jaar, waarvan de helft te betalen op Sint Maarten (11 november) of 14 dagen daarvoor of daarna zonder kosten, of op Kerstmis daarna.

Datum : Innocenten¹ (28 december) 1543 en *altera Purificationis*² (3 februari) 1544
Onderwerp : veiling van de pacht van een vierde deel van de Potzmate
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmyt
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbende : Evert ten Barge

Op eerstgenoemde datum hebben de gasthuismeesters met deze burgemeester bij een veiling Evert ten Barge laten inzetten op de pacht van een vierde deel van de Potzmate. De pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw, voor een periode van 6 jaar, met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). Evert ten Barge heeft op 28 december 1543 ingezet voor 10 Philippusgulden ter waarde van 1 rijdergulden en 1 stuiver de gulden. Hij heeft, bij gebrek aan hogere bidingen vóór zonsop- of ondergang³, voor dat bedrag de pacht verkregen op 3 februari 1544.

Later heeft Sander de Wyese deze pacht verlengd (?)⁴.

(fol.84v)

Datum : Innocenten (28 december) 1543
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Barstede met Sessen Maetken
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmyt
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbenden : Garryet Sluter en Wychman Schaep
Getuigen : Sander de Wyse en Derck Wycherynck

De gasthuismeesters en opsynder hebben aan Garryet Sluter de Bastede (Barstede) met Sessen Maetken verpacht, voor 6 jaar ingaande Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1544, voor de akkerbouw of om te weiden. Als hij het land bebouwt, moet hij 5½ daler per jaar betalen en als hij alleen weidt 5¼ daler, alles op Sint Maarten of binnen 14 dagen ervoor of erna.

Van deze pacht zal Wychman Schaep deze 6 jaar lang elk jaar een *clymmer gulden*⁵ of de tegenwaarde daarvan van de gasthuismeesters ontvangen. Geschied in tegenwoordigheid van Sander de Wyse en Derck Wycherynck.

(fol.84v-86r)

Datum : Innocenten (28 december) 1543
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Haeckslege
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoeffsmyt
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbende : Johan Harnsmaker⁶
Getuigen : Sander de Wyse en Derck Wycherynck

Op dezelfde datum hebben dezelfde gasthuismeesters en burgemeester aan Johan Harnsmaker de Haeckslege verpacht, voor 6 jaar ingaande Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1546. De pacht is *tot synen schonsten*, d.w.z. hoe het hem het voordeligste uitkomt, maar de pachter mag geen hout van het land halen, behalve voor de omheining. De pacht bedraagt 8 goudgulden ad 7 rijdergulden voor 6 van deze guldens, te betalen op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna, maar in ieder geval vóór Kerstmis. Geschied in tegenwoordigheid van Sander de Wyse en Derck Wycherynck.

1. Ook wel Allerkinderen- of Onnozele kinderendag genoemd, d.w.z. de dag van de Bethlehemse kindermoord, 28 december.
2. [Mariae] Purificationis is Maria Lichtmis, 2 februari; de altera [dies] daarvan is dus 3 februari.
3. ? Er staat: *daervan de son hem de slach heeft gegeven*.
4. Er staat alleen *Dese pacht heft hy Sander de Wyese*[?]; de rest van de bladzijde is afgesneden.
5. Een klimmer of klemmer is een Gelderse munt, genoemd naar de twee naar elkaar toegekeerde klimmende leeuwen, het wapen van Gelderland, in de afbeelding op de munt.
6. D.w.z. (waarschijnlijk) harnasmaker, wapensmid.

(fol.85r en v blanco)
(fol.86r-88r)¹

Datum : vrijdag na Circumcisionis Domini (1 januari) 1544 en de dag na Sint Peter (22 februari) 1544
Onderwerp : veiling van de pacht van de *bouwyng* (kennelijk Pierwinkel)² te Drempt
Gasthuismeesters : Egbert Hoeffsmyt en Johan Schaep
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbenden : Derck De(y)lys en zijn vrouw Belij, Rotger Barwels en Henrick Ma(e)ssen
Getuigen : Egbert en Johan toe Lychtenhorst, Class Roock

Op eerstgenoemde datum hebben de gasthuismeesters met burgemeester Bernt Gruyter als toezichthouder de bouwing (boerderij met land) te Drempt verpacht *op een hoegen*, d.w.z. op een veiling bij opbod. Voorwaarden zijn o.m.:

- de pachter zal huis, hof en hofstede in goede staat houden, maar *weer daer wes tho tymmeren van nyen oplagen off grauen holt-warryck off van yserwarryck* (als er iets moet worden getimmerd/gebouwd aan dijkverhogingen of -verleggingen³ of ruw hout- of ijzerwerk), dan zal het Gasthuis dat bekostigen, waarbij de pachter de timmerlieden de kost zal geven;
- de pachter zal op al het hooggelegen land akkerbouw plegen en van de oogst zal de verpachter twee delen krijgen en hij drie; de pachter zal het land net zo bemesten en bewerken als zijn buren en daarbij eerst het land van het Gasthuis bewerken en alle mest uit de vaalt op het land van het Gasthuis brengen; als het graan rijp is zullen de gasthuismeesters een *redener* (zie p.22) sturen en het graan tellen; de pachter zal eerst het deel van het Gasthuis binnenhalen; na Sint Maarten zal hij dat dorsen en binnen Doesburg brengen; maar *weert saecke, daer God voersije, dat het vede woerd* (mocht er, wat God verhoede, oorlog komen), dan mogen de gasthuismeesters zelf, zonder de pachter daarbij nodig te hebben, het graan met het stro naar hun voederhuis brengen (vgl. het overeenkomstige beding bij de verpachting van Pyerewinkel in 1574 (fol.257v) waar sprake is van *krich ind orloch*);
- de geldpacht moet voor de helft op Sint Maarten en voor de helft op Kerstmis daaropvolgend betaald zijn;
- de pachter zal elk jaar *1 vyerdel becleven prellynghen* (een vierde deel goed aangeslagen wilgenstekken) zetten;
- de pachter zal de dijk onderhouden en de gasthuismeesters zullen hem *waren* (waarschijnlijk:daarop toezicht houden);
- de pachter zal zich niet meer hout *kroiden* (toeëigenen) dan nodig is voor de omheining; de rest van het (hak)hout zal half voor hem en half voor het Gasthuis zijn; het deel van het Gasthuis zal hij gebonden tot takkebossen afleveren, zowel van de Malthorst als van de bouwing en de Nyemaet;
- de pachter zal ervoor zorgen dat hij 4- of 5 éénjarige varkens heeft; de gasthuismeesters zullen die op de volgende pacht dag van hem kopen tegen de marktprijs;
- als men het *kloetken* van de Malthorst wil hooien, zal de pachter dat *ten halven* doen, d.w.z. dat hij de helft aan het Gasthuis moet afdragen en daar afleveren;
- als gasthuismeesters vrezen dat de pachter in gebreke blijft met de overeengekomen betalingen of werkzaamheden, moet hij het gepachte na 3 jaar verlaten, zonder recht op de mest of ander recht; de gasthuismeesters zullen dan een jaar tevoren de pacht opzeggen.

Op deze voorwaarden heeft Derck Deylys met zijn vrouw Belij ingezet voor een pacht van 6 jaar voor jaarlijks 18 goudgulden (ter waarde van 7 rijdergulden voor 6 goudgulden) plus 1 vette gans op Sint Gallus (16 oktober) en 2 paar hoenders op Sint Maarten (11 november).

Deze inzet heeft plaatsgevonden op vrijdag na Circumcisionis Domini (1 januari) 1544, in tegenwoordigheid van Egbert en Johan toe Lychtenhorst en Class Roock. De veilingkosten bedragen een kan wijn.

1. Fol.87r en v zijn blanco.

2. Zie het hoofdstuk over de Gasthuisbezittingen op p.25. Vgl. ook de verlenging van deze pacht op fol.98v en de verpachting aan zoon Johan Deelis op fol.112r.

3. Vgl. noot 1 op p.159. Ongeveer dezelfde voorwaarde wordt gebruikt bij de verpachtingen van het goed ten Tellich op fol.51v en Pierwinkel op fol.258r.

Vervolgens heeft Rotger Barwels 1 gulden meer geboden (veilingkosten vier kan wijn), daarop Derck Delys 1 gulden meer, daarop Rotger Barwels 1 gulden meer, daarop Derck Delys 1 gulden meer en Henrick Maessen weer 1 gulden meer, telkens met vier quarten (waarschijnlijk wijn) aan *onraet* (veilingkosten)¹.

Tenslotte hebben de gasthuismeesters, met toestemming van de burgemeester, de pacht gegund aan Derck Delys met zijn vrouw Belij voor 24 gulden (d.i. één gulden meer dan de 23 gulden waarop Henrick Maessz was geëindigd), zijnde 28 gouden rijderguldens, op alle hiervoor genoemde voorwaarden. Dit is gebeurd op de dag na Sint Petrus (22 februari) 1544 in tegenwoordigheid van Egbert en Johan ten Lychtenhorst.

Onraet noch VII quart und XV butken, halff de costen van de opl[atinge?] und Henrick Massen, d.w.z. kosten nog 7 kwarten en 15 butken, zijnde de helft van de kosten van de overdracht en Henrick Massen².

(fol.88v)

Datum : donderdag na Reminiscere (2e zondag in de vastentijd)³ 1544
Onderwerp : uitgifte in pacht van een *hoef* bij de Hessentoren
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmijt en Johan Schaep
Belanghebbende : Hens Slanyet

De gasthuismeesters hebben een *hoef* (tuin) bij de Hessentoren (vgl. fol.31r) verpacht aan Hens Slanyet. De pacht is voor een periode van 6 jaar, met ingang van Sint Maarten (11 november) 1544, voor 14 *claeskens* (stuivers uit Kampen met de afbeelding van Sint Nicolaas; zie p.79 en 189) per jaar.

Datum : dinsdag na Reminiscere (2e zondag in de vastentijd) 1544
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Westerycker hoeve
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmijt en Johan Schaep
Belanghebbende : Derck van der Heyd(en)

De gasthuismeesters hebben de Westerycker hoeve verpacht aan Derck van der Heyden. De pacht is voor de akkerbouw, voor een periode van 4 jaar. Voorwaarden zijn o.m. dat 3/5 van de opbrengst voor de verpachter is en 2/5 voor de pachter. De pachter zal zonder kosten voor het Gasthuis de omheining in orde houden. Het laatste jaar is het recht van de pachter afgelopen zodra de schoven van het land zijn (d.w.z. dat hij, evenals bij de pacht in de volgende alinea, geen recht op de naweide heeft).

Datum : dinsdag na Reminiscere (2e zondag in de vastentijd) 1544
Onderwerp : uitgifte in pacht van het eind van Gesemolleners Mate
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoefsmijt
Belanghebbende : Derck van der Heyden

Op dezelfde datum hebben de gasthuismeesters ook *dat oeverst eynde* (het achterste stuk) van Gesemolleners Mate verpacht aan Derck van der Heyden. De pacht is voor de akkerbouw. Ook hier is 3/5 van de opbrengst voor het Gasthuis en 2/5 voor de pachter. Deze zal het deel van het Gasthuis van beide stukken land (dus ook van de hiervoor genoemde Westerycker hoeve) naar het voederhuis van het Gasthuis moeten brengen.

De pachter heeft geen recht op de naweide en moet zonder kosten voor het Gasthuis de omheining in orde houden, maar de gasthuismeesters zullen hem *soe voel weert holt doen daer hy een reetwyn mede vermaket, IIII lanck*, d.w.z. voldoende hout verschaffen om een 'reetuyn' (versperring, afsluiting) van een bepaalde lengte (4 voet, 4 roeden?) te maken of herstellen.

1. De specificatie van de *onraet* in *quarten* wijn komt meer voor, o.m. op fol.218v, 240v, 245a verso en 294r.
2. Dit uitgaande van de betekenis van *oplatinge* als (eigendoms)overdracht, waarmee in dit geval de verpachting of wellicht de hele veiling zijn bedoeld. Maar *opl* zou ook een afkorting voor *oplech* (betaling) kunnen zijn.
3. Vgl. bij fol.72r.

(fol.89r en v blanco)

(fol.90r)

Datum : Pontiaansdag (14 januari) 1545
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Bredenhorst
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmyt en Johan Schaep
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbenden : Derck Wycherynck en Derck van der Heyden

De gasthuismeesters en de als toezichthouder optredende burgemeester hebben de Bredenhorst verpacht aan Derck Wycherynck en Derck van der Heyden. De pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw, voor een periode van 6 jaar met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1545, voor 43 goudgulden (ter waarde van 7 enkele Gelderse rijdergulden voor 6 goudgulden) per jaar, elk jaar te betalen op Sint Maarten (11 november) maar in ieder geval vóór Kerstmis.

Datum : de dag na Pontiaansdag (14 januari) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van Hennekamp
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmyt en Johan Schaep
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbende : Cornelis Wolterssen

De gasthuismeesters en de als toezichthouder optredende burgemeester hebben de Hennekamp verpacht aan Cornelis Wolterssen. De pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw, voor een periode van 6 jaar met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1546, voor 8 goudgulden (ter waarde van 7 Gelderse rijdergulden voor 6 goudgulden), elk jaar te betalen op Sint Maarten (11 november). Mocht Cornelis de pacht op de eerstvolgende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) niet betaald hebben, dan mogen de gasthuismeesters het land aan een ander verpachten zonder dat Cornelis daar bezwaar tegen kan maken.

(fol.90v)

Datum : maandag na Sint Thomas (21 december) 1544
Onderwerp : uitgifte in pacht van het Halve Maetken tegen het Lazarusz (het melatenhuis)
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmijt en Johan Schaep
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbende : de weduwe van Henrick Helmych

De gasthuismeesters en de als toezichthouder optredende burgemeester hebben het Halve Maetken tegen het Lazarusz verpacht aan vrouw Helmych, de weduwe van Henrick Helmych. De pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw, voor een periode van 6 jaar met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1545, voor 6 Philippusgulden (ter waarde van 1 rijdergulden en 1 stuiver de gulden), elk jaar te betalen op Sint Maarten (11 november).

Datum : maandag na Sint Thomas (21 december) 1544
Onderwerp : uitgifte in pacht van het 12e deel van het Veltslach
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmijt en Johan Schaep
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbende : Johan Stenderynck

Op dezelfde datum hebben de gasthuismeesters en de als toezichthouder optredende burgemeester het 12e deel van het Veltslach verpacht aan Johan Stenderynck. De pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw, voor een periode van 6 jaar met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1545, voor 3 rijdergulden per jaar. De pachter moet de dijk en de wetering onderhouden.

1/12 deel lijkt wel weinig, maar iets anders kunnen we er niet lezen. Het gaat niet over Triers (halve) Veltslach, dat pas in 1573 door het Gasthuis wordt verworven (fol.262v-264v).

Datum : dinsdag na Agnetis¹ (21 januari) 1545
Onderwerp : veiling van de pacht van Alersz Mate
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmijt en Johan Schaep
Opsynder : burgemeester Sander de Wyse
Belanghebbende : Egbert Hoefsmijt

De gasthuismeesters en de als toezichthouder optredende burgemeester hebben *een keerss doen barnen*, dus de pacht geveild, van Alersz Mate. De pacht is verkregen door *myn wennelt* ('vennoot', collega-gasthuismeester) Egbert Hoefsmijt, voor een periode van 6 jaar met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1546. De pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw en de pachter mag geen hout nemen, behalve voor de omheining. De pachtsom is 17½ goudgulden (ad 7 rijdergulden voor 6 goudgulden) per jaar, elk jaar te betalen op Sint Maarten (11 november) maar in ieder geval vóór Kerstmis.

(fol.91r en v blanco)
(fol.92r)

Datum : donderdag na Purificationis Mariae (Maria Lichtmis, 2 februari) 1545
Onderwerp : uitgifte in pacht van de *kleyne weydene* te Eldryck
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmijt en Johan Schaep
Belanghebbende : Lyssken van Raij
Borg : Rotger Heyders of een andere *genote* van Cleve wonende te Eldryck

De gasthuismeesters hebben aan Lyssken van Raij de *kleyne weydene* in Eldryck verpacht voor 1 daler per jaar, voor een periode van 6 jaar met ingang van Sint Maarten in de winter (11 november) 1545. De pacht is om *te gebruycken tot oeren slachter noot*, d.w.z. voor haar slachtvee (noot = vee).

Borg voor de betaling staat Rotger Heyders of een andere *genote* (gezel, gelijke) uit Cleve, die in Eldryck woont.

Datum : *altera Pontiani* (de dag na Pontiaansdag = 14 januari, dus) 15 januari 1546
Onderwerp : veiling van de pacht van drie van de Kleyne Vyerdelkens
Gasthuismeester : Johan Schaep
Opsynder : burgemeester Bernt Gruyter
Belanghebbenden : Egbert Hoefsmijt, Derck Stochaven en Lyessken ter Stegen

Deze gasthuismeester en de toezichthoudende burgemeester hebben met toestemming van de gezamenlijke schepenen de pacht geveild van drie van de Kleyne Vyerdelkens en deze gegund aan Egbert Hoefsmijt en Derck Stochaven, voor 53 goudgulden ter waarde van 7 Gelderse rijder voor 6 goudgulden of pachtgroten. De pacht dient jaarlijks betaald te worden op Sint Maarten in de winter (11 november), maar in ieder geval vóór Kerstmis. Van de pachtsom krijgt de dochter van Wolter ter Stegen zaliger, Lyessken genaamd, 1/6 deel en het Gasthuis 44 goudgulden en 5 *claeskens* (stuivers uit Kampen met de afbeelding van Sint Nicolaas; zie p.79 en 189). De pacht is voor een periode van 6 jaar, te beginnen op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1547, om te beweiden. Egbert Hoefsmijt zal sloten en dijken onderhouden zoals vanouds gebruikelijk en alleen hout mogen nemen voorzover nodig voor de omheining.

Vgl. fol.66v over de verpachting in 1514 of 1513. Daar worden nog de hele – dus vier – Vierdelkens verpacht, maar met de aanvulling dat het Gasthuis de helft en 1/8 deel van de pacht krijgt, de Commandeur van Dieren ¼ en Lijsken Loefs 1/8 deel, d.w.z. even veel als het 1/6 deel van drie van de vier Vierdelkens dat haar hier wordt toegekend. Bij de verpachting in 1551 (fol.110r, aan Egbert Hoefsmijt alleen) blijkt dat dit 1/6 deel intussen aan het Gasthuis is gekomen, zodat dit ¾ bezit. Bij de verpachtingen hierna worden de drie delen van het Gasthuis ook wel samen de Gasthuisvierdeltjes genoemd.

1. [Dies] Agnetis = de dag van de H. Agnes, in 304 op 13 jarige leeftijd ter dood gebracht. Feestdag 21 januari.

(fol.92v)

Datum : vrijdag na Conversionis Pauli¹ (25 januari) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van een hof *buten dy Homeyde porte tendes den schutschoote bylangs der stat graeve*
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoefsmyt
Belanghebbende : Bernt Slatemaker

De gasthuismeesters hebben aan Bernt Slatemaker een hof *buten dy Homeyde Porte tendes den schutschoote bylangs der stat graeve* (buiten de Meipoort aan het eind van de schutschoot (afgeschutte ruimte voor het vee) naast de stadsgracht) verpacht. De pacht is voor 6 jaren met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1546, voor 1½ *clymmer* gulden (zie noot bij fol.84v) per jaar, te betalen op Sint Maarten (11 november). De pachter zal de omheining onderhouden *etc.*.

Op fol.108v alinea 2 wordt de verpachting van dezelfde hof in 1551 vermeld.

Datum : vrijdag na Conversionis Pauli (25 januari) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van *den hooff op dy staet grave*
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoefsmyt
Belanghebbenden : Garryet Husinck en zijn vrouw Jennyken

Op dezelfde dag hebben deze gasthuismeesters aan Garryet Husinck en zijn vrouw Jennyken een hof aan de stadsgracht naast Garryet Jansz en Henrick ten Ralandt verpacht, met ingang van Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1546. De pacht bedraagt 1 gouden Franse kroon ter waarde van 38 geijkte stuivers.

Deze hof wordt ook vermeld in het overzicht op fol.31v.

Datum : Blasius (3 februari) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van *den hooff an Mollevelt*
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hoefsmyt
Ten overstaan van : de schepenen en burgemeesters Bernt Gruyter en Johan Stenderijnck
Belanghebbende : Styne van Bolten

Op bovengenoemde datum hebben deze gasthuismeesters een hof aan het Mollevelt, gelegen tussen de Vicariën en de hof die Harmen Slyet in erfelijke pacht heeft, voor 1 daler per jaar verpacht aan Styne van Bolten, gedurende een periode van 6 jaar. De pachter dient dit bedrag te betalen vóór Michaelis (8 mei), anders mogen de gasthuismeesters de hof aan een ander verpachten, zonder dat Styne recht op de mest of een ander recht kan doen gelden.

Deze pacht is zij overeengekomen ten overstaan van de schepenen en burgemeesters Bernt Gruyter en Johan Stenderijnck.

(fol.93r en v blanco)

(fol.94r)

Datum : Scholastice Virginis² (10 februari) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Hospitaels Mathe in Byngerden
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Egbert Hofsmyt
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander de Wyse
Belanghebbenden : Henrick Brayckman en Garryet Keppelman

1. [Dies] conversionis Pauli, de dag van de Bekering van Paulus, 25 januari.
2. [Dies] Scholastice Virginis, dag van de Maagd Scholastica, zuster van Benedictus, feestdag 10 februari.

De gasthuismeesters en de als toezichhouders optredende burgemeesters hebben de Hospitaels Mathe te Byngerden in het Angerlose broek verpacht, voor de akkerbouw. De pacht is voor een periode van 4 jaar aangenomen door Henrick Brayckman en Garryet Keppelman, als pacht *ten halve*. De pachters moeten het gasthuisdeel (dus de helft van de opbrengst) samen met het stro afleveren bij het voederhuis van het Gasthuis. Voorts zullen de pachters ervoor zorgen dat de dijk en de omheining in goede conditie blijven.

In het laatste jaar mogen de gasthuismeesters, zodra de schoven van het land zijn, hun eigen vee op het land laten weiden of het verpachten. Ook is bepaald dat beide pachters de biezen die in het land staan als beloning mogen hebben (?)¹ en dat de pachters en het Gasthuis ieder voor de helft zullen rooien wat er te rooien is en ieder de helft van wat er gerooid wordt mogen houden. Bovendien zullen de pachters ieder twee karrevrachten hout van het land aan het Gasthuis leveren.

Bij de wijnkoop ter bevestiging van deze transactie hebben het Gasthuis en de pachters ieder een vierdel wijn betaald.

(fol.94v)

Datum : maandag na Mychaelys² (10 februari) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Copenbarch
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmyt en Johan Schaep
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander de Wyse
Belanghebbende : Henric op ter Straet

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichhouders optredende burgemeesters de Copenbarch voor een periode van 6 jaar verpacht aan Henric op ter Straet. Deze mag het land gebruiken om te beweiden maar niet voor de akkerbouw. De pacht bedraagt 24 golden gulden (7 Gelderse rijder voor 6 goudgulden) en gaat in op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1548. De pacht dient jaarlijks betaald te worden op Sint Maarten (11 november) maar uiterlijk voor Kerstmis.

Datum : Exaltationis sancti crucis³ (14 september) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Gryetmate
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmyt en Johan Schaep
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander de Wyse
Belanghebbende : Wylm Wynculman

De gasthuismeesters hebben met instemming van de als toezichhouders optredende burgemeesters de Gryetmate, gelegen *an der stadt Copele*, voor een periode van 6 jaar verpacht aan Wylm Wynculman, om te beweiden maar niet voor de akkerbouw. De jaarlijkse pacht bedraagt 11 golden gulden en 1 ort (dus 11¼ goudgulden), 7 Gelderse rijder te rekenen voor 6 goudgulden, en dient betaald te worden op Martini (11 november), maar in ieder geval vóór Kerstmis. De pacht gaat in op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1548. Voorts dient de pachter dijk en weteringen goed te onderhouden.

(fol.95r en v blanco)

(fol.96r)

Datum : Allerkynderdag⁴ (28 december) 1546
Onderwerp : uitgifte in pacht van *dy gene cloet* van Gesemolleners Mate
Gasthuismeesters : Egbert Hoefsmyt en Johan Schaep
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander (de) Wyse
Belanghebbenden : Derck Fens en Evert Thermannus

1. *Een loen meygen sullen*; vgl. *een loon boeren* op fol.96v. Minder waarschijnlijk is dat *meygen* hier maaien betekent en bedoeld is dat de pachters tegen betaling van loon de biezen zullen maaien, of dat er *laen* zou staan en is bedoeld dat de pachters een weggetje door de biezen moeten maaien. Zowel hier als op fol.96v gaat het om buitendijks land.

2. De aartsengel Michael, feestdag 10 februari.

3. [Dies] exaltationis sancti crucis = feest van de kruisverheffing (14 september).

4. Allerkinderen- of Onnozele kinderendag, d.w.z. de dag van de Bethlehemse kindermoord, 28 december.

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezicht-houders optredende burgemeesters *dy gene cloet* (het achterste deel) van Gesemolleners Mate voor 6 jaar verpacht aan Derck Fens en Evert Thermanus. De pacht is voor het beweiden en niet voor de akkerbouw, voor een bedrag van *twynticht[en]halve[n]* (dus 19½) daler, jaarlijks te betalen op Martini (11 november) maar vóór de eerstvolgende Kerstmis. De pacht gaat in op Petri ad Cathedram (22 februari) 1548.

Voorwaarde is dat de pachters *dat Gasthuys aff wrachten sullen hent* (= tot) *an dat mennengat toe, allsoe dat het Gasthuys myt oer saet daer aent uthfaeren kan*, d.w.z. het deel van het Gasthuis zullen omheinen tot het *mennengat*, de doorgang voor paard en wagen, zo dat het Gasthuis zijn oogst daarlangs kan afvoeren.

Datum : *ipso die ut supra*, 10 februari (?)¹ 1547
 Onderwerp : uitgifte in pacht van de *voerste cloet* van de Uthmeten
 Gasthuismeesters : Johan Schaep en Derck ter Stege
 Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander de Wyze
 Belanghebbende : Gozen Everts

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichthouders optredende burgemeesters de *voerste cloet* (het voorste deel) van de Uthmeten verpacht voor de akkerbouw, voor een periode van 6 jaar. Gozen Everts heeft die als *pacht ten halven* aangenomen. Hij zal de aan het Gasthuis toekomende helft van de oogst bij het voederhuis van het Gasthuis afleveren, *ten were by gebreck van water*, d.w.z. tenzij bij ongemak vanwege water ofwel: in geval van hoog water. In dat geval zal hij het *nastby dy stad op scyepsboerd*, d.w.z. zo dicht mogelijk bij de stad aan boord van een schip leveren.

Voorts is bepaald: *soe wat scelynx* (d.w.z. geschil) *van tynss ys dy dat gasthuys yn syn bowhoff jaerlix gefi, sall doot wesen unde dese seess jaaren een sall dat gasthuys ock den tynss nyt geven*. Waarschijnlijk is de betekenis van deze clausule de volgende: als er een geschil is over de tijns die het Gasthuis jaarlijks aan de boerderij van Gozen Everts verschuldigd is, dan hoeft het Gasthuis die gedurende de zes jaar van deze overeenkomst niet te betalen². De ingangsdatum van deze pacht is 10 februari 1547.

Het vervolg van de tekst houdt in dat de gasthuismeesters na die zes jaar nieuwe voorwaarden mogen opstellen. Op fol.108v is te lezen dat toen (voor de pacht met ingang van 1552) dezelfde voorwaarden zijn overeengekomen.

1. Met ‘dezelfde dag als hierboven’ zal in ieder geval niet de in de vorige alinea genoemde datum in 1546 zijn bedoeld nu hier een andere gasthuismeester optreedt. Maar ook 10 februari 1547 (de in de regel boven *ipso die ut supra* genoemde ingangsdatum van de pacht) is niet zeker. Weliswaar trad volgens de lijst van gasthuismeesters (zie p.83) Derck ter Stege in 1547 naast Johan Schaep als gasthuismeester aan, maar dat zal pas op Sint Petrus ad Cathedram, 22 februari, geweest zijn.

2. Verklaring E.J. Harenberg 2012.

Onnozele Kinderen (Allerkynderdag). Kindermoord te Bethlehem, kopergravure door Israel van Meckenem, 1455. Collectie Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

(fol.96v)

Datum : 28 februari 1547
Onderwerp : veiling van de pacht van de *achterste cloet* van de Uthmeten
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Derck ter Stege
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander de Wyze
Belanghebbende : Egbert Garryetsz
Borg : Egbert Hoefsmyt

De gasthuismeesters en de als toezichhouders optredende burgemeesters hebben de pacht van de *achterste cloet* (het achterste deel) van de Uthmeten geveild voor een periode van 6 jaar. De pacht is gegaan naar Egbert Garryetsz, voor 12½ daler ter waarde van 28 goede stuivers of 5 Gelderse snaphanen¹ de daalder per jaar. Dit bedrag dient te worden voldaan op Martini (11 november) maar in ieder geval vóór de eerstvolgende Kerstmis. De pacht is om te weiden en niet voor de akkerbouw. De pachter mag het land al gebruiken in het jaar 1547 en de pacht zal aflopen op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1553. De pachter heeft het recht van uitweg over de *voorst* *cloet*; dat recht moet hij uitoefenen met zo min mogelijk hinder voor de gebruiker van dat perceel (d.w.z. Gozen Everts; zie de vorige tekst). Borg is Egbert Hoefsmyt.

Datum : donderdag na Quasimodo² (1e zondag na Pasen) 1547
Onderwerp : uitgifte in pacht van het vierde deel van 't Langevonder
Gasthuismeesters : gasthuismeesters Johan Schaep en Derck ter Stege
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander (de) Wyze
Belanghebbenden : zusters van 't Kleine Convent en Evert Termannus³

De gasthuismeesters en de als toezichhouders optredende burgemeesters hebben het vierde deel van het Langevonder voor een periode van 6 jaar in pacht uitgegeven aan de zusters van het Kleine Convent, om te beweiden en niet voor de akkerbouw. Omdat Evert Termannus het buitendijks gelegen deel heeft gepacht voor 7 rijder gulden per jaar, zal het Gasthuis dat bedrag ontvangen (*dy sall dat Gasthuis een loon boeren*; vgl. fol.94r) en daarboven zullen de zusters nog 2½ rijder betalen op Martini (11 november). Het land mag al in 1547 gebruikt worden.

Slechts *het vyerde deel* wordt verpacht. Dat klopt met een oorkonde uit 1475 waarbij Johan Vos en zijn zoon Geryt ¼ deel van het goed Lange Vonderloe aan het Gasthuis hebben overgedragen (OAD inv.nr.3189, reg.nr.1005). Ook kan het kloppen met andere vermeldingen dat een (niet gespecificeerd) deel van het Langevonder aan het Gasthuis toekomt. Zo staat in de gasthuisrekening van 1503/04 (OAD inv.nr.2845, transcriptie p.25) een jaarlijkse betaling van 6 stadsgulden aan Garyt Vos *van sijn deell van Langevonder*, overeenkomstig de voorlaatste alinea van fol.209v van dit boek. In de lijst van gasthuisbezittingen op fol.37r is de plek waar had moeten worden ingevuld aan wie (de rest van) Langevonder toen toebehoorde opengelaten. Op al deze plaatsen staat niet of het gasthuisdeel één vierde is, maar dat zou bedoeld kunnen zijn.

Verrassend is dan echter dat bij de verpachting in 1514 (fol.70r) de *helft* van de pacht van 4½ gouden Rijngulden aan het Kleine Convent (hier de pachter) toekomt, terwijl het Gasthuis in 1532 (fol.61r) kennelijk de hele pacht (ook 4½ gouden Rijngulden) mag behouden. Ook in 1581 (fol.277r) wordt niet gesproken over een deel, evenmin als bij de verpachtingen in 1598 (302r), 1609 (324v) en 1614 (fol.342v). Was het Gasthuis eerst eigenaar van een kwart van het Langevonder, later (in 1514) van de helft, toen (1547) weer van een kwart en ten slotte (na 1581) van het geheel?

1. Snaphaan: munt waarop een ruiter stond afgebeeld, in het bijzonder Gelderse zilveren munten, ter waarde van ongeveer zes stuivers.
2. Naar de Introitus van de mis van die zondag 'Quasi modo geniti infantis' ofwel 'als pasgeboren kinderen' (1 Petrus 1:2). Deze zondag wordt ook wel Beloken Pasen genoemd: de Paasoctaf (week na Pasen) wordt dan 'beloken' (afgesloten).
3. Waarschijnlijk dezelfde als Evert Termannus op fol.96r.

(fol.97r en v blanco)

(fol.98r)¹

Datum : maandag na Sint Bartholomeüs (24 augustus) 1547
Onderwerp : uitgifte in pacht van *dat overst vyerde* van Gezemolleners Mathe
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Derck ter Stege
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Sander de Wyse
Belanghebbenden : Warner en Fferyck van der Heyde

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichhouders optredende burgemeesters *dat overst vyerde* (waarschijnlijk het buitenste kwart)² van Gezemolleners Mathe verpacht voor 6 jaar, voor de akkerbouw. De pacht is aanvaard door de gebroeders Warner en Fferyck van der Heyde. Bedongen is o.m. dat de pachters *dat gasthuys eyns twe foeder doerens* (op fol.234r staat *doren*) *by dat hof* (fol.234r *bij 't hoeft*) *leveren unde een dach eyn kar daerbij*, d.w.z. (waarschijnlijk)³ één keer twee vrachten doornstruiken bij de hof van het Gasthuis zullen leveren en nog één dag een kar voor het vervoer erbij.

Verder bestaat de pacht daaruit dat drie delen van de oogst het Gasthuis toekomen tegen twee delen voor de pachters. Bij het leveren van het gasthuisdeel zullen de pachters *dat gasthuys tendt uth denselven lande mede dat gasthuys toe huys faeren*, d.w.z. (waarschijnlijk) de gasthuistiend (de tiende, dus het tiende deel van de oogst dat het Gasthuis moet afdragen) gelijktijdig aanvoeren. Ook zullen de pachters de omheining verzorgen zonder kosten voor het Gasthuis en een halve gulden geven voor de bevestiging van het contract (de wijnkoop). De pacht loopt af in 1553 als de schoven van het land zijn.

(fol.98v)

Datum : Sint Jacob (25 juli) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van de *bowinck* te Drempt (Pierwinkel)
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckevoert
Opsynders : burgemeesters Bernt Gruyter en Zander dy Wiese
Belanghebbenden : Derick Delis en zijn vrouw Belye
Getuigen : Elbert Hoefsmit en Johan van Virackeren

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichhouders optredende burgemeesters en de hele raad de *bowinck* (boerderij met land) te Drempt voor 12 jaar verpacht aan Derick Delis en zijn vrouw Belye. Dit is een verlenging van de in 1544 overeengekomen pacht (fol.86r). Bij de verpachting aan hun zoon Johan in 1561 (fol.112r) blijkt het om Pierwinkel te gaan.

De eerste betaaldag zal zijn op Martini (11 november) 1551. De pacht is op dezelfde voorwaarden als deze pachter al lang heeft gehad, behalve in zoverre dat hij voor de Niemaet en de middelste kloot van de Malthoerst met huis en hof, zoals hij al lang in gebruik heeft, elk jaar 25 *Jochimdaler*⁴ of 28 goede stuivers per *Jochimdaler* zal betalen. Getuigen bij deze verpachting zijn Elbert Hoefsmit en Johan van Virackeren geweest.

(fol.99r, 99v en 100r blanco)

(fol.100v)

Datum : Sint Jacob (25 juli) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Sontgijse met de Striep en de Brackel

1. Vgl. de kopie van dit document op fol.234r.
2. Niet hetzelfde deel als *gene cloet* die juist met ingang van 1548 aan anderen is verpacht (fol.96r). Vgl. ook de verpachting van *dat oeverst einde* van Gezemolleners mate in 1544 (fol.88v alinea 3).
3. Elders (op fol.269v) worden pachters wel verplicht jonge aanplant met doorn takken te omwikkelen, maar wat het Gasthuis met twee foeder (vrachten) doornstruiken of -takken moet doen, is niet direct duidelijk.
4. Ook wel Joachimsdaler: munt die oorspronkelijk werd geslagen van zilver uit de mijnen van Joachimsthal in Bohemen.

Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckevoert
Opsynder : burgemeester Bernt Gruter
Belanghebbende : Gerlick Daemen

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichthouder optredende burgemeester de Sontgijsse met de Striep en de Brackel verpacht aan Gerlick Daemen, voor 6 jaar. De pachtsom is 4½ daler ad 28 goede stuivers de daler, te betalen met ingang van Martini (11 november) 1549, uiterlijk Kerstmis. De pachter heeft geen recht op hout behalve voor de omheining.

Datum : de avond voor Sint Bartholomeus (24 augustus) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van akkers te Didam
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckevoert
Opsynder : burgemeester Bernt Gruter
Belanghebbende : Jan van Gaelkamp
Getuigen : Johan Smeinck en Paelick ten Haeve

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichthouder optredende burgemeester de akkers te Didam die eigendom van het Gasthuis zijn, verpacht aan Jan van Gaelkamp, voor 6 jaar. De jaarlijkse pacht bedraagt 7 schepel rogge, Doesburgse maat, zonder kosten binnen Doesburg te leveren aan het Gasthuis. De eerste betaaldag is Sint Maarten (11 november) 1551. Getuigen van deze verpachting zijn Johan Smeinck en Paelick ten Haeve geweest.

(fol.101r en v blanco)

(fol.102r)

Datum : Sint Jacob (25 juli) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Spitaelsmaet
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckewoert
Opsynders : burgemeester Bernt Grueter en Sander dij Wiese
Belanghebbende : Johan Smeinck

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouders de Spitaelsmaet voor 7 jaar verpacht aan Johan Smeinck. Het eerste jaar zal de pachter het land voor de akkerbouw gebruiken en de (resterende) 6 jaar lang moet hij het *dries* leveren, d.w.z. onbebouwd laten¹. Hij mag geen hout gebruiken dan alleen voor de omheining. De pacht bedraagt 12 Joachimsdaler ter waarde van 28 goede stuivers voor 1 daler. De eerste vervalddag is op Sint Maarten (11 november) 1550 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn.

Datum : Sint Jacob (25 juli) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van het vierde deel van de Potsmaet²
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckewort
Opsynder : burgemeester Bernt Grueter
Belanghebbenden : de weduwe Stenderlincks

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouder het vierde deel van de Potsmaet voor 6 jaar verpacht aan de weduwe Stenderlincks, om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht bedraagt 10½ daler ter waarde van 28 goede stuivers voor 1 daler. De eerste vervalddag is Sint Maarten (11 november) 1550 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn. De pachter mag geen hout gebruiken behalve voor de omheining.

1. Vgl. de *dryjarigen driess* bij de verpachting van hetzelfde perceel in 1515 (fol.70v). Zie ook fol.104r en p.22.
2. De verpachting van ditzelfde perceel in 1543 wordt vermeld op fol.84r.

(fol.102v)

Datum : Sint Maarten (11 november) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van een deel van het Weltslach¹
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckewoert
Opsynder : burgemeester Bernt Grueter
Belanghebbende : Aleff Kreivengher

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouder het aandeel van het Gasthuis in het Veltslag voor 6 jaar verpacht aan Aleff Kreivengher, om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht bedraagt 3 rijdergulden. De eerste vervalddag is Sint Maarten (11 november) 1551 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn. De pachter mag geen hout gebruiken behalve voor de omheining.

Datum : Sint Maarten (11 november) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van het halve Ruegoer
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckevoert
Opsynder : burgemeester Bernt Grueter
Belanghebbende : Henrick ten Raelant

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouder het halve Ruegoer voor 6 jaar verpacht aan Henrick ten Raelant, om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht bedraagt jaarlijks 4 rijdergulden of de tegenwaarde daarvan. De eerste vervalddag is Sint Maarten (11 november) 1551 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn. De pachter mag geen hout gebruiken behalve voor de omheining.

(fol.103r en v blanco)

(fol.104r)

Datum : Sint Maarten (11 november) 1549
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Aerne Aep
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckewort
Opsynder : burgemeester Bernt Grueter
Belanghebbende : Bernt ter Heeck
Borg : Arnt Baerken

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouder de Aerne Aep, gelegen aan de Oude IJssel, voor 8 jaar verpacht aan Bernt ter Heeck. De pachter zal de eerste 2 jaar zaaien (dus koren verbouwen) en de volgende 6 jaar *dries*² leveren. De pacht bedraagt jaarlijks 5 daler ter waarde van 28 goede stuivers de daler. Bovendien moet hij tweejarige *loet* (stekken van wilgen) leveren. De eerste vervalddag is Sint Maarten (11 november) 1550 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn. Borg staat Arnt Baerken.

1. Bij de verpachting in 1544 gaat het om een twaalfde deel (fol.90v alinea 2).
2. Vgl. fol.102r.

Sint Maarten, gravure door Martin Schongauer, 1470-1490. collectie Rinus G.M. Rabeling.

Datum : maandag voor vastenavond (17 februari)¹ 1550
Onderwerp : veiling van de pacht van *dat maetken teeghen dat Melaetenhuys*
Gasthuismeesters : Garrit Bongers en Johan Buckevoert
Opsynders : burgemeester Bernt Grueter en Zander dij Viese
Belanghebbenden : Bernt van Poelvick, vrouw Helunchs
Borg : Evert Claessen

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouders bij de brandende kaars de pacht geveild van het landje naast het Melatenhuis, dat vrouw Helunchs nu in gebruik heeft. Het gaat om een pacht voor 6 jaar om te beweiden, niet voor de akkerbouw. De pacht is gegaan naar Bernt van Poelvick(?) voor 8 rijdergulden min één ort (ort = kwart, dus 7¼ gulden), of de tegenwaarde daarvan. De eerste vervaldag is Sint Maarten (11 november) 1551 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn. Borg staat Evert Claessen.

(fol.104v)

Datum : maandag voor vastenavond (17 februari)² 1550
Onderwerp : veiling van de pacht van de Haeckslack (Haeckslach)
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Bueckevoert
Opsynders : burgemeester Bernt Grueter en Zander die Viese
Belanghebbende : Johan Harnsmaeker
Borg : Evert Claessen

Op dezelfde dag hebben de gasthuismeesters met toestemming van de toezichthouders de pacht geveild van de Haeckslack. Deze is voor 6 jaar verpacht aan Johan Harnsmaeker. De voorwaarden zijn dezelfde als die waaronder hij in het verleden dit land gepacht heeft (zie fol.84v). De pacht bedraagt 9 goudgulden min 1 ort (dus 8¾ gulden), te betalen met 28 stuiver van 14 placken de gulden. De eerste vervaldag is Sint Maarten (11 november) 1552 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn. Borg is Evert Claessen.

Datum : maandag voor vastenavond (17 februari)³ 1550
Onderwerp : veiling van de pacht van de Bredenhoerst
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckewoert
Opsynders : burgemeester Bernt Gruter en Zander dye Viese
Belanghebbende : Evert Claessen
Borg : Garrit Bongert

Op dezelfde dag hebben de gasthuismeesters met toestemming van de toezichthouders de pacht geveild van de Bredenhoerst. Deze is voor 6 jaar verpacht aan Evert Claessen. De voorwaarden zijn dezelfde als die waaronder Derick Wiegherlinck in het verleden dit land gepacht heeft (zie fol.90r). De pacht bedraagt 48 daler, ter waarde van 28 goede stuivers de daler. De pacht gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1551 en de eerste vervaldag is op Sint Maarten (11 november) 1551, met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn. Borg is Garrit Bongert.

(fol.105r en v blanco)

(fol.106r)

Datum : 1549
Onderwerp : veiling van de pacht van de Basteed

1. Pasen viel volgens de Juliaanse kalender in 1550 op 6 april, Aswoensdag dus op 19 februari en de maandag ervoor op 17 februari.
2. Zie vorige noot.
3. Zie vorige noten.

Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckewoirt
Opsynders : burgemeester Bernt Gruter en Zander dye Wiese
Belanghebbende : Vanner van der Heyd

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhouders bij veiling de Basteed (d.w.z. de Barstede) voor 6 jaar verpacht aan Vanner van der Heyd (Wanner van der Heyden). De pacht bedraagt jaarlijks 2 Jochimdaler ter waarde van 28 goede stuivers de daler. De eerste vervaldag is op Sint Maarten (11 november) 1550. Daarna vervolgt de tekst: *Und Vanner mack koemen bij dij opsynders wes (= waarom) hem dij tho laeten (= kwijtschelden, ontslaan). Des (= daarom) heb ick guet tho lieden (= wel te dulden)¹ soe hij sich beclaecht dat dair nijt voel lant aff is, unde hij is droncken geweest.*

Kennelijk mocht de pachter zich eventueel bij de toezichhoudende burgemeesters erover beklagen dat hij weinig land had gekregen en moesten de gasthuismeesters hem dan van deze pacht ontslaan, dit omdat Vanner tijdens de veiling dronken was geweest.

Datum : 1549 (?)²
Onderwerp : uitgifte in pacht van Brunelinx Breyd³
Gasthuismeesters : Jan Bueckevoert en Garrijt Bongert
Opsynders : burgemeester Bernt Gruter en Zander dye Wiese (?)⁴
Belanghebbende : Raeb Hoekinck

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhouders een akker in het kerspel Hengelo, geheten Brunelinx Breid, verpacht aan Raeb Hoekinck, voor de akkerbouw. De pacht bedraagt jaarlijks 3 maalter rogge (Doesburgse maat) die hij in Doesburg moet leveren. De eerste vervaldag is Sint Maarten (11 november) 1550 en de laatste Sint Maarten 1555⁵.

(fol.106v)

Datum : 1549 (?)⁶
Onderwerp : uitgifte in pacht van Zarrys Acker
Gasthuismeesters : Jan Bueckevoert en Garrijt Bongert
Opsynders : burgemeester Bernt Grueter en Zander dij Wiese (?)⁷
Belanghebbende : Jan Mentinck

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhouders Zarrys Acker, gelegen in het kerspel Hengelo, voor 6 jaar verpacht aan Jan Mentinck. De pacht is voor de akkerbouw en de pachtsom bedraagt jaarlijks 3 maalter rogge (Doesburgse maat), zonder kosten in Doesburg te leveren op Sint Maarten in de winter (11 november). De eerste vervaldag is op Sint Maarten 1550.

Datum : 1549 (?)⁸
Onderwerp : uitgifte in pacht van een *hoeff* aan het Mollwelt
Gasthuismeester : Gerrit Bongert

1. Er lijkt 'lieden' te staan, maar voorzover we weten had het Gasthuis geen bezit te Lierden. Het haaltje tussen e en d is waarschijnlijk een verschrijving.
2. Gezien de vorige tekst; er wordt geen datum genoemd.
3. In 1491 hebben Henrick Boeekinck en zijn vrouw Lutgart hun pandrecht op de helft van *Bruenerinck Breyde* in het kerspel van Hengel overgedragen aan het Gasthuis (OAD inv.nr.3196; reg.nr.1181).
4. De namen van de *opsynders* worden niet genoemd.
5. De hele alinea is later doorgehaald.
6. Gezien de twee vorige teksten; er wordt geen datum genoemd.
7. Gezien de twee vorige teksten; de namen van de *opsynders* worden niet genoemd.
8. Gezien de vorige teksten; er wordt geen datum genoemd.

Opsynders : burgemeester Bernt Gruter en Zander die Viese
Belanghebbenden : Lambert op ten Noerd en Lambert Ellgher

De gasthuismeester heeft met toestemming van de toezichthouders een *hoeff* (hof, tuin) gelegen aan het Mollewelt voor 6 jaar verpacht aan Lambert op ten Noerd en Lambert Ellgher. De pacht bedraagt jaarlijks 28 goede stuivers. De eerste vervaldag is op Sint Maarten (11 november) 1552, met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn.

Datum : 1549 (?)¹
Onderwerp : veiling van de pacht van de *echterste cloet* van de Malthorst
Gasthuismeesters : Johan Buckefoert en Gerryt Bongert
Opsynders : burgemeester Bernt Grueter en Zander de Wyse
Belanghebbende : Tomas ten Bargh

De gasthuismeester hebben met toestemming van de toezichthouders de pacht geveild van de *echterste cloet* (het achterste deel) van de Malthorst. Tomas ten Bargh heeft de pacht verkregen voor 6 jaar, om te weiden, niet voor de akkerbouw. De pacht bedraagt 7 daler en ½ ort (dus 7 1/8 daler) ter waarde van 28 stuivers Brabants de daler. De eerste vervaldag is Sint Maarten (11 november) 1551 met dien verstande dat de pacht uiterlijk op Kerstmis betaald moet zijn.

(fol.107r en v blanco)

(fol.108r)

Datum : vóór Sint Maarten (11 november) 1552
Onderwerp : veiling van de pacht van Aellersmate en Hennenkamp
Gasthuismeesters : Johan Buckefoirt en Gerryt Bongert
Opsynders : Bernt Gruyter en Zander de Wyse
Belanghebbende : Warner van der Heyd

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de als toezichthouders optredende burgemeesters *een kerse doen barnen* van de Aellersmate, waarbij Warner van der Heyd de laatste slag behouden heeft.

Het gaat om pacht voor een periode van 6 jaar om te beweiden, niet voor de akkerbouw. Hout mag de pachter alleen kappen voor zover het nodig is voor de omheining. De pacht per jaar bedraagt 19 daler en 1 ort (dus 19¼ daler), ter waarde van 28 Brabantse stuivers de daler, te betalen op Sint Maarten in de winter (11 november) maar vóór Kerstmis, de 1e keer in 1552.

Bij dezelfde gelegenheid kreeg Warner van der Heyd voor 6 jaar Hennenkamp in pacht op bovenstaande voorwaarden, dit tegen een jaarlijks bedrag van 9 daler ter waarde van 28 Brabantse stuivers per daler.

Datum : vóór Sint Maarten (11 november) 1552
Onderwerp : uitgifte in pacht van een *hoeff* aan het Mollewelt
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckefoert
Belanghebbenden : Johan Cleesskes en Vientken

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouders een *hoeff* (hof, tuin) gelegen aan het Mollewelt voor een periode van 6 jaar verpacht aan Johan Cleesskes en Vientken. De jaarlijkse pacht, te weten 44 stuiver *loepes* (gangbaar) dient voor het eerst betaald te worden op Sint Maarten 1552 maar in ieder geval vóór Kerstmis van dat jaar².

1. Zie vorige noten.

2. Opvallend is dat al eerder een hof aan het Mollewelt met ingang van deze datum is verpacht; zie fol.106v alinea 2. Kennelijk gaat het daar om een andere hof nu die voor een veel lager bedrag (28 stuivers) verpacht wordt, al is eerder, in 1546, sprake van verpachting van *den hooff an Mollewelt* alsof het Gasthuis daar maar één hof bezit (fol.92v laatste alinea; de pacht bedraagt daar 1 daler, waarde 30 stuivers).

(fol.108v)

Datum : vóór Sint Maarten (11 november) 1552
Onderwerp : uitgifte in pacht van de *voorste cloet* van de Uuthmethen¹
Gasthuismeesters : Johan Buekefoirt en Gerryt Bongert
Opsynders : Bernt Gruter en Zander de Wyse
Belanghebbende : Goessen Everts

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhouders het voorste deel van de Uuthmethen verpacht voor de akkerbouw. Goessen Everts heeft de pacht aangenomen als pacht *ten halve* voor een periode van 6 jaar.

Hij zal de aan het Gasthuis toekomende helft van de oogst binnen Doesburg afleveren tenzij het water te laag staat. In dat geval zal hij het afleveren aan boord van een schip.

Voorts is bepaald dat hij op eigen kosten de omheining zal onderhouden en de dijk ten behoeve van de schouw *als baven ind beneden*, d.w.z. zoals bij de buurpercelen (boven- en benedenstrooms). Ook is bepaald dat als het Gasthuis *etlicke tijns an synen bowhoff* (tijns rustend op zijn boerderij) betaalt, *sullen desse VI iaren oeck doet wesen ende dar nijt van betalen*². De pacht zal ingaan op Sint Maarten in de winter (11 november) 1552.

Datum : vóór Sint Maarten (11 november) 1552
Onderwerp : uitgifte in pacht van een hof buiten de Hameypoort³
Gasthuismeesters : Gerryt Bongert en Johan Buekefoirt
Belanghebbende : Henric Maess

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhouders een hof (tuin) gelegen buiten de Hameypoort en ongeveer grenzende aan de *schutschot* (afgeschutte ruimte voor het vee) verpacht aan Henric Maess, voor een periode van 6 jaar. De pacht bedraagt 36 *stuvers claesken* per jaar⁴. De eerste betaling zal plaatsvinden op Sint Maarten in de winter (11 november) 1552.

(fol.109 r en v blanco)

(fol.110r)

Datum : vóór Sint Maarten (11 november) 1552
Onderwerp : veiling van de pacht van de *echtersten cloet* van de Utmaeten
Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckewoort
Opsynders : Bernt Gruter en Zander dye Viese
Belanghebbende : Garrit Heijendal
Borg : Harmen Tonijns

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhouders bij veiling het achterste deel van de Utmaeten verpacht aan Garrit Heijendal, voor een periode van 6 jaar, om te beweiden en niet voor de akkerbouw. De pachter mag alleen hout kappen voor zover het nodig is voor het onderhoud van de omheining.

De pacht bedraagt 15 daler en 1 ort (dus 15¼ daler) ad 28 goede stuivers de daler en dient de eerste keer voldaan te worden op Sint Maarten in de winter (11 november) 1553. Harmen Tonijns staat borg.

1. Vgl. voor de voorafgaande verpachting van dit perceel in 1546 aan dezelfde pachter fol.96r.
2. Deze clausule betekent waarschijnlijk dat als het Gasthuis tijns moet betalen over dit goed, de pachter die niet hoeft te betalen. De formulering hier lijkt mee te brengen dat de verpachting in dat geval helemaal niet doorgaat (*dood zal wesen*). en de pachter niets hoeft te betalen, maar dat is minder waarschijnlijk, mede gezien de (iets andere) formulering van dezelfde bepaling op fol.96r alinea 2.
3. Vgl. fol.92v alinea 1 (verpachting in 1546) en eerder 55r (1515 en 1525) en 57r (1527; een andere hof?).
4. Een claesken is een stuiver zoals die in de periode 1521-1528 in Kampen werd geslagen, met daarop de afbeelding van Sint Nicolaas, de stadsheilige van de Boven- of Sint Nicolaaskerk (informatie Wiebe Nijlunsing, Numismatische Kring Oost-Nederland). In het Gasthuisboek komt deze munt ook voor op fol.88v en 92r. Zie afbeelding op p.79.

Datum : de dag na Sint Jacobus (d.i. 25 juli, dus 26 juli) 1551
 Onderwerp : veiling van de pacht van *drie deell van die Vierdelkes*
 Gasthuismeesters : Garrit Bongert en Johan Buckefoort
 Opsynders : Bernt Gruter en Zander die Viese
 Belanghebbende : Ebbert Hoeffsmit

De gasthuismeesters hebben met instemming van de toezichhouders bij veiling driekwart van de Vierdelkes verpacht aan Ebbert Hoeffsmit. De pacht is op dezelfde voorwaarden als hij het al 6 jaar in gebruik heeft gehad, voor *drienseesticks ten halven* (d.w.z. 62½) Joachimsdaler per jaar, de daler ter waarde van 28 goede stuivers. De eerste betaaldag zal zijn op Sint Maarten in de winter (11 november), maar in ieder geval vóór Kerstmis 1553. Een zesde deel van de Vierdelkes was afkomstig van de kinderen van Volter ter Steeg zaliger.

Bij de verpachting in 1546 (fol.92r, toen aan Egbert Hoefsmyt en Derck Stochaven) moest 1/6 deel van de pacht nog worden doorbetaald aan Lyessken, dochter van Wolter ter Steegh. Intussen is het Gasthuis kennelijk zelf rechthebbende op ook dit deel van de (kleine) Vierdelkes geworden. Zie de aantekening daar en bij fol.66v.

(fol.110v t/m 111v blanco)
(fol.112r en 112v)

Datum : *manendach altera Bartholomei*, d.w.z.
 26 augustus, 1561¹
 Onderwerp : uitgifte in pacht van het goed Perwinckell
 Gasthuismeesters : Johan Peters en Evert Claessen
 Opsynders : Berndt Gruter en Sander die Wyese
 Belanghebbenden : Johan Deelis en zijn vrouw

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhouders en van de raad, het goed Perwinckell, gelegen in het ambt Doesburg en het kerspel Drempt, voor 12 jaar verpacht aan Johan Deelis en zijn vrouw, ingaande op Sint Maarten (11 november) van het volgende jaar (1562). De voorwaarden zijn dezelfde als die waarop zijn vader Derick Deelis dit land heeft gepacht op de dag na Sint Peter (22 februari) 1544, zoals beschreven in dit boek². Alleen moet de pachter bovendien zonder kosten voor het Gasthuis alle dijken van het Gasthuis in het gebied van de Drempter dijk onderhouden voor de schouw en jaarlijks ten behoeve van het Gasthuis 5 goed beklivende (aangeslagen) appel- of perenbomen planten. Verder moet de pachter in het laatste jaar huis en hof weer wand- en dakdicht en in goede staat van onderhoud opleveren. Ook zijn de voorwaarden in alle opzichten dezelfde als die waarop volgens dit boek op Sint Jacob (25 juli) 1549 aan zijn vader Derick Deelis en diens vrouw is verpacht³. De pacht bedraagt 25 daler, de daler ter waarde van 28 goede stuivers, te betalen op Sint Maarten (11 november).

1. Altera [dies] is de dag na die van de genoemde heilige, de dag van Sint Bartholomaeus is 24 augustus. In deze tekst staat er nog eens uitdrukkelijk bij dat de transactie *den XXVsten augusti* plaats vond, dat is dus eigenlijk de dag ná altera Bartholomaei.

2. Zie fol.86r e.v.

3. Zie fol.98v.

Bartholomeüs, gravure Johannes Wierix, 1559-1585, collectie Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

(fol.113r t/m114v blanco)

(fol.115r)

Datum : 1564
Onderwerp : uitgifte in huur van een huisje achter het Gasthuis
Gasthuismeesters : Evert Claessen en Kostis Broekeler
Opsynders : Sander die Wijes en Eijgbert Hoeffsmijt
Belanghebbenden : Derisken en Aleijt van Keken, Armgert Joeijnx

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichthouders de *lieff pachtinghe* (levenslange huur) overgedragen van het huisje van het Gasthuis dat achter het Gasthuis ligt, op de hoek tegenover de hof (tuin) van het Gasthuis. Dit huisje was in levenslang gebruik bij Derisken van Keken en haar dochter Aleijt, maar de gasthuismeesters hebben Armgert Joeijnx in hun plaats gesteld; zij mag het nu haar (niet Deriskens of haar dochters) leven lang gebruiken. Na Armgerts dood komt het huisje weer in handen van het Gasthuis.

(fol.115v en 117r)¹

Datum : 4 februari en 19 december 1595
Onderwerp : kwijtschelding huurachterstand van het erf gelegen naast het huis van Harmen van Lengel
Gasthuismeesters : Garbrant Pannenbecker en Jacop Ffroeljiick
Belanghebbende : Garrijt van Tijell

De gasthuismeesters hebben om Gods wil, met toestemming van de gezamenlijke schepenen, namens het Gasthuis Garrijt van Tijell de achterstallige huur van zijn erf (*huystede*), dat gelegen is naast het huis van Harmen van Lengel, kwijtgescholden.

De reden tot dit besluit is dat Garrijt van Tijell dit 'om Gods wil' is komen vragen. Voorwaarde is wel dat hij komende Pinksteren 1 gulden betaalt over de goede jaren², maar de rest wordt hem kwijtgescholden.

Voorts is besloten dat degene die na Garrijt van Tijell het erf zal huren elk jaar met Pasen de *uutganck*, nl. 20 stuivers dient te betalen, te beginnen op Pasen 1595 en zo elk jaar daarna.

Mocht op een gegeven moment de huur niet voldaan zijn, dan zullen de gasthuismeesters van dat moment zich mogen verhalen op het erf en, mocht er intussen een huis op gebouwd zijn, ook daarop.

Inmiddels, op 19 december 1595, heeft Garrijt van Tijell de ene gulden die hij nog schuldig was, aan Garbrant Pannenbecker betaald.

(fol.117v en 119r)³

Datum : 29 januari 1603
Onderwerp : omzetting van een rente
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannebacker en Jan Otten
Belanghebbenden : Carst (Karst) Wollsack van Boechholt

In aanmerking genomen dat enerzijds het Gasthuis op grond van een bezegelde akte ('zegel en brief') al lang recht had op een jaarrente van 1½ rijdergulden uit het goed Cleijn Vijnc te Zelhem en anderzijds Carst Wollsack van Boechholt jaarlijks 1 daler en 27 stuivers rente *uit der stad kist bynnen Doeysburch* kreeg, hebben de gasthuismeesters met instemming van de gezamenlijke schepenen bedoelde rente van 1½ rijdergulden overgedragen aan Carst Wollsack en zijn nazaten, om deze rente erfelijk en eeuwig te ontvangen. Daartoe hebben zij de akte gerechtelijk aan Carst Wollsack en zijn nazaten getransporteerd.

Op zijn beurt heeft laatstgenoemde van de rente van 1 daler en 27 stuivers, die hij jaarlijks van de stad Doesburg ontving, 1 daler overgedragen en gerechtelijk getransporteerd aan het Gasthuis, zodat de gasthuismeesters tot in lengte van dagen 1 daler *uit der stad kist* zullen ontvangen.

1. Fol.116r en v zijn blanco.
2. Kennelijk gaat het hem nu slecht, vandaar de kwijtschelding, en is de betaling van deze ene gulden bedoeld als vergoeding voor de jaren dat het hem goed is gegaan.
3. Fol.118r en v zijn blanco.

Kortom: het Gasthuis krijgt voortaan 1 daler van de stad i.p.v. 1½ rijdergulden uit Cleijn Vinck; 1 daler kwam overeen met 1½ gulden. Carst Wollsack krijgt voortaan 1½ rijdergulden uit Cleijn Vinck, maar zou, als dat evenveel waard is als 1 daler, 27 stuivers tekort komen aan deze ruil. Waarschijnlijk blijft hij die 27 stuivers dan ook van de stad ontvangen, boven de 1½ rijdergulden uit Cleijn Vinck. Er staat immers dat hij van de 1 daler en 27 stuivers waarop hij recht had (slechts) 1 daler aan het Gasthuis overdraagt; (het recht op) de rest behoudt hij kennelijk.

(fol.119v, 120r en v blanco)

(fol.121r, 121v en 123r)¹

Datum : 31 december 1624
Onderwerp : inkopen van kost en inwoning in het Gasthuis
Gasthuismeesters : Johan Otten en Servaes Peters
Schepenen : Adriaen Bueckefooth en Arndt Baerken
Belanghebbenden : Maria Albertz, weduwe van Albert Wijntghens, haar neven Toenis Voncken en Johan Kijvijt, en Aeltien, dochter van haar neef Henrick Slaeniet

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde schepenen een overeenkomst gesloten met Maria Albertz, weduwe van Albert Wijntghens. Zij werd terzijde gestaan door haar neven Hendrick Slaeniet en Toenis Voncken. Deze overeenkomst behelst het volgende: Maria Albertz betaalt met Pasen 1625 aan het Gasthuis 300 Carolusgulden, ter waarde van 20 stuiver per gulden. Bovendien belooft ze per gelijke datum het volgende in te brengen: een bed met toebehoren, een bedstee, linnen, wol, kisten, kasten, en tinnen- en koperwerk. Na haar dood vervallen bovengenoemd bedrag en de ingebrachte goederen aan het Gasthuis, evenals alles wat zij bij leven nog zal erven. Daartegenover verplicht het Gasthuis zich Maria Albertz tot haar dood eten en drinken te zullen geven overeenkomstig het dagelijks gebruik in de Gasthuiskeuken en haar bij ziekte te zullen verzorgen op kosten van het Gasthuis. Bovendien betaalt het Gasthuis bij overlijden van Maria Albertz aan haar neven Toenis Voncken en Johan Kijvijt ieder 20 Carolusgulden. De dochter Aeltien van Henrick Slaeniet krijgt haar *hoijcke* (mantel). Mochten genoemde personen vóór Maria Albertz komen te overlijden zonder wettelijke nakomelingen, dan verblijven de eerdergenoemde giften *sonder eenighe infractie ofte contradictie* aan het Gasthuis (d.w.z. dan vervallen de verplichtingen van het Gasthuis m.b.t. de betaling van 20 gulden en de mantel).

(fol.123r vervolg en 123v)

Datum : 26 juli 1633
Onderwerp : herroeping van een deel van bovenstaande overeenkomst
Gasthuismeesters : Johan Otten en Wilem van Sambeeck²
Schepenen : Daam Guerts en Arndt Francken
Momber : Johan Lueb
Belanghebbenden : Maria Albertz, weduwe van Albart Wijntghens

Maria Albertz, terzijde gestaan door Johan Lueb als haar gekozen *momber* (voogd), ontslaat de gasthuismeesters van hun in het contract van 31 december 1624 genoemde verplichting om bij haar overlijden aan haar beide neven elk 20 gulden te betalen en aan Aeltgen Slaenits dochter haar mantel te geven. Maria verklaart dat het haar wil is dat alles aan het Gasthuis verblijft omdat zij wel weet dat het Gasthuis bij dit contract veel te kort komt.

(fol.124r en v blanco)

(fol.125r t/m 127v)³

Datum : 15 maart 1625
Onderwerp : aanstelling gasthuismutter en -moeder

1. Fol.122r en v zijn blanco.
2. Gezien het jaar, zij worden niet genoemd.
3. Fol.126r en v zijn blanco.

Gasthuismeesters : Johan Otten en Servaes Peterzen
Schepenen : Adriaen Bueckeforth en Derck Albertz
Secretaris : Andreas Carnap
Belanghebbenden : Gerritt Arntzen en zijn vrouw Berntgen

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde schepenen een contract gesloten met Gerritt Arntzen en zijn vrouw Berntgen. Hierin staat het volgende: Gerritt Arntzen en zijn vrouw dragen terstond hun gehele huis en hof gelegen aan de Berchstraat tussen het huis van Rijck die Weelemaecker en dat van Albert Schenninck, over aan de gasthuismeesters om het zo profijtelijk mogelijk te verhuren. Ook de gehele inboedel (behalve de handelswaar) dragen zij over aan het Gasthuis. E.e.a. zal ook aan het Gasthuis verblijven als zij later *door veranderlickheijt van zinnen dit contract quaemen te retractiren* (van mening veranderen en terugkomen op dit contract).

Tevens zullen zij terstond aan het Gasthuis een kapitaal van 500 gulden overdragen, waaruit de gasthuismeesters hun tijdens hun leven een rente van 30 gulden zullen betalen, en zullen ze bij het Gasthuis of bij een ander 200 daler beleggen waaruit ze jaarlijks 12 daler zullen ontvangen, onder de zelfde condities als bij de hoofdsom van 500 gulden. Ingeval van overlijden van één van hen zal de ander de helft van de renten ontvangen en na hun beider dood vervallen de hoofdsommen (dus ook de 200 daler) aan het Gasthuis.

In ruil voor dit alles krijgt het echtpaar de kamer in het Gasthuis naast het *brouhuijs*, waar men een *bequaeme beddestede sal setten ende een schaertseen metzelen of een cachelavent* (fornuis) *setten*. Deze kamer zal van een buitendeur worden voorzien indien zij van *Gott Allmechtich met eenighe schouwelicke sieckte befandet worden*, d.w.z. als zij de pest krijgen¹. Voorts delen de gasthuismeesters hun de beste plaats aan tafel toe *ende haere schottel apart, doch in eenen pott gekockt* en van elk brouwsel een half vaatje bier *wat beeter als ordinaris*. Zij zullen worden gerespecteerd als gasthuisvader en -moeder, onder voorwaarde dat zij toezicht op de huishouding houden en *alle abusen* (misstanden) *soe daer mochten geschieden* aan de gasthuismeesters melden, opdat die daarin voorzien. Daarbij mogen zij zelf *tegen maegden noch knechtenn geen gesanek ofte gekijff plegenn noch buijten die gasthuijsmeesters eenich commandement over deselve gebruiken*. Het staat hun vrij al dan niet in de keuken wat mee te werken. Ze krijgen ieder een paar pantoffels en ieder jaar een paar schoenen, als ze dat willen. Tenslotte zullen de gasthuismeesters alle zorg en kosten op zich nemen in geval van ziekte van een van hen beiden.

Ondertekend door Andreas Carnap, 15 maart 1625.

(fol.128r t/m 134v blanco)

(fol.135r-139r)²

Datum : *in profesto Purificationis Marie*, d.w.z. de dag vóór het feest van de Purificatio Mariae (2 februari), dus 1 februari 1459
Onderwerp : garantieovereenkomst m.b.t. een rente
Akte opgesteld door : Harmen die Boise, Henrick van Heker, G(h)erit Haeck, Daem Schaep en Willem van der Ho(e)velwick
Belanghebbende : Arnt toe Haen

Harmen die Boise, Henrick van Heker, Gerit (Gherit) Haeck, Daem Schaep en Willem van der Hovelwick (Hoevelwick) beloven gezamenlijk en ieder voor zich aan Arnt toe Haen garant te zullen staan terzake van een rente ten bedrage van vier oude schilden (in *monten des Keyzers van Romen off des Conincks van Frankrick volwichtig ende guet van gelde*) per jaar, die deze van Willem en diens moeder Joffer Aliet van Baeck (weduwe van Henrick van der Hoevelwick) heeft gekocht³. Deze rente rust op hun volledige *huesingen, hoffsteden ende gehoffte van achter toe vueren myt aller toebehoeringe gelegen bynnen Doisborch an der Berchstraet* (nu Nieuwstraat), tussen het huis van Henrick Wynigh en het erf van het Gasthuis waar de begijnen bij het kerkhof van het Gasthuis wonen, aan de achterkant grenzend aan het erf van het Gasthuis waar heer Engelbert Kistemaecker woont.

1. *Schouwelicke sieckte* betekent letterlijk: afschuwelijke ziekte. De term werd in deze tijd speciaal gebruikt voor de pest, die o.m. in 1625 in Doesburg woedde; zie Jan van Petersen, *Van zoete wijn en bittere medicijn (Zes eeuwen gezondheidszorg in de Liemers en Doesburg)*, Zutphen 1989, p.189-191.

2. Folio 136r, 136v, 138r en 138v zijn blanco.

3. Dat zou dus vóór 1 februari 1459 moeten zijn gebeurd, hoewel de koop, zoals hierboven vermeld, volgens OAD reg.nr.836 pas op 10 februari 1459 in een akte is vastgelegd.

De garantie geschiedt onder dezelfde voorwaarden als die waaronder Arnt de rente van Jonfer Aleyde en Willem gekocht heeft overeenkomstig de inhoud van de desbetreffende, met vier schepenzegels van Doesburg bevestigde akte, *jare ende dage ende allewege ind daerentenden* (zoiets als: jaar en dag en altijd en ook daarna nog), op de manier waarop erfelijke renten in Doesburg gewaarborgd zijn, tegenover allen die daarover zouden willen procederen. Uit dit huis c.a. *anders nijet uthgaen en sall* (zullen geen andere renten of huren betaald worden) voordat deze jaarrente betaald is. Als iemand Arnt of zijn erfgenamen over de rente in rechte aanspreekt, dan zullen Harmen, Gerit, Daem en Willem dit gezamenlijk en ieder afzonderlijk *onvertaechlicken toe synen gesynnen genslich affdoen* (terstond naar zijn zin afhandelen). Mochten Arnt of zijn erfgenamen enige schade lijden, op welke manier dan ook, of de rente niet kunnen krijgen, dan zal Harmen c.s. de schade, voorzover bewezen, zonder morren vergoeden, tot de laatste penning. Dit alles op straffe van *pendonge aen ende in alle onse erve en guet, off onser erven guet off in ons einichs guet* (inbeslagname van al onze goederen of die van één van ons), waarna Arnt of zijn erfgenamen het recht hebben *mytten panden voert te vaeren als myt panden die voer herenpacht gepeynt ind myt allen rechten voer gerechte alingh uthvervolgt, verwonnen ind gesleeten syn* (die goederen tot verhaal van hun vordering te verkopen op dezelfde manier als geldt voor herenpachten). Daartegen zal Harmen c.s. zich met geen enkel aan het geestelijke, wereldlijke of dienstrecht (recht van *dienstmannen*, een soort edelen met aanspraak op eigen rechtspraak) ontleend verweer of enige andere *hulprede* (uitvlucht of voorwendsel) verzetten.

Voorts beloven zij onder dezelfde voorwaarden Arnt en zijn erfgenamen te zullen vrijwaren tegen *krot, hender off schaede* van de kant van de geestelijke en wereldlijke zusters en broeders van Willem, in het bijzonder die in *'t Cleijn Kewent op ten Barch* (het Kleine Convent – kennelijk de burens van het goed waarover het gaat). Harmen, Gerit, Daem en Willem beloven dit *in rechter eedtstat, sonder ennich ferpell* (kwade trouw) *off argeliste daer inne te vynden en hebben toe tuege der waarheyt* hun zegels aan de (originele) akte gehangen.

Dit document is (ook blijkens het opschrift) een kopie¹; het origineel bevindt zich in het Oud Archief van Doesburg (OAD inv.nr.3216; reg.nr.835). Reg.nr.836 van 10 februari 1459 betreft de verkoop van deze rente aan Arnt die Haen; reg.nr. 948 van 3 oktober 1469 betreft de verkoop in 1467 van deze rente door Arnt die Haen aan Gerrit Kuser. Zie verder de aantekening bij de samenvatting van fol.13r.

(fol.139v t/m 140v blanco)

(fol.141r-145v)²

Datum : maandag na Sint Maarten (11 november) d.w.z. 13 november 1525
Onderwerp : openbare schuldbekentenis van de stad i.v.m. het 'vrijkopen' van Gesenmulleners Maete t.b.v. het Gasthuis, met overdracht van een rente uit de accijnzen
Akte opgesteld door : burgemeesters, schepenen en raad van Doesburg
Belanghebbende : Bernde, weduwe van Warner Lerinck

Ook dit document is (ook blijkens het opschrift) een kopie³; het origineel bevindt zich in het Oud Archief van Doesburg (OAD inv.nr.3172; reg.nr.1312).

Op *ffrydach post Gereonis et Victoris martirum* (d.w.z. 10 oktober) 1499 hebben de gasthuismeesters Jan Zoir en Derick ten Berghie Gesenmulleners Maete aan de stad geleend *dat t'muegen versetten* (om te verpanden). Het ging in 1499 om 150 gulden – t.w. 55 *enckell gulden ... van munte der vier Kuerffursten op ten Ryen* (= Rijns gulden) en 95 goudgulden ter waarde van 2 Hornsgulden de gulden – die zijn betaald aan de stad. Het Gasthuis heeft aan de transactie in 1499 meegewerkt ten behoeve van de stad, die geld nodig had. Als vergoeding hiervoor (en voor het gemis aan inkomsten uit Gesenmullenersmate) heeft de stad toen beloofd aan het Gasthuis een rente van 9 gulden per jaar (dus 6% over de hoofdsom van 150 gulden) uit de opbrengst van de bier- en wijnaccijnzen te betalen.

1. Volgens Van de Ven (evenals de bladzijden 141r-145v en 147v-149v) van circa 1580, van de hand van de stadssecretaris Simon Schull (vgl. zijn handtekening op fol.165r).
2. Fol.142r en v en 144r en v zijn blanco.
3. Volgens Van de Ven eveneens van circa 1580, van de hand van de stadssecretaris Simon Schull.

In 1525 gebeurt dan het volgende. Burgemeesters, schepenen en raad van Doesburg sluiten een overeenkomst met Bernde, weduwe van Warner Lerinck; als stiefdochter van Bartolt die Mey (aldus fol.31r en 35r) is zij intussen door vererving eigenaar van Gesenmul-lenersmate geworden. Die overeenkomst houdt in dat enerzijds het Gasthuis Gesenmullenersmate weer in gebruik mag nemen en anderzijds de stad voortaan aan Bernde of haar erfgenamen de rente van 9 gulden per jaar zal betalen, zoals het Gasthuis die sinds 1499 uit de accijnzen kreeg. De cijnsmeesters zullen de 9 gulden telkens binnen 14 dagen na Sint Maarten aan Bernde c.s. betalen, zonder dat de burgemeesters daar bezwaar tegen zullen maken. De rente mag betaald worden met *drie golden gulden van gerechten gewichte ind een oert payments vurscreven* (dus 3¼ goudgulden) en *sess golden gulden, twee enckele Hornsgulden vuer den gulden, myn een oerdt* (dus 5¾ goudgulden). Het gaat om een (af)losbare rente: elk jaar op Sint Maarten – of binnen 14 dagen ervoor of erna – mag de stad de rente afkopen door betaling van de hoofdsom (150 gulden) en alle achterstallige rente, mits de rente een half jaar tevoren wordt opgezegd.

Deze overeenkomst is vastgelegd in een openbare schuldbrief. Burgemeesters, schepenen en raad nemen de hiervoor bedoelde verplichtingen niet alleen tegenover Bernde en haar erfgenamen op zich, maar ook tegenover de *holder's briefs met oeren wille*, d.w.z. de-gene die met instemming van hen houder van deze schuldbrief is geworden. De houder van de schuldbrief wordt *rechte maenre der renthen* (heeft het recht tot betaling van de rente aan te manen) en de schuldbrief is dus een soort 'waardepapier aan order' geworden. Mocht de stad te eniger tijd in gebreke zijn met betaling, dan mag de schuldeiser (Bernde, haar erfgenamen of de houder van de schuldbrief) *peynnden off doen peynnden* (beslag leggen) op deze rente of op andere renten van de stad en zich daarop verhalen, op dezelfde manier als *vuer bynnen jaersche heerenrenthen gepeynt, verwonnen ind myt allen rechten uthverffolcht ind gesleeten weeren* (zoals bij jaarlijks vervallende herenrenten beslag en verhaal door – executoriale – verkoop plaatsvindt), ook voor achterstallige rente, kosten en schade. De stad doet daarbij afstand van alle verweren die zij op grond van het wereldlijk of kerkelijk recht zou kunnen aanvoeren. Burgemeesters, schepenen en raad hebben deze rente plechtig aan Bernde c.s. overgedragen en *daer nae op vertegen* (daarvan afstand gedaan) overeenkomstig het gewoonterecht van Doesburg. Als Bernde, haar erfgenamen of de houder van de brief behoefte hebben aan meer *vestenisse* (zekerheid), zal de stad binnen 14 dagen aan hun *gesynnen* (verzoek) voldoen.

Zie verder over deze transactie, de voorgeschiedenis daarvan en de latere verpachtingen p.28 e.v..

(fol.146r en v en 147r blanco)
(fol.147v-149v)¹

Datum : 31 december 1465
Onderwerp : verkoop van een rente aan het Gasthuis
Akte opgesteld door : Gerloch Steynken en Harmen die Boeze, schepenen van Doesburg
Belanghebbenden : Mechtelt Asse en haar zoons Rutger (Rotger) en Warner

Ook dit document is (ook blijktens het opschrift) een kopie².

Op genoemde datum heeft de familie Asse ten overstaan van genoemde schepenen voor een al eerder betaald (niet gespecificeerd) bedrag een erfelijke rente ten bedrage van één oude Franse schild per jaar (of de tegenwaarde daarvan ten tijde van de betaling) verkocht aan (gevestigd ten behoeve van) het Gasthuis. De rente vervalt elk jaar op Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). Verkopers zijn Mechtelt Asse, bijgestaan door haar zoon Rutger als gekozen voogd, deze Rutger voor zichzelf en voor zijn broer Warner. Tevens beloven zij voor hun *onmondige* dochters resp. zusters Ytken en Gertken dat dezen na hun meerderjarigheid de overeenkomst zullen bekrachtigen.

1. Fol.148r en v zijn blanco.
2. Volgens Van de Ven (evenals de bladzijden 135r-139r en 141r-145v) van circa 1580, van de hand van de stadssecretaris Simon Schull, zie OAD reg. nr.905. Van dit stuk bevindt zich geen origineel in het archief; Van de Ven verwijst alleen naar het afschrift in OAD inv.nr.2835 (d.i. het Gasthuisboek, dus onze tekst).

De rente is gevestigd met inachtneming van de voorgeschreven formaliteiten, d.w.z. *mit monde, mit hande, mit halme* (onder het wegwerpen of het overgeven van een halm; vgl. ook fol.167r), op hun huis, hofstede en hof die *van achter toe voeren* zijn gelegen in de *Smeestraete* (Meipoortstraat), tussen (de huizen van) Jan Op ten Oerden en meester Jan die Man.

Als het Gasthuis de rente niet uit dit goed kan krijgen, mag het Gasthuis voorts beslag leggen op de have van de familie Asse buiten de *Hoijmeydenpoert* (Meipoort) aan de stadsgracht, gelegen naast (de have van) Steven van den Groetenhuys, en zich daarop verhalen.

Aan de originele akte hebben genoemde schepenen hun zegel gehecht.

(fol.150r t/m152v blanco)

(fol.153r)

Datum: : vrijdag na Cantate (d.w.z. de 4e zondag na Pasen)¹ 1568
Onderwerp : testament over een rente
Gasthuismeesters : Cortis Broeckeler en Steven ten Kolck²
Ten overstaan van : schepenen Johan Zoer en Goessen van Rouwenoert
Belanghebbende : Jonffer Hadewich Grueters, weduwe van Roloff Mom³
Momber : Simon Schull

Op deze dag heeft genoemde weduwe, bijgestaan door haar *momber* (gekozen voogd) Simon Schull, ten overstaan van genoemde schepenen bij wijze van testament verklaard dat het Gasthuis bij haar dood 50 daalders ad 30 Brabantse stuivers zal ontvangen uit de rente die men haar bij haar dood nog schuldig zal zijn van de goederen in het kerspel van Didam, die zij *in tochte, tochtgewyse* (in vruchtgebruik) bezit. Als die rente daartoe onvoldoende is, mogen de gasthuismeesters zich verhalen op de *gereden* (roerende) goederen die zij bij haar dood zal nalaten.

Naschrift: Dit bedrag heeft Jochem van Lennep ontvangen *na utleveren synen reckenschap des gasthus*, d.w.z. nadat hij zijn rekening als gasthuismeester over dit jaar had ingeleverd.

(fol.153v, 154r en 154v blanco)

(fol.155r-157v)⁴

Datum : 16 november 1585
Onderwerp : kost- en inwoningcontract
Akte opgesteld door : de gemene schepenen
Gasthuismeesters : Jocchum van Lennep en Arndt Baerkens
Belanghebbenden : Jenneken Pelsers (Pelzers), Berndt van Locchum
Borgen : Henrick Bueckenffort en Frerick Stoeldener

De gemene schepenen hebben met medewerking van genoemde gasthuismeesters en op voorspraak van vele goede burgers besloten Jenneken Pelsers haar leven lang de kost uit de keuken van het Gasthuis te zullen verschaffen, met dien verstande dat ze geen recht heeft op verwarming maar wat dat betreft genoeg zal nemen met vuur en licht van de keuken.

Daartegenover heeft Jenneken beloofd om te beginnen 100 daalder ad 30 Brabantse stuivers van 15 placken in te brengen, welke 100 daalder Berndt van Locchum⁵ ten overstaan van de schepenen heeft beloofd te zullen betalen in twee termijnen, 50 op de eerstkomende

1. Cantate = de 4e zondag na Pasen, naar de beginwoorden *Cantate Domino canticum novum* (Zingt de Here een nieuw lied) van psalm 97 (98), de Introïtus van die dag. In 1568 viel Pasen volgens de Juliaanse kalender op 18 april, de vrijdag na Cantate dus op 21 mei.
2. Hun namen worden niet vermeld, maar zij waren dit jaar gasthuismeesters.
3. Blijkens OAD inv.nr.3228 heeft deze weduwe ook een rente van 2½ zilveren daalder uit een huis in Doesburg aan het Gasthuis geschonken, waarover de gasthuismeesters eveneens in 1568 een verklaring afleggen.
4. Fol.156r en v zijn blanco.
5. Voor zijn naam staat *vurs[creven]*, hoewel hij hier niet eerder genoemd is.

Kerstmis en 50 op de daaropvolgende Pasen, of telkens binnen 14 dagen daarvoor of daarna. Voor de betaling door Berndt van Locchum hebben Hendick Bueckenffoert en Frerick Stoeldener zich ten overstaan van de schepenen hoofdelijk borg gesteld. *Bij gebreck van misbetalinge* (d.w.z. als Berndt van Locchum niet betaalt) zullen zij de 100 daler als eigen schuld voldoen.

Voorts zal Jenneken *dat westh*¹ van een rente van 12 daalder inbrengen en twee vette varkens, een *kintgen* (kintje of kinnetje, een maat voor boter) *botteren* en een half molder rogge. Verder heeft ze in het verleden al een melkkoe, een goed bed met toebehoren, een nieuwe bedstede en 4 of 5 paar goede lakens ingebracht en heeft ze in Deventer nog 4 paar goede lakens die het Gasthuis zal krijgen als zij ze hierheen kan krijgen. Tenslotte krijgt het Gasthuis wat ze bij haar dood nog aan roerende goederen zal nalaten, uitgezonderd haar lijfgoederen; daarvan wenst ze dat die aan haar *schemele* (arme) erfgenamen gegeven zullen worden.

Ten slotte heeft Jenneken beloofd zo veel mogelijk haar best te doen voor het Gasthuis. Als zij *geen goet meer op die pas hefft om in 't gasthuus toe brengen* (niet in voldoende mate goederen heeft om in te brengen) en die goederen niet voldoende zijn om levenslang de kost te krijgen, verzoekt zij haar de rest *puerlicken om Gaedes will* (zuiver om Gods wil) te geven. Dat is goedgevonden wegens haar ouderdom en op grond van de voorbede van vele goede burgers *om die lieffte Gades*, maar alles onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat Jenneken, als de gasthuiskeuken te eniger tijd op advies van de schepenen gesloten mocht worden, genoeg zal nemen met een betaling van 13 daalders ad 30 Brabantse stuivers per jaar, die de gasthuismeesters haar voor haar onderhoud zullen betalen. Wel zal zij dan mogen blijven wonen in het huisje van wijlen Anna Vianus.

(fol.157v)

Datum : 4 mei 1594
Onderwerp : deelbetaling van de verplichting uit de vorige akte
Gasthuismeesters : Jacob Vroelick en Gerbrant Pannenbecker
Belanghebbenden : Berndt van Loechem, Henrick Bueckenffoert en Jenneken Pelsers

De rest van de in vorige akte genoemde 100 daalder, nl. 50 daalder, heeft Berndt van Loechem op deze datum alsnog via Henrick Bueckenffoert aan de gasthuismeesters betaald. (Kennelijk is de eerste helft eerder betaald.)

(fol.157v en 159r regel 1)

Datum : 4 februari 1586
Onderwerp : overdracht van een rente aan het Gasthuis
Gasthuismeesters : Jocchum van Lennep en Aerndt Baerken²
Ten overstaan van : schepenen Johan Zoer en Roloff Wicherinck
Belanghebbende : Alijdt, weduwe van Johan van Lennep

De weduwe heeft ten overstaan van genoemde schepenen een rente van 2 Keizersgulden ad 20 stuiver Brabants waarop zij recht heeft aan het Gasthuis gegeven. Het gaat om een rente uit een leengoed in Westervoort genaamd het Emmerikse goed, dat heeft toebehoord aan Johan Rentkens Scholus te Rheden. Een en ander is verder omschreven in de *zegell ind brieff* (bezegelde akte) die aan de gasthuismeesters is overhandigd.

(fol.158r en v blanco)

(fol.159r)³

Datum : 5 februari 1586
Onderwerp : overdracht van een rente aan het Gasthuis

1. *Westh of vest* = bevestiging/akte van overdracht onroerend goed of een zakelijk recht (zoals een rente) daarop (van vesten; vgl. hand-vest).
2. Hun namen worden niet genoemd maar zij waren in dit jaar gasthuismeester (zie p.84).
3. Deze tekst is later doorgehaald.

Gasthuismeesters : Jocchum van Lennep en Aerndt Baerken¹
Ten overstaan van : schepenen Johan Zoer en Roloff Wicherink
Belanghebbende : Luyte, weduwe van Lambert then Boem

Op dezelfde datum en ten overstaan van dezelfde schepenen als in de vorige akte genoemd heeft deze weduwe een bezegelde rentebrief overhandigd aan de gasthuismeesters. Die brief betreft een rente van 2 enkele gouden Gelderse rijderguldens uit huis en hof van Arndt then Bem (waarschijnlijk ten Boem) en zijn vrouw Wyesse, gelegen aan de *Woertredensche* (Wortherdense) straat in het ambt Veluwezoom, kerspel Rheden. Een en ander onder het voorbehoud dat na haar dood een deel van de rente groot 1 gulden zal vererven naar de wettelijke erfgenamen van Lambert then Boem.

(fol.159v en 161r)

Datum : 1 april 1586
Onderwerp : overdracht van een huis aan het Gasthuis
Gasthuismeesters : Jocchum van Lennep en Aerndt Baerken²
Ten overstaan van : schepenen Johan Zoer en Adolph Peters
Belanghebbende : Trine, weduwe van Henrick Kleyntgen
Momber : Simon Schull

Op deze dag heeft Trine, bijgestaan door haar *togelaten momber* – d.w.z. (kennelijk door de schepenen) toegelaten – voogd Simon Schull, ten overstaan van genoemde schepenen om Gods wil haar huis, hof en hofstede, gelegen aan de Oypoorstraet tussen het huis van Ide Baerken, weduwe van Carll Kreyenffenger, en dat van Dereck Otten, overgedragen aan het Gasthuis. Daarbij is bedongen dat, als de gasthuismeesters het huis willen verkopen met de kamer waar de weduwe dan nog in woont, zij haar dan een ander huisje zullen verschaffen om haar leven lang in te wonen.

Ook zullen de gasthuismeesters haar haar leven lang een *praven* (spijs en drank) uit het Gasthuis geven en jaarlijks met Pasen een zilveren daalder ad 30 stuiver Brabants van 15 *placken* om wat brandstof te kopen. Verdere details staan volgens de tekst in het *Signaet* (register) van *opdrachten* (leveringen ten overstaan van het gerecht); zie daarvoor RAD 1586, p.205.

Waarschijnlijk gaat het hier om de *huesinge zalige Henrick Kleyntgen* genoemd in het overzicht op fol.31v, waaruit het Gasthuis 3 daler per jaar ontving.

(fol.160r en v blanco)

(fol.161v)

Datum : ?
Onderwerp : legaat aan het Gasthuis t.b.v. de armen
Gasthuismeesters : ?
Belanghebbende : Eghbert Hoeffsmiet

Bij testament heeft wijlen Eghbert Hoeffsmiet bepaald dat uit zijn erfenis jaarlijks een daalder aan het Gasthuis zal worden gegeven om daarmee op Goede Vrijdag wittebrood uit te delen aan de armen in Doesburg, om Gods wil.

(fol.162r, 162v en 163r blanco)

(fol.163v-165r)

Datum : 10 februari 1577
Onderwerp : kostcontract
Gasthuismeesters : Arnt Baerken en Jochim van Lennep

1. Zie voetnoot bij vorige alinea.
2. Zie vorige voetnoot.

Secretaris : Simon Schull
Belanghebbende : Bartholt van Hengel

De gezamenlijke schepenen en de gasthuismeesters hebben toegestaan dat Bartholt van Hengel zijn leven lang in het Gasthuis de kost zal krijgen, net als andere kostgangers. Daarvoor hoeft hij slechts 125 rijder guldens te betalen, omdat hij niet meer bezit. Dit heeft hij gevraagd en is hem toegestaan om Gods wil, op voorspraak van vele goede burgers, wegens zijn armoede en ouderdom. Wel heeft hij beloofd dat bij zijn overlijden al zijn goederen aan het Gasthuis zullen komen. Voorts zal hij zoveel mogelijk zijn krachten inzetten tot profijt van het Gasthuis, met dorsen, graven, hooien en graan binnenbrengen, en voorts alles doen wat de gasthuismeesters hem opdragen, zoveel in zijn vermogen ligt *doch hem nijet meer te besweren dan hij doen en kan*.

Als hij echter onwillig is of anderszins ontrouw dan zal men hem uit het Gasthuis zetten met inhouding van zoveel van zijn betaalde penningen als de gasthuismeesters gerechtvaardigd vinden voor zijn verblijf.
Deze overeenkomst is in het Gasthuisboek ondertekend door de secretaris Simon Schull.

(fol.164r en v blanco)

(fol.165r en v)

Datum : zondag 10 december 1570
Onderwerp : herroeping testament en kostcontract
Gasthuismeesters : ?
Belanghebbenden : Anna, weduwe van Cornelis Kupers; haar erfgenamen Hendrick Kup en Claes Vrolick en zijn vrouw Jenneke; Wolter Schaep
Momber : Simon Schull

Bijgestaan door haar gekozen voogd Simon Schull, heeft Anna Kupers ten overstaan van de gezamenlijke schepenen van Doesburg het testament herroepen, waarbij zij op Pinksteravond van 1565 ten overstaan van de schepenen Joest Putzeler en Augustinus Meyerinck aan Hendrick Kup, Claes Vrolick en zijn vrouw Jenneke haar roerende goederen vermaakt heeft.

Anna heeft voorts verklaard dat zij de 100 rijder guldens die zij deels als losrente (aflosbare rente) en deels als lijfrente aan het Gasthuis vermaakt had, herroept. Maar daarbij heeft zij bepaald dat Wolter Schaep van de tot dan toe verschenen rente het huisje op het Gasthuiskerkhof, waar zij zal gaan wonen, zal repareren. Ook zullen alle roerende goederen die zij in het huisje zal brengen – waarvan een inventarislijst zal worden gemaakt – na haar dood aan het Gasthuis komen. Daarbij zal niets worden uitgezonderd, behalve één bed dat zij aan derden mag nalaten.

Bovendien zal het Gasthuis het nu door haar bewoonde huis, dat eigendom van de kerk is, mogen verhuren en de baten daarvan gebruiken voor het Gasthuis.

Als tegenprestatie zullen de gasthuismeesters Anna haar leven lang de kost geven, waartegenover zij haar best zal doen voor het Gasthuis en toezicht zal houden op de gasthuiskeuken voor zover dat in haar vermogen ligt.

(fol.166r en v blanco)

(fol.167r)

Datum : 1581?
Onderwerp : pacht van een huis met tuin van het Gasthuis
Gasthuismeesters : ?
Belanghebbenden : Garrit die Feer, Griete Wassinx

Garrit die Feer pacht het huisje met tuin dat wijlen Griete Wassinx het Gasthuis bij testament heeft vermaakt. De pacht van twee daalder moet jaarlijks met Pasen betaald worden, voor het eerst op Pasen 1581.

(fol.167r en v)

Datum : 22 september 1585
Onderwerp : kostcontract

Gasthuismeesters : Jocchum van Lennep en Arndt Baerkens
Belanghebbenden : Anna Tymmermans, het gilde van het Heilige Crues
Momber : Henrick Lerinck

De gezamenlijke schepenen en de gasthuismeesters hebben op voorspraak van vele goede burgers toegestaan dat Anna Tymmermans, gezien haar armoede, zwakheid en ouderdom, haar verdere leven de kost zal krijgen in het Gasthuis. Daarbij is bepaald dat ze tevreden zal zijn met de kost en drank zoals de gasthuismeesters die dan in de keuken zullen bieden en, zolang ze gezond is, geen licht en brandstof van het Gasthuis zal eisen. Wel zal ze zich mogen warmen aan het vuur in de keuken.

Daartegenover heeft Anna Tymmermans beloofd terstond het huis, hof en hofstede waar zij woont, gelegen in de Santberchstraet, over te dragen aan het Gasthuis, met dien verstande dat het gilde van het Heilige Crues daaruit 14 stuiver Brabants per jaar zal (blijven) krijgen; overigens is het huis onbelast. Dienovereenkomstig heeft Anna Tymmermans, bijgestaan door haar in deze zaak toegelaten *momber* (voogd) Hendrik Lerinck, van dit huis afstand gedaan *met monden, handen, hallemen* (vgl. fol.149r hiervoor) en uit vrije wil, overeenkomstig recht en gewoonte van de stad Doesburg. Tevens heeft zij aan het Gasthuis gegeven: 18 gouden daalders ad 30 stuiver Brabants 't stuk en een aantal roerende goederen waaronder 3 schepel rogge, een zijde spek, een kwart koe, een bed met toebehoren, 5 paar lakens, 3 paar kussenvertrekken, een rok, een tabberd, 2 bedsteden, 2 schappen, een stoel, een grote en een kleine kist, een paar grote tinnen schotels, een paar kommetjes, een koperen lichter, een ketel, een emmertje, een kleine en een grote koperen pot.

Tevens heeft zij met toestemming van haar voogd verklaard dat alles wat zij bij haar overlijden zal blijken te bezitten of door vererving zal hebben verkregen, aan het Gasthuis zal verblijven, zonder iets achter te houden. Ook heeft zij beloofd dat zij in alle opzichten haar best zal doen voor het Gasthuis.

Omdat zij nu eenmaal niets meer heeft te bieden als tegenprestatie voor haar levenslange verzorging dan hier beschreven, heeft zij gevraagd haar die verder om Gods wil te geven, hetgeen aldus is geschied, om de liefde Gods.

(fol.168r en v blanco)

(fol.169r-207v)

Datum : 1460, 1480 en 1487

Onderwerp : dijkboeken van de Drempter dijk (1460) en Baarbroekse dijk (1480) en weteringcedul van de Angerlose wetering (1487)

In zijn Inventaris van het Oud-Archief van Doesburg merkt A.J. van de Ven (op p.247) op dat het 'Gasthuisboek' behalve de op papier beschreven verpachtingen twee met een 15e eeuwse hand beschreven katerns van perkament bevat (zie ook p.12 e.v. van dit boek). Eén daarvan wordt gevormd door de hier bedoelde bladzijden, waarop de lijsten van onderhoudsplichtigen van de Drempter dijk (1460), de Baarbroekse dijk (1480) en de Angerlose wetering (1487) zijn aangetekend, op fol.209r e.v. gevolgd door lijsten van renten en tijnsen en uitkeringen ten laste van het Gasthuis. Bij nader inzien blijkt verder dat tussen de bladzijden betreffende de Baarbroekse dijk (fol.179r t/m 199r) nog een aantal bladzijden is ingebonden (de even bladzijden 178r-186r) met een handschrift van een veel latere datum. Kennelijk is dit een transcriptie uit de 19e eeuw van een deel van het oude dijkboek, maar met vermelding van latere wijzigingen.

Deze dijkboeken bevatten volgens hun opschrift de manier waarop de dijk of wetering door dijkgraaf, heemraden en de *gemeyne erffghenamen* (ingelanden) werd beheerd in het genoemde jaar. Het gaat dan om de 'verhoefslaging', de omslag van de lasten van het onderhoud van de beide dijken en de wetering over de in dit gebied gelegen percelen (hoeven) en rechthebbenden. De bladzijden van het dijkboek van de Drempter dijk en de 'weteringcedul' van de Angerlose wetering zijn in twee kolommen ingedeeld:

1. naam perceel en/of eigenaar;

2. lengte in roeden en voeten, van het deel van de dijk resp. wetering waarvoor dat perceel/die eigenaar onderhoudsplichtig is.

In het dijkboek van de Baarbroekse dijk gaat daaraan nog vooraf een kolom waarin de oppervlakte van het perceel in malder zaads (mud gezaaid, d.w.z. 0,45-0,78 ha) is vermeld.

Het is de vraag hoe deze dijkboeken in het gasthuisboek zijn gekomen. Slechts enkele van de opgesomde percelen zijn eigendom van het Gasthuis (bijvoorbeeld de percelen op fol.193v onder het aparte tussenkopje *dat hospitael*). Bij de overige percelen blijkt niet van enige rechten of verplichtingen van het Gasthuis in dit verband. Men zou deze lijsten eerder verwachten in het archief van de desbetreffende waterschappen. De verklaring is waarschijnlijk dat een dijkgraaf die tevens gasthuismeester was, deze stukken bij die van het Gasthuis heeft gevoegd, waarna ze een keer samen zijn ingebonden. Zie verder het artikel van Henny Henrix op p.63 e.v.

(fol.208r en v blanco)

(fol.209v-211r)¹

Datum : eind 15e /begin 16e eeuw
 Onderwerp : overzicht van renten die het Gasthuis elk jaar moet betalen

Overzicht van door het Gasthuis te betalen renten

<i>Ontvanger</i>	<i>Bedrag</i>	<i>Goed waaruit de rente betaald wordt</i>
de priester (in 1504 blijktens p.25 van de gasthuisrekening Johan Wolff)	16 goudgulden voor de dagelijkse mis en 1 goudgulden voor het pater noster	
de vrouw van Garyt van den Grotenhuys	2 goudgulden	
vroeger Henrick Hegeninck, nu Arnt Aelberts	1 herenpond	
de pastoor van Angerlo	1 herenpond	
het altaar van Onze Vrouwe bij de toren	1 oert (kwart) stadspund	
idem	2 stadspund	Geertken Bisscops hofstede
de vicarieën in Doesburg <i>in oer pensenne</i> , dus bij wijze van lijfrente ('pensioen').	2 stadspund	Geertken Bisscops hofstede
de Commandeur van Doesburg	½ maalder spilkoern ²	
de pastoor van Spankeren	3 schepel haver	
de Commandeur van Dieren	5 oert (kwart) goudgulden	de Barstede
Garyt Vos	6 stadgulden	Langevonder; zie aantekening bij fol.96v.
Garyt Kuser	4 gouden Rijns gulden <i>lyffrenten</i> (rente gedurende zijn leven)	geen, maar het Gasthuis heeft als tegenprestatie van Garyt Kuser een rente van 4 oude schilden verkregen uit het huis van Jorden van der Hoevelwyck, geheten Gramsberch (zie de aantekening bij fol.13r)
Daem van Heerde	4 kleine maalder <i>manck zaed</i> ³	de Uuthmate

Overzicht van jaarlijks⁴ door het Gasthuis te betalen tijns

<i>Ontvanger</i>	<i>Bedrag</i>	<i>Goed waaruit de tijns betaald wordt</i>
de eigenaar van Pirrewinckel	2 herenpond en 1 oud butke	Pirrewinckel
de Commandeur van Dieren	½ oude grote	het Kleine Vierdel

1. Fol.210r en v zijn blanco.

2. *Spilkoern* = speltkoorn; spel = spelt, nauw aan de tarwe verwante graansoort, *Triticum Spelta*, die zich vooral onderscheidt doordat de kafhuls bij het dorsen niet loslaat.

3. Volgens de tekst komt 4 kleine maalder overeen met 3 maalder naar de in Doesburg gebruikte maat. *Manck zaed* = gemengd graan.

4. En wel op Sint Maarten; alleen bij de eerstgenoemde (t.b.v. de eigenaar van het land) is dat niet gespecificeerd en bij de laatstgenoemde (t.b.v. de stad Doesburg) is het op Sint Andries (30 november).

<i>Ontvanger</i>	<i>Bedrag</i>	<i>Goed waaruit de tijns betaald wordt</i>
Johan van Bingerden	1 oud butke	Hospitaelsmate
Johan Haecks zoon	1 oud butke	(niet ingevuld)
Henrick Wissincks kinderen	1 kopke	Alertsmate
de pachter van de Vrouwe van Elten	½ kip en ½ schepel <i>spilkoern</i> ¹	het goed voorbij de grote sluis te Giesbeek, waar Johan, de zoon van Henrick Koeman, woont
de stad Doesburg	1 oud butke	Geertken Bisscops hofstede

Door het Gasthuis te ontvangen tijns

<i>Goed waaruit de tijns betaald wordt</i>	<i>Bedrag</i>
Pirrewinkel, het goed waar Harmen in den Waelde vroeger woonde en Bartken ter Slonde nu woont (fol.211v, 212r en 212v blanco) (fol.213r en 213v)	¼ herenpond op Sint Maarten
Datum : eind 15e /begin 16e eeuw	
Onderwerp : overzicht van de jaarlijkse uitdelingen door het Gasthuis aan de armen (nl.de <i>(rechte) huysarmen of de armen</i> <i>doer die stad</i>).	

Overzicht van de jaarlijkse uitdelingen aan de armen

<i>Datum</i>	<i>Object</i>	<i>Evt. schenker van de desbetreffende rente</i>	<i>Goed waaruit de rente betaald wordt</i>
de vooravond van Maria onbevleete ontvangenis (8 december)	½ vat boter en... ² maalder rogge	Garyt Arntsoen	
Kerstavond	12 vette varkens en 3 maalder rogge		
de 1e vrijdag van de vasten	zoveel olie als voor 8 oude Franse schilden gekocht kan worden	Menso Garijtssz	de Barstede ³
Goede Vrijdag	weit(= tarwe)brood voor 2 stadspound	Griete Scrivers	Garyt van Vierackerens huis naast Philips huis ⁴
Goede Vrijdag	weitbrood voor 6 stadspound	Gosen van Vincwyck	1½ pond uit Johan Tinnemakers huis naast dat van Jacob Penninck in de Oeypoertstraete, 12 (?) pond uit Johan Slachters huis en 1½ pond uit Geerloch Winters (nu Tengnagels) huis

1. Zie noot bij 209v.
2. Het aantal is niet ingevuld.
3. De rente van 8 oude schilden wordt op Sint Maarten betaald.
4. De rente van 2 stadspound wordt op Sint Maarten betaald. Zie over deze rente ook fol.29r.

<i>Datum</i>	<i>Object</i>	<i>Evt. schenker van de desbetreffende rente</i>	<i>Goed waaruit de rente betaald wordt</i>
avond vóór Pasen	... ¹ vette varkens en 3 maalter rogge		
Pasen	1 vet varken (een helft gekookt en een helft gebraden) en 3 schepel weit	Johan van Trier en zijn vrouw Hermanna	(de schenkers hebben het Gasthuis hiervoor 144 resp. 50 daler betaald; zie fol.262v-264v)

(fol.214r en 214v blanco)

(fol.215r en 215v)²

Datum : Sint Agatha (5 februari) 1518
Onderwerp : verkoop van een rente door het Gasthuis en aflossing van een oudere rente met de koopsom daarvan
Gasthuismeesters : Gerit Scaep Geritsz en Arndt Dois
Akte opgesteld door: burgemeesters, schepenen en raad van Doesburg;
Belanghebbenden : Derick Dois Penninck en zijn vrouw Lutgerden; Johan Goltsmyt

Burgemeesters, schepenen en raad van Doesburg verklaren dat de gasthuismeesters voor hen *yn scependom* zijn gekomen en met hun instemming voor een som geld van 50 Philippusgulden een rente van 3 Philippusgulden hebben verkocht aan Derick Dois Penninck en zijn vrouw Lutgerden. De rente moet elk jaar op St. Petrus ad Cathedram (22 februari) worden betaald, voor het eerst een jaar na deze akte, en rust op (en wordt betaald uit de opbrengst van) de Gasthuis Koeweide aan de IJssel voor de Koepoort. Tot de langstlevende van de twee echtelieden overlijdt moet de rente aan hen worden betaald (als lijfrente). Daarna verblijft de rente aan het Gasthuis en moeten de gasthuismeesters elk jaar voor deze 3 gulden laken en linnen kopen voor de bedden in het voorste Gasthuis³, ten behoeve van de armen.

Als de gasthuismeesters in gebreke blijven met de betaling van de rente van 3 gulden, mag de rechthebbende beslag leggen en zich verhalen op het hiervoor genoemde stuk land (de Gasthuis Koeweide) op de wijze waarop dat mag bij jaarlijks vervallende herenrenten. Met de ontvangen 50 Philippusgulden hebben de gasthuismeesters de (rente van) 4 gulden (goudgulden ad 2 Hornsgulden de gulden) per jaar afgelost waarop Johan Goltsmyt recht had uit de rente van 4 oude schilden gevestigd op het huis van Jorden van der Hoevelwick. Aan het origineel van de akte is het grootzegel van de stad gehangen.

Zie over deze rente de aantekening bij de samenvatting van fol.13r. Daar blijkt trouwens dat volgens de oorspronkelijke afspraak de rente kon worden afgelost door betaling ineens van 64 gulden, niet 50 gulden zoals nu gebeurt.

(fol.215v)

Datum : 1585
Onderwerp : testament/schenking⁴
Gasthuismeesters : niet met name genoemd
Belanghebbenden : Simon Baerken; Arndt Baerken en zijn vrouw Freijtjen van Selst

In 1585 heeft wijlen Simon Baerken bij testament 100 daler aan het Gasthuis vermaakt om daarvan elk jaar op Pinksteren het best mogelijke verse vlees te kopen en dat in de gasthuiskeuken te laten bereiden en aan de huisarmen uit te delen, zoals vermeld in de desbetreffende akte.

1. Het aantal is niet ingevuld.
2. Zie ook OAD reg.nr.1286.
3. Vgl. J.W. van Petersen in *Het Besluitenboek van het Gasthuis in Doesburg 1655-1761*, Doesburg 2008, pag.110.
4. Volgens de oorspronkelijke akte, OAD inv.nr.3240, doen de erfgenamen van Simon deze schenking krachtens zijn testament.

Verder hebben Arndt Baerken en zijn vrouw Freijtien van Selst het Gasthuis bij 'zegel en brief' (bezegelde akte) het recht gegeven op 2 daler per jaar (zie voor deze akte RAD 1586, p.205). Deze rente rust op hun huis in de Kerkstraat en hun *kolhoff* (moestuin) buiten de Meipoort¹. Voor deze 2 daler dient het Gasthuis elk jaar op Pinksteren weit (tarwe) te kopen en daarvan broden te bakken die men aan de huisarmen moet uitdelen (dit zal bedoeld zijn; na het woord *huisarmen* breekt de tekst af).

(fol.216r en v blanco)

(fol.217r)

Datum : 18 februari 1600(?)²
Onderwerp : testament en overeenkomst
Gasthuismeesters : niet met name genoemd
Secretaris : W. Westhorst (?)³
Belanghebbenden : Jenneken Goltsmits en haar zuster Annen

(Het begin van deze tekst ontbreekt. Fol.217r begint midden in een zin.)

Jenneken Goltsmits (blijkens RAD 1600, p.226 dochter van de overleden Frank Goltsmits te Zutphen) belooft haar hele nalatenschap ter waarde van 100 rijder gulden aan het Gasthuis na te laten, met dien verstande dat als de waarde minder blijkt te zijn, het Gasthuis krijgt wat overschiet en erfgenaam *ex asse* (universeel erfgenaam) zal zijn (zij hoeft immers niet in verband met deze belofte zo zuinig te zijn met haar goederen dat zij gebrek zou lijden).

Als haar zuster Annen haar overleeft, moet het Gasthuis haar elk jaar binnen 14 dagen voor of na de dag van ontvangst van het legaat⁴ een rente van 6 rijder gulden betalen, maar alleen voorzover het Gasthuis de volle 100 gulden genoten heeft. Voorzover het Gasthuis in hoofdsom minder dan 100 gulden heeft gekregen zal Annen naar evenredigheid minder rente ontvangen, gerekend tegen 6%.

Voorts zullen de gasthuismeesters bij de eerste vervaldatum het eerdergenoemde (kennelijk in het ontbrekende eerste deel van de tekst) huisje van Jenneken laten schoonmaken en witten, de dakpannen kalken en het dak dichtmaken. Daarna zal zij het zelf *clae; wit en dicht houden*.

Volgens RAD 1600, p.226 schenkt Jenneke op 31 oktober 1600 wegens langdurige verpleging bij zware ziekte aan haar zuster Mechteltgen en de kinderen van haar overleden zuster Enneke haar aandeel in een hof op de hoek van de straat van het *olde bolwerck* bij het Grote Convent. Waarschijnlijk is deze Enneke dezelfde als de in onze tekst genoemde Anne en heeft deze haar dus niet overleefd.

In de Gasthuisrekening van 1614, OAD inv.nr.2846, staat op fol.8v dat zij toen *die moeder in 't Gasthuys* was.

(fol.217v en 233r)⁵

Datum : 1601
Onderwerp : kostcontract
Gasthuismeesters : niet met name genoemd
Belanghebbende : Warner (ook Werner) Becker van Doitekum (Doetinchem) en zijn vrouw Guyde

1. Volgens een 'magesheidsbrief' van 1558 toegescheiden aan Simon Baerkens (OAD inv.nr. 4613).
2. Waarschijnlijk is met de krabbels na *sesthienhondert* slechts een paraaf o.i.d. bedoeld.
3. Deze (niet goed leesbare) naam staat naast het onderschrift *ita testor* ('dit is mijn testament').
4. Kennelijk bevat het testament een legaat waaruit een jaarlijkse betaling aan het Gasthuis voortvloeit; mogelijk is voor de hoofdsom van 100 daler een rente gevestigd.
5. Kennelijk ten gevolge van het opnieuw inbinden is het vervolg van fol. 217v veel verder in het Gasthuisboek terecht gekomen.

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen en de raad van Doesburg toegestaan dat Warner Becker van Doitekum en zijn vrouw Guyde kost en inwoning genieten in het Gasthuis, op de volgende voorwaarden:

- ten eerste dat zij 500 daler – ad 30 stuivers per daler – betalen waarvan zij al 300 daler hebben betaald en de resterende 200 daler dit lopende jaar op Kerstmis dienen te betalen, doch uiterlijk op de daarop volgende Maria Lichtmis (2 februari 1602);
- ten tweede dat zij een bed met toebehoren inbrengen, dat na hun beider overlijden in de gasthuiskeuken zal blijven;
- ten derde dat zij tevreden zullen zijn met de kost zoals het Gasthuis die sinds lang in de keuken levert.

Verder is bepaald dat als het Gasthuis de keuken niet in bedrijf kan houden omdat de gasthuislanderijen niet geheel gebruikt kunnen worden (kennelijk in verband met de oorlogsomstandigheden), zij genoeg zullen nemen met een bedrag van 25 daler per jaar maar wel in de keuken zullen blijven en zich ten nutte maken voor het Gasthuis¹. Maar als men de keuken wel in bedrijf kan houden zullen zij hun leven lang de kost daar krijgen. Verder zal Guyde de keuken regeren *gelijk een kockmoer* (kook- of keukenmoeder) en bij de gasthuismeesters bestellen wat ontbreekt, zoals vanouds.

Werner zal binnen en buiten het Gasthuis zijn best doen voor het Gasthuis, met als tegenprestatie dat het Gasthuis de *contributie* (belasting voor de betaling van onderhoud en/of soldij van de troepen in Doesburg en omgeving) voor hem op zich neemt, dit om te voorkomen dat hij bij niet-betaling gegijzeld wordt (*des sal men hem krijgen onder die contributien op des Gasthuys kosten opdat hij nijet gevangen mach werden*)².

(fol.218r)

Datum : 1581
Onderwerp : uittreksel
Gasthuismeesters : Arndt Baerken

Gasthuismeester Arndt Baerken heeft in 1581 een uittreksel gemaakt *ut een oldt Gasthuysboeck* dat is gemerkt met de letter A en begint in 1442.

Uit dat oude boek komen kennelijk de hierna met 1 t/m 4 genummerde vermeldingen op fol.218r en 218v. Nummer 6 en mogelijk ook nummer 5 heeft hij er als latere gegevens in dit verband aan toegevoegd. Waarschijnlijk komt ook de tekst van fol.234r uit dit oude boek.

1. Naar deze bepaling wordt verwezen in het kostcontract van 28 april 1603 met Aeltjen Kremers, opgenomen op fol.221 e.v. en dat van 16 oktober 1609 met Henrick Bettinck, opgenomen op fol.225r e.v (op fol.227v wordt daar verwezen naar wat met *Warner Becker en andere proevenaren bedongen is*).

2. Vgl. Griet Vermeesch, *Oorlog, steden en staatsvorming*, Amsterdam 2006, p.143.

Maria Lichtmis (Purificatio Mariae), boekillustratie uit het begin van de 15e eeuw, collectie Bibliotheek Stift Klosterneuburg te Klosterneuburg (Oostenrijk).

1. Datum : 1437
Onderwerp : uitgifte in pacht van de Hospitaels Maete aan de IJssel
Belanghebbenden : Eghbert toe Heeker en Johannes Goltsmit

Ingaande 1437 hebben Eghbert toe Heeker en Johannes Goltsmit voor 6 jaar de Hospitaels Maete bij de stad aan de IJssel gepacht voor 7¼ oude schilden per jaar. Dit bedrag dient jaarlijks op Sint Maarten betaald te worden. Deze maete is tiendvrij op één akker na.

2¹. Datum : 1444
Onderwerp : verpachting van de Hospitaels Maete achter de Lodderoede
Belanghebbende : Eghbert toe Heeker

De Hospitaels Maete bij de stad gelegen achter de Lodderoede is voor 6 jaar verpacht aan Eghbert toe Heeker, om te bemesten en voor de akkerbouw. Het gaat om pacht *te halffve*. De pachter moet dus de helft van de opbrengst aan het Gasthuis afdragen, maar met uitzondering van de helft van de door het Gasthuis verschuldigde tienden en (de opbrengst van) een kleine akker *Steenrewaert* (richting Steenderen) en de tiende die verschuldigd is aan Joncker van Vorst². De pachter moet het aan het Gasthuis toekomende deel 'aan huis' leveren. Hij zal de omheining onderhouden waartoe hij de helft van de rij wilgen mag gebruiken.
De pacht gaat in op Sint Maarten 1444.

3. Datum : 1441
Onderwerp : verpachting van Allersmaet
Belanghebbende : Aelbert Schaep

Aelbert Schaep heeft voor 6 jaar Allersmaet gepacht om te beweiden en niet voor de akkerbouw, voor 7½ schild per jaar, te betalen op Sint Maarten, ingaande in 1441.
Mocht hij na afloop van die 6 jaar de voorkeur geven aan akkerbouw, dan kan dat voor 4 jaar, als pacht *te halffve*. De helft van de oogst die voor het Gasthuis is, moet hij dan in de stad leveren.
Voorts moet hij dan de gasthuistiende betalen over de aan de kant van Angerlo gelegen mate van 6 schepel gezaaid³, en de *lutticke* (= kleine) tiende over hetzelfde stuk grond aan de meente.

(fol.218v)

4. Datum : 1442
Onderwerp : verpachting van Dijkmaete
Gasthuismeesters : Arndt ten Kolcke en Derick Lenskenszoon
Belanghebbenden : Henrick Aelbert(z)soon⁴, Johan Bremer

Bovengenoemde gasthuismeesters en Henrick Aelbertszoon hebben de Dijkmaete voor 4 jaar verpacht aan Johan Bremer voor 8 oude schilden per jaar zonder tiendheffing, voor de akkerbouw. Nadien mag hij voor 2 jaar het land beweiden voor 7 oude schilden per jaar. De pacht moet worden betaald op Sint Maarten. Het Gasthuis zal hem twee *quarten* wijn korten en Henrick Aelbertszoon één *quart* (waarschijnlijk op de kosten van de wijnkoop).
De pacht gaat in op Sint Maarten 1442.

5. De morgen land daarnaast die Wijchman bewerkt en die het Gasthuis toebehoort, is tiendvrij.

1. Boven dit gedeelte staat: *In eodem libro*, d.w.z. in hetzelfde boek.
2. Blijkens OAD inv.nr.3525 en reg.399 verkopen Egbert te Heker en anderen in 1423 twee stukken land in Drempt die tijnsplichtig zijn aan de Heer van Voerst.
3. Of bedraagt die tiende 6 schepel graan?
4. Blijkens OAD reg.nr.579, was hij in 1439 schepen; Aernt ten Colcke was (ook) toen gasthuismeester.

6. Zo ook de Bredenhorst, bewerkt in 1581. Burgemeester Henderick Swaeffken heeft daar *vanwege* (omwille van of: op verzoek, uit naam van?) wijlen Smaelefeldt de tiend van overgenomen, zeggende dat deze Bredenhorst onder zijn tiendplicht valt.

De tekst op fol.234r is mede gezien het handschrift kennelijk het vervolg van deze uittreksels uit het *oldt Gasthuisboeck*.

(fol.219r, 219v, 220r)

Datum : 15 mei 1601
Onderwerp : testament (blijkens de tekst op fol.232r en 232v in 1605 herroepen)
Akte opgesteld t.o.v.: schepenen Heijndrick Zwaeffken en Herman van Munster
Belanghebbenden : meester Gerrit Pelser, *schnijder* (kleermaker), en zijn erfgenamen en legatarissen, o.m. het Gasthuis, Aeltgen Schin-
delincks en Janneken (de (dienst)maagd in de gasthuiskeuken), Claes Peterss, Lambert Cupper

Voor schepenen Heijndrick Zwaeffken en Herman van Munster is verschenen meester Garit Pelser, wat zwak maar goed bij zijn verstand, die zich – *overdenkend die broosheit des menschenleven ende die uhre des doots* – tot God wilde keren en in aanwezigheid van zijn nichtje Dijnners (Dijnnies?) bij testament de volgende zaken heeft gelegateerd:

- 20 daler om de armenhuisjes in de Santberchstraet op te knappen; nadat de reparatie is geschied zullen de erfgenamen dit bedrag betalen;
- Aeltgen Schindelinks en Janneken, de (dienst)maagd in de gasthuiskeuken ontvangen ieder 4 daler;
- de weduwe (waarschijnlijk van Lambert Cupper) krijgt het restant van de jaarlijkse rente van 5 daler die Pelser nog aan Lambert Cupper verschuldigd is, met nog 5 daler die daarnaast komende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) vervalt, in totaal 30 daler¹;
- de zoon van zijn zuster die in Frankrijk woont, krijgt de koffer met zijn beste broeken en mantels; Claes Peterss krijgt zijn andere kleren met vier hemden;
- de vrouw die bij hem is en *gerackheyt* (zoiets als de huishouding) doet, krijgt het geld dat in een papier in zijn *tresoyr* (dressoir) ligt, echter wel onder voorwaarde dat ze bij zijn overlijden nog bij hem is;
- de armen krijgen 5 maelder rogge, die men zal laten bakken, en een half vat boter; bovendien krijgen ze – los van voornoemde 5 maelder rogge – het bij het overlijden van Pelser nog aanwezige bier, vlees, hout en rogge;
- neef Heyndrick te Emmerik krijgt zijn dagelijkse jas met vier hemden; zijn oudste broer zal deze kleding voor hem bewaren;
- de weduwe (waarschijnlijk weer van de erna in de tekst genoemde Lambert Cupper) krijgt zijn deel van het gewas dat nog staat op de akker in het Sijveld; van dat gewas heeft zij nog niet alles ontvangen van Lambert Cupper.

Bovendien heeft de erflater nog een verklaring afgelegd over de 200 gulden die hij en wijlen zijn vrouw (blijkens RAD 1602, p.243 Geertgen Cloecken) samen aan het Gasthuis hebben beloofd (nl. bij hun op 17 juli 1600 tegenover gasthuismeester Gerbrant Pannebecker bevestigde testament; zie RAD 1600, p.222). Hij verklaart nu dat deze 200 gulden vooraf moeten worden betaald uit het bedrag dat Roestinck hem met Pasen 1602 moet betalen, zoals vermeld in de koopakte.

Op 12 juni 1602 is Pelser met Berndt Roessinck, die met zijn vrouw het huis van Pelser heeft gekocht, nader overeengekomen dat deze het restant van de kooppenningen vóór Lamberti a.s. (dus 17 september 1602) zal betalen (aldus RAD 1602, p.240).

(fol.220r, 220v)

Datum : 18 mei 1601
Onderwerp : kostcontract tegen overdracht/legaat huis
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jan Otten (niet bij name genoemd)
Akte opgesteld t.o.v.: schepenen Dyerick Everwijn en Herman van Munster
Belanghebbenden : Berndt the Sande en zijn vrouw Geertgen

1. De betekenis van deze zin is niet helemaal duidelijk. Volgens RAD 1603, p.249 was Pelser toen nog 8 jaar ten achter op een rente van 5 daler per jaar *uit het huis* van Lambert Cuyper.

Voor genoemde schepenen hebben Berndt the Sande en zijn vrouw Geertgen hun huis en hof, gelegen in de Santberchstraet tussen het huis van Jan van Gelder en dat van Gryeten Seynen, weduwe van Seyn Wyntgens, overgedragen aan het Gasthuis, zulks vrij van lasten behoudens een rente van 8 daler in hoofdsom, thans uitgezet tegen ½ daler per jaar, waarop Dryes Cuppers recht heeft. Nadere condities zijn:

- Ze mogen er hun hele leven lang blijven wonen; na hun dood zullen de gasthuismeesters het met de hiervoor genoemde last aanvaarden ten behoeve van het Gasthuis.
- Bij overlijden van één van hen of beiden zal het Gasthuis zorgen voor een behoorlijke Christelijke begrafenis.
- Na overlijden van de laatste van hen vervallen huis en inboedel aan het Gasthuis, met uitzondering van het bed, dressoir en kist; deze goederen mogen ze aan de dochter van hun dochter vermaken, met dien verstande dat als dit kind zonder nakomelingen overlijdt, ook deze goederen naar het Gasthuis gaan;
- Op dezelfde manier en even lang als de andere proveniers krijgen Berndt the Sande en zijn vrouw hun leven lang dagelijks spijs en drank van het Gasthuis, tenzij dit door oorlogsomstandigheden of andere *swaerheyt* onmogelijk is.

(fol.221r, 221v en 222r)

Datum : 28 april 1603
Onderwerp : kostcontract
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jan Otten (niet bij name genoemd)
Akte opgesteld door : de gezamenlijke schepenen
Belanghebbende : Aeltjen Kremers

Op verzoek van de gasthuismeesters en op voorspraak van *goede burgeren* als Cornelis van Lebbring en Dyerick Stevensen en anderen hebben de gezamenlijke schepenen ermee ingestemd dat Aeltjen Kremers haar leven lang de kost zal krijgen in het Gasthuis. Ook zullen de gasthuismeesters voor haar huisvesting zorgen. Zij zal tweemaal daags op de *gebeurlicke* (passende of gebruikelijke) tijd komen eten, tevreden zijn met de dagelijkse kost en niet in de keuken van het Gasthuis blijven maar daarna weer huiswaarts keren. Zij zal zich niet bemoeien met de gasthuismoeder en ook verder geen moeilijkheden veroorzaken maar *fruntlick ende lieflick* leven. Als zij op één van die punten tekortschiet, zullen de schepenen en gasthuismeesters onderzoeken aan welke kant de fout ligt en de betrokkene berechten en straffen. Als de fout bij Aeltjen ligt en zij geen berouw toont, of zij en de gasthuismoeder of -meesters zich niet met elkaar verzoenen, mogen de schepenen en gasthuismeesters haar geld teruggeven en haar laten vertrekken, zonder dat iemand daar bezwaar tegen kan maken. Als de gasthuismeesters haar in geval van nood hand- en spandiensten vragen, mag zij dat niet weigeren.

Als tegenprestatie zal Aeltjen terstond 200 daler betalen en verder al haar *gereede guet* aan kleding, bed, linnen, wol en *allerley rackheit* inbrengen. Dat alles zal na haar dood in het Gasthuis blijven, zonder dat iemand daar bezwaar tegen kan maken. Alleen mag Aeltjen, als zij op haar sterfdag wordt bijgestaan door een goede vriend of vriendin, deze voorzien van een rok of tabberd, zij het met medeweten van de gasthuismeesters.

Bij dit alles hebben de gasthuismeesters het voorbehoud gemaakt dat ingeval – wat God verhoede – de gasthuisgoederen in de toekomst onvoldoende zouden opbrengen om de keuken behoorlijk in stand te houden, Aeltjen genoeg zal nemen met een betaling van 25 daler per jaar door de gasthuismeesters, op dezelfde manier als met Warner Becker en andere proveniers is afgesproken (zie fol.217v/233r en fol.227r).

Van de genoemde 200 daler heeft Gerbrant (waarschijnlijk Pannenbacker) 150 daler ontvangen, die hij heeft gebruikt voor de betaling van het goed Tellickhuys¹. De resterende 50 daler zijn tegen rente uitgezet, te weten 25 daler bij genoemde Heyndrick (vermoedelijk Heyndrick Zwaeffken, genoemd op fol.219r) en 25 daler bij Dyerick Eskens.

(fol.222v blanco)

(fol.223r)

Datum : mei 1621
Onderwerp : schenking aan het Gasthuis

1. Zie verder over de verkrijging van dit goed door het Gasthuis p.28.

Gasthuismeester : Frederick van den Dam
Belanghebbende : de arme vrouwen in de kerkhuisjes

Een *goet vrundt* heeft het Gasthuis 28 daler in hoofdsom geschonken. Daarvan moet elk jaar voor 2 daler hout en turf (of hout of turf) uitgedeeld worden aan de arme vrouwen die in de *kerckenhuyskens* wonen of aan andere armen in de stad die dat het meest nodig hebben, alles ter vrije keuze van de dan zittende gasthuismeesters.

(fol.223v blanco)

(fol.224r)

Datum : 31 augustus 1621
Onderwerp : ontvangst van een bedrag t.b.v. uitdeling aan de armen
Gasthuismeester : Frerick van den Dam
Belanghebbende : de armen in de kerkhuisjes

Met toestemming van de schepenen – burgemeesters Adrian Buckefort en Jan Stenderingh Henderixsen – heeft deze gasthuismeester van de kerkmeester Arent Baerken 16 dallers (ad 30 stuiver per daller) ontvangen, onder voorwaarde dat de gasthuismeesters elk jaar op Sint Maarten één daler zullen geven aan de kerkmeester om daarvan brandstof te kopen voor de arme bewoners van de kerkhuisjes.

(fol.224v blanco)

(fol.225r t/m 227r)

Datum : 16 oktober 1609
Onderwerp : kostcontract
Akte opgesteld door : gemene schepenen
Belanghebbende : Henrick Bettinck

Op initiatief van de gasthuismeesters hebben de gemene schepenen, op voorspraak van goede burgers, Henrick Bettinck toegestaan dat hij zijn leven lang de kost zal krijgen in het Gasthuis.

De gasthuismeesters zullen hem huisvesten en behoorlijk van kleren voorzien. Hij krijgt eten en drinken, maar niet in de keuken; hij moet dat twee keer per dag op de *geboerlicke* (passende) tijd komen halen en ermee naar huis gaan, waarbij hij tevreden zal zijn met de dagelijkse kost. Hij zal zich niet bemoeien met de gasthuismoeder en ook verder geen moeilijkheden veroorzaken maar *fruntlick ende lyeffelick* leven. Als hij op één van die punten tekortschiet, zullen de gasthuismeesters en schepenen onderzoeken aan welke kant de fout ligt en de betrokkene berechten en straffen. Als de fout bij Bettinck ligt en hij geen berouw toont, of hij en de gasthuismoeder of -meesters elkaar niet verdragen (zich niet verzoenen), mogen de schepenen en gasthuismeesters hem teruggeven wat hij bij het Gasthuis heeft ingebracht en hem laten vertrekken, zonder dat iemand zich daarmee heeft te bemoeien. Als de gasthuismeesters hem in geval van nood hand- en spandiensten vragen, mag hij dat voorzover het in zijn macht ligt niet weigeren.

Als tegenprestatie zal Bettinck de gasthuismeesters nu terstond het volgende geven: een bedrag van 100 dalers ad 30 stuivers de daler, een akte houdende recht op 64 daler uit Kleefs goed afkomstig van Bettincks vrouw, een *pantschap* (vordering met pand of hypotheek) op grond in Angerlo ad 30 daler, een recht op grond in Zelhem en een bed met toebehoren, en voorts alles wat hij nu bezit of later zal verkrijgen, niets uitgezonderd. Alleen de opbrengsten van het goed in Angerlo en het goed in Zelhem zal Bettinck gedurende zijn leven zelf mogen genieten om *haesen ende schoen* (kleding en schoenen) die hij nodig heeft van te kopen, maar na zijn dood zullen ook deze goederen, met al zijn andere goederen, voor eeuwig aan het Gasthuis vervallen.

Dit alles onder de conditie dat ingeval – wat God verhoede – de gasthuisgoederen in de toekomst onvoldoende zouden opbrengen om de keuken behoorlijk in stand te houden, Bettinck genoeg zal nemen met een betaling van 25 daler per jaar door de gasthuismeesters, op dezelfde manier als met Warner Becker en andere proveniers is afgesproken (zie fol.217v/233r en 222r).

(fol.227v-228r)

Datum : 14 mei 1611
Onderwerp : levenslange toelage door het Gasthuis
Akte opgesteld door : schepenen en gasthuismeesters
Belanghebbenden : Mechtelt Dillis, Lambertgen Sweers weduwe van Frerick Tentinck

Onlangs is Mechtelt Dillis in het Gasthuis gestorven. Omdat zij aldaar jaren achtereen, ook toen zij ziek te bed lag, is verpleegd komt haar nalatenschap, zoals gebruikelijk is, toe aan het Gasthuis. Maar Mechtelts zuster Lambertgen Sweers, weduwe van Frerick Tentinck en wonende in Terborg, heeft hiertegen bezwaar gemaakt. Zij vindt dat haar iets toekomt van de nalatenschap. Mechtelt was immers haar zuster?

Nu Lambertgen zeker *een arme persoon* is, hebben de schepenen op advies van de gasthuismeesters goedgevonden dat Lambertgen, als een gunst en niet als een recht, een toelage ontvangt. Het Gasthuis keert haar jaarlijks zolang zij leeft *ende langer nyet* een bedrag van zes gulden ad twintig stuivers uit. De eerste betaling wordt op Pinksteren van het volgende jaar, 1612, gedaan.

(fol.228v)

Datum : 12 maart 1618
Onderwerp : koop levenslang gebruik van een gasthuishuisje
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbenden : Joest van Sinderhorst en zijn echtgenote

Joest van Sinderhorst is door ziekte tot armoede vervallen. Daarom hebben goede vrienden de gezamenlijke schepenen verzocht het gasthuishuisje naast de gasthuiskeuken, waar wijlen Garet Pelser (zie fol.219r en 232r) heeft gewoond, voor hem en zijn vrouw te kopen voor de duur van hun leven. De schepenen hebben hiermee ingestemd.

Afgesproken is dat Joest van Sinderhorst en zijn vrouw aan de gasthuismeesters een bedrag van honderd daller ad dertig stuivers betalen (d.w.z. 150 gulden). Na het overlijden van de echtelieden ontvangen de gasthuismeesters wat daarvan dan nog niet betaald blijkt te zijn. 100 gulden wordt nu terstond betaald en 50 gulden aanstaande Pasen (in 1619) door Joest van Sinderhorst of zijn erfgenamen. Voor dit bedrag zal het echtpaar de woning hun leven lang mogen gebruiken met de verplichting het in goede staat van onderhoud te houden. Na hun overlijden komt het weer ter beschikking van het Doesburgse Gasthuis.

Volgens RAD 1618, p.357 heeft de zieke Joost van Synderen (waarschijnlijk dezelfde) op 24 januari van dat jaar bij testament bepaald dat zijn nalatenschap eerst aan zijn vrouw Lisbeth zal toekomen en na haar overlijden aan het Gasthuis (mits zijn *moei*, als die dan nog leeft, een pond groot of 6 gulden krijgt).

(fol.229r-229v)

Datum : 8 februari 1618
Onderwerp : kostcontract¹
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Hermken Straetman(s)

Op verzoek van Straetman², wonende in de Havikerwaard, en Judit Stratman, weduwe van Frerick Brant³, zijn de gezamenlijke schepenen met instemming van de gasthuismeesters in het raadhuis van de stad met hen overeengekomen dat hun nicht Hermken Straetmans, die in behoeftige omstandigheden leeft, haar leven lang de kost mag genieten in de gasthuiskeuken.

1. Ook vermeld in RAD 1617, p.356.
2. De spelling van deze naam is afwisselend Straetman, Straetmans en Stratman.
3. De spelling van deze naam is afwisselend Brans en Brant.

Voorwaarde is dat Hermken in de keuken niet vervelend mag doen tegen de *moer*, (d.w.z. de *koockmoer*, het hoofd van de keuken), of de dienstboden en evenmin opstandig mag zijn. Als Hermken daarin tekort schiet en men haar *mit worden oft werken* daar niet vanaf kan brengen, dan staat het de gasthuismeesters vrij om wat voor haar betaald is naar evenredigheid van de tijd die zij intussen in het Gasthuis verbleven heeft te restitueren, *tot discreci van die schepenen der stad Dosborch*.

Als tegenprestatie hebben Straetman en de weduwe Brans aan de gasthuismeesters de som van vijftig daalder betaald en een vijfde deel van een boomgaard (in het RAD een 'hofsteedje' genoemd) in Rha. Dit vijfde deel is overigens al door de gasthuismeesters, met instemming van de schepenen, voor zesenvijftig daalder doorverkocht aan Jan van Ackeren.

Voorts zijn de schepenen met Straetman en de weduwe Brans overeengekomen dat de laatsten ervoor zorgen dat hun nicht Hermken Straetmans wordt voorzien van kleding, linnen en wol en dat zij, zonder last voor het Gasthuis, op haar zullen letten (*wachtunge ende warunge te doen*).

(fol.230r en v blanco)

(fol.231r)

Datum : 15 december 1617
Onderwerp : kostcontract
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Derick He(e)minck

Op verzoek van achtenswaardige burgers en met instemming van de schepenen van de stad Doesburg hebben bovengenoemde gasthuismeesters met Derick Heeminck – een oude burger die niet meer in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien – de volgende overeenkomst gesloten:

- Derick Heeminck betaalt aan het Gasthuis 100 daler, ad 30 stuiver de daler. Hij betaalt per direct 100 Keyser gulden. De resterende 50 gulden zal hij met Kerstmis 1618 voldoen.
- Heeminck krijgt zijn leven lang eten in de gasthuiskeuken voor zijn levensonderhoud *gelick in die kuecken gevonnelic is te kocken* (dus 'wat de pot schaft') en jaarlijks een vracht hout of turf om het huis waar hij woont te verwarmen.
- Verdere *redinghe en kledinghe alsock huesfestunghe mot hij selles bekostigen*.

(fol.231v blanco)

(fol.232r, 232v)

Datum : 18 februari 1605
Onderwerp : herroeping testament d.d. 15 mei 1601
Schepenen : Johan Giginck en Dyerick Everwijn
Belanghebbenden : Gerrit Pelser en zijn vrouw Elsa

Voor genoemde schepenen heeft Gerit Pelser zijn testament herroepen dat op 15 mei 1601 is opgemaakt ten overstaan van de schepenen Heyndrick Zwaeffken en Herman van Munster (zie fol.219r/220r). Dat geldt ook voor de toen voor het gerecht gedane schenking ten bedrage van 25 daler voor zijn nicht Fycken Koecken, zoals die in het *Signaet* (gerechtelijk protocol¹ is opgetekend. Deze herroeping betreft alle punten van het testament zoals dat is aangetekend in het Gasthuisboek, met uitzondering van de gift voor het Gasthuis van 100 gulden (volgens fol.219v samen met zijn vrouw 200 gulden) en de *koelhof* (moestuin) buiten de Meipoort die hij aan het Gasthuis vermaakt heeft².

Op 22 oktober 1602 heeft een *magescheid* (boedelscheiding) plaatsgevonden tussen Gerrit Pelser en de erven van zijn overleden vrouw Geertgen Kloecken. Daarbij heeft hij de *tocht* (het vruchtgebruik) over de nalatenschap van zijn vrouw laten vallen

1. Wellicht het op 17 juli 1600 bevestigde testament genoemd in RAD 1600, p.222; zie hiervóór bij fol.219r-220r.
2. Waarschijnlijk de koolhof die hij en zijn vrouw op 21 maart 1586 hebben gekocht (RAD 1586, p.204).

en 1000 gulden aan die erven gegeven, waarvan zij 500 gulden aan het Gasthuis moesten geven wegens haar testament. De rest van de erfenis is half en half gedeeld, waarbij Gerrit 150 gulden heeft gekregen als beloning voor het afzien van de *tocht* (RAD 1602, p.243).

(fol.233r eerste helft is het vervolg van de op fol.217v afgebroken tekst; zie daar voor de inhoud)

(fol.233r, 233v)

Datum : 1 februari 1601
Onderwerp : overdracht van een huis met hof aan het Gasthuis
Gasthuismeesters : niet bij name genoemd
Ten overstaan van : schepenen Heyndrick Zwaeffken en Herman van Munster
Belanghebbenden : Grijetgen te Putt, weduwe van Berndt Alberssen, met bijstand van Jacob de Gomster

Grijetgen te Putt draagt aan het Gasthuis over haar gehele aandeel, t.w. de rechter helft, van een huis met tuin, gelegen in Doesburg tussen het huis van Willem then Holt en de *platze* (open plek) van Cortbeek. Het Gasthuis verkrijgt dit huis onbelast.

Als voorwaarde is opgenomen dat Grijetgen haar leven lang mag wonen in het huis op het kerkhof waar Janneken Meesters recentelijk is overleden. Het Gasthuis betaalt Grijetgen verder 18 Carolusgulden, te voldoen in twee termijnen samenvallend met de verkooptermijnen van het door haar overgedragen huis. Bovendien krijgt ze wekelijks haar leven lang 3 *mengelen* (pinten) bier uit de keuken van het Gasthuis. Na het overlijden van Grijetgen vervalt haar bed en haar gehele nalatenschap aan het Gasthuis.

Grijetgen heeft het huis en hof gerechtelijk, ten overstaan van de schepenen, geleverd en daarvan afstand gedaan met bijstand van haar gekozen en in rechte toegelaten voogd Jacob de Gomster.

(fol.234r)

Datum : 1581 (1547)
Onderwerp : verpachting van het voorste eind van Gesemollenersmaete
Gasthuismeesters : Johan Schaep en Derick Versteeg
Opsinders : Bernt Grutter en Sander die Wijse
Belanghebbenden : Warner en Frederick van der Heijden

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de toezichhoudende burgemeesters het *vuerste eijnde* (volgens fol.98r *dat overst vyerde*) van Gesemollenersmaete verpacht aan de gebroeders Warner en Frederick van der Heijden. De pacht is voor 6 jaar, voor de akkerbouw. Voorwaarde is dat de pachters het Gasthuis één keer twee *foeder doren bij 't hoeft* zullen leveren¹ en één dag een *karre* (voersdienst). Het Gasthuis krijgt 3/5 deel van de oogst en de pachters moeten ook de door het Gasthuis te betalen tienden uit (de opbrengst van) het land aan het Gasthuis leveren. Verder moeten zij de omheining in orde houden.

Volgens de aanhef is dit document ontleend aan *dit selven boeck*, dat is kennelijk het op fol.218r genoemde boek. Ook gezien het handschrift gaat het hier blijkbaar om het vervolg van de tekst op fol.218r en 218v van gasthuismeester Arndt Baerken, die bij het inbinden op deze plaats is terechtgekomen. Het document zelf is een kopie van (het grootste deel van) fol.98r.

(fol.234v t/m 238v blanco)

(fol.239r-242r)

Datum : 15 februari 1571
Onderwerp : veiling van de pacht van een aantal gasthuislanderijen, t.w. de Gasthuis Koeweyde bij de Lodderoede, het Hoe(f)ken, de Grietmaet, Gysesgeheesemullenersmaet, de Kopenberch en de *voersten kloet* van de Gasthuis Malthorst

1. Volgens fol.98r *twe foeder doerens by dat hof*. Zie daar voor de verklaring van deze clausule.

Gasthuismeesters : Wolter Schaep en Costis Broeckeler
 Ten overstaan van : schepenen Derick Verstegen, Goessen van Rouwenoert, Randolff Schaep en meester Derick Wicherinck
 Belanghebbenden : Arndt Smydt, Henrick Frantzen, Roloff Schaep, Thonis van Goch, Johan van Bramelt, Roloff Wicherinck
 Borgen : Arndt Wemmerts, Johan van Bramelt, Jacop Juriëns en Claes van Boemell, Randolff Schaep, Roloff Wicherinck,
 Henrick Frantzen, Arndt Smydt, Roloff Schaep

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de gemene schepenen *bij bernender kerssen* de pacht geveild van de hierboven genoemde gasthuislanderijen. De voorwaarden waaronder de verpachting is ingezet zijn als volgt:

- de pacht is voor 6 jaar, met ingang van komende Sint Petrus ad Cathedram (dus 22 februari 1572), met uitzondering van de voorste kloot van de Malthorst, waarvan de pacht al op 22 februari 1571 ingaat;
- de pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw;
- de pachtsom moet worden betaald in goede zilveren dalers ad 30 Brabantse stuivers;
- de pachters moeten bij de veiling tot tevredenheid van de gasthuismeesters *burge ind geloeff stellen* (zich formeel verbinden en borg stellen); voorzover zij dat niet kunnen mogen de gasthuismeesters de pacht gunnen aan een van de drie vorige bidders en de mindere opbrengst verhalen op degene die *die kersse toegebrant sall weesen* (de laatste bidder);
- de pacht moet elk jaar op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna betaald worden; bij gebrek van tijdige betaling mogen de gasthuismeesters zich naar keuze verhalen op de pachter of de borgen 'één voor al', en executoriaal beslag leggen op hun goederen zonder voorafgaand vonnis, net zoals bij stadsrenten van de stad Doesburg;
- de pachters mogen niet meer hout hakken dan nodig is voor de omheining; voorzover zij die met de schep kunnen onderhouden mogen zij daartoe geen hout hakken;
- de pachters moeten zonder kosten voor het Gasthuis de dijken en sloten onderhouden voor de schouw;
- de pachters moeten alle *onraet* (veilingkosten) bij de kaars leggen zoals vanouds gebruikelijk is, 2 *quarten* (wijn) voor de schrijver, 2 *quarten* voor de bode en een *vierdell* wijn bij de kaars;
- wie bij de veiling op een van deze landerijen inzet, moet 1 daler ad 30 stuiver Brabants inbrengen *daertegens nyet tho wynnen* (waarschijnlijk: die hij niet terugkrijgt, à fonds perdu); wie 1 daler hoger biedt moet 1 vierdel wijn inbrengen, eveneens *daertegens nyet tho wynnen*¹.

Op deze voorwaarden hebben *den lesten slach beholden* (de pacht verkregen door het laatste bod te doen):

- van de Gasthuis Koeweyde Arndt Smydt voor 60 daler ad 30 stuiver Brabants; borgen Arndt Wemmerts en Johan van Bramelt;
- van het Hoeffken Henrick Frantzen voor 37 daler; borgen Jacop Juriëns en Claes van Boemell;
- van de Grietmaet Roloff Schaep voor 20 daler; borgen zijn broer Randolff Schaep en Roloff Wicherinck;
- van Ghyesegeesemullenersmaet Thonis van Goch voor 43 daler; borgen Henrick Frantzen en Arndt Wemmerts;
- van de Koppenberch Johan van Bramelt voor 36 daler; borgen Arndt Wemmerts en Arndt Smydt;
- van het voorste deel van de Gasthuis Malthorst Roloff Wicherinck voor 22 daler; borgen Roloff Schaep en zijn broer Randolff.

(fol.242v, 243r en v blanco)

(fol.244r en 244v)

Datum : dinsdag na Sint Pontiaansdag (14 januari) 1572
 Onderwerp : veiling van de pacht van de halve Poll en het halve weitje aan de Drempterdijk en het halve Rowgoer
 Gasthuismeesters : Wolter Schaep en Johan Peters
 Ten overstaan van : schepenen Reijner Schaep en meester Derick Wicherinck
 Belanghebbenden : Randolff Schaep Junior en Johan Delis
 Borgen : Roloff Wicherinck en Derick Roesengardt

Op dezelfde voorwaarden hebben de gasthuismeesters de pacht geveild van de halve Poll en het halve weitje aan de Drempterdijk, waarvan de andere helft toebehoort aan de kinderen van wijlen Johan Schaep, en van het halve Rowgoer in het kerspel Drempt dat *des*

1. Zie het hoofdstuk *By bernender kerssen*; over veiling van de pacht, op p.38 e.v. Vgl. ook de samenvatting van fol.293r-295r.

*Gasthues bowman*¹ tot nu toe in pacht had. De pacht gaat de komende Sint Petrus ad Cathedram (dus 22 februari 1572) in. Randolff Schaep Junior heeft de pacht verkregen van de halve Poll en het halve weitje voor 7½ daler; borgen zijn Roloff Wicherinck en Derick Roesengardt. Johan Delis, de bouwman van het Gasthuis (dus degene die dit land ook tevoren al pachtte), heeft de pacht verkregen van het halve Rowgoer voor 5½ daler.

(fol.245r; 245v; 245a recto en 245a verso² eerste helft)

Datum : dinsdag *post Pontiani* (14 januari) 1572
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gasthuis Onderstal
Gasthuismeesters : Wolter Schaep en Johan Peters (zie fol.244r)
Belanghebbende : Henrick Bueckenffoert
Borgen : Johan Bueckenffoert en Derick Rosengarden

Met instemming van de *opsienders* (de toezicht houdende burgemeesters) en de gezamenlijke schepenen hebben de gasthuismeesters de pacht geveild van de Gasthuis Onderstal. Deze grond was tot dan toe verpand aan Thomas then Berch, maar de desbetreffende schuld is nu afgelost.

De verpachting is voor 6 jaar. De pacht dient betaald te worden met goede zilveren dalers die elk 30 Brabantse stuivers waard zijn. Het land mag uitsluitend gebruikt worden voor beweiding en dus niet voor akkerbouw.

De verdere voorwaarden voor de pacht zijn als volgt:

- Degene die de laatste slag (het laatste bod) bij de brandende kaars doet moet zich formeel verbinden en borg stellen op zo'n manier dat de gasthuismeesters daar genoeg mee nemen; mocht hij dat niet kunnen, dan staat het de gasthuismeesters vrij om een van de drie vorige bieders de pacht te gunnen, waarbij zij de schade mogen verhalen op de laatsteieder.
- De pachter betaalt jaarlijks op Sint Maarten (11 november) of veertien dagen daarvoor of daarna de hele pachtsom; blijft de pachter in gebreke dan mogen de gasthuismeesters het verschuldigde bedrag naar hun keuze bij de borgen of bij de hoofdpachter vorderen, die ieder voor het geheel aansprakelijk zijn; zij mogen verhaal zoeken op dezelfde manier als die waarop de burgemeesters van Doesburg stadsrenten van de pachters vorderen.
- De pachter moet de eerste drie pachtjaren jaarlijks 25 *bekleven willige prellingen* (goed aangeslagen wilgenstekken) in het land poten. Hij mag al het *knootber holt* (voor knotten geschikt hout) zelf gebruiken, maar bij het einde van de pacht moet hij tweejarige stekken leveren. De omheining moet hij de hele pachtperiode zelf onderhouden, zonder kosten voor het Gasthuis.
- De pachter krijgt het land op Sint Petrus van het volgende jaar, 22 februari 1573, ter beschikking. In de tussentijd mag Roloff Wicherinck het nog een jaar gebruiken. Hieraan wordt de voorwaarde verbonden dat de pachter de nieuwe omheining die Wicherinck plaatst mag overnemen als hij deze de kosten daarvan vergoedt³; maar Wicherinck mag de nieuwe omheining verwijderen, in welk geval de oude blijft staan.
- De pachter betaalt bij de brandende kaars alle *onraet* (veilingkosten): 2 *quarten* voor de schrijver, 2 *quarten* voor de bode en voorts een *vierdell wyns by der kerssen*.⁴

Onder deze voorwaarden heeft Henrick Bueckenffoert het laatste bod gedaan en de pacht verkregen voor 55 daler van de hiervoor genoemde waarde. Borgen zijn zijn broer Johan Bueckenffoert en Derick Rosengarden.

1. De *bouman* is waarschijnlijk de pachter van een boerderij van het Gasthuis (i.e. de Perwinckel, zie fol.112r), terwijl het woord *pachter* of *pechter* hier wordt gebruikt voor degene die alleen grond pacht.

2. Bij de oorspronkelijke nummering waren deze twee bladzijden abusievelijk overgeslagen, vandaar de later toegevoegde nummering 245a recto en verso. Op de foto's van het manuscript hadden deze bladzijden (bild 0259 en 0260) de nummers 245vv en 245vvv.

3. Waarschijnlijk is dat de betekenis van de zinsnede dat *die pechter sodane onkosten als Roloff Wijcherinck tot nije wrachtongh deses landes doen sall, hem die nije wracht afwilligen sall*.

4. Vgl. fol.239r-242r.

(fol.245a verso 2e helft en 246r)

Datum : dinsdag *post Pontiani* (14 januari) 1572
Onderwerp : veiling van de pacht van het Willige Maetken
Gasthuismeesters : Wolter Schaep en Johan Peters (zie fol.244r)
Ten overstaan van : schepenen Reijner Schaep en meester Derick Wicherinck
Belanghebbende : Thonis toe Haen
Borgen : Henrick Stenderinck en Berndt van Beirnickhem

De gasthuismeesters hebben de pacht geveild van het Willige Maetken, gelegen in het Broek van Angerlo. Het land is bestemd voor be-weiding en niet voor akkerbouw. De pacht is voor 6 jaar, met ingang van Sint Petrus van het volgende jaar, 22 februari 1573.

De verdere voorwaarden van betaling en van het onderhoud aan dijken en weteringen zijn zoals beschreven in het boek van de andere verpachte gasthuislanden.

Thonis toe Haen heeft het laatste bod gedaan voor een bedrag van 14 dalers van de hiervoor genoemde waarde. Borgen zijn Henrick Stenderinck en Berndt van Beirnickhem.

(fol.246v, 247r en v blanco)

(fol.248r, 248v, 249r, 249v en 250r eerste helft)

Datum : 18 februari 1573
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gansenpoell, Ditmers Maetkens, het vierde deel van de Potsmaet, Grymmenslach en de *middelsten kloet* van de Malthorst
Gasthuismeesters : Wolter Schaep en Johan Peters
Ten overstaan van : schepenen Johan Gieginck en Derick Wicherinck
Belanghebbenden : meester Gaert die Wyese, Gerrit Winckelman, Thonis toe Haen en Bartolt Peters
Borgen : Gerrit Schaep Daemsoen, Frerick then Berch, Reyner Schaep, Roloff Wicherinck, Derick Rosengarden

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de gezamenlijke schepenen de pacht van bovenstaande percelen geveild, onder een aantal voorwaarden die grotendeels gelijklopend zijn aan die op fol.245r e.v., met dien verstande dat de pacht ingaat op Sint Petrus van het volgende jaar (22 februari 1574).

Onder deze voorwaarden hebben de volgende pachters het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Meyster Gaert die Wyese de Gansenpoell voor 68½ dalers ad 30 Brabantse stuivers de daler. Borgen zijn Gerrit Schaep Daemsoen en Frerick then Berch.
- Gerrit Winckelman Ditmers Maetkens voor 30 daler. Borgen zijn Reyner Schaep en Roloff Wicherinck.
- Meyster Gaert die Wyese het vierde deel van de Potsmaet voor 17½ daler ad 30 Brabantse stuivers de daler. Borgen zijn Roloff Wicherinck en Frerick then Berch.
- Thonis toe Haen de Grymmenslach voor 64 daler.
- Bartolt Peters het middelste deel van de Malthorst voor 37 daler. Borgen zijn Roloff Wicherinck en Derick Rosengarden.

(fol.250r en 250v)

Datum : Sint Jacobsavond (24 juli) 1573
Onderwerp : verpachting van de Haeckslach
Gasthuismeesters : Johan Peters en Jochum van Lennep
Belanghebbenden : Gerrit Bosch, zijn vrouw en hun erfgenamen
Borgen : Johan die Gomster en Jacop op Stockhaven

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen voor 6 jaar, ingaande Sint Peter (22 februari) 1574, de Haeckslach, gelegen in het kerspel Drempst en het ambt Doesborch, verpacht aan Gerrit Bosch, zijn vrouw en hun erfgenamen. Voor het weiland betalen de pachters jaarlijks binnen 14 dagen vóór of na Sint Maarten (11 november) 10 daler ad 30 stuiver Brabants, voor het bouwland

de darde geruff: 1/3 van de oogst. Daartoe zullen zij het graan elk jaar op Sint Maarten laten dorsen en het deel voor het Gasthuis binnen de stad afleveren.

Verder mogen de pachters geen eikenhout in 't *kleijn offte in 't groet kru-digen* en het andere *weeck*¹ hout alleen voor de omheining. Voorts moeten zij de sloten onderhouden, zonder kosten voor het Gasthuis.

Als borgen treden Johan die Gomster en Jacop op Stockhaven op. Zij hebben *met hanttastinge* tegenover de gasthuismeesters verklaard alle verplichtingen uit deze pacht als hun eigen schuld te zullen voldoen als het Gasthuis iets tekort komt.

(fol.251r-252r)

Datum : 26 januari 1574
Onderwerp : veiling van de pacht van de Hospitaelsmaet, de *voersten kloet* van de Uthmetten, Johan van Tryers Halve Veltslach² en de halve Loeykens
Gasthuismeesters : Johan Peters en Jochum van Lennep
Ten overstaan van : schepenen Reyner Schaep en Johan Giginck
Belanghebbenden : Henrick Frantzen, Berndt van Berninckhem, Thonis van Goch, Jacop Juriens
Borgen : Derick Peters, Jacop Juriens, Ebbert Hoeffsmyt (burgemeester), Gerrit Winckelman, Henrick Frantzen

De gasthuismeesters hebben *by bernender kerssen* de pacht van bovengenoemde gasthuislanderijen geveild. De duur van de pacht is 6 jaar ingaande komende Sint Petrus (22 februari 1574); de landerijen zijn bestemd voor beweiding, niet voor de akkerbouw. De pacht is op dezelfde voorwaarden als bij de vorige transacties, alleen hoeft de pachter van de voorste kloot van de Uthmetten de dijk niet te onderhouden; dat zullen de gasthuismeesters zonder kosten voor de pachter doen.

Henrick Frantzen heeft het laatste bod gedaan en daardoor de pacht verkregen van de Hospitaelsmaet voor 38 daler per jaar; zijn borgen zijn Derick Peters en Jacop Juriens.

Berndt van Berninckhem heeft het laatste bod gedaan bij het voorste deel van de Uthmetten voor 16 daler per jaar; borgen Ebbert Hoeffsmyt (burgemeester) en Gerrit Winckelman.

Thonis van Goch heeft het laatste bod gedaan op Johan van Triers halve Veltslach voor 29 daler per jaar; borgen Derick Peters en Henrick Frantzen.

Jacop Juriens heeft het laatste bod gedaan bij de halve Loeykens voor 17 daler per jaar; borgen Derick Peters en Henrick Frantzen.

(fol.252v blanco)

(fol.253r-255r)

Datum : 26 januari 1574
Onderwerp : veiling van de pacht van de Breenhorst, het Kempken tegen het Melatenhuis en de *echtersten kloet* van de Malthorst

1. Zacht hout, als tegendeel van het zojuist genoemde eikenhout.
2. Juist met ingang van 11 november 1573 door het Gasthuis verkregen (zie fol.262v).

H. Jakobus, Johannes Wierix, 1579, gravure. Collectie Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

Onderwerp : veiling van de pacht van de Breenhorst, het Kempken tegen het Melatenhuis en de *echtersten kloet* van de Malthorst
Gasthuismeesters : Johan Peters en Jocchum van Lennep
Ten overstaan van : schepenen Ebbert Hoeffsmydt en Reyner Schaep
Belanghebbenden : Johan Winckelman, Jocchum van Lennep en Johan Giginck junior
Borgen : Gerrit Winckelman, Berndt van Beirinckhem (Berenckhem) en Johan van Vierackeren

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen *by bernender kerssen* de pacht van bovenstaande percelen geveild. De voorwaarden zijn grotendeels identiek aan die bij de hiervoor beschreven verpachtingen, met dien verstande dat de pacht ingaat op Sint Petrus van het volgende jaar (22 februari 1575).

Een bijzondere voorwaarde bij de verpachting van de Breenhorst is dat de pachter daar elk jaar ten behoeve van het Gasthuis een kalf moet weiden, waarvoor hij een korting van één daler op de jaarlijkse pachtsom krijgt.

Onder deze voorwaarden hebben de volgende pachters het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Johan Winckelman van de Breenhorst voor 75 daler; borgen zijn zijn broer Gerrit Winckelman en Berndt van Beirinckhem;
- Jocchum van Lennep, de gasthuismeester, van het Kempken tegen het Melatenhuis voor 10 daler; borgen zijn Gerrit Winckelman en Berndt van Berinckhem;
- Johan Giginck junior van het achterste deel van de Malthorst voor 17 daler; borgen zijn Johan van Vierackeren en Berndt van Beirinckhem.

(fol.255v, 256r en 256v blanco)

(fol.257r-259v)

Datum : 8 augustus 1574¹
Onderwerp : verpachting van het goed Pyerewinckell
Gasthuismeester : Jocchum van Lennep
Ten overstaan van : schepenen en burgemeesters Ebbert Hoeffsmydt, Derick Verstegen, Johan Giginck en meester Derick Wicherinck
Belanghebbenden : Rutger Bervelts (Barvelts), de weduwe van Johan Deelis
Borg : kerkmeester Roloff Wicherinck

De gasthuismeester heeft in tegenwoordigheid van genoemde burgemeesters en schepenen, in de raadkamer, erf en goed Pyerewinckell, gelegen in het kerspel Drempt, voor 6 jaar verpacht aan Rutger Bervelts (of Barvelts)² en zijn vrouw. Johan Deelis, de vorige pachter, is daar overleden. (De verpachting aan hem (in 1561) staat op fol. 112r e.v.; nog in januari 1572 wordt hij genoemd (fol. 244v) als de *bowman* van het Gasthuis, die op een veiling de pacht van het halve Rouwgoor verkrijgt).

Voorwaarden van de pacht zijn:

- de Nyemaete met de bij het huis gelegen Hoegemaet zijn bestemd voor beweiding, niet voor akkerbouw;
- het hoge land is bestemd voor akkerbouw, waarbij het Gasthuis recht heeft op 2/5 van de oogst en de pachter op 3/5 deel; de pachter zal dat land bemesten en bewerken op dezelfde manier als zijn burenen; hij mag geen ander land bewerken of bebouwen voordat het land van het Gasthuis goed bewerkt is en alle mest uit de vaalt moet hij op dat land brengen;
- ook het Kempken bij het Melatenhuis is bestemd voor de akkerbouw; daar krijgt het Gasthuis de helft van de oogst;
- als het graan rijp is zullen de gasthuismeesters een *redener* (zie p.22) sturen en het graan tellen; de pachter zal het deel van het Gasthuis het eerst binnenbrengen en, na Sint Maarten, dorsen en binnen Doesburg brengen; maar mochten zich – wat God verhoede – oorlogsomstandigheden voordoen, dan mogen de gasthuismeesters het graan met het stro zelf, zonder bemoeienis van de pachter, binnen Doesburg laten brengen of direct daar laten dorsen;

1. Het jaartal wordt niet vermeld (op fol.257r staat alleen *op sonnendach den achten augusti*), maar de hiervoor opgenomen akte is van 26 januari 1574 (fol.255r) en de volgende van 22 januari 1575 (fol.262r). De datum moet in ieder geval na januari 1572 liggen (zie in de tekst hierna).

2. Een nazaat van Rotger Barwels die bij de veiling van de pacht van deze *bouwing* in 1544 aanvankelijk hoger biedt dan Johans vader Derick Delyss, maar tenslotte achter het net vist? Zie fol.86v.

- de pachter moet huis en hoeve *in dack ind goeden rack holden* (in goede staat onderhouden) en aan het eind van de pacht *wantdicht ende dackdicht* opleveren; maar als er iets gebouwd/getimmerd moet worden aan dijkverhogingen (?) en ruw hout- of ijzerwerk, dan zullen de gasthuismeesters dat bekostigen, met dien verstande dat de pachter de timmerlieden de kost moet geven (zelfde clausule op fol.51v en 86r);
- de pachter moet jaarlijks een *vierdell* goed aangeslagen (wilgen)stekken zetten, die hij voorzover mogelijk van het land van het Gasthuis haalt, en daarnaast vijf goed aangeslagen appel- of perenbomen planten;
- de gasthuismeesters zullen de gedeelten van het Gasthuis van de Drempterdijk in orde laten maken, waarna de pachter ze voortaan zonder kosten voor het Gasthuis zal onderhouden voor de schouw; mochten die dijkstukken weer doorbreken, wat God verhoede, dan zal men die op dezelfde manier repareren als de stukken boven- en benedenstreams, maar de pachter moet *3 dages* (overdag) twee *karren* (vervoersdiensten) leveren tot de tijd dat de dijk weer hersteld is;
- de pachter zal geen hout tot zich nemen, behalve voor de omheining; voor de rest is de ene helft van het hout voor de pachter en de andere voor het Gasthuis; dat hout zal de pachter binden en leveren, zowel op de Malthorst als op de *bouwingh*;
- voor het te beweiden land betaalt de pachter 20 daler ad 30 stuiver Brabants per jaar, de helft te betalen op Sint Maarten (11 november) en de andere helft op Kerstmis, en daarbij elk jaar 2 eenjarige varkens, op Sint Gallus (16 oktober) een vette gans en op Sint Maarten 2 paar kippen;
- de pachter zal terstond aan de weduwe van Johan Deelis 8 daler betalen als vergoeding voor haar mestrecht, zonder daarvoor iets op de verschuldigde pacht in mindering te brengen; bij het einde van zijn pacht heeft hij geen recht op vergoeding voor mest;
- als de pachter het land niet bebouwt, niet op tijd betaalt of een van de andere voorwaarden niet naleeft, moet hij na de eerste 3 jaren vertrekken; in dat geval zullen de gasthuismeesters de pacht een jaar van tevoren opzeggen; de pachter zal dan geen recht op mest hebben;
- borg voor de nakoming van de verplichtingen van de pachter is de kerkmeester Roloff Wicherinck.

Vreemd dat het Kempken bij het Melatenhuis hier (op fol.258r) wordt vermeld als deel uitmakend van Pyerewinckel en verpacht voor de akkerbouw. Blijkens de vorige akte (fol.253r en 254v) is het Kempken afzonderlijk een half jaar eerder, op 26 januari 1574, met ingang van 22 februari 1575 voor 6 jaar verpacht aan gasthuismeester Jocchum van Lennep (om te beweiden). Mogelijk heeft deze gasthuismeester – die ook nu het Gasthuis bij de verpachting vertegenwoordigt – de verpachting aan hem laten schieten om het Kempken alsnog aan een ander te kunnen verpachten. Bij de vorige verpachtingen van de Pyerewinckel (fol.51v e.v., 86r e.v., 98v e.v., 112r e.v.) wordt het Kempken niet als deel van de bouwing genoemd, en evenmin bij de verpachtingen van Pyerewinckel na 1652 en in de omschrijving van dat goed in het *Verbael van de Gasthuislanderijen gemaect 1689* (zie *Het Besluitenboek van het Gasthuis in Doesburg 1655-1761*, Doesburg 2008, p.23-27).

(fol.260r-262r)

Datum : 22 januari 1575
 Onderwerp : veiling van de pacht van Allersmaat, Hennekempken en de Aep bij Eldrik met de akker bij Hombach
 Gasthuismeester: : Jocchum van Lennep
 Ten overstaan van : schepenen Reyner Schaep en mr. Derick Wicherinck
 Belanghebbenden : Jacob Juriens, Henrick van Bramelt en Gerrit die Pelsers
 Borgen : Thonis Haeck, Henrick van Bramelt, Jacob Juriens, Steven Connents en Arndt Pelsers

De gasthuismeester heeft met toestemming van de gezamenlijke schepenen *by bernender kersse* de pacht geveild van bovengenoemde percelen, onder de volgende voorwaarden:

- de pacht is om te beweiden, niet voor de akkerbouw;
- degene die het laatste bod doet moet bij de veiling zich formeel verbinden en borgen stellen waar de gasthuismeesters genoeg mee nemen; voorzover hij dat niet kan, mogen de gasthuismeesters de pacht gunnen aan een van de vorige bieders en de mindere opbrengst verhalen op degene die *die kersse toegebrandt sall weesen*;
- de pacht moet elk jaar op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna betaald worden, zonder enig uitstel;

- bij tekort door onvoldoende betaling mogen de gasthuismeesters zich naar keuze verhalen op de pachter of de borgen en beslag leggen op hun goederen op dezelfde manier als de burgemeesters mogen bij stadsrenten van de stad Doesburg;
- de pachters mogen op de percelen niet meer hout kappen of gebruiken dan voor het aanleggen van een omheining noodzakelijk is;

De Aep bij Eldrik met de akker bij Hombach (Het goed Hommecken of Hombocken en omliggende landerijen aan de Oude IJssel onder Keppel). Kaart getekend door Nicolaes van Geelkercken (1629). Collectie Gelders Archief, Arnhem.

- de pachters moeten alle veilingkosten bij de kaars leggen zoals vanouds gebruikelijk is, nl. 2 *quarten* voor de schrijver, 2 *quarten* voor de bode en een *vierdell* wijn bij de kaars;
- de pacht gaat in op Sint Petrus van het volgende jaar, 22 februari 1576.

Onder deze voorwaarden hebben de volgende pachters het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Jacob Juriens van Allersmaet gedurende 6 jaar voor het jaarlijkse bedrag van 50 daler ad 30 Brabantse stuivers of de tegenwaarde daarvan ten tijde der betaling; borgen zijn Thonis Haeck en Henrick van Bramelt;
- Henrick van Bramelt van Hennekempken voor de periode van 6 jaar; de pacht bedraagt 23 dalers van genoemde waarde; borgen zijn Thonis Haeck en Jacob Juriens;
- Gerrit die Pelser van de Aep bij Eldrik met de akker bij Hombach voor de tijd van 6 jaar; hij betaalt per jaar 15 dalers van genoemde waarde; zijn borgen zijn Steven Connents en Arndt Pelser.

(fol.262v-264v)

Datum : 12 juli 1573
 Onderwerp : inkoopcontract in het Gasthuis met overdracht van landerijen, renten en andere goederen aan het Gasthuis¹
 Gasthuismeesters : Johan Peters en Joechem van Lennep
 Ten overstaan van : burgemeesters, schepenen en raad van de stad Doesburg
 Belanghebbenden : Johan van Trier en zijn vrouw Hermanna (Harmanna)
 Landerijen : de halve Loeykens, twee koeweiden gelegen op stadswede de Oij, de Begijnen Huemse, een buiten de Meipoort gelegen koolhof, Johan van Triers huis in de Koepoortstraat, Johan van Triers Halve Veltslach, de helft van de Hoge Luur met de Maatjes, de Gasthuis Koeweide bij de Lodderoede

De gasthuismeesters hebben met Johan van Trier en zijn vrouw Hermanna een overeenkomst gesloten die inhoudt dat dezen goederen zullen inbrengen waartegenover zij beiden hun leven lang in het Gasthuis kost en inwoning krijgen, alles zoals hierna gespecificeerd.

1e In de eerste plaats zullen Johan en zijn vrouw komende Sint Maarten (11 november 1573) 500 daler (ad 30 Brabantse stuivers per daler) aan contant geld of (grond)renten aan het Gasthuis betalen. Daartoe dragen zij de volgende goederen over aan het Gasthuis:

- de halve Loeykens², gelegen in Elderick, voor de som van 150 daler; als er nog een rente van 150 daler in hoofdsom op dit land rust, blijft die van kracht, maar mogen de gasthuismeesters die desgewenst aflossen;
- twee koeweiden gelegen op stadswede de Oij, die zijn verpand voor 66 daler en 20 Brabantse stuivers;
- nog 200 daler die Johan van Trier heeft belegd³ in een stuk land van het Kleine Convent, genaamd de Begijnen Huemse; het Gasthuis mag dit in gebruik nemen en bovendien moet het Kleine Convent voor dit land (jaarlijks) 1 daler betalen aan het Gasthuis, zoals vermeld in een bezegelde akte;
- het Gasthuis mag een buiten de Meipoort gelegen koolhof (moestuin) gebruiken; de kinderen van wijlen Herman van Trier, broer van Johan, mogen dat gebruik afkopen voor 32 daler, zoals vermeld in een bezegelde akte;
- Johan en zijn vrouw betalen het Gasthuis een rente van 3 daler per jaar, af te lossen voor 51 daler en 10 Brabantse stuivers; deze rente is gevestigd op hun huis in de Koepoortstraat en zij hebben beloofd de rente af te lossen zodra zij dat huis verkocht hebben⁴.

2e In de tweede plaats⁵ krijgt het Gasthuis na hun beider overlijden een deel van hun goederen, tot een waarde van 500 daler. Ter ge--

1. Kennelijk een kopie; volgens het slot is aan het origineel het grootzegel van de stad gehecht.

2. Dit stuk land verpachten de gasthuismeesters alweer op 26 januari 1574, dus ongeveer 2 maanden nadat zij het verkregen hebben (fol.251r).

3. Waarschijnlijk door voor dit bedrag als hoofdsom een rente op dit land te vestigen. Deze rente, te betalen door het Kleine Convent als eigenaar van het goed, draagt Van Trier dus over aan het Gasthuis.

4. De som van de tot nu toe genoemde bedragen in hoofdsom is precies de overeengekomen 500 daler ad 30 stuivers: 150 + 66 (en 20 stuivers) + 200 + 32 + 51 (en 10 stuivers) = 499 dalers en 30 stuivers. Daarboven komt dan de rente van 1 daler per jaar uit de Begijnen Huemse.

5. *Hier toe* op fol.263r, regel 8 van onder, betekent bovendien. Het totaal wordt dus 1000 daler.

deeltelijke betaling van die 500 daler hebben Johan van Trier en zijn vrouw hun Halve Veltslach¹ gelegen in het Angerloërbroek in het ambt Doesburg ten overstaan van het gerecht verkocht en overgedragen aan het Gasthuis, voor *sestehalf hondert ind twee* (552) daller ad 30 stuiver Brabants. Als de lasten hierop, samen 400 rijder gulden in hoofdsom, daarvan worden *affgetagen* (afgetrokken), resteert 232 daler². Zolang zij leven zullen de gasthuismeesters hun voor die 232 daler elk jaar op Sint Maarten - of binnen 14 dagen daarvoor of daarna - 14 daler betalen, en na hun dood zullen die 232 daler in mindering strekken op de hier bedoelde 500 daler. Tot zekerheid voor de betaling van de resterende *darde halff hondert achtiën* (268) daller – en van de aan het slot van deze akte genoemde 140 daler – hebben Johan van Trier en zijn vrouw de helft van de Hoge Luur met de Maetgens gerechtelijk verpand (verhypothekeerd) aan het Gasthuis, alles zoals vermeld in de daarvan opgemaakte bezegelde akte.

3e Tegenover dit alles verplicht het Gasthuis zich tot het volgende:

- Johan van Trier en zijn vrouw Hermanna zullen hun leven lang met eten en drinken in het Gasthuis worden onderhouden. Ze mogen met de *kockmoer* (het hoofd van de keuken) in de keuken mee-eten of aan de tafel van de proveniers. Tweemaal in de week, als er vers vlees in Doesburg te krijgen is, zullen de gasthuismeesters hun *smoerpot* (stoofpot) verschaffen.
- Ze mogen wonen in het voorste deel van het huis met afdak en hof van de pastoor, dat eerst door het Gasthuis wind- en waterdicht zal worden opgeleverd maar vervolgens hun leven lang door henzelf moet worden onderhouden.
- Jaarlijks krijgen ze voor 3 daler brandhout of 3 daler contant, naar hun keuze.
- Bij ziekte krijgen ze van het Gasthuis een *warster* (verzorgster), die de kost krijgt van het Gasthuis maar loon krijgt van Johan en zijn vrouw.
- Als de dienstmaagden in de keuken de was doen, zullen zij de spullen van Johan en zijn vrouw meewassen.

Tot volledige zekerheid voor de nakoming van al hun verplichtingen hebben de gasthuismeesters de Gasthuis Koeweide bij de Lodde-roede aan Johan en zijn vrouw verpand, en voorts alle andere (onroerende) goederen van het Gasthuis, *renthen, landt, sandt*, geen uitgezonderd.

4e Daarna hebben Johan en zijn vrouw verklaard dat de gasthuismeesters na hun overlijden hun roerende goederen mogen verkopen tot een bedrag van 140 daler. Voorzover die roerende goederen minder dan 140 daler mochten opbrengen, mag het restant worden verhaald op hun andere (dus onroerende) nagelaten goederen – waaronder, zoals eerder vermeld, de Hoge Luur met de Maetgens – of bij hun erfgenamen, als die aanspraak maken op die goederen. Voor de rente van 20 penningen (de hiervoor genoemde rente van 140 daler?) zullen de gasthuismeesters elk jaar met Pasen een vet varken kopen, dat zij half gekookt en half gebraden onder de meest behoeftige huisarmen van Doesburg dienen te verdelen.

Burgemeesters, schepenen en raad van de stad Doesburg hebben het grootzegel van de stad aan deze akte gehangen.

(fol.265r t/m 267v blanco)
(fol.268r-268v)

Datum : 7 februari 1576
Onderwerp : veiling van de pacht van de gasthuisgedeelten van de Vierdelgens en van de *echterste kloet* van de Uthmetten
Gasthuismeesters : Jochum van Lennep en Arndt Baerkens
Ten overstaan van : schepenen meester Derick Wicherinck en Johan Zoer
Belanghebbenden : Arndt van Belleheyem en Hermen Baerkens
Borgen : Johan die Waler, Derick Otten, Johan Schaep Albertzoon en Roloff Wicherinck

De gasthuismeesters hebben in tegenwoordigheid van genoemde schepenen *by bernender kerssen* de pacht van bovenstaande percelen geveild, onder dezelfde voorwaarden als waaronder de andere gasthuislanderijen zijn verpacht.

1. Ook dit stuk land wordt blijkens fol.251r al op 26 januari 1574 verpacht.
2. De som 552 daler – 400 ryder gulden = 232 daler, klopt precies als je uitgaat van de waarde van deze munten in Zutphen in deze jaren (daar is 1 ryder gulden = 24 stuivers). Dan wordt het (552x30=) 16560 stuivers – (400x24=) 9600 stuivers = 6960 stuivers : 30 = 232 dalers.

De pacht is voor 6 jaar, ingaande Sint Petrus ad Cathedram over een jaar (22 februari 1577). Een bijzondere voorwaarde is dat de pachter van het achterste deel van de Uthmetten de eerste 4 jaren koren mag verbouwen als hij wil, maar het de laatste 2 jaren weer *dries* moet opleveren.

Onder deze voorwaarden hebben de volgende pachters het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Arndt van Belleheym van de Gasthuis Vierdeltegens voor 89 daler ad 30 stuiver Brabants per stuk. Borgen zijn Johan die Waler en Derick Otten.
- Hermen Baerkens van het achterste deel van de Uthmetten voor 32 daler per jaar. Zijn borgen zijn Johan Schaep Albertzoon en Roloff Wicherinck.

(fol.269r-270v)

Datum : 15 februari 1577
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gasthuis Koeweide, Ghyseghesemullenersmaet, het Hoeffken, de Koppenberch en de Grietmaet
Gasthuismeesters : Arndt Baerken en Jocchum van Lennep
Ten overstaan van : schepenen Jacob Blyffer en Johan Zoir
Belanghebbenden : Gerrit Smydt, meester Gaert die Wyse, Hermen van Munster, Johan Roloffs, Derick Heeminck senior en Henrick Diecker
Borgen : Aloff Kreyenffenger, Theodoricus Otto(nis)¹, Roloff Wicherinck, Aloff (Adolph) Kreyenffenger, Henrick Smydt, Rutger Kloecken en Johan Roloffs

De gasthuismeesters hebben in tegenwoordigheid van genoemde schepenen *by bernender kerssen* de pacht van bovenstaande percelen geveild, onder dezelfde voorwaarden als waaronder deze landerijen de vorige jaren zijn verpacht, zoals vermeld in dit boek (zie fol.239r-242r, verpachting in 1571). De pacht is voor 6 jaar, ingaande Sint Petrus ad Cathedram over een jaar (22 februari 1578). De pachtsom moet worden betaald in goede zilveren dalers ter waarde van 30 stuiver Brabants ad 15 placken.

Een bijzondere voorwaarde voor de pachters van de Gasthuis Koeweide en Ghyseghesemullenersmaet is dat zij elk jaar voor het Gasthuis een kalf moeten weiden, zonder enige korting op hun jaarlijkse pacht.

Een bijzondere voorwaarde voor de pachter van de Grietmaet is dat hij elk van de 6 pachtjaren 8 goed aangeslagen wilgenstekken moet zetten en deze met doormentakken bekleden om te voorkomen dat zij door het vee beschadigd worden.

Onder deze voorwaarden hebben de volgende pachters het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Gerrit Smydt van de Gasthuis Koeweide voor 69 daler; borgen Aloff Kreyenffenger en Theodoricus Ottonis;
- meyster Gaert die Wyse van Ghyseghesemullenersmaet voor 55 daler; borgen Roloff Wicherinck en Aloff Kreyenffenger;
- Hermen van Munster van het Hoeffken voor 48 daler; borgen Roloff Wicherinck en Adolph Kreyenffenger;
- Johan Roloffs en Derick Heeminck senior van de Koppenberch voor 47 daler; borgen Henrick Smydt en Rutger Kloecken;
- Henrick Diecker van de Grietmaet voor 30 daler; borgen Rutger Kloecken en Johan Roloffs.

(fol.270v-271v)

Datum : 22/23 januari 1578
Onderwerp : veiling van de pacht van de Onderstall, de halve Poll met bijhorend weiland en het Willigemaetken
Gasthuismeesters : Jocchum van Lennep en Arndt Baerken
Ten overstaan van : schepenen Derick Alberts en Goessen van Rouwenoert
Belanghebbenden : Ffrederick Stenderinck, Randolff Schaep jr. en Anthonis toe Haen
Borgen : Roloff Wicherinck, Randolff Schaep jr, Derick Otten en Frederick Stenderinck

1. Kennelijk gaat het om Derick Otten, die zowel in de vorige als in de volgende akte wordt genoemd.

De gasthuismeesters hebben op basis van dezelfde voorwaarden als eerder in dit boek vermeld¹ in aanwezigheid van de schepenen de pacht geveild van de hierboven genoemde landerijen. De pacht is voor 6 jaar met ingang van Petri ad Cathedram in het volgende jaar (22 februari 1579). De pachtsom moet worden betaald in goede zilveren daalders ad 30 Brabantse stuivers met een waarde van 15 placken de stuiver of een gelijke waarde.

De overeenkomst is tot stand gekomen doordat de volgende pachters *by bernender kerssen* het laatste bod hebben gedaan:

- Ffrederick Stenderinck heeft voor 53 daller de pacht van de Onderstall verkregen; borgen Roloff Wicherinck en Randolff Schaep jr.;
- Randolff Schaep junior (dezelfde als in 1572) heeft voor 7 daller de halve Poll met het weiland gepacht; borgen Roloff Wicherinck en Derick Otten;
- Anthonis toe Haen (dezelfde als in 1572) heeft het Willigemaatken gepacht voor 12 daller; borgen Roloff Wicherinck en Frederick Stenderinck.

(fol.272r-274r)

Datum : 26 januari 1579
Onderwerp : veiling van de pacht van de Potsmaet², Malthorst, Hospitaelsmaet, Ditmersmaetgen, Gansepoell, (Johan van Triers Halve)³ Veltslach, Grym(m)erslach, Uthmetten⁴ en Loeykens⁵
Gasthuismeesters : Jochum van Lennep en Arndt Baerken
Ten overstaan van : schepenen Johan Giginck, Goessen van Rouwenoert en mr. Derick Wicherinck
Belanghebbenden : Henrick Stenderinck, Bartolt Peters, Hermen opter Straet, Loeff Wolters, Johan Haeck, Jochum van Lennep, Roloff Wicherinck, Roloff Schaep en Thonis toe Haen
Borgen : Bartolt Peters, Hermen Broeckeler, Derick Zoer, Henrick Frantzen, Roloff Schaep, Derick Peters, Roloff Wicherinck, Berndt van Berrinckhem, Johan Haeck en Loeff Wolters

Op dezelfde voorwaarden als in de afgelopen jaren⁶ hebben de gasthuismeesters opnieuw de pacht van deze landerijen geveild.

De landerijen komen op Sint Petrus van het volgende jaar (22 februari 1580) ter beschikking.

Bijzondere voorwaarden zijn dat de pachters van de Gansepoell en de Grymmersslach elk jaarlijks ten behoeve van het Gasthuis zonder korting op de pacht een kalf zullen weiden.

Tevens is een voorwaarde dat het Gasthuis de wilgen mag omhakken die midden in de Gansepoell staan, zonder dat de pachters daar bezwaar tegen kunnen maken.

De navolgende pachters gaan de pachtovereenkomst aan door het laatste bod te doen bij de brandende kaars:

- Henrick Stenderinck pacht voor 20½ daller per jaar de Potsmaet; borgen zijn Bartolt Peters en Hermen Broeckeler;
- Bartolt Peters pacht voor 51½ daller de Malthorst; borgen: Derick Zoer en Hermen Broeckeler;
- Hermen opter Straet betaalt 48 daller voor de Hospitaelsmaet; borgen: Henrick Frantzen (de vorige pachter van dit land; zie fol.251v) en Roloff Schaep;
- Loeff Wolters pacht Ditmerssmaetgens voor 36 daller; borgen zijn Derick Peters en Roloff Schaep;

1. Hiermee zal zijn bedoeld: op de voorwaarden waarop genoemde landerijen de vorige keer, in 1572, zijn verpacht; zie fol.244r (halve Pol), 245r (Onderstal) en 245a verso (Willigemaetke). Die voorwaarden zijn o.m. dat de landerijen alleen voor beweiding en niet voor akkerbouw gebruikt mogen worden en dat de betaling op Sint Maarten (11 november) moet geschieden.

2. In 1573 werd nog *een vierde deel* van de Potsmaet verpacht (fol.248r).

3. In de kop op fol.272r staat alleen Veltslach, maar blijkens fol.273r/274r wordt bedoeld: Johan van Triers Halve Veltslach, evenals in 1574 (fol.251r).

4. In 1574 werd alleen *de voorste kloot* van de Uthmetten verpacht (fol.251r).

5. In 1574 werden alleen *de halve* Loeykens verpacht (fol.251r).

6. Een deel (vermeld op fol.248r) is verpacht in 1573, de andere landerijen (vermeld op fol.251r) in 1574, alle voor 6 jaar met ingang van 22 februari 1574. Bij de voorwaarden hoort telkens dat de landerijen alleen voor beweiding en niet voor akkerbouw gebruikt mogen worden, dat de betaling op St. Maarten (11 november) moet geschieden en (behalve bij de Uthmetten) dat de dijken en weteringen onderhouden moeten worden.

- Johan Haeck betaalt 98 daller voor de Gansepoell; borgen zijn Roloff Wicherinck en Berndt van Berrinckhem;
- gasthuismeester Jochum van Lennep verkrijgt de pacht van Johan van Triers Halve Veltslach voor 27 daller; borgen: Hermen Broeckeler en Bartolt Peters;
- Roloff Wicherinck, kerkmeester, betaalt 79 daller voor Grymmerslach; borgen: Berndt van Berrinckhem en Johan Haeck;
- Roloff Schaep pacht de voorste kloot van de Uthmetten voor 17½ daller; borgen zijn Derick Peters en Loeff Wolters;
- Thonis toe Haen pacht de halve Loeykens voor 16 daller. De naam van zijn borg(en) wordt niet genoemd.

(fol.274v)

Datum : augustus 1581
 Onderwerp : verhuur van een huis in de Saltpoortstraat
 Gasthuismeester : Arndt Baerken
 Belanghebbenden : Geert Scholten *een wullewever*, en Savinck *die slaetemaker*

Gasthuismeester Arndt Baerken verhuurt een huis in de Saltpoortstraat voor *vieftenhalfven* (4½) daler aan Geert Scholten, een wolwever. Savinck de slotemaker en wijlen zijn vrouw hadden dit huis bij testament aan het Gasthuis vermaakt, zoals aangetekend in het *Sighnaet* (gerechtelijk protocol)¹.

De huur zal niet langer dan 2 jaar duren en ingaan op Sint Gallus (16 oktober) 1581. De huurder zal geen schade veroorzaken, maar doen zoals dat *van recht en Godtswege* behoort. Hij zal het huis in goede staat bewaren en het aan het einde van de huur zo opleveren. Uitdrukkelijk is afgesproken dat als binnen de overeengekomen twee jaren het Gasthuis het huis wil verkopen of Savinck het zelf wil verwerven of loskopen en erin wonen, Scholten het huis zal verlaten, mits de huur hem ¼ jaar van tevoren wordt opgezgd.

Hoewel het Gasthuis het huis bij testament van Savinck en zijn vrouw heeft verkregen, leeft Savinck blijkbaar nog wel op het tijdstip dat het Gasthuis dit verhuurt. Waarschijnlijk is alleen zijn vrouw overleden en bedingt Savinck dit recht om in het huis terug te keren voor het geval hij zelf langer in leven blijft dan eerst voorzien.

(fol.275r-276r)

Datum : begin 1581
 Onderwerp : herziening pachtcontracten wegens oorlogsomstandigheden
 Landerijen : Allersmaet, Onderstal, de halve Loijkens, de Gasthuis Koeweyde, Mollenerssmaet, 't Hoeffken, de Koppenbarch, Dijtmerssmaetgen, de Fierdelgens, de Ganzepoel, het Willigemaetke, de gasthuishelft van ...(?), het Grijmmenslach
 Gasthuismeester : Arndt Baerken²
 Belanghebbenden : Jacop Jorijss, Derick Balterman, Willem ten Holt, Thonis te Haen, Gerrit Smiet, Goert die Wijss, Hermen van Munster, de weduwe van Evert Claessen, gasthuismeester Willem Wetters, Wolter Dimel en Derick Kerstgens uit Wehl, Claessken en Buick (Buek?) uit Diem (Didam), Jan ten Breul, Wolter Goessens en Wessel Holthg uit Babberich, Gerlich ten Oever, Hermen Holtsnijder en Jan Bruenen uit Didam
 Borgen : Goert van Bereffelt, Jacop Masschop, Jan Diemer

Met toestemming van de gezamenlijke schepenen heeft gasthuismeester Arndt Baerken een aantal percelen voor één jaar – het lopende jaar 1581 – opnieuw moeten verpachten. Daarbij is wegens de oorlogsomstandigheden afgesproken dat de pachters het land op de voor hen voordeligste manier mogen gebruiken zonder akkerbouw te plegen en komende Sint Maarten (11 november 1581) moeten betalen *wes sij daer ut(?) dit jaer voer lanende* (lonende) *warden* (kennelijk: wat zij er aan opbrengst uit hebben kunnen halen), al wordt ook al hun vee eraf gehaald en levert het geen stuiver op. Verder blijft alles op de oude voorwaarden. Het gaat om de volgende percelen:

1. Dit testament hebben wij niet aangetroffen in het RAD.
2. Aanvankelijk stond naast hem Wilhem Wetters in de akte, maar zijn naam is doorgehaald, mogelijk omdat hij één van de percelen gepacht heeft. Volgens de lijst van gasthuismeesters was hij wel gasthuismeester in 1581, zie p.84.

- de Allersmaet hebben Jacop Jorijss en Derick Balterman dit ene jaar gepacht voor 25 daler; maar, vervolgt de tekst, Jacop zegt dat hij het *van mij* (op deze en de volgende bladzijden treedt gasthuismeester Arndt Baerken als opsteller van de akte steeds in de eerste persoon op) gepacht heeft voor 21 daler);
- de Onderstal heeft Willem ten Holt dit ene jaar gepacht voor 40 daler; als het geen vrede wordt, zal hij de volgende jaren van zijn pachtcontract ontslagen zijn, maar anders zal hij zijn pachtjaren uit moeten houden;
- de halve Loijkens heeft Thonis te Haen dit jaar gepacht voor 10 daler;
- de Gasthuis Koeweyde heeft Gerrit Smiet dit jaar gepacht voor 40 daler;
- de Mollenersmaet heeft Goert die Wijss dit jaar gepacht voor 22 daler;
- 't Hoeffken heeft Hermen van Munster dit jaar gepacht voor 13½ daler;
- de Koppenbarch heeft de weduwe van Evert Claessen dit jaar gepacht voor 12 daler;
- Dijtmerssmaetgen heeft de gasthuismeester Willem Wetters dit jaar gepacht; bij wijze van pacht geeft hij het Gasthuis een vracht voer om een koe bij te voeren;
- de *drie klotkens*, dus de hele (Gasthuis-)Fierdeltgens, hebben Wolter Dimel en Derick Kerstgens uit Wehl dit jaar gepacht voor 18 daler, zo als de pachters uit Didam het met hun vee hebben *utgeweijdt*; het eerder vermelde deel van de vrouw van Wolter van Dieren gaat daar nog vanaf;
- de Ganzepoel hebben Claessken en Buick (Buek?) uit Diem (Didam) dit jaar gepacht voor 20 daler, vooruit te betalen;
- het Willigemaetke heeft Jan ten Breul, die op Berefeltz goed in de Ooij woont, dit jaar gepacht voor 4 daler, te betalen op Sint Maarten; borg Goert van Berefeltz;
- de gasthuishelft van ...¹ hebben Wolter Goessens en Wessel Holthg uit Babberich deze zomer gepacht voor 9 daler, te betalen met Sint Maarten; borg Jacop Masschop;
- het Grijmmenslach hebben Gerlich ten Oever, Hermen Holtsnijder en Jan Bruenen uit Didam dit jaar gepacht voor 8½ daler, te betalen op Sint Maarten 1581; borg Jan Diemer.

(fol.276v-279r)

Datum : begin 1581
 Onderwerp : verpachting van de Breenhorst, 't Langefonder, de Aep te Elderick, de Hennenkamp, de Grietmaet en de Utmeeten
 Gasthuismeester : Arndt Baerken²
 Ten overstaan van : de Breenhorst t.o.v. schepenen Derick Aelbertz en Henderick Stenderinck; de Aep t.o.v. schepenen Henderick Stenderinck en Jochum van Lennep
 Belanghebbenden : Wichman Daemen, ... Koneen³ en Steven Schuet, Gerrit Heijendael, Derick Thoniss, Goerd die Wijese, Aloff Peterss, Roeloff Schaepe en Harmen Baerken

Gasthuismeester Arndt Baerken heeft, met instemming van de gezamenlijke schepenen, enkele landerijen op basis van nader te noemen voorwaarden verpacht als akkerland. De reden voor de verpachting voor de akkerbouw is dat men op dit land wegens de oorlogsomstandigheden geen vee kan laten lopen en men wil de armen toch niet geheel laten verkommeren. Het gaat om de volgende landerijen:

- De Breenhorst wordt verpacht aan Wichman Daemen en ... Koneen en Steven Schuet of hun erven, voor 6 jaar met ingang van Pasen 1581, met dien verstande dat de gasthuismeesters de pachtovereenkomst na 3 jaar mogen opzeggen, maar de pachters niet. De aan het Gasthuis toekomende helft van de graanopbrengst zal door de pachters naar het Gasthuis in de stad vervoerd worden, waarbij zij mogen kiezen of dat per schip of per wagen gebeurt. Maar het eerste jaar krijgen de pachters slechts 3 *fjimmen* graan, de volgende jaren de helft van de opbrengst ('pacht ten halve'). Mocht het Gasthuis het graan willen verkopen, dan zullen de pachters het zonder kosten voor het Gasthuis of de koper per schip moeten leveren aan de overkant van de IJssel, *aen de Veluwssche sijde*.

1. Van welk stuk land staat er niet bij.
2. Volgens de tekst op fol.276v *die gasthuismeesteren vurscreven*. Op fol.275r-276r was dat Arndt Baerken; verder wordt op fol.279 gesproken over: *mijn broder Harmen Baerken*.
3. Op de opengelaten plek vóór *Koneen* op fol.276v had waarschijnlijk een voornaam moeten worden ingevuld. Of gaat het om twee gebroeders Schuet?

- De pachters moeten de omheining maken en onderhouden, zonder kosten voor het Gasthuis.
- 't Langefonder wordt verpacht aan Gerrit Heijendael of zijn erven voor 3 jaar met ingang van mei 1581; het gaat om 'pacht ten halve' en het deel voor het Gasthuis moet in de stad geleverd worden.
Het Gasthuis maakt de helft van de omheining, de pachter neemt het maken en onderhouden van de andere helft voor zijn rekening.
- De helft van de Aep te Elderick wordt met ingang van mei 1581 voor 3 jaar verpacht aan Derick Thoniss, voor 4 daler per jaar omdat men niemand bereid kon vinden de hele Aep te pachten op de voorwaarde 'pacht ten halve'. Daarom houdt het Gasthuis de andere helft in eigen beheer, maar Thoniss is wel bereid gevonden die helft ten behoeve van het Gasthuis op basis van 'pacht ten halve' te pachten, waarbij is afgesproken dat het Gasthuis de helft van het zaaizaad levert. Aldus verkrijgen Thoniss en het Gasthuis jaarlijks elk de helft van de opbrengst, *nae landtheeren recht*. De landbewerkers zullen het graan in de stad afleveren, mits de wegen dat toestaan. Indien dat niet het geval is zullen zij het graan in Elderick mogen dorsen en het quotum van het Gasthuis in zakken afleveren. De hierna volgende percelen zijn met instemming van de gemene schepenen voor een pachtsom in geld verpacht voor de akkerbouw:
 - De Hennenkamp is verpacht aan Goerd de Wijese voor 6 jaar met ingang van mei 1581. De eerste 3 jaren bedraagt de pachtsom 20 daler per jaar. Indien het Gasthuis wenst dat het land ook de laatste 3 jaar voor akkerbouw gebruikt wordt, dan wordt de pachtsom voor die jaren 18 daler per jaar. Het Gasthuis heeft het recht om de pacht na 3 jaar op te zeggen; De Wijese heeft dit recht niet.
 - De pachter heeft beloofd jaarlijks op Sint Maarten (11 november) te betalen, zelfs – wat God verhoede – als hij of de zijnen geen stuiver verdienen aan het land *of hoe 't comen mochte*.
 - De Grietmaet is verpacht aan Aloff Peterss voor 3 jaar met ingang van mei 1581. Hij belooft jaarlijks op Sint Maarten (11 november) 25 daler te betalen, zelfs als hij er geen stuiver aan graan of iets anders aan verdient.
 - De voorste kloot van de Utmeeten is verpacht aan Roeloff Schaep. In tegenwoordigheid van de gezamenlijke schepenen is hem toegestaan om dit land de volgende 5 pachtjaren voor de akkerbouw te gebruiken, waarvoor hij jaarlijks op Sint Maarten (11 november) 17½ daler zal betalen. Dit bedrag is gelijk aan de pachtsom die hij had beloofd te betalen toen hij de Utmeeten voor beweiding pachtte¹. Hij betaalt de pachtsom zelfs als hij er geen stuiver aan graan of iets anders aan verdient *of van maken konden oft hoe 't comen mochte*.
 - De achterste kloot van de Utmeeten is verpacht aan Harmen Baerken (aangeduid als *mijn broder*) alleen voor dit jaar, voor 10 daler. Doch als hij slechts de helft van het land kan inzaaien betaalt hij 8 daler, en indien hij het land helemaal niet kan gebruiken voor zaaïen of weiden vanwege *natticheyt*, dan betaalt hij 6 daler. De betaling geschiedt op 11 november 1581, *hoe 't oock komen mochte*, ook al kan hij er geen stuiver van genieten. Tenslotte is hij verplicht om het volgende jaar, als – *dat ons Godt wil gunnen* – de tijden dan beter zijn, op zijn oude pachtvoorwaarden² verder te gaan, net als de andere pachters.

(fol.279v blanco)

(fol.280r-282v)

Datum	: 19 januari 1585
Onderwerp	: veiling van de pacht van de Gasthues Koeweyde bij de Lodderode, de Onderstall, de Koppenbergh, het Willigemaetgen, het Halve Veltslach, Hospitaelsmaet en de Ditmersmaetgens
Gasthuismeesters	: Arndt Baerkens en Jocchum van Lennep
Ten overstaan van	: burgemeesters Johan Zoer en Frerick then Bergh
Belanghebbenden	: burgemeester Henrick Swaefken, gasthuismeester Arndt Baerkens, Wilhem Wetters, Derick Thonis, Johan Winckelman en Derick Zoer
Borgen	: Hermen Baerken(s), Arndt van Belleheyem, Johan Winckelman, Derick Zoer, Jocchum van Lennep, Berndt van Beirnickhem en Henrick van Reness

De gasthuismeesters hebben met instemming van de gezamenlijke schepenen en in aanwezigheid van genoemde burgemeesters *by ber-nender kerssen* met ingang van komende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari 1585) de pacht voor 6 of 7 jaar geveild van de Gasthues Koeweyde bij de Lodderode. De voorwaarden waaronder de pacht is ingezet zijn als volgt:

1. Zie fol.272r-274r: Roloff Schaep pacht de Utmaten in 1579 voor beweiding ad 18 daler per jaar..
2. Zie fol.268v, verpachting in 1576 voor 32 daler per jaar.

- De eerste vier of vijf jaar mogen de pachters desgewenst akkerbouw plegen, de laatste twee jaar mag het land niet bebouwd worden en het moet aan het eind van de pachtperiode *dries* worden opgeleverd.
- De pachters betalen jaarlijks op Sint Maarten (11 november) of 14 dagen daarvoor of daarna de hele pachtsom.
- De pachters mogen zich de tienden niet toeëigenen, maar moeten die aan het Gasthuis laten¹.
- De pachters moeten de omheining op hun kosten maken en onderhouden.
- De pachters moeten bij de veiling tot tevredenheid van de gasthuismeesters zich verbinden en borgen stellen; indien ze hieraan niet kunnen voldoen mogen de gasthuismeesters de pacht gunnen aan de eerste, tweede of derde vorigeieder.
- De pachters leggen zoals gebruikelijk alle *onraadt* (veilingkosten) bij de brandende kaars.
- Ook als de pachters het land ten gevolge van de oorlogsomstandigheden niet kunnen gebruiken of schade lijden, zullen zij de hele pachtsom, zonder korting, betalen.

Onder deze voorwaarden hebben burgemeester Henrick Swaeffken en gasthuismeester Arndt Baerkens het laatste bod gedaan en de pacht verkregen voor 86 daller (ad 30 stuiver Brabants van 15 placken) per jaar. Borgen zijn Hermen Baerken en Arndt van Belleheym, die ieder samen met de pachter voor het geheel aansprakelijk zijn.

Onder dezelfde voorwaarden hebben de gasthuismeesters bij deze gelegenheid de pacht geveild van de Onderstall, de Koppenbergh, het Willigemaetgen, het Halve Veltslach, Hospitaelsmaet en de Ditmersmaetgens. Daarop hebben de volgende personen het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Wilhem Wetters van de Onderstall voor zes jaar 41 daller per jaar; de namen van de borgen zijn niet ingevuld.
- Derick Thonis van den Koppenbergh voor 37 daller per jaar; de pacht is voor 6 jaar; borgen zijn Johan Winckelman en Derick Zoer.
- Arndt Baerkens van 't Willigemaetgen voor 4 daller; de pacht is voor 1 jaar, de pachter mag alleen weiden en hooien. Borgen zijn Hermen Baerkens en Jochum van Lennep.
- Arndt Baerkens van 't Halve Veltslach voor 5 daller; de pacht is voor 1 jaar, de pachter mag alleen weiden en hooien. Borgen zijn dezelfde als hiervoor genoemd.
- Johan Winckelman van de Hospitaelsmaet voor 3 daller; de pacht is voor 1 jaar, de pachter mag alleen weiden en hooien. Borgen zijn Berndt van Beirnickhem en Derick Zoer.
- Derick Zoer van de Ditmersmaetgens voor 6 daler; de pacht is voor 1 jaar, de pachter mag alleen weiden of hooien. Borgen zijn Johan Winckelman en Henrick van Reness².

(fol.283r-284v)

Datum : 6 maart 1586
 Onderwerp : veiling van de pacht van Giesegeesemollenersmaet (Ghisegesemollenersmaet), Allersmaet, Grietmaet en Willigemaetgen
 Gasthuismeesters : Jochum van Lennep en Arndt Baerkens³
 Ten overstaan van : schepenen Hermen Baerkens, Johan Zoer en Adolph Peters
 Belanghebbenden : Johan Zoer, Claes die Waler, Anthonis die Haen, Arndt Baerkens
 Borgen : Derick Zoer, Rutger then Holtendorp, Dirck Bartols, Henrick Voss, Johan Gruter en Derick Otten

1. Mogelijk is dit bedongen omdat de tienden i.v.m. de oorlog niet werden geïnd door de rechthebbende (kerk of landheer)? Bij plakkaat van 31 mei 1580 hadden de Staten van Gelre een bijzondere rekenkamer ingesteld, waaraan de inkomsten van kerken, kloosters e.d., waaronder tienden, voortaan moesten worden betaald (vgl. J. Kusters, *Het oude Tiendrecht*, diss. Leiden 1899, p.98). Zie ook bij fol.293r, 297r en 298v hierna.

2. Bij deze laatste 2 borgen wordt er niet uitdrukkelijk bij gezegd dat ze naast de pachter ieder voor het geheel aansprakelijk zijn, bij de anderen wel.

3. Eigenlijk blijkt pas uit de volgende transactie, genoemd op fol.285r-286r, dat dit de betrokken gasthuismeesters zijn. Overigens treden zij ook als zodanig op bij de vorige transactie, op fol.280r.

De algemene voorwaarden waaronder de veiling van de pacht is ingezet zijn (buiten de betaling van de tienden voor de landheer en de voorwaarde dat de landerijen na afloop van de pachtperiode niet *dries* mogen worden opgeleverd)¹:

- de pacht wordt voor de duur van 4 jaar aangegaan;
- de landerijen mogen zowel voor beweiding als voor akkerbouw worden gebruikt;
- de pachters moeten hun bod op de landerijen doen 'bij de brandende kaars' en dan ook zowel hun betalingsbelofte doen als hun borgen vermelden; blijven zij bij het een of ander in gebreke dan staat het de gasthuismeesters vrij om de pacht te gunnen aan de eerste, tweede of derde vorige bieder;
- de betaling dient te geschieden vanaf veertien dagen voor tot uiterlijk veertien dagen na Sint Maarten (11 november); op de betaling wordt geen enkele korting gegeven door de gasthuismeesters, ook al krijgen de pachters vanwege het voortduren van de krijg met tegenslagen te maken zoals: hun landerijen niet kunnen gebruiken, graan dat uit het land wordt ontvreemd of welke tegenslag er maar denkbaar is.

Aldus zijn verpacht:

- Giesegeesemollenersmaet (Ghisegesemollenersmaet) aan burgemeester Johan Zoer voor 30 daler (ad 30 stuiver Brabants van 15 placken) per jaar; borgen zijn zijn broer Derick Zoer en Rutger then Holtendorp;
- Allersmaet aan Claes die Waler voor 40 daler van dezelfde waarde; borgen zijn Dirck Bartols en Henrick Voss;
- de Grietmaet aan Anthonis die Haen voor 12 daler; borgen zijn Johan Gruter en Rutger then Holtendorp;
- het Willigemaetgen voor één jaar aan gasthuismeester Arndt Baerkens voor 4¼ daler; borg is Derick Otten.

(fol.285r-286r, 1e regel)

Datum : 20 februari 1586
Onderwerp : openbare verpanding van twee koolhoven (moestuinen);
Gasthuismeesters : Jochum van Lennep en Arndt Baerkens
Ten overstaan van : schepenen Johan Zoer en Adolff Peters
Belanghebbenden : Otto Sparll en Claes die Waler
Borgen : Johan van Locchum, Derick Otten, Johan die Waler en Otto Sparll

Met toestemming van de schepenen hebben de gasthuismeesters twee in hun bezit zijnde koolhoven voor 6 jaar verpand, één binnen en één buiten de stad gelegen. De verpanding is geveild *by bernender kerssen*, onder de voorwaarde dat de pandsom (het door het Gasthuis te lenen bedrag) terstond aan de gasthuismeesters wordt betaald.

Voorwaarde is verder dat de gasthuismeesters pas na afloop van 6 jaar de verpande hoven mogen inlossen (niet eerder; vgl. tegenwoordig clausules van boete op vervroegde aflossing bij hypotheek). Daarna mogen zij de schuld jaarlijks op Sint Petrus (22 februari) of 14 dagen daarvoor tot 14 dagen daarna aflossen, maar alleen als zij minstens ¼ jaar tevoren de aflossing aankondigen en de lening opzeggen. Bij de verpanding van Johan van Triers hof² (waar Stein Otten op heeft ingezet) geldt bovendien als voorwaarde dat als de erfgenamen van Johan van Trier het pand binnen de 6 jaar willen inlossen, de pandcrediteur gehouden zal zijn de pandsom in ontvangst te nemen en de hof ten behoeve van hen te ontruimen.

Onder deze voorwaarden heeft Otto Sparll het laatste bod gedaan met betrekking tot Johan van Triers hof en zo dat goed in pand gekregen voor 32 daller, de daler ad 30 stuiver Brabants van 15 placken. Borgen zijn Johan van Locchum en Derick Otten.

Claes die Waler heeft zo de hof in pand gekregen die Jenneken Pelzer (zij heeft zich op 16 november 1585 ingekocht in het Gasthuis; zie fol.155r) en de weduwe van Lambert opten Oert in pacht hebben gehad, dit voor 24 daler van dezelfde waarde. Borgen zijn zijn broer Johan die Waler en Otto Sparll.

1. Gewoonlijk bedingt het Gasthuis juist dat het land na afloop van de pacht wèl *dries* wordt opgeleverd. Mogelijk is de verklaring voor dit verschil dat de duur van de pacht hier maar 4 jaar is, tegen gewoonlijk 6 jaar? Vgl. voor de clausule over de tienden fol.371v, waar voorwaarden van de verpachting van Giesegeesemollenersmaat in 1636 worden beschreven.

2. Zie de inbreng van het gebruik van deze koolhof in 1573 op fol.263r; ook daar wordt een verpanding van deze hof voor 32 daler vermeld, met de bevoegdheid van de erfgenamen van Johan van Triers broer Herman om dit pand te allen tijde in te lossen. Nu Johan van Trier kennelijk kinderloos is gestorven, zullen dit dezelfde erfgenamen zijn.

NB Kennelijk heeft het Gasthuis liquiditeitsproblemen. Door deze grond in pand te geven i.p.v. te verpachten bereiken de gasthuismeesters dat het Gasthuis terstond een grote som ineens (geleend) krijgt i.p.v. in de toekomst jaarlijks een kleiner bedrag aan pacht. Zie ook het beding op fol.286v over de mogelijkheid om in geval van nood de pacht van de daar genoemde koolhoven tussentijds op te zeggen met het doel ze te kunnen verpanden. Degenen die de lening aan het Gasthuis verstrekken, krijgen kennelijk de jaarlijkse opbrengst van de koolhoven, als rente in natura (deze vorm van pand werd in het Romeinse recht wel *antichresis* genoemd).

(fol.286r-287r)

Datum : 20 februari 1586
Onderwerp : veiling van de pacht van enkele koolhoven (moestuinen), waaronder Bonnenhoff
Gasthuismeesters : Jochum van Lennep en Arndt Baerkens
Ten overstaan van : schepenen Johan Zoer en Adolff Peters
Belanghebbenden : Gerrit Slanith, Hermen Keppelman, Derick van Herde¹, Rutger then Holtendorp, Jacob Juriens, Albert Doncker en Adolph Peters
Borgen : Anthonis die Haen, Otto Sparll, Jacob Juriens, Johan (Jan) die Waler, Rutger then Holtendorp², Hermen Keppelman en Albert Sche(e)ninck

De gasthuismeesters hebben *bij bernender kerssen* de pacht voor 6 jaar geveild van enkele koolhoven. De pacht gaat in eerstkomende Sint Petrus ad Cathedram (22 februari). De gehele pachtsom moet ieder jaar op Sint Maarten of 14 dagen daarvoor of daarna worden betaald. De pachter moet op de veiling tot tevredenheid van de gasthuismeesters zich formeel verbinden en borgen stellen. Indien de pachter in gebreke blijft, moeten de borgen de pachtsom als hun eigen schuld voldoen.

Als bijzondere voorwaarde geldt dat als het Gasthuis noodgedwongen tussentijds een verpachte koolhof moet verpanden of verhypothekeren³, de pacht is afgelopen en de pachter de hof moet verlaten zonder enige vergoeding voor mestrecht of iets anders te kunnen verlangen. De navolgende pachters gaan de pachtovereenkomst aan door het laatste bod te doen bij de brandende kaars:

- De hof die Hermen Keppelman tot nu toe gepacht heeft gaat naar Derick van Herde (Heide, Herdt?) voor 70 Brabantse stuiver. Borgen zijn Anthonis die Haen en Otto Sparll.
- Rutger then Holtendorp pacht Bonnenhoff voor 68 Brabantse stuiver. Borgen zijn Jacob Juriens en Johan die Waler.
- De hof die Gerrit Slanith tot nu toe gepacht heeft gaat naar Jacob Juriens voor 47 Brabantse stuiver. Borgen zijn Rutger then Holtendorp en Hermen Keppelman.
- Albert Doncker hernieuwt zijn pacht voor 31 Brabantse stuiver. Borgen zijn Jan die Waler en Albert Scheeninck.
- Adolph Peters hernieuwt zijn pacht voor 31 Brabantse stuiver. Borgen zijn genoemde Johan die Waler en Albert Scheninck.

(fol.287v t/m 288v blanco)

(fol.289r-289v)

Datum : 12 april 1585
Onderwerp : veiling van de pacht van Hennekempken
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jacob Vroelick (?)⁴
Ten overstaan van : schepenen Henrick Zwaeffken en Johan Giginck
Belanghebbende : Frerick Ansems de oude
Borgen : Frerick Ansems jr. en Rutger Gerrits jr.

1. Heide, Herdt?
2. Ook wel als Holtendorp gespeld.
3. Zie de opmerking bij fol.285r.
4. Volgens andere teksten in het Gasthuisboek (fol.155r, 167r, 283r en 285r) en de lijst van gasthuismeesters (zie p. 84) zijn niet zij, maar Jochum van Lennep en Arndt Baerken dit jaar de gasthuismeesters. Misschien is dat de reden dat over betaling *aen den olden gasthuesmeister Gerbrandt Pannenbecker* wordt gesproken?

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen *bij bernender kerssen* de pacht voor 2 jaar geveild van Hennekempken. De pacht is ingezet onder de volgende voorwaarden:

- De pacht is om te weiden of voor akkerbouw, naar keuze van de pachter, en gaat terstond in.
- De gehele pachtsom voor het eerste jaar moet op de veiling of uiterlijk binnen 8 dagen daarna aan de oude gasthuismeester, Gerbrandt Pannenbecker, worden betaald. De pachtsom voor het tweede jaar moet betaald worden aan de dan zittende gasthuismeester in de maand mei 1589, zonder enige uitvlucht.
- Hiervoor moet de pachter bij de veiling tot tevredenheid van de gasthuismeesters zich formeel verbinden en borgen stellen. Indien de pachter in gebreke blijft, moeten de borgen de pachtsom als hun eigen schuld voldoen.
- De pachter moet op de veiling *tot vollest des gelaeghs* (als bijdrage in de veilingkosten) 4 fanen bier van het Hoge huis¹ bij de *bernender kerssen* leggen zonder daarvoor iets te korten op de pachtsom.

Op de veiling heeft Smydt (of: de smid?) ½ daler hoger (dan de inzet) geboden, vervolgens Thonis die Haen ½ daler hoger en ten slotte Frerick Ansems d'olde nog eens ½ daler hoger. Laatstgenoemde heeft zo het laatste bod gedaan en de pacht verkregen voor 8½ daler ad 30 Brabantse stuiver van 15 placken de daler.

Zijn borgen zijn Frerick Ansems en Rutger Gerrits *filii* (de zonen).

(fol.290r-290v)

Datum : 1 mei 1588
Onderwerp : veiling van de pacht van 't Gasthuis Sentgen
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jacob Vroelick (?)²
Ten overstaan van : schepenen Henrick Swaeffken en Wilhelm Dunsberch
Belanghebbende : Anthonis die Haen
Borg : meester Hermen Tymmerman

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen *bij barnender kerssen* de pacht voor 1 jaar geveild van 't Gasthuis Sentgen. De pacht is om te weiden of te hooien, ter keuze van de pachter, en gaat terstond in.

De voorwaarden waaronder de pacht is ingezet zijn als volgt:

- degene die het laatste bod bij de brandende kaars doet, moet de volledige pachtsom terstond, of binnen 1 of 2 dagen, betalen aan de gasthuismeester; om dat te garanderen moet hij borgen stellen die beloven bij gebrek aan betaling door de pachter dit bedrag als hun eigen schuld te voldoen;
- de pachter moet als bijdrage in de veilingkosten 3 fanen bier van het Hoge huis³ inbrengen, zonder daarvoor iets op de pachtsom te korten.

Op deze voorwaarden heeft Anthonis die Haen ingezet voor 10 daler en de laatste slag behouden (de pacht verkregen) voor 11 daler ad 30 stuiver Brabants. Borg is meester Hermen Tymmerman.

(fol.290v-291r)

Datum : 17 maart 1589
Onderwerp : voortzetting van de hiervoor genoemde pacht van 't Gasthuis Sentgen
Gasthuismeesters : Jacob Vroelick en Gerbrandt Pannenbecker⁴
Ten overstaan van : schepenen Wilhelm Dunsberch en Randolph Schaep
Belanghebbende : Anthonis die Haen
Borgen : Frederick Ansems senior en Claes die Waler

1. In het Hoge huis (thans de Waag) waren het stadsbierhuis en de waag gevestigd. Een afbeelding uit 1743 staat op p.235 hierna. Volgens de uitgevers van de stadsrekeningen van Zutphen uit deze tijd staat 1 vaan voor 4 kwarten bier, terwijl met 60 à 70 kwarten per vat van ca. 150 liter wordt gerekend. 1 vaan of faan zou dan ongeveer 8,5 à 10 liter zijn. Vgl. ook p.162.

2. Volgens de 1e regel van dit document, op fol.290r, zijn het de *boven geschreven gasthuesmeisteren*. Zie p.229 noot 4.

3. Zie noot 1.

4. Niet genoemd maar zij waren dit jaar de gasthuismeesters (zie ook fol.291v).

In 1589 wordt het Sentgen opnieuw voor 1 jaar verpacht, onder dezelfde voorwaarden. Maar een bijkomende voorwaarde is nu dat het Gasthuis in de voortijd (kennelijk de tijd vóór het brandmerken) op dat land 2 koeien mag weiden, tot de tijd dat men de koeien op de *Stardt* (stadswede) brandmerkt, zonder de pachter daarvoor enige korting te geven. De koeien zullen op maandag na Pasen in de wei worden gelaten.

Op deze voorwaarden heeft weer Anthonis die Haen het laatste bod gedaan en de pacht verkregen, nu voor 12 daler ad 30 stuiver Brabants. Borgen zijn nu Frederick Ansems senior en Claes die Waler.

(fol.291v-292v)

Datum : 15 oktober 1589
Onderwerp : veiling van de pacht van Allersmaet en Grietmaet
Gasthuismeesters : Jacob Vroelick en Gerbrandt Pannenbecker
Ten overstaan van : schepenen Johan Giginck en Wilhelm Dunsberch
Belanghebbenden : Randolph Schaepe en Claes die Waler
Borgen : Frans Frantzen, Gerrit van Amburen, Arndt van Belleheem, Rutger then Holtenderp

De gasthuismeesters hebben met instemming van de gezamenlijke schepenen *by bernender kerssen* de pacht geveild van de Allersmaet en de Grietmaet. De pacht is voor 3 jaar, ter keuze van de pachter om te weiden of te hooien, en gaat terstond in. De pacht moet worden betaald in goede zilveren dalers van 30 stuiver Brabants ad 15 plakken de stuiver.

Voorwaarde is dat de pachter die het laatste bod bij de brandende kaars doet, elk jaar zodra de schoven van het land zijn, zonder uitstel de hele pachtsom aan de gasthuismeesters betaalt. Tot zekerheid daarvan zullen de pachters bij de veiling zich formeel verbinden en borgen stellen waar de gasthuismeesters genoeg mee nemen. Als de pachters in gebreke zijn met betaling van de pachtsom, moeten de borgen deze als hun eigen schuld voldoen.

Als het verpachte land ten gevolge van het verloop van de oorlog of hoog water of om welke reden dan ook niet gebruikt kan worden, moeten de pachters of de door hen gestelde borgen toch de hele pachtsom betalen, zonder enige korting.

Verder mogen de gasthuismeesters, als voor de pacht niet zoveel wordt geboden als hun goed dunkt, deze landerijen of één daarvan aan zich houden, zonder enige (veiling)kosten te hoeven betalen.

Op deze voorwaarden heeft Randolph Schaepe het laatste bod gedaan en de pacht voor 3 jaar verkregen van de Allersmaet voor 31 daler van bovengenoemde waarde. Borgen zijn Frans Frantzen en Gerrit van Amburen.

Claes die Waler heeft het laatste bod gedaan en de pacht voor 3 jaar verkregen van de Grietmaet voor 9½ daler van bovengenoemde waarde. Borgen zijn Arndt van Belleheem en Rutger then Holtenderp.

(fol.293r t/m 295r)

Datum : 23 juli 1590
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gasthuis Koeweide (Koeweyde), Ghi(e)segeesemollenersmaet en Coppenberch (Koppenberch)
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jacob Vrolick
Ten overstaan van : schepenen Wilhelm Dunsberch en Randolff Schaepe
Belanghebbenden : Frerick Ansems de oude, Rutger Everts en Albert die Moller, (burgemeester Henrick Zwaeffken, omroeper Derick Otten)
Borgen : Frerick Ansemszoon, Johan Bernolts, Henrick Slanith senior, Franss Franssen, Henrick Voss en Laerman Smydt

De gasthuismeesters hebben met instemming van de gezamenlijke schepenen *by barnender kerssen* de pacht voor 4 achtereenvolgende jaren geveild van de Gasthuis Koeweide (Koeweyde), Ghi(e)segeesemollenersmaet en Coppenberch (Koppenberch). De pacht geldt zowel voor beweiding als voor akkerbouw, ter keuze van de pachter, en gaat in zo gauw de schoven van het land zijn. In het laatste jaar eindigt de pacht ook op het moment dat de schoven van het land zijn gehaald. Verdere voorwaarden zijn:

- de pacht dient betaald te worden in dalers van 30 stuiver Brabants ad 15 plakken of de tegenwaarde daarvan ten tijde van de betaling,

onder voorwaarde dat de pachters van de Coppenberch en Ghiesegeesemollenersmaet ook de tiend aan de eigenaar moeten betalen; de pachter van de Gasthuis Koeweide zal zich de tiend niet toeëigenen maar alles aan het Gasthuis betalen¹;

- de pachters moeten de omheining op hun kosten maken en onderhouden;
- de pachters moeten bij de veiling tot tevredenheid van de gasthuismeesters zich formeel verbinden en borgen stellen; voorzover zij dat niet kunnen mogen de gasthuismeesters de pacht gunnen aan de eerste, tweede of derde van de vorige bieders en de mindere opbrengst verhalen op degene die het laatste bod bij de kaars heeft gedaan;
- de borgen zijn samen met de pachters hoofdelijk aansprakelijk;
- de pacht moet elk jaar op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna betaald worden, zonder enig uitstel;
- als de pachters het land ten gevolge van oorlogsomstandigheden niet kunnen gebruiken of schade lijden doordat vee of graan van het land gehaald (geroofd) wordt, moeten zij toch de hele pachtsom betalen;
- de pachter van elk perceel moet alle veilingkosten bij de brandende kaars leggen, zoals vanouds gebruikelijk is, te weten 1 *quart* (waarschijnlijk wijn) voor de secretaris, 1 *quart* voor de bode en 1 *mengel* voor Derick Otten voor het oproepen (het aankondigen van de veiling en/of het uitroepen daar). De pachter van de Koeweide moet hiervoor 7 *fanen* Hogehuisbier (bier uit het Hogehuis d.w.z. de Waag) inbrengen, berekend naar 1½ stuiver het quart, de pachter van Ghiesegeesemollenersmaet 7 *fanen* en die van de Koppenberch 6 *fanen*, alles zonder enige korting op de pachtpenningen.

Op de veiling heeft burgemeester Henrick Zwaeffken de Gasthuis Koeweide ingezet voor 46 daler. Daarboven heeft hij 1 daler betaald zonder recht op vergoeding (*daerop eenen daller uthgelecht daertegens nyet tho wynnem*), en vervolgens zijn bod verhoogd met 6 daler waarvan hij, als de opbrengst zoveel meer wordt, 2 kwart daler per daler terugkrijgt (*daerop gehoecht sess derselven dallers, van elcken daller tho wynnem II oert daller*).

Gasthuismeester Gerbrand Pannenbecker heeft Ghiesegeesemollenersmaet ingezet voor 28 daler en daarboven 1 daler betaald *daertegens nyet tho wynnem* en 3 daler waarvan 3 stuiver per daler *tho wynnem* (d.w.z. te ontvangen als uiteindelijk hoger geboden zou worden). Albert die Moller heeft de Coppenberch ingezet voor 28 daler en die inzet verhoogd met 1 daler *daertegens nyet tho wynnem*².

De volgende personen hebben het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Frerick Ansems *d'olde* de Koeweide voor 74 daler; borgen zijn Frerick Ansems *filius* (de zoon) en Johan Bernolts;
- Rutger Everts Ghiesegeesemollenersmaet voor 40 daler; borgen zijn Henrick Slanith senior en Frans Franssen;
- Albert die Moller de Coppenberch voor 30 daler; borgen zijn Henrick Voss en Laerman Smydt.

(fol.295v t/m 296r)

Datum : 19 juli 1592
Onderwerp : veiling van de pacht van Allersmaet, de Grietmaet en de Onderstal
Gasthuismeesters : Gerbrand Pannenbecker en Jacob Vroelick
Ten overstaan van : schepenen Wilhelm Dunsberch en Randolph Schaep
Belanghebbenden : Jacob die Gomster, Rutger then Holtenderp en Frans Franssen
Borgen : Johan Otten, Hermen Rensen, Albert die Moller, Claes die Waler, Carl Verwer en Harmen van Eep

De gasthuismeesters hebben met instemming van de gemene schepenen *by bernender kerssen* de pacht voor 6 jaar geveild van bovengenoemde gasthuislanderijen. De voorwaarden waaronder de pacht is ingezet zijn dezelfde als hiervóór vermeld.

Jacob die Gomster heeft het laatste bod gedaan en aldus de pacht verkregen van Allersmaet, voor 25 daler ad 30 stuiver Brabants van 15 plakken de stuiver. Borgen voor hem zijn Johan Otten en Hermen Rensen.

Rutger then Holtenderp heeft aldus de pacht van de Grietmaet verkregen voor 11 daler van dezelfde waarde. Zijn borgen zijn Albert die Moller en Claes die Waler.

Frans Franssen heeft het laatste bod gedaan en de pacht verkregen van de Onderstal, voor 54 daler. Zijn borgen zijn Carl Verwer en Harmen van Eep. Met toestemming van de gezamenlijke schepenen is deze pacht voor 2 jaar verlengd (en nogmaals met 2 jaar verlengd)³.

1. Zie p.227 noot 1. Vgl. ook fol.297r en 298v.

2. Zie in het hoofdstuk *By bernender kerssen* op p. 40 en 41. Vgl. ook de samenvatting van fol.239r-242r.

3. Er wordt twee keer achter elkaar vermeld dat de gasthuismeesters deze pacht met 2 jaar hebben verlengd.

Datum : 9 december 1592
Onderwerp : verkoop van een huis aan de Ooipoortstraat
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jacob Vroelick
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Berndt Cosins en zijn vrouw Jenneke(n), Allardt Mandemaecker
Borgen : Johan Otten en Gerrit Pelsler

Met toestemming van de gezamenlijke schepenen hebben de gasthuismeesters het huis met hof en hofstede aan de Ooipoortstraat, gelegen tussen de huizen van Johan Kreyenfenger en Derick Otten, *in eenen steden vasten erfckoep erflick* (dus voorgoed) verkocht aan Berndt Cosins en zijn vrouw Jenneke(n). Het verkochte is niet bezwaard met enige last of rente.

De koopprijs van 131 daler ad 30 stuiver Brabants van 15 plakken (of de tegenwaarde daarvan ten tijde van de betaling) moet in drie termijnen worden betaald, de 1e termijn ad 43 daler en 20 stuiver op Pasen 1593, de 2e op Pasen 1594 en de 3e op de daaropvolgende Sint Maarten (11 november 1594), met dien verstande dat de betaling zonder extra kosten telkens binnen 14 dagen vóór of na die dag kan plaatsvinden maar in ieder geval op Kerstmis gebeurd moet zijn. Bij de betaling van de eerste termijn mogen de kopers het huis in gebruik nemen.

Mocht blijken dat er nog een stuiver tijns (jaarlijkse belasting) voor het huis betaald moet worden, dan zal de koper die blijven betalen zonder iets op de koopprijs te korten, maar mocht meer tijns verschuldigd blijken te zijn, dan komt die voor rekening van het Gasthuis en mag de koper dat korten bij de betaling van de laatste termijn (vgl. een soortgelijke voorwaarde hierna op fol.298v).

De koper moet 1½ daler aan kosten van de koop betalen; hij mag die in mindering brengen bij de betaling van de eerste termijn. Borgen zijn Johan Otten en Gerrit Pelsler.

(fol.297v)

Op 17 april 1593 heeft Allardt Mandemaecker de eerste termijn ad 43 daler en 20 stuiver Brabants betaald aan gasthuismeester Jacob Vroelick, waarbij hij 2 daler (dus meer dan de afgesproken 1½ daler) voor de kosten van de wijnkoop in mindering heeft gebracht.

Op 10 april 1594 heeft Allardt Mandemaecker de 2e termijn ad 43 daler en 20 stuiver Brabants betaald aan gasthuismeester Gerbrandt Pannenbecker. Of de 3e termijn ooit betaald is, wordt niet vermeld.

NB. Deze Allardt Mandemaecker is niet de koper. Betaalt hij de koopprijs – bijvoorbeeld als familielid – ten behoeve van Berndt Cosins en zijn vrouw, of is hij – bijv. als erfgenaam – in hun plaats als koper getreden?

(fol.298r t/m 299r)

Datum : 20 januari 1593
Onderwerp : verkoop van een huis aan de Santberchstraat
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jacob Vroelick
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Henrick Peters en zijn vrouw Gerritgen Sweeckhorst

Met toestemming van de gezamenlijke schepenen hebben de gasthuismeesters het huis met hof en hofstede aan de Zandbergstraat, gelegen tussen de huizen van Johan Kuenen en Henrick Maes de oude, verkocht aan Henrick Peters en zijn vrouw Gerritgen Sweeckhorst.

De koopprijs is 135 daler ad 30 stuiver Brabants van 15 plakken. Ter betaling daarvan hebben de kopers terstond een akte van burgemeester Frerick then Bergh betreffende een rente van 100 daler in hoofdsom aan de gasthuismeesters overhandigd. De resterende 35 daler moet in 2 gelijke termijnen betaald worden, te weten de helft op Pasen 1593 en de andere helft op Pasen 1594, met dien verstande dat de betaling zonder extra kosten telkens binnen 14 dagen vóór of na die dag kan plaatsvinden.

Het kwart wijn per jaar waarop de kerk recht heeft uit dit huis¹, zal voortaan door de gasthuismeesters aan de kerkmeesters betaald -----

1. Een rente in natura, 'uitgang'. Misschien gaat het hier om een (vroeger) kerkehuisje?

worden. Als er nog enige *herentijns* (belasting voor de landheer) op het huis rust, zal die door de kopers betaald worden, zonder enige korting op de koopprijs (vgl. een soortgelijke voorwaarde hiervóór op fol.297r).

De kosten van de wijnkoop heeft Henrick Peters alleen betaald; daarvoor mag hij op de eerste termijn 1½ daler korten.

(fol.299r)

Op 18 mei (1593) heeft gasthuismeester Jacob Vroelick de eerste termijn ad 18 daler van Henrick Peters ontvangen; daarop is 1½ daler voor de wijnkoop gekort. De rest ad 17 daler heeft Henrick Peeters met zijn vrouw aan gasthuismeester Gerbrandt Pannenbecker betaald. Daarmee is alles betaald.

(fol.299v, 300r en 300v blanco)

(fol.301r)

Datum : 1594¹
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gasthuis Koeweyde, Coppenberg en Ghysegeesemullenersmaet (Gysegeesemollenersmaet)
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jacob Vroelick
Belanghebbenden : Frerick A(n)sems sr. en Johan Maess
Borgen : Rutger Gerritszoon, Rutger Everts, Henrick Voss en Johan van Oldenraeth

De gasthuismeesters hebben met medeweten en toestemming van de gezamenlijke schepenen de pacht van bovengenoemde percelen *by bernender kerssen* geveild. De verpachting die thans aan de orde is vindt plaats onder dezelfde condities en voorwaarden als die in 1590, zoals aangetekend in het Gasthuisboek (fol.293r-295r).

De verpachting geschiedt voor een periode van zes achtereenvolgende jaren; de pacht dient betaald te worden in dalers van 30 stuiver Brabants ad 15 placken.

Onder deze voorwaarden hebben de volgende pachters het laatste bod gedaan en de pacht verkregen:

- Frerick A(n)sems sr. van de Gasthuis Koeweyde voor 67 daller; zijn borgen zijn Rutger Gerritszoon en Rutger Everts;
- Johan Maess van Gysegeesemollenersmaet (Ghysegeesemullenersmaet) voor 33 daller; zijn borgen zijn Henrick Voss en Johan van Oldenraeth.

Over de verpachting van de Coppenberg, vermeld in de kop, valt in de tekst niets te lezen.

(folio 301v blanco)

(fol.302r-305v)

Datum : 20 januari 1598²
Onderwerp : veiling van de pacht van de Ganse(n)poel, Dijkmersmaet, Hospitaalsmaet, de achterste cloot van de Uutmaet, het halve Triers Veltschlach, het gasthuisdeel van de Vierdeltjes, het Willigenmaetjen (Maetgen), Tric(r)s halve Luijkens (Triers Luijkens half), Grimmenslag (Grimmerslach), de middelste cloot van de Malthorst, Allersmaet, Lange Vonder, Grietmaet, de Aepe
Gasthuismeesters : Jacob Vroelick en Garbrandt Pannenbecker
Ten overstaan van : de schepenen
Belanghebbenden : Henrick Maes, Henrick Smit (uit Steenderen), Jan Otthen, Peter van Meurs, Jan Schaep junior, Rutger Everts, Frerick Anzem (Amsenss) de Jonge, Thonis de Haen, Peter Brandts, Jan Maes, Thonis van Kecken, Claes Wijcherinck (als mede-verpachters) de weduwe Van Lennep en vrouw Lant (Lanten?) Schrijvers

1. Aangezien de vorige verpachting, in 1590, voor 4 jaar was (fol.293r-295r).

2. Zie fol.305v; de verpachting van de Aap dateert waarschijnlijk van eind 1601 of begin 1602 (ingangsdatum 22 februari 1602; de desbetreffende alinea onderaan fol.304v is kennelijk later bijgeschreven).

'Veiling op 't Hogehuijs (de Waag)'. Een gedeelte van de Waag staat rechts op deze tekening van Jan de Beijer uit 1743. Het stadhuis is gelegen op de hoek Koepoortstraat - Roggestraat. Gewassen pentekening in sepia, collectie Gelders Archief, Arnhem.

Borgen : Jan Bernts, Thonis van Kecken, Daem van Tijde, Jan van Coln, Cent Cool (van Gelder), Gerhardt Steenderingh, Henrick Slaniet, Aelberth Schenningh, Jacob Holtman, Gerhard van Ambueren, Frerick Anzem d'Olde, Harmen van Telchusen, Dirck Bartolts, Claes de Waeler, Hendrick Keppelman, Henrick Vosch, Jan van Aken, Loeff ter Stege, Johan Stendering, Steven Beestingk

De gasthuismeesters hebben *voer oer ende oren nacomelingen* met toestemming en in tegenwoordigheid van de schepenen in het Hogehuis (de Waag) een veiling gehouden van de pacht van de bovengenoemde landerijen. Het gaat om een pacht voor vier achtereenvolgende jaren met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1598. De voorwaarden zijn:

- de pachters moeten op eigen kosten de weteringen en leigraven ruimen en schoonmaken en de doornstruiken in het land uithouwen en opruimen, zonder enige korting op de pacht;
- ook de omheining moeten de pachters op eigen kosten in orde maken;
- indien een sluis of een dijk gerepareerd moet worden, dan dienen de pachters de kosten voor te schieten; zij mogen die kosten wel op de pacht in mindering brengen;

- de landerijen dienen voor beweiding en hooien, niet voor akkerbouw;
- de betaling van de pacht aan de gasthuismeesters moet voor de ene helft op Sint Maarten (11 november) en de andere helft op Sint Petrus (22 februari) geschieden;
- tegenvallende opbrengsten vanwege krijgsgewoel of andere narigheden op het gepachte perceel geven geen aanleiding tot een korting op de verschuldigde pachtsom;
- op de veiling moeten de inzet en de biedingen in enkele (d.w.z. goede) dalers met een waarde van 30 Brabantse stuivers van 15 placken zijn;
- de pachters dienen zich te verbinden en betrouwbare borgen te noemen waar de gasthuismeesters genoegen mee nemen; bij gebreke daarvan staat het de gasthuismeesters vrij om de eerste, tweede of derde van de vorige bieders de pacht te gunnen, waarbij de schade ten gevolge van de lagere opbrengst op de veiling ten laste komt van degene die bij de brandende kaars de laatste slag heeft gegeven (het laatste bod heeft gedaan);
- degenen die de pacht verkrijgen¹ moeten alle veilingkosten bij de brandende kaars leggen, zoals vanouds gebruikelijk.

Aldus zijn verpacht:

- de Ganse(n)poel aan Henrick Maes voor 60 daler; borgen zijn Jan Bernts en Thonis van Kecken;
- Dijkersmaet aan Henrick Smit uit Steenderen voor 19 daler; borgen zijn Daem van Tijde en Jan van Coln;
- Hospitaalsmaet aan Jan Otthen voor 30 daler; borgen zijn Cent Cool en Gerhardt Steenderingh;
- het achterste deel van de Uutmaet aan Peter van Meurs voor 20 daler; borgen zijn Henrick Slaniet en Aelberth Schenningh;
- 't halve Triers Veltschlach aan de jonge Jan Schaep voor 11 daler; borgen zijn Jacob Holtman en Cent Cool van Gelder; de andere helft, eigendom² van de weduwe Van Lennep, is mede verpacht voor 11 daler, aan dezelfde pachter en met dezelfde borgen (*borgen qui supra*);
- het gasthuisdeel van de Vierdeltjes aan Rutger Everts voor 48 daler; borgen zijn Jacob Holtman en Gerhard van Ambueren;
- het Willigen Maetjen (Maetgen) aan Peter van Meurs voor 8 daler; borgen zijn Henrick Slaniet en Aelbert Schenningh;
- de helft van Triers Luijkens aan Frerick Anzem de Jonge voor 5 daler en 15 stuiver voor de duur van 8 jaar; zijn borgen zijn Frerick Anzem d'Olde en Harmen Telchusen; de andere helft, eigendom van vrouw Lant Schrijvers, is met haar toestemming mede verpacht, voor dezelfde prijs aan dezelfde pachter en met dezelfde borgen als bij de verpachting van de gasthuishelft;
- Grimmerslach aan Thonis de Haen voor 70 daler voor de duur van 6 jaar; borgen zijn Dirck Bartolts en Claes de Waeler;
- de Gasthuys Aepe gedurende 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1602³ aan Frerick Amsens de Jonge voor 7 daler, jaarlijks te betalen op Sint Maarten (11 november); borgen als voorschreven (dus waarschijnlijk Frerick Anzem senior en Harmen Telchusen, de borgen van deze pachter bij de hiervoor genoemde pacht van Triers Luijkens);
- het middendeel van de Gasthus Malthorst aan Peter Brandts, de *bouman* van het Gasthuis (d.w.z. de pachter van de *bouwing* van het Gasthuis)⁴, voor 45 daler voor de duur van 6 jaar; borgen zijn Hendrick Keppelman en Hendrick Slaniet;
- de Allersmaet aan Jan Maes voor 30 daler voor de duur van 6 jaar ingaande Sint Petrus (22 februari) 1599; borgen zijn Hendrick Vosch en Jan van Aken;
- het Lange Funder aan Thonis van Kecken voor 12 daler voor de duur van 4 jaar; borgen zijn Loeff ter Stege en Jan van Aken; toegestaan is gebruik voor de akkerbouw of om te weiden, op de voor de pachter voordeligste wijze;
- de Grietmaet aan Claes Wijcherinck voor 20 daler voor de duur van 4 jaar ingaande Sint Petrus (22 februari) 1599; borgen zijn Johan Stendering en Steven Beestingk.

1. Zie fol.303v regel 1: [degenen] *die pachteren sullen blijven*. Hiermee worden kennelijk niet alleen de 'oude' pachters van hetzelfde perceel bedoeld, maar iedereen aan wie de pacht *met den slag verblijft* (aldus fol.304v regel 1). De veilingkosten worden immers in het algemeen zonder meer ten laste gebracht van degene die het hoogste bod doet, zonder onderscheid tussen oude en nieuwe pachters.

2. Johan van Trier heeft in 1573 slechts de helft van dit veldslag aan het Gasthuis verkocht (fol.262v-264v) en kennelijk is een Van Lennep (althans zijn weduwe) intussen eigenaar geworden van de andere helft. Verwarrend is wel dat Joechem van Lennep in 1573 als gasthuismeester bij de aankoop door het Gasthuis voor deze instelling optrad en in 1579 privé de gasthuishelft nog eens heeft gepacht van het Gasthuis (fol.272-274), evenals in 1601 zijn zoon (?) Heyndrick van Lennep (fol.306v-309v; zie hierna); zo kon de familie Van Lennep toen het hele veldslag gebruiken.

3. Deze alinea (fol.304v onderaan) is kennelijk later bijgeschreven.

4. Vgl. p.214 noot 1.

(fol.305v)

Datum : 30 januari 1598
Onderwerp : verpachting van het stukje land naast de Gasthus Ape te Eldrick
Gasthuismeesters : Jacob Vrolick en Garbrandt Pannenbecker
Belanghebbende : Dirck Eijckelboom
Borgen : niet vermeld

Onder dezelfde voorwaarden hebben voornoemde gasthuismeesters op 30 januari 1598 voor 7½ daler aan Dirck Eijckelboom het stukje land verpacht dat naast de Gasthuis Aap in Eldrick ligt.

(folio 306r)

Datum : begin 1600 en begin 1601¹
Onderwerp : verpachting van de *averste clood* (het voorste(?)² deel) van de Uutmeten, de Gasthuijs Koeweyjde en het Hennekempken
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Arndt Baerken resp. Jan Otten³
Ten overstaan van : schepenrichter Randolph Schaep
Belanghebbenden : Goossen Brouwer en Dierick Stevenss
Borgen : Rutger Everts, Jan Maas, Jan Schaep en Thuenes (Thunis) van Kecken

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de magistraat en in tegenwoordigheid van schepenrichter Randolph Schaep de volgende landerijen verpacht:

- Het voorste deel van de Uutmeten, 2½ of 3 morgen groot, aan Goossen Brouwer in Lathum. De pacht is voor de akkerbouw of om te weiden, ter keuze van de pachter. De pacht gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1600 voor de duur van 6 jaar. De pacht bedraagt 9 daler en moet jaarlijks op Sint Maarten (11 november) of 14 dagen daarvoor of daarna betaald worden. De pachter moet erop letten dat de dijk geen schade lijdt; eventuele kosten daarvan zal hij voorschieten en die later met de pachtsom verrekenen. Borg is Rutger Everts.
- De Gasthuijs Koeweyjde voor 6 jaar aan Dierick Stevenss. De pacht bedraagt 70 daler en moet jaarlijks worden betaald op Sint Maarten (11 november). De pacht gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1601 en eindigt in het laatste jaar *met die schoof* (na de oogst). Borgen zijn Jan Maas en Thuenes van Kecken.
- Het Hennekempken (kennelijk aan dezelfde pachter) voor 23 daler; ingangs- en betaaldatum zijn dezelfde. Borgen zijn Jan Schaep en Thunis van Kecken.

(folio 306v t/m 308r)

Datum : 26 maart 1601
Onderwerp : veiling⁴ van de pacht van Gijsegemollersmaeth met *dat kempken daer beneffens*, Grijetmaet, Hospitaelsmaeth, Grymmeslach, de grote Gasthuijs Gansepoel, Jan Tryers halve Veltslach, de hele Gasthuijs Vyerendels, de achterste klood van de Uuthmethen, Dittmas Maetgen, (*t Willige Maetgen)⁵
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jan Otten⁶

1. De verpachting van de Uutmeten gaat op 22 februari 1600 in, die van de Koeweyjde en het Hennekempken pas in 1601; de laatste 2 alinea's van deze bladzijde zijn later bijgeschreven.
2. *Averste* zal hier niet achterste betekenen, nu blijktens fol.308r de *echtersten klood* al in 1601 (opnieuw) wordt verpacht.
3. Niet bij name genoemd. Pannenbecker is beide jaren gasthuismeester, in 1600 met Arndt Baerken en in 1601 met Jan Otten.
4. Gezien de voorwaarde op fol.307r om *bij der kersse burge ende gelove te stellen*.
5. Bij dit perceel staat (op fol.308r) dat het niet wordt verpacht.
6. Niet bij name genoemd, maar zij treden zowel bij de voorgaande als de hierna vermelde verpachting als zodanig op.

Belanghebbenden : Jan Maas, Claes Wycherinck, Evert Arntss, Jan Rietbergen, Jan Cupper, Heyndrick van Lenp, Herman Ringelberch, Jacob de Gomster
Borgen : Jan Cupper, Heyndrick Fos, Jan Stenderinck Lambertss, Steven Stoeldreyer, Arnt Baercke(n)s, Jan tho Voorthuys, jonge Jan Rietberghen, Thomas Baerckens, Dyerik Stevenss, Albert Doncker, Gerrit de Gomster

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen bovengenoemde gasthuislanden verpacht. Algemene voorwaarden zijn:

- de pachters moeten het land op hun kosten opruimen, de watergangen schonen en de doornstruiken weghalen, zonder korting op de pacht;
- ook zullen de pachters op hun kosten hun omheining maken, maar als er dijken of sluizen gemaakt moeten worden, zullen de pachters dat voorschieten en die kosten op de pacht korten;
- de pacht moet in één keer op de eerstkomende Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarna aan de gasthuismeesters worden betaald;
- ook als de pachters ten gevolge van de oorlogsomstandigheden het land niet vrij kunnen gebruiken of hun vee, hooi of graan daaruit geroofd worden, moeten zij de volledige pacht som op de aangegeven dag betalen, zonder enige korting;
- de pachters moeten zich bij de brandende kaars verbinden en borgen stellen waar de gasthuismeesters genoeg mee nemen; voor zover zij dat niet kunnen mogen de gasthuismeesters de pacht gunnen aan een van de drie vorige bidders en de mindere opbrengst verhalen op degene die het laatste bod bij de kaars heeft gedaan.

Onder deze voorwaarden zijn verpacht:

- Gijsegese molersmaeth met het aangrenzende landje voor 6 jaar aan Jan Maas voor 26 daler; borgen Jan Cupper en Heyndrick Fos;
- de Grijetmaet voor 6 jaar aan Claes Wycherinck voor 15 daler per jaar voor de akkerbouw; hij mag het land ook gebruiken voor beweiding maar dan mag hij geen bezwaar maken tegen volledige betaling van de pacht als zijn vee geroofd wordt of hij enige andere schade lijdt; zijn borgen zijn Jan Stenderinck Lambertss en Steven Stoeldreyer;
- de Hospitaelsmaeth voor 1 jaar aan Evert Arntss voor 13 daler, om te beweiden of te hooien maar niet voor de akkerbouw; zijn borgen zijn Arnt Baerckens en Jan Cupper;
- Grymmeslach voor dit jaar aan Jan Rietbergen voor 25 daler, eveneens om te beweiden of te hooien maar niet voor de akkerbouw, borgen Jan tho Voorthuys en jonge Jan Rietberghen;
- de grote Gasthuys Gansepoel aan Jan Cupper voor 26 daler om te hooien of te beweiden; het Gasthuis mag een derde deel aan zich houden, in dat geval mag de pachter een derde op de pacht som korten; borgen Thomas Baerckens en Dyerik Stevenss;
- Jan Tryers halve Veltslach aan Heyndrick van Lenp voor 10 daler om te beweiden of te hooien; borg Jan Stenderinck;
- de hele Gasthuys Vyerendels – met het deel van de Commandeur van Dieren – aan Evert Arntss voor 19 daler, om te beweiden of te hooien; borgen Arndt Baerckens en Albert Doncker;
- het achterste deel van de Uuthmethen aan Herman Ringelberch voor 10 daler om te beweiden of te hooien; borgen Albert Doncker en Gerrit de Gomster;
- het Willige Maetgen wordt niet verpacht;
- Dittmas Maetgen aan Jacob de Gomster voor 7 daler, om te beweiden of te hooien; borgen Jan Cupper en Arnt Baerckens.

(fol.308r/v)

Datum : 1599/1600
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Koppenberch en Allersmaet
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbecker en Jan Otten¹
Belanghebbenden : Hans van Menglickhuijsen, Dierick Eskens
Borgen : Aloff Schaep, Jan Schaep, Jan Maas en Heyndrick Fos

Met toestemming van de schepenen hebben de gasthuismeesters voor 6 jaar ingaande 1600 verpacht om te beweiden en niet voor de akkerbouw:

1. Niet bij name genoemd, maar zij treden zowel bij de voorgaande als de hierna vermelde verpachting als zodanig op.

- de Gasthuys Koppenberch aan Hans van Menglickhuijsen voor 19 daler; zijn borgen zijn Aloph en Jan Schaep, die tevens aansprakelijk zijn als hoofdschuldenaar;
- Allersmaet aan Dijerick Eskens voor 25 daler; borgen Jan Maas en Heyndrick Fos.

(fol.308v-309r)

Datum : 13 maart 1601
 Onderwerp : verpachting van *de erfstede soe het gasthuys toecompt gelegen d'Olde Keppel*
 Gasthuismeesters : Gerbrandt Pennebacken en Jan Otten
 Ten overstaan van : burgemeester Johan Gijginck
 Belanghebbende : Jonckher Heyndrick Rouwenoort in de Ulenpas
 Borgen : geen

Met toestemming van de schepenen hebben de gasthuismeesters ten overstaan van burgemeester Johan Gijginck het gasthuisland in Olde Keppel verpacht aan jonkheer Heyndrick Rouwenoort van de Ulenpas, voor 6 jaar ingaande Sint Petrus ad Cathedram (22 februari) 1602 en eindigend op Sint Petrus in 1608. De pacht bedraagt 7½ daler per jaar; de eerste pacht moet worden betaald op Sint Maarten (11 november) 1602.

De pachter mag zich al die jaren niet bemoeien met de vruchten van de appel- en perenbomen, die komen het Gasthuis toe. Wel mag hij alle knotbare bomen knotten of omhakken, maar aan het einde van de pacht moeten hij of zijn erfgenamen daarvoor in de plaats *twee jaerich lott* (tweejarige stekken) leveren.

Borgen worden niet genoemd; kennelijk wordt dat van deze jonkheer niet geëist.

Bij dit perceel is later aangetekend dat het is verkocht *ende dat gelt mede betalt Cleijn Telicus toe Drempt*; blijkbaar is de aankoop van het goed Klein Tellickhuis door het Gasthuis voor een deel betaald uit de opbrengst van deze boerderij¹.

(fol.309v-311r)

Datum : 5 februari 1602
 Onderwerp : veiling van de pacht van de grote Gansepoel, Grimmenslach, het gasthuisdeel van de Viertelgens, Hospitaelsmaet, de Uuthmeeden, het Veltslach en het Willigemoetgen
 Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbacker en Jan Otten
 Belanghebbenden : Wijllem Maes, Jan Rietbergen, gasthuismeester Arndt Baercken, Gerrit Stenderinck, Heyndrick van Lenp, Herman van Lengel en Slangenburch
 Borgen : Jan Maes, Wijllem Tichelaer (Tychelaer), Jan van der Slangenburch, Jan Rietberghen de Jonge, Ruttger Everss, Engelbert van Selst, Gerrit van Trijer, Jan Stenderinck Lamberss, Claes Wijcherinck, Johan Duenssberch, Arndt Baercken, Arnt Meester en Thoenis van Kecken

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen *bij brannender keerse* de pacht van bovengenoemde landerijen voor zes aaneengesloten jaren geveild. Het betreft landerijen die bedoeld zijn voor beweiding en hooien en niet als bouwland mogen worden gebruikt. De pacht gaat in op *Petri ad Chathredam* (22 februari) 1602, terwijl de pachtsom jaarlijks ineens op Martini (11 november) of uiterlijk 14 dagen daarna bij de gasthuismeesters moet worden voldaan.

Bijzondere voorwaarden die aan de pachters worden gesteld zijn:

- de pachters moeten zich formeel verbinden en betrouwbare borgen stellen waar de gasthuismeesters tevreden mee zijn; indien de pachters op enigerlei wijze niet kunnen voldoen aan deze voorwaarde staat het de gasthuismeesters vrij om de laatste, tweede of derde van de vorige bidders de pacht te gunnen;
- de pachters moeten op eigen kosten de landerijen van een omheining voorzien, behalve de leigraven en de weteringen; daarvan moeten zij de kosten wel voorschieten, maar die mogen zij op de pacht in mindering brengen;

1. Zie over de aankoop van dit goed verder in het hoofdstuk over de Gasthuisbezittingen, p.28.

- ook voor de reparatie van sluizen en dijken moeten de pachters de kosten voorschieten maar ook deze mogen zij op de pacht korten;
- indien de pachters de landerijen niet of onvolledig kunnen gebruiken omdat (*dat Gott verhueden will*) ... *den vijandt met sijn gewalt over Rhijns queme*, dan moeten zij de pachtsom betalen naar evenredigheid met de tijd dat zij het land hebben kunnen gebruiken; maar op watersnood en ander ongerief kunnen zij zich niet beroepen: die laatstgenoemde omstandigheden zullen niet leiden tot een vermindering van de verschuldigde pachtsom.

Wie was die vijand die mogelijk over de Rijn zou komen? Spaanse troepen onder leiding van Mendoza hebben in deze tijd verschillende keren vanuit de Zuidelijke Nederlanden pogingen gedaan het Oosten van de Noordelijke Nederlanden te overen. In 1598 was Doesburg, anders dan Doetinchem, net ontkomen aan een Spaanse bezetting (Doetinchem werd later dat jaar terugveroverd). In 1601 werden Rijnberk en Meurs – eveneens in 1598 door de Spanjaarden ingenomen – door Maurits heroverd (Schenckenschans was daarbij een verzamelpunt voor de Staatse troepen), maar bijvoorbeeld Venlo en Roermond bleven in Spaanse handen en nog in 1605 trok Spinola (de opvolger van Mendoza) naar het Noord-Oosten, waar hij Oldenzaal en Lingen innam (P.A.M. Geurts en A.E.M. Jansen in *Geschiedenis van Gelderland 1492-1795* (Boek II), Zutphen 1975, p.128).

De resultaten van de veiling zijn:

- Wjlllem Maes is voor 66 daler per jaar pachter gebleven van de grote Gansepoel. Als borgen heeft hij Jan Maes en Wjlllem Tichelaer gesteld.
- Jan Rietbergen heeft voor 75 daler per jaar Grimmenslach gepacht. Zijn borgen zijn Jan van der Slangenburg en Jan Rietberghen de Jonge.
- Arndt Baercken, gasthuismeester, heeft voor 36 daler per jaar het gasthuisdeel van de Viertelgens gepacht. Borgen zijn Ruttger Everss en Engelbert van Selst.
- Hospitaelsmaat is door Jan Rietbergen gepacht voor 26 daler per jaar; als borgen heeft hij Gerrit van Trijer en Wjlllem Tichelaar.
- Gerrit Stenderinck pacht de Uuthmeeden voor 25 daler per jaar. Zijn borgen zijn Jan Stenderinck Lamberss en Claes Wijcherinck.
- Het Veltslach is gepacht door Heyndrick van Lenp voor 20 daler per jaar. Als borgen heeft hij Johan Duenssberch¹ en Arndt Baercken.
- Tenslotte is het Willigenmoetgen voor 7 daler per jaar gepacht door Herman van Lengel en Slangenburch, met als borgen Arnt Meester en Thoenis van Kecken.

(fol 311r-311v)

Datum : 12 april 1602
 Onderwerp : verpachting van de Dijtmaersmaetijes
 Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbacker en Jan Otten²
 Belanghebbende : Thoenis Arntss en de echtgenote van zijn overleden broer

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen de Dijtmaersmaetijes voor een periode van 6 jaar, met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1602 en eindigend in 1608 eveneens op Sint Petrus, verpacht aan Thoenis Arntss en de echtgenote van zijn overleden broer. De pachtsom is in natura: jaarlijks geven Thoenis en zijn schoonzuster 6 foeder (vrachten) hooi aan het Gasthuis. Deze vrachten hebben dezelfde maat als de foeders die uit het broek gehaald worden. Indien Thoenis en zijn schoonzuster er, vanwege te natte landerijen, niet in slagen om voldoende voor het eigen vee te hooien dan moeten zij de gasthuismeesters per niet geleverde foeder 3 daler betalen. Maar als zij erin slagen om genoeg voor hun eigen koeien te hooien, dan zullen zij ook de 6 vrachten hooi aan het Gasthuis moeten leveren; daaraan zullen zij zich dan op geen enkele manier kunnen onttrekken.

(fol.311v-312r)

Datum : 7 april 1602
 Onderwerp : verhuur van een huis op het Gasthuiskerkhof

1. Duensberch is blijkens fol.42v (uit 1602) ook de naam van de weduwe van Jochum van Lenp, terwijl op fol.304r een weduwe Van Lennep wordt genoemd bij de verpachting van Triers Veltslach.
2. Gezien de data van deze en de vorige en volgende akten; zij worden hier niet bij name genoemd.

Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannenbacker en Jan Otten¹
Ten overstaan van : burgemeester Zwaeffken
Belanghebbende : Frans Kalis

Frans Kalis, woonachtig in een huis op het Gasthuiskerkhof, is in tegenwoordigheid van burgemeester Zwaeffken met de gasthuismeesters overeengekomen dat hij dat huis voor vier achtereenvolgende jaren mag huren.

De huur gaat in met Pasen 1602 en loopt door tot Pasen 1606. De huur bedraagt 6 daler per jaar en moet jaarlijks met Pasen worden voldaan, voor het eerst in 1603. Als er reparaties aan het huis moeten worden verricht, dient Kalis de gasthuismeesters daarover te informeren en de kosten voor te schieten; dat bedrag mag hij dan inhouden op zijn huur. Tevens is overeengekomen dat Arndt Sweeckers zolang hij leeft *onbecrodiget* (zonder aanspraken van de kant van Kalis) eveneens in dat huis zal mogen wonen².

(fol.312v blanco)
(fol.313r-315r)

Datum : waarschijnlijk 1602³
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gasthuys Onderstall, de Gasthuys Coppenerberch en het Gasthuys Sentijen
Gasthuismeesters : Gerbrandt Pannebacker en Jan Otten
Belanghebbenden : Drijes van den Heckl, Petter Koemens, Daem Tijden, Egbert Onverfeert
Borgen : Joseph Schaer, Joeriaen Dellis, Wyllem Tychelaer, Herman Willekes, Evert Assen en Gerrit Wichmonts

De gasthuismeesters hebben met goedkeuring van de schepenen bij de brandende kaars de pacht van de volgende percelen geveild:

- De Onderstall voor een periode van zes achtereenvolgende jaren. Het land mag door de pachter zowel voor beweiding als akkerbouw worden gebruikt. Een verdere voorwaarde is dat als de pachter zelf al over paard en wagen beschikt om het land te bebouwen, hij toch moet toelaten dat Egbert Onverfeert (kennelijk de vorige pachter) dit lopende jaar (en langer niet) de helft van het perceel inzaait, dit tegen vergoeding van de helft van de oogst (*die halve garff*) aan de nieuwe pachter. De andere helft van het perceel mag deze nieuwe pachter meteen in gebruik nemen.
- De Coppenerberch, eveneens voor een periode van zes jaar. Dit perceel is uitsluitend bestemd voor beweiding en hooien, niet voor de akkerbouw.
- De laatstgenoemde voorwaarden gelden ook voor het Sentijen.

In de akte worden voorts als condities toegevoegd:

- De pachters van de hiervoor genoemde percelen zullen de volledige

1. Als vorige noot.
2. Zie fol.328v voor het vervolg.
3. Een datum wordt niet genoemd, maar de pachtduur is 6 jaar en de Coppenerberch en het Sentijen worden in 1608 opnieuw verpacht.

Een van de oude gasthuishuisjes, gebouwd in 1578 (foto Liesbeth Rensing, 2015).

pachtsom jaarlijks ineens aan de gasthuismeesters betalen op *Martini in de wynter*, 11 november, zonder enig uitstel. Wat dat betreft zal geen enkel excuus worden geaccepteerd.

- De pachter van elk perceel zal voor de jaarlijks door hem te betalen pachtsom voldoende borgen stellen. Mochten de gasthuismeesters zich niet kunnen vinden in de borgen die hij noemt, dan staat het hun vrij om met de eerste, tweede of derde van de vorige bieders in zee te gaan.
- Degene die zich borg stelt moet zich voor het gerecht verbinden als borg en tevens als hoofdschuldenaar. Bij gebrek aan tijdige betaling staat het de gasthuismeesters vrij om verhaal te zoeken op de borg of de hoofdschuldenaar, naar keuze, op dezelfde manier als voor uitgewonnen pand van herenrenten; hiertegen is geen enkel verweer toegelaten.
- Als de landerijen vanwege krijgsgevaar niet of onvolledig gebruikt kunnen worden, zal de pachter de pachtsom moeten betalen naar evenredigheid van de tijd die hij het land heeft kunnen gebruiken.
- Tenslotte zal de pachter op eigen kosten het perceel voorzien van een omheining en deze gedurende de pachtijd onderhouden.

De percelen zijn als volgt uitgegeven:

- De Onderstall is gepacht door Drijes van der Heckl voor 80 daler per jaar. Zijn borgen zijn Joseph Schaer en Joeriaen Dellis.
- De Copenberch is door Petter Koemens gepacht voor 34 daler per jaar. Borgen zijn Wijllem Tychelaer en Herman Willekes.
- Daem Tijden is pachter geworden van het Sentijen voor 18 daler per jaar. Zijn borgen zijn Evert Assen en Gerrit Wichmonts.

(folio 315v-317r)

Datum : donderdag 15 januari 1607¹
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gasthuys Koeweyde, Alersmaeth, de Grietmaeth, het Hennekempken, de gasthuishelft van Trijers Loirkens (Luirkens?) en de Gasthuys Aep te Eldrik
Gasthuismeesters : Gerbrandt Petersen en Jan Otten
Belanghebbenden : Peter Brantsen, Gerrit van Ambueren, Corneles op het Gruithuyss, Cosijn de Wijse en Frerick Ansemens junior
Borgen : Jan Suer, Claes Wicherinck, Heyndrick Maschop

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen *bij brannender keerse* de pacht van bovengenoemde percelen voor 6 aaneengesloten jaren geveild. De pacht van de eerste vier percelen (bouwland) gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1607, die van de laatste twee op dezelfde datum in 1606. De pacht is ingezet onder de volgende voorwaarden:

- de pachters moeten op eigen kosten de landerijen van een omheining voorzien, met uitzondering van de leigraven en weteringen; de kosten daarvan dienen de pachters voor te schieten, maar zij mogen die op de pacht in mindering brengen;
- dat laatste geldt ook voor de reparaties aan sluizen en dijken;
- de pacht moet jaarlijks ineens worden betaald op *Martinij in de wijnter* (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna;
- schade door oorlogsgeweld aan de gewassen mag – mits tijdig en gemeld en geloofwaardig bewezen – in mindering worden gebracht op de pacht; schade aan paarden, koeien en varkens leidt niet tot korting op de pacht.

Aldus zijn verpacht:

- de Gasthuys Koeweyde aan Peter Brantsen voor 50 daler; omdat hij een *buijtenman* is (van buiten Doesburg komt) stelt hij zijn huis gelegen binnen Doesburg als borg;
- Alersmaeth aan Gerrit van Ambueren voor 31 daler; borgen zijn Jan Suer en Claes Wicherinck;
- de Grietmaeth aan Corneles op het Gruithuyss voor 15 daler; borgen zijn Claes Wicherinck en Heyndrick Maschop; deze pacht hebben de gasthuismeesters verlengd met 1 jaar², maar alleen om te weiden, niet voor de akkerbouw;
- het Hennekempken aan Cosijn de Wijse voor 14 daler; borgen zijn Jan Suer en Claes Wicherinck;

1. De tekst vermeldt geen jaartal, alleen *donnerdach den XVden januarij*. Volgens de toen in Gelderland vigerende Juliaanse tijdrekening viel 15 januari in 1607 op een donderdag. Dit klopt ook met de op fol.315v genoemde ingangsdatum van de pacht, Petri anno 1607, maar vreemd is dat de pacht van de halve Triers Luirkens en van de Aep blijkens folio 317r, 2e alinea, al in 1606 begint.

2. Deze alinea is kennelijk later toegevoegd, mogelijk pas aan het eind van de 6-jarige pachtperiode, dus in 1612?

- de gasthuishelft van Trijers Loirkens (Luirkens) aan Frerick Ansemsen junior voor 7 daler en 15 stuiver; de pacht is voor akkerbouw en beweiding en gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1606;
- de Aep te Eldrik aan dezelfde pachter voor 7 daler; de pacht is voor akkerbouw en beweiding en gaat in op dezelfde datum.

(fol.317v-321v)

Datum	: eind 1607 of begin 1608
Onderwerp	: veiling ¹ van de pacht van het gasthuisdeel van de Vijerdelgens, de voorste en de achterste cloot van de Uutmeten, de Hospitaelsmaeth, de Gasthuys Geer, het Gasthuys Sentgen, de Gasthuys Coppenberg, des Gasthuys grote Gansepoel, Gesemollersmaeth, Gasthuys Grimmeslach, Ditmarsmaetgen, de gasthuishelft van Tryerss Veltslach, het Gasthuys Huefken in de Luer, de Braeckgarde in Lathum
Gasthuismeesters	: Gerbrandt Petersen en Jan Otten
Belanghebbenden	: Ruttger Eversen, Jacob Slanijt, Melcher Jansen, Evert Assen, Arndt Baer(c)ken Wijllemsen, Herman Dyericksen, Bartolt Dyericksen, Dijerick Bartolsen, Jan Rietbergen, Jan Heijndael, Hans van Cortrijck, Thoenes van Zutphen, Heijndrick Brouwer te Lathum, Mathijs Krueger te Lathum
Borgen	: Arndt Baer(c)ken Wijllemsen, Gerrit van Ambueren, Jan Bernsen, Thoenis van Kecken, Jan Rietbergen de oude, Drijes Hermansen Schmit, Evert van Dillen, Marten Wolthersen, Jan Heijndael, Ruttger Eversen, Engelbert Heijndrixsen, Peter Brantsen, Wijllem Maes, Claes Wicherinck, Jacob Sluytter, Jan Schaep, Jan van Gelder, Cosijn de Wijse, Claes Straetman, Wijnolt Schmit, Dyerick Eijckelboem, Herman Ringelberch en Arndt Sweeckers.

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen bovengenoemde landerijen van het Gasthuis verpacht voor 6 achterenvolgende jaren met ingang van *Petrij ad Cathedram* (22 februari) 1608. Voorwaarden zijn:

- de pachters moeten de omheining op eigen kosten maken en onderhouden, ook de weteringen en leigraven; alleen als de weteringen geheel opnieuw (*op nijews te gronde*) gegraven moeten worden, moeten de pachters de kosten daarvan wel voorschieten maar mogen zij die op de pacht in mindering brengen; voor de leigraven moet ook dat op eigen kosten van de pachters gebeuren;
- als er dijken of sluzen gemaakt moeten worden moet de pachter de kosten daarvan voorschieten maar mag hij die op de pacht in mindering brengen;
- de pacht moet ineens aan de gasthuismeesters betaald worden op *Martinij in de wijnter* (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna, zonder enig uitstel;
- als de pachters ten gevolge van de oorlog het land niet kunnen gebruiken of hun beesten eruit moeten halen, zullen zij pacht betalen naar evenredigheid van de tijd van gebruik;
- de pachters moeten het land schonen van doornstruiken, op eigen kosten;
- de pachters mogen zich geen hout toeëigenen behalve voor het aanleggen van de omheining; voorzover zij die met de schop kunnen maken mogen zij daar geen hout voor gebruiken;
- voor de verschuldigde pacht moeten de pachters goede borgen stellen waar de gasthuismeesters tevreden mee zijn; anders mogen die de pacht gunnen aan de eerste, tweede of derde van de eerdere bieders.

Onder deze voorwaarden zijn verpacht:

- het gasthuisdeel van de Vijerdelgens om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Ruttger Eversen voor 92 daler per jaar; borgen Arndt Baerken Willemsen en Gerrit van Ambueren;
- de achterste cloot van de Uutmeten om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Jacob Slanijt voor 43 daler per jaar; borgen Jan Bernsen en Thoenis van Kecken;
- de Hospitaelsmaeth om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Melcher Jansen voor 48 daler per jaar; borgen Jan Rietbergen de oude en Drijes Hermansen Schmit;
- de Gasthuys Geer om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Evert Assen voor 11 daler per jaar; borgen Evert van Dillen en Marten Wolthersen;

1. Gezien de voorwaarde op fol.318v dat de gasthuismeesters, als zij geen genoegen nemen met de door de pachter gestelde borgen, zich mogen houden *aen den eersten, anderen ofte darten tot oeren keur ende wolgefallen*.

- het Gasthuys Sentgen om te weiden of voor de akkerbouw, aan Arndt Baerken Wijllemsen voor 16 daler per jaar; borgen Jan Heijndael en Ruttger Eversen;
- de Gasthuys Coppengergh om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Herman Dyericksen voor 35 daler per jaar; borgen Engelbert Heijndrixsen en Peter Brantsen;
- de grote Gansepoel van het Gasthuis om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Bartolt Dyericksen voor 92 daler per jaar; borgen Wijllem Maes en Claes Wicherinck;
- Gesemollersmaeth om te weiden of voor de akkerbouw, aan Dierick Bartolsen voor 27 daler per jaar, met de bijzondere voorwaarde dat hij de sloot (*graaf*) die men begonnen is te graven moet afmaken; daarvoor mag hij elk jaar 1/6 deel op de pacht in mindering brengen; borgen Jacob Sluytter en Jan Schaep;
- Gasthuys Grimmeslach om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Jan Rietbergen voor 91 daler per jaar; borgen Jan Schaep en Jan van Gelder;
- Ditmarsmaetgen om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Jan Heijndael voor 47 daler per jaar; borgen Arndt Baercken Wijllemsen en Ruttger Eversen;
- de gasthuishelft van Tryerss Veltslach 1 jaar voor de akkerbouw en vervolgens 5 jaar voor beweiding, aan Hans van Cortrijck voor 31 daler per jaar; borgen Cosijn de Wijse en Claes Straetman;
- het Gasthuys Huefken in de Luer om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Thoenes van Zutphen voor 28 daler per jaar; borgen Wijnolt Schmit en Dyerick Eijckelboem;
- de voorste cloet van de Uutmeten, 4 jaar voor de akkerbouw en vervolgens 2 jaar om *drijest* te laten liggen, aan Heijndrick Brouwer te Lathum voor 20 daler per jaar; daarbij zal hij de dijk die het Gasthuis daar op verschillende plaatsen heeft laten aanleggen repareren en voor de schouw onderhouden, geen uitgezonderd, zonder korting op de pacht, en de *schaerdyck op syne kosten rouwarden* zoals dat met de dijken ernaast gebeurt; borgen Herman Ringelberch en Arndt Sweeckers;

Schaardijken worden in Gelderland de dijken genoemd, die 15 roeden of minder voorland hebben. Rouwa(a)rden betekent het gewoon onderhoud van dijken, waaronder het herstellen van alle afslag, zowel in de glooiingen als op de kruin, het aanbrengen van puin, grind enz.

- de Braeckgarde in Lathum, groot ongeveer een halve morgen, om te weiden, niet voor de akkerbouw, aan Mathijs Krueger te Lathum voor 6 daler per jaar; borgen Herman Ringelberch en Arndt Sweeckers.

(fol.322r)

Datum : begin 1608
 Onderwerp : verpachting van het goed Pierwinckel
 Gasthuismeesters : Gerbrant Petersen en Jan Otten
 Belanghebbende : Peter Brantsen

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen de pacht van het goed Pierwinckel in het kerspel Drempt verpacht aan Peter Brantsen, de bouwman (pachter)¹ van het Gasthuis.

De pacht is voor 6 aaneengesloten jaren met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1608. De gronden gelegen in 't Hoge Strengese Velt moet hij bebouwen *op die darte garff*, d.w.z. dat de pachter als pacht in natura een derde van de oogst moet afdragen. Daarbij moet hij het graan voor het Gasthuis dorsen en afleveren in Doesburg, mits het Gasthuis voor een dorser zorgt. Indien er pachters zijn die *op swaerdere garff* bouwen, dus een groter deel van de oogst moeten afdragen, dan gelden de voorwaarden van de aangrenzende landerijen ook voor Peter Brantsen.

1. Vgl. p.214 noot 1.

(fol.322r en 322v)

Datum : begin 1608
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Malthorst, de Nijewe Maeth, beide clooten van het Rouwgoor en de Vordermaeth
Gasthuismeesters : Gerbrant Petersen en Jan Otten
Belanghebbenden : Peter Brantsen en Jacob Cloever

Op dezelfde voorwaarden hebben de gasthuismeesters de Gasthuis Malthorst, de Nijewe Maeth, beide clooten van het Rouwgoor en de Vordermaeth verpacht aan Peter Brantsen en Jacob Cloever, voor 80 daler. Ze moeten de gronden gebruiken op dezelfde wijze als de overige weilanden die door het Gasthuis zijn verpacht.

(fol.323r)

Datum : begin 1608
Onderwerp : verpachting van het goed Cleyn Tellickhuijsen met alle akkers die het Gasthuis bezit in 't Hooge Velt
Gasthuismeesters : Gerbrant Petersen en Jan Otten
Belanghebbende : Jacob Cloever

Op dezelfde voorwaarden hebben de gasthuismeesters het goed Cleyn Tellickhuijsen met alle akkers die het Gasthuis bezit in het Hooge Velt verpacht aan Jacob Cloever, voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1608. Ook de akkerbouw op deze akkers is *op die darte garff* behalve wanneer voor de omliggende landerijen zwaardere voorwaarden gelden. De pachter moet het graan voor het Gasthuis naar zijn huis brengen, dorsen en dan afleveren in Doesburg, mits het Gasthuis voor een dorser zorgt.

(fol.323v en 324r)

Datum : begin 1608
Onderwerp : verpachting van het gasthuisgoed *the Voorthuijsen* in Drempt en het Gasthuis Hufken en een weijte naast Voorthuijser Kamp
Gasthuismeesters : Gerbrant Petersen en Jan Otten
Belanghebbende : Thoenes van Zutphen

Op dezelfde voorwaarden hebben de gasthuismeesters het goed te Voorthuijsen gelegen in Drempt voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1608 verpacht aan Thoenes van Zutphen, zoals die het goed tot nu toe in gebruik heeft. Ook deze pacht is *op die darte garff* behalve wanneer voor de omliggende landerijen zwaardere voorwaarden gelden. De pachter moet het graan voor het Gasthuis naar zijn huis brengen, dorsen en dan afleveren in Doesburg, mits het Gasthuis voor een dorser zorgt. Daarnaast heeft Thoenes van Zutphen voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1608 het Hufken van het Gasthuis en een weijte naast Voorthuijser Kamp gepacht voor 28 daler per jaar, telkens te betalen aan de gasthuismeesters op Sint Maarten (11 november). Als Thoenes van Zutphen na afloop van de 6 pachtjaren dit goed (d.w.z. Voorthuijsen) verlaat en het huis dat hierop staat wil verkopen, dan moet hij vooraf aan het Gasthuis de 25 daler betalen die het daaraan ten koste gelegd heeft.

Heilige Petrus, kopergravure omstreeks 1511, door Lucas van Leyden (1494-1533), collectie: Teylers Museum Haarlem

(fol.324v)

Datum : 1608, 1609 en 1610¹
Onderwerp : verpachting van het zesde deel van het Eltense Veldtslach, het Lange Funder en het Gasthus *haeffken* te Eldrik
Gasthuismeesters : niet bij name genoemd
Belanghebbenden : Otto Krevenger, Harman Vijsser en Henderijck Jansen

Otto Krevenger heeft een zesde deel van het Eltense Veldtslach gepacht voor de periode van 6 jaar. De pacht gaat in op St. Petrus (22 februari) 1608. De pachtsom bedraagt 12 daler per jaar.

Harmen Vijsser heeft het Lange Funder voor 3 jaar gepacht. Hij betaalt een rijksdaler per jaar en de pacht gaat in op St. Petrus 1609. Henderijck Jansen te Elderijck, woonachtig op de Lelij, heeft het Gasthuis *haeffken* te Elderijck gepacht voor 3 jaar. De pachtsom bedraagt 35 stuivers per jaar en de pacht gaat in op St. Petrus 1610 (deze pachtovereenkomst is doorgestreept).

(fol.325r t/m 326v)

Datum : 1610
Onderwerp : veiling van de pacht van de Gasthuis Koeweyde en de Gasthuis Understall bij de Oypoert
Gasthuismeesters : Gerbrant Peterss en Johan Otten
Belanghebbenden : Johan ten Holtenderp en Engell van Oestenrade
Borgen : Jacob Toenissen, Johan Schull, Berndt Cuyper en Daem Tyden

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen bovengenoemde percelen van het Gasthuis verpacht. De ingangsdatum van de verpachtingen is St. Petrus, 22 februari, 1610. De Gasthuis Koeweyde in de Meten wordt voor 10 achtereenvolgende jaren verpacht en de Understall gelegen bij de Oypoert voor 6 achtereenvolgende jaren. Verdere voorwaarden zijn:

- de pachters van de percelen maken en onderhouden de omheiningen op eigen kosten;
- de pachters betalen de pacht bij de gasthuismeesters persoonlijk op St. Maarten, 11 november, of uiterlijk veertien dagen daarvoor of daarna;
- indien de gepachte landerijen vanwege strijd of oorlog niet volledig gebruikt kunnen worden betalen de pachters alleen voor de tijd dat zij het land in gebruik hebben; dat wil zeggen: als de pachters vanwege het oorlogsgeweld de dieren van het land moeten halen dan melden zij de gasthuismeesters op welke dag zij dat doen en als zij dat niet aangeven betalen zij het volle pond;
- indien de landerijen bij het afgraven en zoden steken (waarschijnlijk ten behoeve van het aanleggen van schansen) zodanig beschadigd worden dat zij niet kunnen worden gebruikt, dienen de pachters het land te laten inspecteren en krijgen zij 'ter discretie' (ter beoordeling) van de schepenen een vermindering op de verschuldigde pachtsom;
- de pachters plaatsen jaarlijks op eigen kosten zes of acht *becleven* (goed aangeslagen) boomstekken;
- voor de verschuldigde pacht noemen de pachters *souifficante* borgen waarmee de gasthuismeesters tevreden kunnen zijn, want anders mogen zij de pacht gunnen aan een van de vorige drie bidders.

Onder deze voorwaarden zijn verpacht:

- de Gasthuis Koeweyde voor 72 daler ad 30 stuivers de daler. Pachter: Johan ten Holtenderp; borgen: Jacob Toenissen en Johan Schull;
- de Understall voor 23 daler. Pachter: Engell van Oestenrade; borgen: Berndt Cuyper en Daem Tyden.

(fol.327r en 327v bovenste gedeelte)

Datum : 1610
Onderwerp : verpachting van het *rechte vierendell* van Potsmaete
Gasthuismeesters : Gerbrant Peterss en Johan Otten

1. Het gaat hier om een bladzijde waarop in één en hetzelfde handschrift drie pachtovereenkomsten staan genoteerd, die in drie achtereenvolgende jaren zijn afgesloten, namelijk 1608, 1609 en 1610. De pachtovereenkomst van 1610 is in het manuscript met twee schuine lijnen doorgestreept.

Belanghebbende : Jacob Holtman
Borgen : Johan Stenderinck Henricx en Claes Wichgerinck

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen het *rechte vierendell* van de Potsmaat, gelegen in het Angerloër Broek, verpacht aan Jacob Holtman en zijn erfgenamen. De pacht is voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1610.

De pachtsom bedraagt 6 daler ad 30 stuivers per jaar, vermeerderd met de 'pandpenningen' die krachtens een bezegelde akte op dit land rusten, d.w.z. de rente van een met een hypotheek op dit land verzekerde schuld van het Gasthuis.

Verder komen de kosten van dijken, weteringen, leigraven, belastingen en andere lasten voor rekening van de pachter, zonder enige korting.

Mocht het Gasthuis volgend jaar of te eniger tijd de pandpenningen (hypotheekschuld) willen aflossen, dan staat dat het Gasthuis vrij. In dat geval blijft de pacht voor 6 jaar gelden, maar dan wordt de pachtsom 28 daler en 15 stuiver per jaar en moet het Gasthuis alle lasten van dit kwart van de Potsmaat zelf dragen, zoals bij de omliggende percelen.

Borgen zijn Johan Stenderinck Henricx en Claes Wichgerinck.

(fol.327v onderste gedeelte en 328r onderste gedeelte)

Datum : 1627 of later¹
Onderwerp : aflossing van de pandpenningen op het *rechte vierendell* van de Potsmaat
Gasthuismeester : Willem van Santbeek
Belanghebbenden : Johan Cortbeek en Gerhard Keupinc

In tegenwoordigheid van de² schepenen heeft Johan Cortbeek uit handen van gasthuismeester Willem van Santbeek 554 gulden en 10 stuivers ontvangen, als restant van een bedrag van 562 gulden en 10 stuivers dat Johan Cortbeek naar zijn zeggen toekwam aan pandpenningen (hypotheekschuld) van het hiervoor genoemde kwart van de Potsmaat. Hij had daar recht op krachtens een akte van boedelscheiding waaruit bleek dat deze vordering hem was toebedeeld. Het bedrag van de vordering was nu verminderd met de 12 jaren pacht ad 6 daler boven de pandpenningen, zoals afgesproken in 1610.

Johan Cortbeek en Gerhard Keupinc verklaarden dat deze betaling voldoende was voor de volledige aflossing van deze schuld en dat dit vierendeel van de Potsmaat hiermee weer volledig (onbezwaard) eigendom van het Gasthuis was en bleef, ook al kon de pandbrief (de akte van de hypotheekschuld) nu niet getoond worden en was deze wellicht verloren gegaan.

Dit alles onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat als de pandbrief of een ander bewijs later alsnog gevonden mocht worden en daaruit zou blijken dat de schuld hoger of lager was, de partijen dan het verschil onderling aan elkaar zullen uitkeren. Tot zekerheid van die verplichting verbinden de gasthuismeesters de gasthuisgoederen en Johan Cortbeek en Gerhard Keupinc ieder hun eigen goederen.

(fol.328r bovenste gedeelte)

Datum : 1610
Onderwerp : verpachting van het Gasthuys Gyserslach
Gasthuismeesters : Gerbrant Peterss en Johan Otten
Belanghebbende : Evert Visser

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen een stuk land in Giesbeek, genaamd het Gasthuys Gyserslach, verpacht aan Evert Visser. De pacht is voor 4 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1610, om te weiden, niet voor de akkerbouw.

De pachtprijs is 36 daler, elk jaar op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarvoor of daarna te betalen. Bovendien moet de pachter – zonder korting op de pacht – elk jaar een kalf weiden voor het Gasthuis, en dat op goed land waar de gasthuismeesters geenoeen mee nemen.

1. 1627 is het eerste jaar dat Willem van Santbeek (Sambbeck) gasthuismeester was.
2. Volgens fol.327v, regel 6 van onder, *voornoemd*, maar er staan geen namen van schepenen in dit stuk. Wellicht was het de bedoeling die namen in te vullen na het woord *coram* (= in tegenwoordigheid van) aan het begin van deze alinea en is men dat later vergeten.

(fol.328v)

Datum : 1611
Onderwerp : verhuur van een huisje
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbenden : Frans Calis en zijn vrouw

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen het gasthuishuisje op de hoek, waar Frans Calis tegenwoordig in woont, aan hem verhuurd voor 6 jaar, ingaande Pasen 1611. De huur bedraagt 3 daler ad 30 stuiver per jaar.

Bovendien moet Frans de blinde man die tegenwoordig in het kamertje van het huisje woont, daar laten wonen en hem *gerack doen* (ten dienste staan). Mocht de blinde man in de loop van deze 6 jaar komen te overlijden, dan mogen de gasthuismeesters *een ander arm mensch* in die kamer zetten en dan heeft Frans tegenover hem dezelfde plicht tot verzorging als tegenover de blinde man.

Bij de verhuur van dit huisje in 1602 was de volledige huur, zonder deze verplichting, nog 6 daler per jaar (fol.311v-312r). In de Gasthuisrekening van 1614 staat dat Calis jaarlijks 3 daler huur betaalt boven dat hij *den blinden man geraeck doet* (OAD inv.nr.2846,fol.9r).

(fol.329r)

Datum : 1611
Onderwerp : verhuur van een koolhof aan de Santberchstraet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbenden : Willem Rensen, zijn vrouw en hun erfgenamen

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen aan Willem Rensen, zijn vrouw en hun erfgenamen een koolhof verhuurd. Deze koolhof ligt achter Hermen van Lengels huis in de Santberchstraet en grenst aan het eind aan de stadswal.

De pacht is voor 6 jaar, met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1611. De pachtsom is 2 gulden ad 20 stuiver het stuk.

(fol.329v)

Datum : 1612
Onderwerp : verhuur van het Gasthuis *haeffken* in Fatebenbers kempken te Eldrik
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam¹
Belanghebbende : Bernt Oemkens te Eldrik

Bernt Oemkens te Eldrik heeft het Gasthuis *haeffken* in Fatebenbers kempken (in het *Besluitenboek 1655-1761* meestal Vate[n]binders of Vate[n]benders kempken gespeld) te Eldrik gepacht voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1612, en wel voor 1 daler ad 30 stuivers per jaar.

Mogelijk is dit hetzelfde *haeffken* als dat genoemd op fol.324v. De daar vermelde verpachting voor 3 jaar met ingang van 22 februari 1610 (voor 35 stuivers per jaar aan Henderijck Jansen) is doorgehaald.

(fol.330r blanco)

(fol.330v)

Datum : 1612
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Breenhorst
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Reijner Wichmonts

1. Waarschijnlijk, gezien de documenten ervoor en erna; de namen worden niet genoemd.

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen de Gasthuis Breenhorst (Bredenhorst) verpacht aan Reijner Wichmonts. De pacht is om te weiden, niet voor de akkerbouw, behalve *de geerhoeck naest den ossencamp* (het in een punt uitlopende stuk land naast het veld voor de ossen); die mag de pachter beweiden of bebouwen, naar zijn keuze.

De pacht is voor 8 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1612. De pachtsom van 52 daler ad 30 stuiver per jaar moet elk jaar op Sint Maarten (11 november) aan de gasthuismeesters worden betaald, voor het eerst in 1612.

(fol.331r)

Datum : 1612
Onderwerp : verpachting van de Haeckslach
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Gerrit Busch

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen de Haeckslach van het Gasthuis, te weten de *echterste cloot* (het achterste deel), verpacht aan Gerrit Busch.

De pacht is voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1612. De pachtsom is 9 daler per jaar, maar daarvoor heeft de pachter alleen recht op het gebruik van het land; als hij een huis op het land wil bouwen moet hij 10 daler per jaar betalen en voor het bebouwen van het land *die sware garf* geven, d.w.z. 2/5 deel van de opbrengst¹.

(fol.331v)

Datum : 1613
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Geer met de Aep
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Frerick Ansensen de jonge

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen de Gasthuis Geer met de Aep – die nu samen één perceel vormen – verpacht aan Frerick Ansensen de jonge.

De pacht is om te weiden of voor de akkerbouw, op de voor de pachter voordeligste wijze, en wel voor 8 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1613. De pachtsom is 15 daler ad 30 stuiver per jaar.

Datum : 1613
Onderwerp : verpachting van het Melatenkempken met Schaepkensbongart
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Peter van Stralen

Dezelfde gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen het Melatenkempken van het Gasthuis met Schaepkensbongart verpacht aan Peter van Stralen.

De pacht is voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1613. De pachtsom is 13 daler ad 30 stuiver per jaar, onder de voorwaarde dat de pachter van de pacht ontslagen zal zijn als er binnen de pachtperiode weer een ‘melatenhuis’ gebouwd wordt.

NB: in 1613 was er dus geen melatenhuis meer.

(fol.332r)

Datum : 1613
Onderwerp : verpachting van de halve Gasthuis Poll tegen de Drempterdijk

1. In 1679 hoeft de pachter van de Haakslag slechts de lichte garve (1/3 deel van de oogst) te betalen (*Beshluitenboek 1655-1761* p.39 en 76; zie ook p.26 van dit boek).

Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Jan van Lotten

Dezelfde gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen de halve Gasthuis Poll tegen de Drempterdijk verpacht aan Jan van Lotten.

De pacht is voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1613, voor 1 daler¹ per jaar.

(fol.332v)

Datum : 1614
Onderwerp : verpachting van het goed Vorthuijsen te Drempt
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Thoenes van Zutphen

Dezelfde gasthuismeesters hebben met toestemming en in tegenwoordigheid van de schepenen het gasthuisgoed Vorthuijsen te Drempt verpacht aan Thoenes van Zutphen.

De pacht is voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1614. De pacht voor het bouwland bedraagt *twee om drie*, d.w.z. 2/5 deel van de opbrengst, en die voor het weiland – t.w. het *Gasthuis Hueffken* en het weilte bij zijn huis – 31 daler, vermeerderd met een mager varken van 1 jaar oud, een vracht voer en een paar hoenderen, alles per jaar.

Datum : 1614 (waarschijnlijk; geen datum genoemd)
Onderwerp : verpachting van het goed Cleine Tellickhuijsen
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Jacob Cloever

Dezelfde gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen het gasthuisgoed Cleine Tellickhuijsen verpacht aan Jacob Cloever. De pacht is voor de akkerbouw en gaat tegen *twee om drie*, d.w.z. tegen 2/5 deel van de opbrengst. Het graan voor het Gasthuis moet in zakken binnen Doesburg worden gebracht mits het Gasthuis na Sint Maarten (11 november) een dorser ter beschikking stelt.

(fol.333r)

Datum : 1614
Onderwerp : verpachting van het goed Pierwinckel in Drempt
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Heijndrick Westerhoeven de jonge

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen het goed Pierwinckel voor 6 jaar verpacht aan Heijndrick Westerhoeven junior. De pacht is voor akkerbouw en gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1614. De pacht is *twee om drie*, d.w.z. dat de pachter 2/5 van de oogst aan de verpachter moet afdragen. De pachter moet het graan voor het Gasthuis in zakken in Doesburg afleveren, mits het Gasthuis na Sint Maarten (11 november) voor een dorser zorgt.

(fol.333r onderste helft en 333v)

Datum : 1614
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Malthorst, de Vordermaet, de Nijewe Maet en het Rouwgoer
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbenden : Jacob Cloever en Heijndrick Westerhoeven junior

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen bovenstaande percelen voor 6 jaar verpacht aan Jacob Cloever en Heijndrick Westerhoeven junior. De pacht is voor beweiding, niet voor akkerbouw, en gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1614. De pacht

1. In 1630 is het 1½ daler (fol.351v).

bedraagt jaarlijks 104 daler, waarvan Jacob Cloever 50 en Heijndrick Westerhoeven 54 daler betaalt; Westerhoeven betaalt meer omdat zijn bouwland beter is. Verder moeten de pachters ieder jaarlijks een eenjarig mager varken en een *foeder furens* (een wagenvracht voer) leveren en bovendien een paar hoenderen.

(fol.333v)

Datum : 1613
Onderwerp : veiling van de pacht van de Alermaet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Herman van Lengel
Borgen : Claes Wicherinck en Arndt Meester

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen *bij brannender keerse* de Alermaet van het Gasthuis voor 6 jaar verpacht aan Herman van Lengel. De pacht is voor beweiding, niet voor akkerbouw, en gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1613. De pacht bedraagt jaarlijks 35 daler en moet betaald worden op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarna. De eerste vervaldag is Sint Maarten 1613.

Borgen zijn Claes Wicherinck en Arndt Meester.

(fol.333v en 334r)

Datum : 1613
Onderwerp : veiling van de pacht van het Hennenkempken
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbenden : Albert Donckers en Berndt Fust Schuit¹
Borgen : Jacob de Gomster en Arndt Meester

Eveneens met instemming van de schepenen hebben de gasthuismeesters *bij brannender keerse* het Hennenkempken van het Gasthuis in de Meten voor 6 jaar verpacht aan Albert Donckers en Berndt Fust Schuit. De pacht gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1613. De pacht bedraagt jaarlijks 28 daler en moet betaald worden op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarna. De eerste vervaldag is in 1613.

Borgen zijn Jacob de Gomster en Arndt Meester.

(fol.334r)

Datum : 1613
Onderwerp : verpachting van het Gasthuys weitgen bij den Drempter (dijk)
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbende : Jan Daemen
Borgen : Daem van Tidt en Herman Dyericksen

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen het weitje bij de Drempter dijk, waarvan Gerrit van Ambueren voor de helft eigenaar is en het Gasthuis voor de andere helft, voor 6 jaar verpacht aan Jan Daemen. De pacht gaat in op Sint Petrus (22 februari) 1613. De pacht bedraagt jaarlijks 19 daler, waarvan het Gasthuis 9½ daler zal ontvangen en Gerrit van Ambueren ook 9½ daler. De pacht moet betaald worden op Sint Maarten (11 november) of binnen 14 dagen daarna. De eerste vervaldag is in 1613.

Borgen zijn Daem van Tidt en Herman Dyericksen.

1. Op fol.341v onderaan wordt Bernt Fust eenmalig als borg genoemd en op 342r bovenaan en een aantal daarop volgende bladzijden Berndt Schutt als pachter van de Braeckgarde, de voorste kloot van de Uutmaten en de Breenhors; gaat het hier over dezelfde persoon of worden die 2 namen hier bij vergissing gecombineerd en wordt op fol.333v alleen Bernt Fust bedoeld? Daarop wijst de naam van de pachter van dit land in 1631: Berrent Foust (fol.355r).

(fol.334v t/m 336r blanco)
(fol.336v-342v)

Datum : 1614
Onderwerp : veiling van de pacht van de Grote Gansepoel, Grimmenslach, het Gasthuis deel van de Vyerdelgens, Ditmarsmeetgens, Halve Triers¹ Veltslach, de echterste cloot van de Uutmetten, Hospitaelsmaeth, Gijserslach, Coppenberg, Grietmaet, Gysemollersmaeth, het Gasthuis Sentgen, de Broeckgarde (ofwel des Gasthuys Margen) in Latthum, de Gasthuys Geer in Elderick, het Langefonder, de voorste cloot van de Uutmeten
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam
Belanghebbenden : Claes Wicherinck, Jacob Jansen Queckenboom, Marten Wolthersen, Heijndrick Slanyt, Hans van Cortrick, Willem Meester, Jan van Gelder, Jan Keppelman, Herman Heyndrixsen Bruyt(e)gom, Albert Doncker, Berndt Schutt, Jan the Braeck, Heyndrick Brower
Borgen : Jacob Holtman, Heijndrick Slanyt, Claes Wicherinck, Jan Zoer, Jacob Wemmers, Jan Schenninck, Jacob de Gombster, Frerick Looman, Arndt Meester, Heyndrick Heeminck, Jan Schaep, Jan Cortbeck, Berndt Fust, Heyndrick van der Hell, Corsten Jansen Wever, Germe Wolburch, Wijnolt Smitt, Berndt Symonsen

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen de bovengenoemde landerijen van het gasthuis – alle weilanden – verpacht voor zes jaar met ingang van Sint Petrus, 22 februari, van het jaar 1614.

De algemene voorwaarden waaronder de veiling van de pacht is ingezet zijn:

- de pachters repareren en onderhouden de omheining, weteringen en leigraven op eigen kosten en houden deze ter schouw, behalve indien de weteringen geheel opnieuw gegraven moeten worden; in dat geval schieten de pachters de kosten daarvan voor en kunnen zij dit bedrag van de pachtsom afhouden; nieuwe leigraven evenwel dienen de pachters volledig zelf te betalen;
- als er dijken of sluizen aangelegd moeten worden dan schieten de pachters de kosten voor en brengen zij die in mindering op de verschuldigde pachtsom; het onderhoud van de dijken en weteringen komt wél voor rekening van de pachters;
- de pachters mogen geen hout van het land gebruiken behalve voor de omheining en ook dat niet voor al datgene wat met de schep gemaakt kan worden;
- als er *pontschattinge* (belasting) van de landerijen wordt geheven moeten de pachters die betalen, maar de helft daarvan mogen zij in mindering op de pachtsom brengen;
- de pachters betalen de pachtsom op Sint Maarten, 11 november en geen dag later;
- indien de pachtsom op de bepaalde datum niet is voldaan staat het de gasthuismeesters vrij om de pachtsom te verhalen bij de pachter dan wel bij de borgen, naar keuze van de gasthuismeesters;
- bovendien staat het de gasthuismeesters dan vrij om het verpachte land terug te nemen en met instemming van de schepenen aan een ander te verpachten; mocht deze verpachting meer opleveren dan komen die extra gelden aan het Gasthuis toe en mocht deze verpachting minder opleveren dan dient de oorspronkelijke pachter of zijn borg het verschil bij te leggen, waarbij de gasthuismeesters zich direct mogen verhalen op de pachter of de borgen, naar keuze;
- mochten de pachters vanwege oorlogsomstandigheden de landerijen niet kunnen gebruiken of hun beesten uit de weiden moeten halen, dan betalen zij de pacht voor de tijd dat zij het land daadwerkelijk in gebruik hebben gehad;
- degenen die het Gasthuis nog enige pacht verschuldigd zijn zal men geen pacht toestaan;
- de pachters moeten de *onraet* (veilingkosten) nog ter veiling betalen, zowel die gemaakt bij de brandende kaars en het uitroepen als die *bij 't gheene voer desen gehoecht is* (mogelijk: van verhogingen van de inzet vóór de veiling?);
- de pachters moeten elk twee borgen noemen met grond en vermogen in Doesburg (*twee goede sufficiente burgen, binnen Doesburch geërft ende geguedet zijnde*) die de goedkeuring van de gasthuismeesters dragen; indien dit laatste niet het geval is mogen de gasthuismeesters zich houden aan de pachter die het eerste, tweede of derde bod daarvóór heeft gedaan.

De bidingen op de navolgende percelen mogen telkens met één daler worden verhoogd, waarbij de bieder van elke daler twee stuivers mag houden, te betalen door de pachter; maar als het Gasthuis aan enkele percelen blijft hangen en die aan zich houdt, hoeft het dit *hooggelt* (strijk- of ploggeld) niet te betalen.

1. Er staat *Truers*, maar dit moet bedoeld zijn.

Op deze ter veiling voorgelezen condities hebben gepacht:

- Claes Wicherinck de Grote Gansepoel voor 102 daler per jaar; borgen zijn Jacob Holtman en Heijndrick Slanyt; een bijzondere voorwaarde is dat de pachter jaarlijks op eigen kosten tien goede, reeds uitgelopen (wilgen-)loten moet planten;
- Jacob Jansen Queckenboom de Grimmenslach voor 91 daler per jaar; borgen zijn Claes Wicherinck en Heijndrick Slanyt;
- Marten Wolthersen het gasthuisdeel van de Vyerdelgens voor 103 daler per jaar; borgen zijn Jan Zoer en Jacob Wemmers;
- Heijndrick Slanyt de Ditmarsmeetgens voor 58 daler per jaar; borgen zijn Claes Wicherinck en Jan Schenninck;
- Hans van Cortrick de Halve Triers Veltslach voor 40 daler per jaar; borgen zijn Claes Wicherinck en Jan Zoer;
- Jacob Jansen Queckenboom de echterste cloot van de Uutmetten voor 52 daler per jaar; borgen zijn Claes Wicherinck en Heijndrick Slanyt;
- Willem Meester de Hospitaelsmaeth voor 46 daler per jaar; een bijzondere voorwaarde is dat de pachter de omheining tussen de Bingersche Maeth en de Hospitaelsmaeth, voor zover die het Gasthuis toebehoort, met de schep dient te herstellen en te onderhouden; borgen zijn Jacob de Gombster en Frerick Looman;
- Jan van Gelder Gijserslach voor 55 daler per jaar; borgen zijn Claes Wicherinck en Heijndrick Slanyt;
- Jan Keppelman de Copenbergh voor 50 daler per jaar; borgen zijn Arndt Meester en Heyndrick Heeminck;
- Herman Heyndriksen Bruytegom de Grietmaet voor 28 daler per jaar; borgen zijn Jan Schaep en Jan Cortbeck;
- Herman Heyndriksen Bruygom Gysemollersmaeth voor 45 daler per jaar; borgen zijn Jan Schaep en Jan Cortbeck;
- Albert Doncker het Gasthuis Sentgen voor 18 daler per jaar; borgen zijn Jacob de Gombster en Berndt Fust;
- Berndt Schutt pacht de Braeckgarde (ofwel des Gasthuys Margen) in Lathum voor 14 daler per jaar; zijn borgen zijn Heyndrick van der Hell en Corsten Jansen Wever;
- Jan the Braeck pacht de Gasthuys Geer in Eldrick voor 13 daler per jaar; borgen zijn Germe Wolburch en Wijnolt Smitt;
- Jan Keppelman pacht voor 3½ daler per jaar het Langefonder; borgen zijn Berndt Symonsen en Jan Schenninck.

Tevens hebben de gasthuismeesters, met toestemming van de schepenen, op voorgaande voorwaarden en condities de voorste cloot van de Uutmeeten verpacht aan Heijndrick Brower te Lathum voor zes jaar. Het perceel is bedoeld voor beweiding en niet als bouwland. Bijkomende voorwaarde is dat pachter Brower de dijk in Lathum die bij de gasthuislanden hoort, op zijn kosten herstelt en onderhoudt. Bij nieuwe dijkdoorbraken zullen de reparaties wél door het Gasthuis worden betaald.

De pacht gaat in op Sint Petrus, 22 februari, 1614; de pachtsom bedraagt 27 daler per jaar. Borgen zijn Jacob de Gombster en Frerick Looman.

(fol.343r)

Datum : 1614
Onderwerp : verpachting van het Pelchromsmeetgen (ofwel Willigemoetgen)
Gasthuismeesters : Jan Otten en Frerick van den Dam¹
Belanghebbende : Hans van Cortrijck

Hans van Cortrijck heeft voor de tijd van zes jaren het Pelchromsmeetgen (ofwel Willigenmeetgen) gepacht. De pacht is om er vee te weiden en niet voor akkerbouw. De pacht gaat in op *Petri* (22 februari) 1614. De pacht bestaat daaruit dat de pachter jaarlijks drie *foeder* hooi van goede kwaliteit aflevert in het *foederhuys* van het Gasthuis. Tevens dient hij jaarlijks een kalf te weiden voor het Gasthuis.

(fol.343v blanco)

(fol.344r)

Datum : 13 juni 1625
Onderwerp : verpachting van het gasthuisdeel van de Hoghe Luer
Gasthuismeesters : Johan Otten en Servaes Petersen
Belanghebbende : Hermen Krevengher te Olborghen

1. Niet bij name genoemd, maar gezien de hiervoor vermelde pacht.

De gasthuismeesters hebben het gasthuisdeel van de Hoghe Luer, d.w.z. *die rechte helfte*, met ingang van 1625 voor zes jaar verpacht aan Hermen Krevengher te Olborghen, voor de akkerbouw. De pachter bebouwt het land op de *halve gaerff*, dat wil zeggen de helft van de opbrengst gaat naar het Gasthuis en de andere helft mag de pachter behouden. De pachter dient het voor het Gasthuis bestemde deel van het graan in Doesburg af te leveren.

Daartegenover hebben de gasthuismeesters beloofd de hele *pontschattijnghe* (gewone belasting) te betalen en de helft van het morgengeld of *conterbussije* (contributie; belasting voor de kosten van inkwartiering e.d. van de troepen) die op het uitgegeven land mocht komen te rusten.

(fol.344v)

Datum : 9 november 1631
Onderwerp : verpachting van de Pierwynkel en het Griesgoet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeesters Arrent Franken en Berrent Sijmens en schepen Dam Eeffers
Belanghebbenden : Gerret Luijkes en Henrieck Klover

De gasthuismeesters hebben met toestemming en ten overstaan van genoemde burgemeesters en schepen de goederen Pierwynkel en Griesgoet met de bijhorende weiden verpacht aan Gerret Luijkes en Henrieck Klover, zoals ze die ook voordien hebben gebruikt. De pachtduur wordt vastgesteld op zes jaar, waarvan 1632 het eerste jaar zal zijn. Deze pacht gaat overeenkomstig de eerdere pacht, op de oude voorwaarden¹.

(fol.345r)

Datum : 13 februari 1626
Onderwerp : verpachting van de gasthuisgoederen Pierwinckel te Drempt en Cleijne Telchusen
Gasthuismeesters : Johan Otten en Servaes Peters
Belanghebbenden : Gerhart Lucas² en Henrick Clouwer

De gasthuismeesters hebben met instemming van de schepenen de Pierwinckel verpacht aan Gerhart Lucas voor de tijd van zes jaar, en het goed Cleijne Telchusen aan Henrick Clouwer voor eveneens zes opeenvolgende jaren. De pachten gaan in op Sint Petrus, 22 februari, 1626. De pacht is voor de akkerbouw, tegen twee om drie, d.w.z. dat 2/5 van het graan aan het Gasthuis moet worden afgedragen. Het deel voor het Gasthuis moet in zakken worden afgeleverd binnen Doesburg, mits het Gasthuis na Sint Martinus, dat is 11 november, een dorser ter beschikking stelt.

(fol.345v)

Datum : 13 februari 1626
Onderwerp : verpachting van de Malthorst, de Nijmaat, de beide cloten van de Rouwgoer, de Voordermaat en het Pannewijdeken
Gasthuismeesters : Johan Otten en Servaes Peters
Belanghebbenden : Gerrit Lucas³ en Henrick Clouwer

De gasthuismeesters hebben met toestemming van de schepenen de gasthuislanderijen de Malthorst, de Nijmaat, de beide cloten van de Rouwgoer, de Voordermaat en het Pannewijdeken verpacht aan Gerrit Lucas en Henrick Clouwer. De pacht gaat in op *Petri*, 22 februari, 1626 en heeft een looptijd van zes jaren.

De pachters betalen jaarlijks op *Martini*, 11 november, 104 daler en leveren daarbij ieder een eenjarig varken dat tenminste vier daler waard is. Verder moeten de pachters van het fruit de helft aan de verpachter afleveren binnen Doesburg en jaarlijks ieder 30 wilgenstekken leveren en poten.

1. Zie fol.345r.
2. Waarschijnlijk dezelfde als Gerrit Lucas in de volgende akte en Gerret Luijkes op fol.344v.
3. Zie vorige noot.

Verdere voorwaarden zijn dat de pachters geen hout mogen gebruiken behalve voor de omheining, maar ook dat alleen voorzover de omheining niet met de schop hersteld kan worden.

(fol.346r)

Datum : 13 februari 1626
Onderwerp : verpachting van het goed Voorthusen te Drempt met het daaraan grenzende weitje en het Huefken in de Luer
Gasthuismeesters : Jan Otten en Servaes Petersen
Belanghebbende : Henrick Janssen van Lidt

De gasthuismeesters hebben met toestemming en in tegenwoordigheid van de schepenen verpacht aan Henrick Janssen van Lidt het gasthuisgoed Voorthusen in Drempt, *met het weydeken daaraen gelegen* en het Huefken in de Luer. De twee laatstgenoemde percelen zijn verpacht om te beweiden en niet als akkerland te gebruiken en het eerste (dus Voorthusen) is voor de akkerbouw bestemd. Dat land wordt *twe om drie* bebouwd, d.w.z. dat 2/5 van de opbrengst aan het Gasthuis moet worden afgedragen; dit deel dient in zakken binnen Doesburg te worden afgeleverd, mits het Gasthuis op *Martini*, dat is 11 november, een dorser beschikbaar stelt. Naast deze *sware garve* betaalt de pachter jaarlijks op 11 november 25 daler en levert hij een eenjarig varken dat omtrent 4 daler waard is. Voorts poot hij jaarlijks 25 wilgenstekken.

Datum : 9¹ november 1631
Onderwerp : verpachting van *des gasthuys goet* (Voorthusen)²
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeec
Ten overstaan van : burgemeesters Arrent Franken en Berrent Symens en schepen Dam Eeffers
Belanghebbende : Henrieck Jansen van Lidt

De gasthuismeesters hebben met toestemming en in tegenwoordigheid van genoemde burgemeesters en schepen het gasthuisgoed (opnieuw) verpacht aan Henrieck Jansen van Lidt voor de duur van zes jaar. De eerder afgesproken voorwaarden blijven van kracht en ook de pachtsom blijft met 25 daler per jaar ongewijzigd.

(fol.346v)

Datum : 14 maart 1626
Onderwerp : verpachting van de Hosspitaelsmaet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Servaes Peterz
Belanghebbenden : Melchior Janssen en Derck Wemmers

De gasthuismeesters hebben de Hosspitaelsmaet verpacht aan Melchior Janssen en Derck Wemmers, voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari)³ 1626. De pachters moeten op hun kosten de doornstruiken die in het land staan eruit halen en het land scheuren (het weiland omzetten in bouwland) en elk jaar de helft van het graan binnen Doesburg aan het Gasthuis leveren. Verder mogen zij geen hout gebruiken, behalve voorzover nodig voor de omheining. De verpachter betaalt de *pondtschattinche* (belasting) volgens de verordeningen van Gelderland, maar de pachters de *contributie* (belasting voor de kosten van inkwartiering e.d. van de troepen).

(fol.347r en v)

Datum : 1626

1. Of 1?
2. De naam van dat goed wordt niet uitdrukkelijk genoemd, maar kennelijk is wel hetzelfde goed bedoeld als daarboven op deze bladzijde.
3. Dus voor een deel met terugwerkende kracht.

Onderwerp : verpachting van de Vierdelgtens
Gasthuismeesters : Jan Otten en Servaes Peterz
Mede-verpachters : Marten Wolterz en Willem Baerken als pachter van de Commandeur van Dieren
Belanghebbenden : Evert Goertz, Albert Gerritz, Cornelis Hermanssen, Jan Tonnissen en Berndt Gerritz

De gasthuismeesters hebben samen met Marten Wolterz voor zichzelf en Willem Baerken als pachter van de Commandeur van Dieren, een stuk land genaamd de Vierdelgtens verpacht. Dit land ligt in het Angerlose broek. Pachters zijn Evert Goertz, Albert Gerritz, Cornelis Hermanssen, Jan Tonnissen en Berndt Gerritz.

De pacht betreft de Vierdelgtens, volgens een invoeging in de kantlijn *weesende 3 kloothen*. Waarschijnlijk wordt daarmee op het gasthuisdeel gedoeld; vanouds was het Gasthuis eigenaar van drie van de Vierdelgtjes en de Commandeur van het vierde (zie aantekening bij fol.66v). M. Wolters had die drie gasthuisdelen gepacht in 1614 (fol.339v), mogelijk is hier sprake van onderpacht, net als bij het deel van de Commandeur.

De pacht is voor 6 jaar met ingang van Sint Petrus (22 februari) 1626, met dien verstande dat de verpachters vrij zijn na 3 jaar op te zeggen; voor de pachters is de duur vast.

De pacht is voor de akkerbouw, niet om te weiden¹, en wel *om die helffte*: de pachters moeten de helft van de oogst aan de verpachters afdragen.

Verder is bedongen dat de pachters het graan voor de verpachter met het stro binnen Doesburg zullen leveren. Het eerste jaar mogen de verpachters 3 vijmmen (een hoeveelheid van ongeveer 100 garven) haver vooruit nemen, die de pachters tegelijk met het stro binnen Doesburg moeten leveren.

NB: deze 3 vijmmen zullen uit het deel van de pachters worden gehaald. Hetzelfde geldt voor nog 3 vijmmen die Marten Wolters gekocht heeft: uit elke kloot één. Ook deze moeten de pachters binnen Doesburg brengen.

De verpachter betaalt de *pondtschattinghe* (gewone belasting), maar de pachters de *contributie* (belasting voor de kosten van inkwartiering e.d. van de troepen).

(fol.348r)

Datum : 1628 en 1630
Onderwerp : verpachting van de *forsten cloedt* van de Utmeten
Gasthuismeesters : (Willem van) Samtbeck en Jan Otten²
Belanghebbenden : Cornelis Rotgers en Bernt Schut

Cornelis Rotgers en Bernt Schut hebben voor 2 jaar, te weten 1628 en 1629, het voorste deel van de Utmeten gepacht voor 12 dalers per jaar. Daarbij zullen zij op hun kosten de dijk van het Gasthuis op de Lathumse dijk repareren en onderhouden voor de schouw, zoals zij tot nu toe gedaan hebben.

De *pontschattinge* (belasting) zal worden betaald zoals op de aangrenzende landerijen.

In 1630 hebben *mijen comfrater Samtbeck en ijck* de pacht voor Bernt Schut verlengd voor het jaar 1630, op dezelfde voorwaarden. Die *ijck* moet Jan Otten zijn; in 1630 waren Willem van Sambeek en hij de gasthuismeesters.

(fol.348v blanco)

(fol.349r)

Datum : 29 januari 1629
Onderwerp : verpachting van de Gasthuijs Koppenberch
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wijllem van Sambeek

1. Opvallend, alle andere verpachtingen van de Vierdelgtjes in het Gasthuisboek zijn voor beweiding.
2. Bij de 1e verpachting, in 1628, niet bij name genoemd.

Ten overstaan van : burgemeesters Eeffert van Munster en Berrent Sijmmens en schepen Aerrent Franken
Belanghebbenden : Jan van Leeuwen, Frau Schaep en Claes van Sijlvoldt

De gasthuismeesters hebben in tegenwoordigheid van genoemde burgemeesters en schepen de Gasthuis Koppenberch voor 6 jaar verpacht aan Jan van Leeuwen, vrouw Schaep en Claes van Sijlvoldt (of Jan Schap, frau van Leuven en Claes van Sijllewolden; wat deze 3 pachters betreft wijkt de naam in de akte af van de ondertekening; in het kopje zijn de namen conform de handtekeningen aangehouden). Op fol.369v ondertekenen dezelfde pachters, met dezelfde verschillen tussen de tekst en de handtekeningen). De pacht bedraagt 42 daler per jaar, te betalen op Sint Maarten (11 november) of uiterlijk met Kerstmis. Het eerste jaar van de pacht is 1629.

(fol.349v en 350r blanco)

(fol.350v)

Datum : 25 februari 1629
Onderwerp : pachtcontract van het weitje tussen de Drempter dijk en Bremmers Kam¹
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjlllem van Sambeeck
Mede-verpachter : Vrouw van Ambouren
Belanghebbende : Jan Maeckkijn

De gasthuismeesters hebben samen met Vrouw van Ambouren het weitje tussen de Drempter dijk en Bremmers Kam met ingang van 1629 voor 6 jaar verpacht aan Jan Maeckkijn. De eerste 3 jaar betaalt hij 16 daler en de laatste 3 jaar 17 daler per jaar. De pacht is om te weiden en niet voor akkerbouw. Verder moet hij op zijn kosten de omheining maken en onderhouden. Later hebben de voornoemde gasthuismeesters de pacht voor 6 jaar verlengd voor dezelfde pachtprijs.

(fol.351r)

Datum : 1630
Onderwerp : pachtcontract van een hof in de Zandbergstraat
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjlllem van Sambeeck
Belanghebbende : Jan Fransen

De gasthuismeesters hebben de Gasthuishof in de Zandbergstraat gelegen achter het huis van de leertouwer (leertouwen = leer na het looien verder bewerken) en grenzend aan de wal, met ingang van 1630 voor 3 jaar verpacht aan Jan Fransen, de smid. De pacht bedraagt jaarlijks 2 daler, te betalen op Sint Maarten (11 november). Later is een nieuwe overeenkomst gesloten voor een pachtprijs van 1½ daler.

(fol.351v)

Datum : 1630
Onderwerp : pachtcontract van de halve Poll aan de Drempterdijk
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjlllem van Sambeeck
Belanghebbende : Jan Mackijnck

De gasthuismeesters hebben de helft (het gasthuisdeel) van de Poll gelegen aan de Drempterdijk met ingang van 1630 voor 6 jaar verpacht aan Jan Mackijnck. De pacht bedraagt jaarlijks 1½ daler (in 1613 nog 1 daler; zie fol.332r).

(fol.352r)

Datum : 2 mei 1630

1. Later ook Bremers Kamp genoemd; vgl. ook Bremer Bremers akker in Drempt, OAD inv.nr.4496. Dit weitje ligt bij de Poll; zie ook fol.334r en 421v.

Onderwerp : pachtcontract van de Hospijtaelsmaet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeester Berrent Sijmens en schepen Dam Eeffers
Belanghebbende : Berrent Gerrets

De gasthuismeesters hebben de Hospijtaelsmaet met ingang van 1630 voor 6 jaar verpacht aan Berrent Gerrets, pachter van rechter Sufeefke. In het eerste jaar bedraagt de pacht 50 Karolusgulden, in de volgende jaren jaarlijks 50 daler of 75 gulden. De pacht moet betaald worden op Sint Maarten of 14 dagen daarvoor of daarna. De pacht is om te weiden en niet voor akkerbouw.

(fol.352v blanco)

(fol.353r)

Datum : 9 januari 1631
Onderwerp : pachtcontract van de Ghysserslaech en de *aechterste klot* van de Uutmaetten
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeester Munster en burgemeester Berrent Sijmens
Belanghebbende : Henrieck Jans

De gasthuismeesters hebben de Ghysserslaech en de achterste klot van de Uutmaetten met ingang van 1631 voor 6 jaar verpacht aan Henrieck Jans uit Lathum. De pacht bedraagt jaarlijks 102 daler Hollands geld. De *pondtschattyng* (belasting) is verschuldigd *nae lans orderre*, d.w.z. volgens de in Gelderland geldende regels.

(fol.353v)

Datum : 29 december 1631
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Braeckgart
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Berrent Schut

De gasthuismeesters hebben voor een periode van 6 jaar de Braeckgart verpacht aan Berrent Schut uit Lathum. De pachtsom bedraagt 7 daler per jaar en dient met *Mertijne* (11 november) of uiterlijk Kerstmis van dat jaar te zijn voldaan. Ook de *pondtschattyn nae lans orderre* (belasting volgens de regels/wetten van het land, d.w.z. Gelderland) komt voor rekening van de pachter.

Datum : 1636
Onderwerp : verlenging van de pacht van de Braeckgarde
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck¹
Belanghebbende : Berrent Schut

De gasthuismeesters hebben de pacht van de Braeckgarde voor 6 jaar verlengd. Pachter blijft Berrent Schut. De voorwaarden voor de pacht blijven dezelfde. De pacht gaat in *a Petrij* (vanaf 22 februari) 1637.

Datum : 1642
Onderwerp : verlenging van de pacht van de *voorste kloet van de Gasthuys Uutmaetten*
Gasthuismeesters : Van Meekeren en Wyllem van Sambeeck²
Belanghebbenden : Berrent Schut

1. Zij waren dit jaar gasthuismeesters; in de tekst worden zij niet bij name genoemd.
2. De schrijver van deze tekst zegt dat *mijn confratter Meekeren en ick* de pacht verlengd hebben. Dat zullen weer de twee gasthuismeesters van dat jaar geweest zijn en *ick* is gezien het handschrift hier en de handtekening op fol.363r Wyllem van Sambeeck. Vgl. dezelfde combinatie op fol.360v, betreffende de pacht van de – ook hier, in de volgende alinea, genoemde – Breenhorst (in 1639 of 1640).

De pacht van de voorste kloot van de Uutmaetten van het Gasthuis is met 6 jaar verlengd. Pachtter blijft Berrent Schut. Voor de pacht gelden dezelfde voorwaarden als voor de eerdere pacht. De verlenging gaat in 1643 in.

Zie folio 348r voor de eerdere verpachting van dit gasthuisland aan Berrent Schut in 1628 (met verlenging in 1630) en fol.354r voor de verlengingen van 1631 t/m 1637 en 1637 t/m 1642. Ook na de onderhavige pachtverlenging (1643-1649) blijft Berrent Schut pachtter (fol.354v).

Datum : 1646
Onderwerp : verpachting van de Bredenhorst en de Braeckgart
Gasthuismeesters : niet bij name genoemd
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Berrent Schut

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de schepenen de verpachting van de Bredenhorst en de Braeckgart aan Berrent Schut verlengd voor de duur van 6 jaar met ingang van *Petry* (22 februari) 1646. De pacht bedraagt 17 dalder per jaar. Voor de overige voorwaarden wordt verwezen naar *het blat aen de aender sydt*, kennelijk de hierna samengevatte tekst van fol.354r, waar het gaat om een ander perceel maar dezelfde pachtter en waar uitvoering op de voorwaarden wordt ingegaan.

(fol.354r)

Datum : 7 februari 1631
Onderwerp : verpachting van de *voorste kloet* van de Uutmaetten¹
Gasthuismeesters : Jan Otten en Willelm van Sambeeck
Belanghebbenden : Berrent Schut en Cornelis Rutgers

De gasthuismeesters hebben aan Berrent Schut en Cornelis Rutgers de voorste kloot van de Gasthuis Uutmaetten verpacht voor de duur van 6 jaar. De pachtsom bedraagt 13 Hollandse dalder per jaar. De pachtcondities zijn:

- de dijken van het Gasthuis langs de Lathumse dijk worden door de pachtters gerepareerd en onderhouden voor de schouw, zoals zij de voorgaande 9 jaar reeds deden, zonder kosten voor het Gasthuis;
- de *pondtschattinge* (belasting) betaalt de pachtter *nae lans orderre* d.w.z. volgens de wetten/regels van het land (Gelderland) *als bouffen en beneeden* (zoals bij de aangrenzende landerijen);
- de pacht wordt op *Mertijnnij* (11 november) voldaan, of 14 dagen eerder of later;
- de pacht gaat in op *Peittreij* (22 februari) 1631;
- de pachtters zijn hoofdelijk aansprakelijk.

Datum : 1636
Onderwerp : verlenging van de pacht van de *voorste klot* van de Gasthuis Uutmaetten
Gasthuismeesters : Jan Otten en Willelm van Sambeeck²
Belanghebbende : Berrent Schut

De gasthuismeesters hebben de pacht van de voorste kloot van de Gasthuis Uutmaetten met 6 jaar verlengd. Berrent Schut blijft de pachtter en is gehouden aan dezelfde pachtvoorwaarden en pachtsom als hiervoor beschreven. De verlenging gaat in op *Petrij* (22 februari) 1637.

(fol.354v)

Datum : 1648 of 1649
Onderwerp : verlenging van de pacht van de *voorste klout* van de Gasthuis Uutmatten

1. Zie ook fol.348r, 353v en 354v.
2. Gezien de omringende bladzijden en het jaartal; de gasthuismeesters worden niet bij name genoemd.

Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Arnold van Meekeren of Abraham Francken¹
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Berrent Schut

Ten overstaan van de schepenen hebben de gasthuismeesters de pacht verlengd van de voorste klood van de Uutmatten met een duur van 3 jaar. Berrent Schut blijft de pachter en dient de jaarlijkse pachtsom van 13 dalder te betalen. De pachtvoorwaarden blijven gelijk; ook het onderhouden van de gasthuisdijken ten behoeve van de schouw is voor rekening van de pachter. Daarnaast geeft de pachter 2 paar goede hoenders aan de gasthuismeesters, kennelijk jaarlijks. De ingangsdatum van de pacht is *Petrij* (22 februari) 1649.

(fol.355r)

Datum : 12 februari 1631
Onderwerp : verpachting van het Gasthuis Hennekamken
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wijllem van Sambeek
Ten overstaan van : burgemeesters Munster en Berrent Sijmens
Belanghebbenden : Berrent Foust² en Tonnes Donken

De gasthuismeesters hebben in aanwezigheid van genoemde burgemeesters het Gasthuis Hennekamken voor de duur van 6 jaar verpacht aan Berrent Foust en Tonnes Donken. De pachtsom bedraagt 28 dalder per jaar en dient op *Mertynny* (11 november) te worden voldaan. De pacht gaat in op *Petrij*, 22 februari, 1631.

(fol.355v blanco)

(fol.356r)

Datum : 2 maart 1631
Onderwerp : verpachting van de Trierfeltslaech en het Wijlligemaetje
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wijllem van Sambeek
Ten overstaan van : stadsrentmeester Martten Wolters
Belanghebbende : Hans van Kortrieck

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de stadsrentmeester aan Hans van Kortrieck verpacht de Trierfeltslaech (elders veelal aangeduid als de (halve) Triers veldslag)³ en het Wijlligemaetje.

De pacht van de Trierfeltslaech bedraagt 50 gulden per jaar, die van het Wijlligemaetje 30 gulden en de verplichting jaarlijks een kalf te weiden. De duur van de pacht is op 6 jaar gesteld. Het eerste pachtjaar is 1631. De betaling geschiedt op *Martynij* (11 november) of uiterlijk 14 dagen eerder of later.

(fol.356v blanco)

(fol.357r-357v)

Datum : 3 maart 1631
Onderwerp : verpachting van de Gasthuijs Ditmersmaetje(s)
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wijllem van Sambeek
Ten overstaan van : burgemeesters Walterres, Berrent Sijmens, Arrent Francken en Jan Schap
Belanghebbenden : Jan Tijssen, diens vader Tys, Tys Steuvens en Henrieck Jacopx
Borg : Henrieck Jacopx

1. Zij worden niet bij name genoemd. Willem van Sambeek was in beide jaren gasthuismeester en naast hem in 1648 Arnold van Meekeren en in 1649 Abraham Francken (zie fol.404r resp. 405r).
2. Kennelijk dezelfde als degene die dit perceel al in 1613 pacht met Albert Donckers (fol.333v).
3. Al in 1614 aan dezelfde pachter verpacht (fol.340r).

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters de Ditmersmaetje(s) verpacht aan Jan Tijssen uit Angerlo voor 6 jaar maar met de bevoegdheid de pacht al na 3 jaar op te zeggen. De pacht bedraagt jaarlijks 56 Joachimdaler, te betalen op *Mertijnij* of 14 dagen daarvoor of daarna, en de verplichting tot het weiden van een kalf. De pachter is verplicht de dijk op zijn kosten te onderhouden. Borg is Henrieck Jacopx, die naast de pachter hoofdelijk aansprakelijk is.

Tys, de vader van Jan Tijssen, heeft de pacht van de Ditmersmaetjes overgenomen (waarschijnlijk is de zoon na het aangaan van de pachtovereenkomst overleden of kan hij de pacht om een andere reden niet gestand doen). Vervolgens is met dezelfde gasthuismeesters overeengekomen dat Tys Steuvens en Henrieck Jacopx de *ses jarren van de Ditmaermaetjes sellen uutegehauden worden* (de zes jaren van deze pacht het land in pacht zullen houden)¹. Hun pacht bedraagt jaarlijks 58 daler, ieder jaar te betalen op *Mertijnij* (11 november) of 14 dagen daarvoor of daarna, en de verplichting tot het weiden van een kalf. De pachters zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de gehele pachtsom.

(fol.358r)

Datum : 6 maart 1631
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Vierdeltjes
Akte opgesteld door: Jan Otten en Wjillem van Sambeeck
Gasthuismeesters : burgemeesters Munster en Berrent Sijmens
Belanghebbende : Jan Onverfeert

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters de Vierdeltjes verpacht aan Jan Onverfeert uit Angerlo voor 6 jaar. De pacht bedraagt jaarlijks 153 daler en 10 stuiver, waarvan het Gasthuis voor zijn deel jaarlijks 77 daler en 2½ stuiver of 115 gulden, 12 stuiver en 8 penningen ontvangst². De pacht moet jaarlijks betaald worden op *Mertinnij* (11 november) of uiterlijk op Kerstmis. Verder gelden de oude voorwaarden.

(fol.358v)

Datum : 29 december 1631
Onderwerp : ‘verkoop voor de duur van het leven’ van een huisje met recht op een *prouve*, en betaling van de koopsom
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjillem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeester Arrent Francken en schepen Dam Eeffers
Belanghebbenden : Beltje Tonnes en Gertje Lubers

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeester en schepen het huisje bij het Gasthuishof waar Gertje Lubers woont, voor de duur van haar leven ‘verkocht’ aan Beltje Tonnes. Daarnaast krijgt zij iedere vrijdag een *prouve* (maaltijd) van het Gasthuis. Als tegenprestatie heeft Beltje beloofd 175 gulden te betalen op Pasen 1632 en krijgt het Gasthuis na haar overlijden een bed met een paar lakens.

Op 12 april 1632 heeft Beltje Tonnes in aanwezigheid van Dierck Heydeman en *Seersant* (sergeant) Lyefven 173 gulden (dus iets minder dan de beloofde 175 gulden) aan de gasthuismeesters betaald.

(fol.359r)

Datum : april 1631
Onderwerp : kostcontract
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck

1. Utehouden = (o.m.) tot het einde van een termijn in huur houden.
2. Na deze som staat nog eens dat dit bedrag in dalders 77 dalder, 2 stuiver en 8 penningen beloopt. Gaat de rest van de pacht naar M.Wolters en/of de Commandeur van Dieren? Vgl. aantekening bij fol.347r hiervoor.

Ten overstaan van : burgemeesters en schepenen
Belanghebbenden : Berrent Jans en zijn vrouw Griet

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van en met instemming van de burgemeesters en schepenen met Berrent Jans en zijn vrouw Griet een overeenkomst gesloten, die inhoudt dat zij beiden hun leven lang in het Gasthuis de kost krijgen. Daartegenover brengen zij hun huisje gelegen in de Korte Kuyperstraat (thans Kosterstraat) in. Bovendien dragen ze (het recht op betaling van) de 47 gulden over die ze nog moeten ontvangen van de beurzenmaker, die een ander huisje van hen gekocht heeft (zie voor de betaling de volgende tekst, op fol.359v). Verder vervallen na hun overlijden alle goederen die ze nalaten aan het Gasthuis. Bovendien beloven ze *soo lange als Berret en Griet wat kunne doen* hun best te doen voor het Gasthuis en daar te helpen.

(fol.359v)

Datum : 1 juli 1632
Onderwerp : betaling van een schuld aan het Gasthuis
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeec
Belanghebbenden : Berrent Jans en zijn vrouw Griet

De gasthuismeesters hebben 47 gulden ontvangen van *de bursemaecker*, dit vanwege Berrent Jans en zijn vrouw Griet. Daarmee is hun schuld aan het Gasthuis (zie de vorige tekst) ten volle betaald.

Datum : 1639
Onderwerp : wijziging van de pacht van Allersmaet
Gasthuismeesters : Willem van Sambeec en Arnold van Mekerens¹
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Ryeck Ourrijn

Ten overstaan van de schepenen hebben de gasthuismeesters goedgevonden dat Ryeck Ourrijn de laatste 2 jaren, d.w.z. 1639 en 1640, van zijn (hierna op fol.360r vermelde) verlengde pacht van Allersmaet, daar akkerbouw mag plegen. De reden hiervoor is dat hij naar zijn zeggen bij die pacht grote schade heeft geleden (aanvankelijk moest hij het land de laatste 2 jaren *driest leefferen om te weyjen*, na de verlenging mocht hij het beweiden).

(fol.360r)

Datum : 6 januari 1633
Onderwerp : verpachting van Allersmaet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeec
Ten overstaan van : burgemeesters Munster en Berrent Symmens
Belanghebbende : Ryeck Ourrijn

Ten overstaan van genoemde burgemeesters hebben de gasthuismeesters de Allersmaet voor 6 jaar verpacht aan Ryeck Ourrijn. De eerste 4 jaar mag hij het land bebouwen, maar de laatste 2 jaren (1637 en 1638) moet hij het *driest* opleveren voor beweiding. De pacht bedraagt 50 dalder, te betalen op *Martyunny* (11 november) maar uiterlijk met Kerstmis. De pachter moet de leigraven en weteringen voor zijn rekening nemen en het Gasthuis de *pontschattyn* (belastingen).

Datum : 1638 of 1639
Onderwerp : verlenging van de pacht van Allersmaet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeec

1. Hun namen worden niet genoemd, maar zij waren dit jaar gasthuismeester.

Ten overstaan van : burgemeester Berrent Symmens en schepen Dam Eeffers
Belanghebbende : Ryeck Ourrijn

Ten overstaan van genoemde burgemeester en schepen hebben de gasthuismeesters de pacht van Allersmaet verlengd voor 2 jaar, te weten 1639 en 1640. De pacht is voor beweiding, niet voor de akkerbouw¹, voor hetzelfde bedrag als eerder overeengekomen.

(fol.360v)

Datum : 17 februari 1633
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Breenhorst
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Berrent Schut

De gasthuismeesters hebben de Gasthuis Breenhorst verpacht aan Berrent Schut te Lathum, voor 6 jaar met ingang van 1633. De pacht bedraagt 11 dalder, te betalen op *Martynne* (11 november) of 14 dagen daarna.

Datum : 1639 of 1640
Onderwerp : vermindering van de hiervoor genoemde pacht van de Breenhorst
Gasthuismeesters : Van Meekeren en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Berrent Schut

Omdat de *Breenhorst ouver ouverlopt* (de oever overstroomt), hebben *mijn konfratter Meekeren en ick* (kennelijk Wyllem van Sambeeck²) goedgevonden dat Berrent Schut niet meer dan 10 dalder per jaar betaalt, voor 6 jaar met ingang van 1640.

Datum : 19 februari 1652
Onderwerp : verpachting van de Breenhorst, de *voorste kloodt* van de Utmaeten en de Braeckgardt
Gasthuismeesters : Wilhem van Sambeeck en Abraham Francken
Ten overstaan van : burgemeesters Leeuwen en Meekeren
Belanghebbende : zoon Schut

De gasthuismeesters hebben de Breenhorst, het voorste deel van de Utmaete en de Braeckgardt verpacht aan de zoon van Berrent Schut uit Lathum. De pacht bedraagt 30 daler *vry gelt*, zonder enige korting voor *pontschattingh oft uetpondingh* (belastingen) of welke (andere) lasten er ook op gezet zullen worden. Ook zal de pachter de dijken, leigraven en weteringen op zijn kosten onderhouden voor de schouw.

(fol.361r onderaan)

Dit tegengescreven (de hiervoor op 360v beschreven pacht) zal Schut beginnen op *Petrie* (22 februari) 1652 en wel tot het eind van de overeengekomen jaren. De pachtsom moet correct betaald worden op Sint Maarten (11 november) of uiterlijk met Kerstmis.

(fol.361r bovenaan)

Datum : 18 februari 1633
Onderwerp : verpachting van een tuin van het Gasthuis
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Henrieck Jans Lertauver

De gasthuismeesters hebben aan Henrieck Jans Lertauver (de leertouwer) de tuin achter zijn huis verpacht voor 6 jaar met ingang van 1633. De pacht bedraagt 2 gulden.

1. Dat is later gewijzigd; zie de hiervóór opgenomen samenvatting van de tweede helft van fol.359v.
2. Zie dezelfde combinatie op fol.353v en zijn handtekening op fol.363r.

(fol.361v)

Datum : 11 maart 1633
Onderwerp : verpachting van de Gasthuijs Ap te Eldrick
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Eeffert Gerrets te Eldrick, Berrent Gerrets

De gasthuismeesters hebben de Gasthuis Ap te Eldrick voor 6 jaar met ingang van 1633 verpacht aan Eeffert Gerrets te Eldrick, voor beweidung. De pacht bedraagt 11 dalder per jaar, te betalen op *Mertynne* (11 november) of binnen 14 dagen ervoor of erna. Later is Berrent Gerrets, die op het Karkengoed woont, in zijn plaats getreden.

(fol.362r)

Datum : 2 april 1633
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Geer te Eldrick
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Wyllem Dierckxs te Eldrick

De gasthuismeesters hebben de Gasthuis Geer te Eldrick voor 6 jaar met ingang van 1633 verpacht aan Wyllem Dierckxs te Eldrick. De pacht bedraagt 19 dalder per jaar, te betalen op *Mertinne* (11 november) of binnen 14 dagen ervoor of erna.

(fol.362v blanco)

(fol.363r)

Datum : 29 juni 1633
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Grietmaet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Berrent Halinck
Borgen : Petter Kuyper (Kupper) en Berrent de Kampt (Kamp)¹

De gasthuismeesters hebben de Gasthuis Grietmaet voor 6 jaar verpacht aan Berrent Halinck. De pacht bedraagt 19 dalder per jaar, te betalen op *Martynny* (11 november) of binnen 14 dagen ervoor of erna. De ingangsdatum is *Petrij* (22 februari) 1634. De pacht is om te weiden, niet voor de landbouw. De pachter moet de omheining en de leigraven en weteringen op zijn kosten maken en onderhouden.

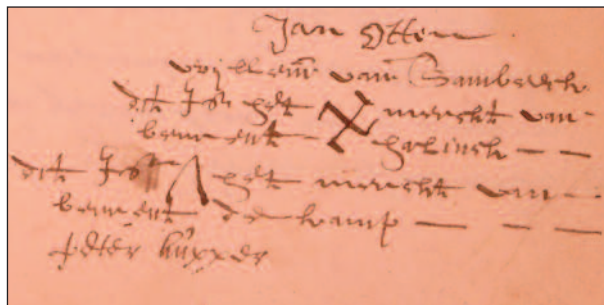
Borg zijn Petter Kuyper en Berrent de Kampt.

De gasthuismeesters², pachter en borgen ondertekenen deze overeenkomst in het Gasthuisboek, waarbij de pachter en de borg Berrent de Kamp een merkteken gebruiken, resp. een soort hakenkruis en een omgekeerde v.

Hiernaast:

De 'handtekeningen' onder het contract van 29 juni 1633.

1. Tussen haakjes de spelling van hun handtekeningen, die afwijkt van die in de tekst van de overeenkomst.
2. Vergelijking van de handtekening van Wyllem van Sambeeck hier met het handschrift van de omliggende bladzijden suggereert dat vele daarvan door hem zijn geschreven.

(fol.363v blanco)

(fol.364r)

Datum : 28 augustus 1633
Onderwerp : verpachting van *het bijnese van 't Horrenwerck*¹ *butten de Oeijport geleegeen*
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjlllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeester Munster
Belanghebbenden : majoor Slutter, Jan Slanenbouch en Eeffert Ellin

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van burgemeester Munster het binnenterrein van het Hoornwerk bij de Ooipoort voor 12 jaar *a Petrij* (met ingang van 22 februari) 1634 verpacht aan *de majour* Slutter, Jan Slanenbouch en Eeffert Ellin, die ieder voor de hele pachtsom aansprakelijk zijn.

De pacht bedraagt 2 rijksdaalders of 5 gulden. De pachters moeten de omheining op eigen kosten maken en onderhouden en aan het eind van de pacht alles laten staan wat zij gepoot of geplant hebben.

(fol.364v blanco)

(fol.365r)

Datum : 8 december 1633
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Onderstal of Tomesoeij
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjlllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeesters Munster en Berrent Sijmens
Belanghebbende : majoor Slutter

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters *a Petterij* (met ingang van 22 februari) 1634 de Gasthuis Onderstal of Tomesoeij (Thomasooi) voor 6 jaar verpacht aan majoor Slutter.

De pacht bedraagt 20 dalder, te betalen op *Martynnij* (11 november) of uiterlijk met Kerstmis.

Als de koeien 's morgens en 's avonds over dit land gaan, is dat geen reden om iets op de pacht te korten.

Kennelijk gebeurt dit geregeld; waarschijnlijk is dit een aan de stadsweiden van de Ooij grenzend perceel. Bij de verlenging van de pacht in 1639 is dezelfde voorwaarde overeengekomen (fol.380v).

(fol.365v blanco)

(fol.366r)

Datum : 31 december 1633
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Ganssepoul
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjlllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeesters Serfas Petters en Jan Schap
Belanghebbenden : sergeant Jan Lanton (John Langton) en Dierck Haeck

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters *a Petrij* (met ingang van 22 februari) 1634 de Gasthuis Ganzepool voor 6 jaar verpacht aan sergeant Jan Lanton (John Langton)² en Dierck Haeck, en wel om te weiden, niet om te hooien.

De pacht bedraagt 112 daler ad 30 stuiver Brabants per jaar, te betalen op Martini (11 november) of uiterlijk met Kerstmis. De pachter zal de omheining en de weteringen en leigraven voor zijn rekening nemen, zonder enige korting op de pacht. De pachters zijn ieder voor het geheel aansprakelijk; zij hebben de pachtvereenkomst in het Gasthuisboek ondertekend.

1. *Horrenwerck* = Hoornwerk waar nu de Barend Ubbinkweg is (het woonwagenkamp heeft die naam gekregen).

2. In de tekst heet hij Jan Lanton, maar hij ondertekent met Jhon Langtonn. Zie over hem bij fol.382v op p.275.

(fol.366v blanco)
(fol.367r)

Datum : 16 januari 1634
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Grimslaech
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjillem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeesters Munster en Berrent Sijmens
Belanghebbenden : rentmeester Arrent van de Felt (Arnt van de Velden) en Hermen Jans(sen)¹

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters de Gasthuis Grimslaech verpacht aan rentmeester Arrent van de Felt en Hermen Jans, die ieder voor de hele pacht aansprakelijk zijn. De pacht is voor beweiding, voor 6 jaar. De pachtsom van 96 daler moet elk jaar op *Mertijnnij* (11 november) of binnen 14 dagen daarna worden betaald.

Voorwaarde is dat de pachters de omheining, weteringen en leigraven op hun kosten repareren en onderhouden voor de schouw, zonder enige korting op de pacht.

De handtekeningen van de pachters staan onder deze *paechtseedel* (pachtovereenkomst) in het Gasthuisboek. De gasthuismeesters hebben hun een kopie van de overeenkomst gegeven.

(fol.367v blanco)
(fol.368r)

Datum : 12 januari 1634
Onderwerp : verpachting van het gasthuisgoed Bounck te Zelhem
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wjillem van Sambeeck
Belanghebbende : Wjillem Bounck

De gasthuismeesters hebben het gasthuisgoed Bounck² te Zelhem verpacht aan Wjillem Bounck. De pacht is voor 6 jaar, maar als hij om de een of andere reden niet (goed) verbouwt mag de pachter de pacht met 3 jaar opzeggen.

De pachter moet de garf en het graan in Doesburg bij het Gasthuis afleveren zoals hij voordien gedaan heeft³. Verder moet hij de belasting (pondschating) en andere lasten die op het goed rusten betalen en daarvan elk jaar de gasthuismeesters een kwitantie geven. Tenslotte moet hij elk jaar 2 voeder (wagenvrachten) turf aan het Gasthuis geven.

(fol.368v blanco)
(fol.369r)

Datum : 28 januari 1634
Onderwerp : verpachting van het Gasthuislantje
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Jan Boldewyns

De gasthuismeesters hebben het Gasthuislandje verpacht aan Jan Boldewyns, voor 3 jaar met ingang van *Petterij* (22 februari) 1635. De pacht bedraagt 8 dalder per jaar, te betalen op *Mertijnnij* (11 november) of binnen 14 dagen daarna. De pachter moet de omheining repareren en onderhouden, zonder enige korting op de pacht.

(fol.369v)

Datum : 5 maart 1634
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Koppenberch

1. Tussen haakjes staan de namen zoals zij hier ondertekenen. Arnold van den Velde was o.m. in 1633/1634 stadsrentmeester; zie OAD inv.nr.1064.
2. Bounck of Boonck is een van de twee gasthuisgoederen in Zelhem; de andere is Toonk.
3. Kennelijk is – zoals meestal bij verpachting van bouwland – pacht in natura bedongen.

Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeesters Eeffert van Munster, Walterres en Berrent Symens
Belanghebbenden : Hermen van Ambourren (Herman van Amburen), Sr. Jan van Leuven (Jan van Leeuwen) en Clas van Syllewolden (Claes van Sylvoldt)¹

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters de Gasthuis Koppenberch verpacht aan Hermen van Ambourren (Amburen), Sr (seigneur) Jan van Leuven (Leeuwen) en Clas van Syllewolden (Sylvoldt).

De pacht is voor 6 jaar met ingang van *Petrij* (22 februari) 1635. De pacht bedraagt 46 daler per jaar, te betalen op *Mertijn* (11 november) of binnen 14 dagen daarna. De pachters zijn ieder voor de hele pacht aansprakelijk.

De pachters moeten de omheining repareren en onderhouden, zonder enige korting op de pacht.

De handtekeningen van de pachters staan onder deze overeenkomst in het Gasthuisboek.

Jan van Leeuwen was in 1638 *gemeensman* (OAD inv.nr.485) en later o.m. in 1651/2 burgemeester (inv.nr.1101/2), waarbij hij volgens secretaris Adam Huygen onverantwoorde verteringen ten laste van de stad declareerde (inv.nr.1429).

(fol.370r)

Datum : 22 mei 1635
Onderwerp : verpachting van de halve kamp tegenover het Melattenkamke
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Belanghebbende : Jan Maeckin

De gasthuismeesters hebben de halve kamp tegenover het Melattenkamke waarop Jan Maeckin tot nu toe met Wyllem Meester akkerbouw heeft gepleegd, voor 6 jaar aan Jan Maeckin verpacht, nu om te beweiden.

De eerste 3 jaar bedraagt de pacht *vierdalf* (3½) molder gerst, de tweede 3 jaar 4 molder gerst, of de tegenwaarde daarvan in geld, ter keuze van de gasthuismeesters. De pacht moet worden betaald op *Mertinnij* (11 november) of binnen 14 dagen daarna. De pachter moet de omheining repareren en onderhouden, zonder enige korting op de pacht.

1635 zal het eerste jaar van de pacht zijn.

(fol.370v blanco)

(fol.371r)

Datum : 29 november 1635
Onderwerp : verpachting van het Gasthuis Hennekamken
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeeck
Ten overstaan van : burgemeester Berrent Symens
Belanghebbenden : Berrent Foust en Tounes Doncken

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeester het Hennekamken met ingang van 1637 voor 6 jaar verpacht aan Berrent Foust en Tounes Doncken. De pacht bedraagt 29 daler per jaar, te betalen op *Mertinnij* (11 november) of 14 dagen daarna.

De pachters moeten de omheining op hun kosten maken en onderhouden.

Datum : 15 december 1641
Onderwerp : verlenging/vernieuwing van de hiervoor genoemde pacht van het Hennekamken
Gasthuismeesters : Wyllem van Sambeeck en Arrent van Meekeren
Belanghebbenden : Tounes Doncken, Berrent Kettelaer en Jan Dierckxsen Smyt (de smid?)

1. Tussen haakjes de namen volgens hun handtekening.

Op deze datum hebben de gasthuismeesters de pacht van het Hennekamken na het jaar dat zij dit land al in pacht hebben¹, dus met ingang van 1643, opnieuw voor 6 jaar verpacht aan Tounes Doncken, Berrent Kettelaer en Jan Dierckxsen Smyt (de smid?). De pacht bedraagt 31 daler per jaar, te betalen op *Mertyn* (11 november) of 14 dagen daarna.

(fol.371v)

Datum : 11 januari 1636
Onderwerp : verpachting van de Ghysmullersmaeijs
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeek
Ten overstaan van : burgemeesters Schap en Berrent Symens
Belanghebbende : Berrent Foust

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters de Ghysmullersmaeijs met ingang van *Petrij* (22 februari) 1636 voor 6 jaar verpacht aan Berrent Foust. De *kamer* (het omheinde hogere gedeelte) is voor akkerbouw, de rest voor beweiding. De tekst vervolgt: *en den/ tynt, daer sal den paetter* (bedoeld zal zijn *paechter* = pachter) *van/weegen het Gasthuys daervan/ genietten*, hetgeen waarschijnlijk betekent dat de pachter de voor dit land verschuldigde (heren)tienden namens het Gasthuis zal incasseren (vgl. fol.283r voor een dergelijke clause bij de verpachting in 1586). De pacht bedraagt 40 daler per jaar, te betalen op *Syntte Marten* (11 november) of uiterlijk Kerstmis. De pachter moet de omheining en de leigraaf op zijn kosten maken en onderhouden.

(fol.372r)

Datum : 11 januari 1636
Onderwerp : verpachting van het *rechte Gasthuysaendel* van het Eltes Feltslaech
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wyllem van Sambeek
Belanghebbende : burgemeester Jan Schap

De gasthuismeesters hebben het *rechte* (= volle of rechtens toekomstende) aandeel van het Gasthuis in het Eltense Veldslag *a Petrij* (met ingang van 22 februari) 1636 voor 6 jaar verpacht aan burgemeester Jan Schap. De pacht bedraagt 8 daler per jaar. De pachter moet de dijk, weteringen en leigraven op zijn kosten maken en onderhouden voor de schouw.

Datum : in of omstreeks 1643
Onderwerp : verlenging van de hiervoor genoemde pacht van het gasthuisdeel van het Eltense Feltslaech
Gasthuismeesters : Wyllem van Sambeek en Arrent van Meekeren
Belanghebbende : Roulof Schap

De gasthuismeesters hebben de hiervoor genoemde pacht van het gasthuisdeel van het Eltense Veltslach onder dezelfde voorwaarden verlengd voor Roulof Schap, voor 6 jaar met ingang van 1643.

Datum : 19 december 1649 en 1 november 1650
Onderwerp : verlenging van de hiervoor genoemde pacht van het gasthuisdeel van het Eltense Feltslaech
Gasthuismeester : Abraham Francken
Belanghebbende : Roulof Schap

De gasthuismeester heeft de hiervoor genoemde pacht van het gasthuisdeel van het Eltense Veltslach onder dezelfde voorwaarden verlengd, eerst op 19 december 1649 voor 6 jaar en vervolgens, nog binnen die periode, op 9 november 1650 nogmaals voor 6 jaar met ingang van Pasen, kennelijk van het jaar 1651.

1. Dat geldt alleen voor de eerstgenoemde pachter, Tounes Doncken. De vorige verpachting aan hem zou ten tijde van deze overeenkomst nog een vol jaar duren.

(fol.372v)

Datum : 19 december 1657
Onderwerp : verlenging van de hiervoor genoemde pacht van het gasthuisdeel van het Eltense Veltslagh
Gasthuismeesters : A. Francken en Derck Haeck¹
Belanghebbende : Roedolp Schaep

De gasthuismeesters hebben de hiervoor genoemde pacht van het gasthuisdeel van het Eltense Veltslagh nogmaals onder dezelfde voorwaarden verlengd voor Roedolp Schaep, voor 6 jaar met ingang van *Petrij* (22 februari) 1657.

(fol.373r)

Datum : 26 februari 1636
Onderwerp : verpachting van de Hospitaelsmaet
Gasthuismeesters : Jan Otten en Wijllem van Sambeek
Ten overstaan van : burgemeester Berrent Sijmens
Belanghebbende : Tonnes Bertels

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeester de Hospitaelsmaet voor 6 jaar verpacht aan Tonnes Bertels, de *bauman* (pachter)² van rechter Sueefkens De pacht bedraagt 50 daler per jaar, te betalen op *Mertijne* (11 november) of 14 dagen daarvoor of daarna, en de verplichting om ieder jaar voor het Gasthuis een kalf te weiden. De pacht is om te weiden en verder onder de oude voorwaarden.

(fol.373v blanco)

(fol.374r)

Datum : november 1636
Onderwerp : betaling voor levenslang gebruik van één van de gasthuishuisjes
Gasthuismeester : Wyllem van Sambeek³
Belanghebbende : weduwe van Dierck Heydeman ten behoeve van Gerret van Let

De opsteller van dit stuk heeft van de weduwe Dierck Heydeman 100 gulden ontvangen. Zij betaalt dit bedrag ten behoeve van meester Gerret van Let die van de gasthuismeesters Jan Otten en Wyllem van Sambeek één van de gasthuishuisjes voor levenslang gebruik heeft gekocht. Het huisje staat op de hoek als men naar de hof van het Gasthuis toe loopt.

(fol.374v)

Datum : 1635
Onderwerp : overeenkomst tot jaarlijkse levering van 5 schepel rogge
Gasthuismeester : Jan Otten
Belanghebbende : Wijllem Alst te Diem (Didam)

De gasthuismeester is met Willem Alst te Didam overeengekomen dat de laatste jaarlijks op *Mertinnij* (11 november) of uiterlijk 14 dagen later aan het Gasthuis 5 schepel *roeck* (rogge) van zijn akkeropbrengst zal leveren.

1. Alleen de naam van Francken – die het stuk ook ondertekent – wordt hier genoemd, maar er staat gasthuismeesteren in het meervoud, dus de andere gasthuismeester van dat jaar zal hebben meegewerkt.
2. In 1630 is de bouwman van deze rechter nog Berrent Gerretsen (fol.352r).
3. Volgens de tekst heeft *ick onderschreeven* het bedrag ontvangen. Er staat geen naam onder het stuk, maar gezien het handschrift gaat het vermoedelijk om Willem van Sambeek, die dat jaar één van de gasthuismeesters was.

Datum : 1635 (waarschijnlijk)
Onderwerp : verplichting tot jaarlijkse betaling voor een akkertje
Gasthuismeester : Jan Otten (niet bij name genoemd)
Belanghebbende : Karrel Henrieckx te Dim (Didam)

Karrel Henrieckx te Didam moet jaarlijks aan het Gasthuis een halve daalder betalen voor een akkertje dat hij bebouwt.

Datum : 28 augustus 1646
Onderwerp : levering van rogge
Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Arend van Mekereren¹
Belanghebbende : Karrel Henrieckx van Diem (Didam)

Op 28 augustus 1646 heeft Karrel Henrieckx te Didam op de gasthuuszolder een halve molder *roeck* (rogge) afgeleverd, op *rekenijn*, d.w.z. op rekening, dus waarschijnlijk ter verrekening met/in aftrek op zijn in de vorige alinea genoemde verplichting.

(fol.375r)

Datum : 15 mei 1639
Onderwerp : verlenging van de pacht van de Gasthuys Koppenberch
Gasthuismeesters : Wijllem van Sambeek en Arrent van Meekeren
Ten overstaan van : burgemeester Berrent Symens en schepen Sullen²
Belanghebbenden : Clas van Syllewolden en Adoullef Heller

De gasthuismeesters zijn in aanwezigheid van genoemde burgemeester en schepen met Clas van Syllewolden en Adoullef Heller overeengekomen dat de verpachting van de Gasthuis Koppenberch met 6 jaar wordt verlengd. De verpachting geschiedt op de eerder overeengekomen voorwaarden en ook de pachtsom is gelijk gebleven, namelijk jaarlijks 46 daalder. Pachters en verpachters hebben deze *seedel* (schriftelijke overeenkomst) in het Gasthuisboek ondertekend, waarbij drie van hen hun namen anders spellen: Aernt van Meekeren, Clas van Sylvolt en Adolff Heller.

Datum : 10 juni 1646
Onderwerp : verlenging van de pacht van de Gasthuys Koppenberch
Gasthuismeesters : Wyllem van Sambeek en Arrent van Meekeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Clas van Syllewolden en Adoullef Heller

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de schepenen de pacht van de Gasthuis Koppenberch weer met 6 jaar verlengd ten behoeve van Clas van Syllewolden en Adoullef Heller. De pachtvoorwaarden blijven gelijk en de pachtsom bedraagt weer 46 daalder per jaar. Ook deze overeenkomst is door de pachters in het Gasthuisboek ondertekend, weer met verschillen tussen de schrijfwijze van hun namen in de overeenkomst en hun handtekeningen; Claes ondertekent nu als Claes van Sylvoldt maar Adolff Heller handhaaft zijn spelling uit 1636.

(fol.375v)

Datum : 1 februari 1654
Onderwerp : verlenging van de pacht van de Gasthuys Koppenberch
Gasthuismeesters : Wilhem van Sambeek en Abraham Francken

1. Niet bij name genoemd maar zij waren dit jaar gasthuismeester.
2. D.w.z. Derck van Suylen (van Natewisch), die o.m. van 1632-1635 burgemeester was (OAD inv.nr. 1062, 1067). In het vervolg van dit boek wordt schepen Suijlen (van de Natewijss) nog verscheidene keren vermeld, bijv. in 1640 als pachter van de Ditmarsmaetjes (fol.383v) en in 1641 als pachter van Alardsmathe (fol.388r).

Ten overstaan van : *de magistraet*, t.w. Johan Schaep jr., Aernolt van Meeckeren en H[erman] Sloot¹
Belanghebbenden : Aernolt (Aerndt) van Meeckeren en Adolf(f) Heller

De gasthuismeesters zijn in aanwezigheid van de magistraat (burgemeesters en schepenen) met de pachters Aernolt van Meeckeren en Adolff Heller overeengekomen dat de pacht van de Koppenberch met 6 jaar wordt verlengd. De ingangsdatum van de verlenging wordt gesteld op *Petrij* (22 februari) 1654. De pachtvoorwaarden blijven ongewijzigd, hetgeen o.m. betekent dat de pachters jaarlijks op *Martiny* (11 november) de pachtsom van 96 daler zonder korting betalen. De pachters hebben deze overeenkomst in het Gasthuisboek getekend. De pachters tekenen als Aerndt van Meeckeren en Adolf Heller.

(fol.376r)

Datum : 12 januari 1639
Onderwerp : verpachting van het gasthuisgoed Pierewinkel
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arent van Meekeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Berent Jansen

De gasthuismeesters hebben met instemming en ten overstaan van de schepenen, het gasthuisgoed Pierewinkel, gelegen in het richterampt Doesburg onder het kerspel Drempt, verpacht aan Berent Jansen. Hij pacht voor een periode van 6 jaar, met ingang van *Petri* ad *Cathedram* (22 februari) 1639.

De pachtovereenkomst behelst dat het land *two om drie* wordt bebouwd (dat wil zeggen: van de opbrengst gaat 2/5 deel naar het Gasthuis en 3/5 naar de pachters). De pachter moet het graan in zakken afleveren bij het Gasthuis, mits het Gasthuis na *Martini* (11 november) daarvoor een dorser ter beschikking stelt. Ook moet de pachter zo nodig voor het Gasthuis twee wagen diensten doen en de gasthuismeesters elk twee paar hoenders geven.

(fol.376v)

Datum : 12 januari 1639
Onderwerp : verpachting van het goed Cleijn Telckhuijsen
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arent van Meekeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Henrick Cloever

Op dezelfde dag hebben dezelfde gasthuismeesters ten overstaan van de schepenen het gasthuisgoed Cleijn Telckhuijsen, gelegen in hetzelfde richterampt en kerspel verpacht aan Henrick Cloever. De pacht gaat in op dezelfde datum en ook de pachtvoorwaarden zijn dezelfde.

(fol.377r en v)

Datum : 12 januari 1639
Onderwerp : verpachting van de Gasthuis Malthorst, de Niemaet, beide cloeten van de Kouweyde, de Voordermaet en het (halve)² Panneweycken
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arent van Meekeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Henrick Cloever en Berent Jansen

1. Voor/boven de letter H staat nog een moeilijk leesbaar woord (naam?). In 1660 en 1661 is er een burgemeester Herman Sloot (*Besluitenboek 1655-1761* p.33, 34); op deze laatste bladzijde treedt hij zelfs samen met Arnold van Meekeren, Johan Schaep en Derck van Suijlen op.

2. In de kantlijn voor Panneweycken staat: *N[ota] het halver weijken*. Van het Panneweycken werd meestal de ene helft met de Malthorst verpacht en de andere helft met het Griese goed.

Op dezelfde dag hebben deze gasthuismeesters, ten overstaan *als vooren*, aan dezelfde pachters mede bovengenoemde landerijen verpacht, eveneens voor 6 jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1639.

De pacht som bedraagt 104 daller en dient jaarlijks op *Martini* (11 november) te worden voldaan. Daarnaast moeten de pachters jaarlijks op de dinsdag na Pinksteren elk een eenjarig varken met een marktwaarde van minstens 4 daller per stuk afleveren bij het Gasthuis.

Verder gelden de volgende voorwaarden:

- de pachters mogen geen hout van het land gebruiken behalve voor de omheining, maar ook de omheiningen moeten zij primair met de schop herstellen; zij mogen daarvoor pas hout gebruiken als het niet anders kan;
- de pachters mogen de helft van het fruit houden en moeten de andere helft afleveren bij de verpachters (d.w.z. de gasthuismeesters) te Doesburg;
- de lei- en tochtgraven (weteringen) worden door de pachters naar behoren onderhouden;
- de pachters leveren en poten jaarlijks 30 wilgenloten, wat zij moeten bewijzen door middel van *loffweerdige getuijgen*; als zij hierin tekort schieten betalen zij per niet-geplaatste wilgenloot een schilling ad 6 stuivers.

(fol.378r en v)

Datum : 12 januari 1639

Onderwerp : verpachting van het goed Voorthuijsen, het Gasthuis Huefken in de Luer en een weijdeken dat grenst aan Voorthuijsen

Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arent van Meekeren

Ten overstaan van : schepenen

Belanghebbende : Anneken Gerrits, weduwe van Toenis Jansen

Op dezelfde dag hebben deze gasthuismeesters *als vooren*, de hierboven genoemde landerijen van het Gasthuis verpacht aan Anneke Gerrits, weduwe van Toenis Jansen, eveneens voor 6 jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1639. De pachtvoorwaarden zijn:

- het Gasthuis Huefken in de Luer en het weijde grenzend aan Voorthuijsen dienen niet voor akkerbouw, maar voor beweiding;
- het goed Voorthuijsen dient wel voor akkerbouw en wordt twee om drie bebouwd, waarbij het graan door de pachter in Doesburg wordt afgeleverd, mits het Gasthuis op *Martini* (11 november) een dorser ter beschikking stelt;
- naast deze zware garve betaalt de pachter jaarlijks gedurende zes achtereenvolgende jaren 15 daler en een eenjarig varken met een waarde van 4 daler, af te leveren bij het Gasthuis op de dinsdag na Pinksteren;
- verder zal de pachter jaarlijks zo nodig een wagen dienst leveren, ieder jaar 25 wilgen poten en aan de beide gasthuismeesters elk een paar hoenders leveren.

(fol.378v-379r)

Datum : 12 januari 1639

Onderwerp : verpachting van het goed Haecksslach

Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arent van Meekeren

Ten overstaan van : schepenen

Belanghebbende : Otto Claer

Op dezelfde dag hebben deze gasthuismeesters, ten overstaan van de schepenen, het gasthuisgoed Haakslag verpacht aan Otto Claer, eveneens voor 6 jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1639. De pachtvoorwaarden zijn:

- het land wordt *om den derde garff* bebouwd (1/3 van de oogst is voor het Gasthuis);
- het graan wordt in Doesburg afgeleverd mits het Gasthuis op *Martini* (11 november) een dorser ter beschikking stelt;
- de pachter zal voor de weiden die hij in gebruik heeft, jaarlijks 12 daller betalen, een dozijn wilgenstekken poten en beide gasthuismeesters elk een paar hoenders leveren.

(fol.379v-380r)

Datum : 12 januari 1639

Onderwerp : verpachting van het gasthuisgoed Bounck

Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Arent van Meekeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Gerrit Bounck

Op dezelfde dag hebben deze gasthuismeesters ten overstaan van de schepenen het gasthuisgoed Bounck te Zelhem voor 6 jaar verpacht aan Gerrit Bounck. De pacht is voor de akkerbouw, ook deze *om den derden garff*: de pachter moet 1/3 van de oogst afstaan. Bovendien moet hij alle kosten en lasten die op het land rusten betalen (*blaewe guldens¹, pontschattingen ende watt kosten daerop mogen staen*) en de kwijting daarvoor elk jaar bij de gasthuismeesters brengen. Voorts moet hij elk jaar op de dinsdag na Pinksteren een eenjarig varken dat minstens 4 daler waard is aan het Gasthuis leveren en de gasthuismeesters elk twee paar hoenders.

(fol.380v)

Datum : 17 februari 1639²
Onderwerp : verpachting van de Onderstal of Tomesoey
Gasthuismeesters : Wijllem van Sambeek en Arent van Meekeren
Ten overstaan van : burgemeester Berrent Symens en schepen Sullen
Belanghebbende : majoor Slutter

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeester en schepen de Onderstal of Tomesoey voor 6 jaar verpacht aan de *majour* Slutter.

De pacht bedraagt 25 gulden, elk jaar op *Martyny* (11 november) of binnen 14 dagen daarna te betalen. Als de koeien 's avonds en 's morgens over dit land gaan vanaf de Stadsooi, is dat geen reden om iets op de pacht in mindering te brengen. Verder moet de pachter de omheining maken en onderhouden.

(fol.381r blanco)

(fol.381v)

Datum : 27 januari 1640
Onderwerp : verpachting van het gasthuisdeel van de Hoge Lour
Gasthuismeesters : Wijllem van Sambeek en Arrent van Meekeren
Belanghebbende : Wijllem Bertels

De gasthuismeesters hebben het gasthuisdeel van de Hoge Lour voor 3 jaar verpacht aan Wijllem Bertels. De pacht bedraagt 25 gulden, elk jaar op *Mertynnij* (11 november) of uiterlijk Kerstmis te betalen. Daarnaast moet de pachter de omheining maken en onderhouden. De pacht gaat in op *Petri* (22 februari) 1640.

Datum : 16 november 1642 en 4 mei 1649
Onderwerp : verlenging van bovenstaande pacht van het gasthuisdeel van de Hoge Lour
Gasthuismeesters : Wijllem van Sambeek en Arrent van Meekeren resp. Aberham Francken
Belanghebbende : Wyllem Bertels

Op genoemde data hebben de gasthuismeesters de pacht van het gasthuisdeel van de Hoge Lour onder dezelfde voorwaarden verlengd, telkens voor 6 jaar, de eerste keer met ingang van *Petterij* (22 februari) 1643.

1. Een last of belasting die op het land kan rusten; vgl. *Gelders Placaatboek* 3, 420 (1725): *dat ... alle ... lasten, op de goederen staende ..., als van Heeren-guldens, Blaeuwe-Guldens, Roock-hoenderen, ... niet sullen kunnen of mogen uitgekogt worden*. Zie ook fol.397r, waar dezelfde uitdrukking wordt gebruikt bij de verpachting van dit goed in 1643 (aan dezelfde pachter, onder ongeveer dezelfde voorwaarden).

2. Vgl. fol.365r voor de vorige verpachting, in 1633, aan dezelfde pachter.

(fol.382r)

Datum : 10 februari 1640
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Ap
Gasthuismeesters : Wijnleem van Sambeeck en Arrent van Meekeren¹
Ten overstaan van : burgemeester Serfas Petters
Belanghebbenden : Lambert Ghijsbers en zijn vrouw Stintje Mertens

Op deze datum hebben Lambert Ghijsbers en zijn vrouw Stintje Mertens ten overstaan van genoemde burgemeester de Ap (ook wel Aep of Apen genoemd) te Eldrik gepacht voor 6 jaar, te beginnen op *Petri* (22 februari) 1640. De pacht bedraagt 12 daler, te betalen op *Mertijn* (11 november) of uiterlijk Kerstmis.

Datum : 20 december 1651
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Apen
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Abraham Francken
Belanghebbenden : Wanner Scholten

De gasthuismeesters hebben de Apen (Aep) te Eldrik verpacht aan Wanner Scholten, voor 6 jaar met ingang van 1652. De pacht bedraagt 12 daler *vry gelt sonder kortinghe van eenighe heerenschattonghen*, en het graven van dijken 'en alles' komt voor zijn rekening. De pacht moet worden betaald op *Martyn* (11 november) of uiterlijk Kerstmis.

Uitdrukkelijk wordt bedongen dat het Gasthuis, als Wanner komt te overlijden, vrij is het land aan een ander te verpachten.

(fol.382v-383v)

Datum : 13 februari 1640
Onderwerp : openbare verpachting van de Gasthuys Vjrdelties, Gasthuys Gansepoell, Gasthuys Grimslach, Trijrl Veltslach halff, Gasthuys Gijserslach en Gasthuys Uutmaeten in Lathum, Ditmarsmaetien en Gasthuys Geer te Elderick
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Marthen Wolters, Dirck Haeck (Haack), Robert Ennis, Arent van den Velde, Herman (Hermen) Janssen, Henrieck Jansen en schepenen Suijlen
Borgen : Dirck Wemmers, Arnold (Arent) van den Velde(n), J(oh)an Langton², J(oh)an Gerritsen, Helmich Voss, Jan Damen, Herman Jans(s)en, Steven Coesfelt, Marten Wolters

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de schepenen genoemde landerijen in het openbaar op het stadhuis 'opgehangen' en verpacht voor drie jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1640. De voorwaarden zijn dezelfde als hiervoór³ vermeld. Verpacht zijn:

- de Gasthuys Vierdelties aan Marthen Wolters voor 70 daler per jaar; borgen zijn Dirck Wemmers en Arnold van den Velden;
- de Gasthuys Gansepoell aan Haeck voor 82 daler per jaar; borgen zijn Jan Langton en Jan Gerritsen;
- het Gasthuys Grimslach aan Robert Ennis voor 72 daler; borgen zijn Helmich Voss en Jan Damen;
- de helft van Trijrl Veltslach aan Dirck Haack voor 33 daler; borgen zijn Johan Langton en Johan Gerritsen;
- Gasthuys Gijserslach in Lathum aan Arent van den Velde voor 52 daler; borgen zijn Herman Janssen en Steven Coesfelt;
- de Gasthuys Uutmaeten in Lathum aan Herman Janssen voor 47 daler; borgen zijn Arent van den Velde en Herman Jansen. Hermen Jansen heeft later de pacht overgedragen aan Henrieck Jansen voor de zelfde pachtsom;
- de Ditmarsmaetien aan schepenen Suijlen voor 57 daler; borgen zijn Steven Coesfelt en Herman Janssen;
- de Gasthuys Geer in Eldrik aan Arent van den Velde voor 18 daler; borgen zijn Herman Janssen en Marten Wolters.

1. Gezien de datum; hun namen worden niet genoemd.
2. Hier treedt hij op als borg voor Deck (Dirk) Haeck (Haack) bij de pacht van de Ganzepoel en Triers Veldslag die hij in 1633 en 1643 zelf pacht (fol.366r, 391r, 392r). Zie verder over hem het onderschrift bij de afbeelding van zijn wapen op de volgende pagina.
3. Bedoeld zal zijn: bij de vorige verpachting van deze percelen (of op fol. 381v en 382r?).

Hiernaast:

Het wapen van sergeant John Langton, omstreeks 1625 (Oud-Archief Doesburg inv.nr.2275, K.1). Deze sergeant van het garnizoen is kennelijk een heer van stand: niet iedereen beschikt over zo'n mooi wapen! Bovendien is hij goed ingeburgerd in Doesburg: we zien hem - naast vermeldingen in het Gasthuisboek (zie behalve deze tekst p.265 en 279/280) - o.m. in 1621 als eigenaar van een huis in de Koepoortstraat (RAD 1621, p.388) en in 1628 als koper van het recht op een gestoelte in de Grote Kerk (OAD inv.nr.2275), terwijl zijn echtgenote Tanneke Pilgroms hem bij testament van 1636 bevoordeelt boven haar voorkinderen ('zij kennen de reden daarvoor heel goed!' volgens RAD 1636 p.476). Hij is ook nog een van de belangrijkste pachters van de belastingen voor de gemene middelen (Vermeesch p.160).

(fol.384r)

Datum : 30 april 1640
 Onderwerp : verpachting van de Gasthuys halve Hoems
 Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arrent van Meekeren
 Belanghebbende : Tonnes Albers (de) *hoffenijer*

De gasthuismeesters hebben met ingang van 1640 de Gasthuis halve Hoems, die Jan Maeckin en Jan Boldewijns in pacht hebben gehad, gelegen buiten de Meipoort bij Jan Noetdourps hof, voor de duur van 6 jaar verpacht aan Tonnes Albers, de hovenier. De pacht bedraagt 18 gulden per jaar en moet betaald worden op *Martijnij* (11 november) of 14 dagen daarna. De pacht is voor beweiding of akkerbouw, naar keuze van de pachter. De kosten van de omheining komen voor rekening van de pachter.

Datum : 20 februari 1645
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys halve Houms
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arrent van Meekeren
Belanghebbende : Gerret Dierckxs van Wynterswieck

De gasthuismeesters hebben met ingang *Petry* (22 februari) 1646 dezelfde Gasthuis halve Houms voor de duur van 6 jaar verpacht aan Gerret Diercks uit Winterswijk. De pacht bedraagt 20 gulden per jaar en moet betaald worden op *Martynij* (11 november) of 14 dagen daarvoor of daarna. Het maken en onderhouden van de omheining komt voor rekening van de pachter.

Datum : 4 maart 1651
Onderwerp : verlenging van de pacht van de Homs
Gasthuismeesters : Aberham Francken en Willem van Sambeeck¹
Belanghebbende : Gerret (Dierckxs) van Wynterswieck

Op 4 maart 1651 is het pachtcontract van de halve Homs met 4 jaar verlengd omdat er zand op het land was gekomen als gevolg van een doorbraak van de Drempter dijk.

(fol.384v)

Datum : 6 oktober 1654
Onderwerp : overdracht van bovenstaand pachtcontract van het halve Humsken
Gasthuismeesters : Aberham Francken en Derck Haeck²
Belanghebbenden : Garrit (Dierckxs) van Wintterswick en Gisbert van Schoonhaeven

Op 6 oktober 1654 heeft Garrit van Wintterswick ten overstaan en met toestemming van beide gasthuismeesters het pachtcontract voor de nog lopende termijn, d.w.z. nog 4 jaar, overgedaan aan Gisbert van Schoonhaeven. De pacht voor die jaren bedraagt 22 gulden *vrijgelt* per jaar, te betalen op *Sint Marten* (11 november).

(fol.385r)

Datum : 15 april 1640
Onderwerp : verpachting van de Breeenhorst
Gasthuismeesters : Wijllem van Sambeeck en Arrent van Meekerren
Belanghebbende : Berrent Schut te Latom

De gasthuismeesters hebben de Breeënhorst verpacht aan Berrent Schut te Lathum, voor 6 jaar met ingang van *Petrij* (22 februari) 1640. De pacht bedraagt 11 daler per jaar en moet betaald worden op *Mertynij* (11 november) of 14 dagen daarna. De pontschattinge (belasting) en het onderhoud van de omheining en de dijk komen voor rekening van de pachter.

(fol.385v)

Datum : 28 januari 1644
Onderwerp : verpachting van de twee akkertjes van Jan Fygebeckxken buiten de Meipoort
Gasthuismeesters : Wyllem van Sambeeck en Arrent van Meekeren
Belanghebbende : Jan Boldewyns

De gasthuismeesters hebben met ingang van *Petrij*, 22 februari, 1644 aan Jan Boldewyns verpacht *de twee aeckerkens van Jan Fygebeckxken, leggende buytten de Mayport*. De pachtduur is 6 jaar en de pacht bedraagt 14 daler per jaar. De betaling geschiedt jaarlijks op *Mertynny*, 11 november, en uiterlijk met Kerstmis.

1. Volgens de tekst *Aberham Francken en ick*. In 1651 was Van Sambeeck de andere gasthuismeester (zie bijv. fol.382r).
2. Hun namen worden niet genoemd, maar zij waren dit jaar de gasthuismeesters.

(fol.386r)

Datum : 23 januari 1643
Onderwerp : verpachting van de *vergrafven Melattenkamp aen Dremterdieck en het weyke van Jan van Farssefelt*
Gasthuismeesters : Wyllem van Sambeec en Arrent van Meekeren
Belanghebbende : Jan Boldewyns, de *hopfenyer*

De gasthuismeesters hebben aan Jan Boldewyns, de hovenier, de afgegraven¹ Melatenkamp aan de Drempterdijsk en het weitje van Jan van Farssefelt verpacht voor een periode van 6 jaar à 11 gulden per jaar. De pachtsom dient op *Mertynij*, 11 november, te worden betaald.

(fol.386v blanco)

(fol.387r t/m 388r)

Datum : de pacht gaat in op 22 februari 1641
Onderwerp : verpachting van Alardsmathe
Gasthuismeesters : niet bij name genoemd
Belanghebbende : schepen Dirc van Suijlen van de Natewijss

De gasthuismeesters hebben met consent van de schepenen Allertsmaat voor 6 achtereenvolgende jaren verpacht. De pacht gaat in op *Petri*, 22 februari, 1641. De pachter mag het land naar verkiezing bebouwen of beweiden. De verdere voorwaarden zijn:

1. de pachter noemt ter verzekering van de door hem te betalen pachtsom twee borgen, waar de gasthuismeesters genoeg mee nemen; de borgen zullen hoofdelijk naast de pachter aansprakelijk zijn;
2. de pachter betaalt de pachtsom jaarlijks op *Martini*, 11 november, maar het kan nog zonder kosten 14 dagen daarna;
3. de pachter onderhoudt en herstelt de omheiningen, zonder dat hij daarvoor korting op de pacht krijgt;
4. de pachter moet de kosten en belastingen betalen die volgens de wetten van het land verschuldigd zijn;
5. ten aanzien van oorlogsschade zal de pachter *naeturlick*² en overeenkomstig de aangrenzende landerijen kortingen en voordelen genieten;
6. de onkosten van de verpachting bedragen 4 dalder; deze dienen meteen te worden voldaan.

Deze verpachting is 'opgehangen', d.w.z. aangeplakt en ingezet op 70 dalder en schepen Dirc van Suijlen van de Natewijss heeft de pacht gekregen voor 36 dalder per jaar.

Niettegenstaande de hiervoor genoemde voorwaarde nr.1 heeft hij kennelijk geen borg gesteld, evenmin als bij de verpachting aan hem van de Utmaten en Gijserslach in 1643 (fol.393v).

(fol.388r en 388v)

Datum : 9 december 1641
Onderwerp : verpachting van Gijsmollersmate met de *camer*, de Hospitaalsmate en de Grietmate
Gasthuismeesters : niet bij name genoemd
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Rutger Tonissen, Johan Poel, Helmich Vos
Borgen : Willem Jansen Vles, Tonis Gerritsen van Drempt, Tomas Hoedemaecker, Helmich Vos, Johan Poell

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van schepenen in het stadhuis Gijsmollersmate met de *camer* (het omheinde hogere gedeelte), de Hospitaalsmate en de Grietmate verpacht voor een periode van 6 jaar met ingang van *Petri*, 22 februari, 1642.

1. Afgegraven, mogelijk voor de oorlogsvoering, bijv. om schanskorven te vullen.
2. Het laatste woord van de 3e regel van deze voorwaarde is half doorgehaald. Waarschijnlijk staat daar *naetur*-; samen met het vervolg op de volgende regel wordt dat *naeturlick*.

De pacht is voor beweiding, niet voor hooien of akkerbouw, behalve de kamer die naar keuze van de pachter voor beweiding of akkerbouw mag worden gebruikt.

Gijsmollersmate met de bijhorende kamer is verpacht aan Rutger Tonissen; hij betaalt jaarlijks 42 dalder en terstond 6 dalder voor de onkosten van de verpachting. Zijn borgen zijn Willem Jansen Vles en Tonis Gerritsen van Dremp.

De Hospitaelsmate is verpacht aan Johan Poel voor 46 dalder per jaar plus terstond 6 dalder kosten; zijn borgen zijn Thomas Hoedemaecker en Helmich Vos.

De Grietmate is verpacht aan Helmich Vos voor 17 dalder per jaar plus terstond 2 dalder kosten; zijn borgen zijn Tomas Hoedemaecker en Johan Poell.

Voor het overige zijn op deze pachten dezelfde voorwaarden van toepassing als op de hiervoor genoemde pacht van de Allertsmaat, met dien verstande dat de daar in art. 3 (fol. 387v) genoemde verplichting wordt uitgebreid met de plicht tot onderhoud van de omheiningen en de leij- en tochtgraven en weteringen.

(fol.389r)

Datum : 2 mei 1641
Onderwerp : overeenkomst tot betaling wegens in het Gasthuis genoten kost en onderhoud
Gasthuismeester : Willem van Sambeek¹
Ten overstaan van : burgemeester Bettin en schepen Henrieck Burkes
Belanghebbenden : kinderen van Henrieck met de Neyrs waaronder Dierck Henriecks

De gasthuismeester is ten overstaan van burgemeester Bettin en schepen Henrieck Burkes, in bijzijn en op voorspraak van de oude Wyllem Bourkes en Berrent Wynkelman, met de voogden van de kinderen van Henrieck met de Neyrs overeengekomen dat zij met Pasen 1642 60 gulden aan het Gasthuis zullen betalen. Die 60 gulden gaan de voogden ontvangen (blijkens de volgende tekst moet het nog gebeuren) uit de opbrengst van het huis in de Windmolenstraat, dat zij verkocht hebben aan de man van de dochter van Hermen van Woulle. Het bedrag van 60 gulden (40 daler) komt het Gasthuis toe wegens het aandeel van Dierck Henriecks, zoon van Henrieck met de Neyrs, in diens erfenis. Hij heeft 3½ jaar in het Gasthuis kost en inwoning genoten en hij heeft dat nu sinds enige tijd verlaten.

Datum : 21 mei 1642
Onderwerp : betaling op grond van bovenstaande overeenkomst
Gasthuismeester : Willem van Sambeek²
Belanghebbenden : Gert van Staet, kinderen van Henrieck met de Neyrs

Op 21 mei 1642 heeft de koper van het huis, Gert van Staet, de hierboven genoemde 40 daler *loij* (uiteindelijk?)³ betaald *aen mijn* (de gasthuismeester).

(fol.389v)

Datum : 27 januari 1642
Onderwerp : huurovereenkomst
Gasthuismeesters : Willem van Sambeek⁴ en Meekeren
Ten overstaan van : meester Jan ten Baeck
Belanghebbenden : Arrent Smyt, Herbert Franken

1. Hij schrijft: *dat se sellen betalen aen mijn voor 't Gasthuis*. Zijn naam wordt niet genoemd, maar waarschijnlijk is het Willem van Sambeek; die was zowel in 1640 (zie bijv. fol.385r) als in 1642 (zie bijv. fol.390r) gasthuismeester samen met Arend van Meekeren, degene die ook op de volgende bladzijde (in 1642, fol.389v) met hem als *mijn konfratter* optreedt.

2. Zie vorige noot.

3. Loij = lui, traag, niet geneigd tot; betekenis hier waarschijnlijk dat de betaling laat was (21 mei i.p.v. Pasen).

4. Niet genoemd, maar zie noot 1 hiervoor.

De gashuismeesters hebben het huis van Herbert Franken in de Oeyportstraet voor 3 jaar verhuurd aan Arrent Smyt, ingaande op de voor de huur van huizen gebruikelijke *verfaertijt* (verval-, ingangsdatum) Pasen 1642. De huur bedraagt 32 gulden en moet jaarlijks op de gebruikelijke tijd worden betaald.

(fol.390r)

Datum : 26 maart 1642
Onderwerp : kost- en inwoningcontract
Gashuismeesters : Wyllem van Sambeeck en Arrent van Meekeren
Ten overstaan van : schepenen Henrieck Burkes en Brunnes Jans
Belanghebbenden : Wennert Scholt(t)en van Elderick en zijn vrouw Griet Jans

De gashuismeesters hebben ten overstaan van genoemde schepenen met Wennert Scholttten en zijn vrouw Griet Jans een overeenkomst gesloten die inhoudt dat Scholttten en zijn vrouw gedurende hun leven in het huisje mogen wonen waar Joest de Bierdrager is gestorven. Bovendien krijgen ze iedere vrijdag een *proven* (spijs en drank). Verder krijgen ze een half vat bier wanneer het Gasthuis bier brouwt. Scholttten en zijn vrouw betalen hiervoor 325 gulden. Bovendien vervalt na hun beider overlijden alle nagelaten huisraad aan het Gasthuis en beloven zij ook hun huis en alle andere goederen die zij zullen nalaten, *lant, sant¹, sylver en golt, linne en tinne*, aan het Gasthuis te zullen vermaken, inclusief de goederen die zij nog zullen erven.

(fol.390v)

Datum : 1642
Onderwerp : betaling op grond van het voorgaande contract
Gashuismeester : Aerndt van Meekeren
Belanghebbenden : Wanner Scholten en Grijet Jansen

Aerndt van Meekeren bevestigt dat hij van Scholten en zijn vrouw de som van 325 gulden heeft ontvangen *helijck si belaeft hebben*.

(fol.391r)

Datum : 20 januari 1643
Onderwerp : verpachting van de Gasthuys Gansepoel
Gashuismeesters : Wilhelm van Sambeeck en Arent van Meeckeren
Ten overstaan van : burgemeesters Albert Bettingen en Martin Huijger
Belanghebbende : sergeant Johan Langton²

De gashuismeesters hebben met instemming van genoemde burgemeesters de Gansepoel voor de tijd van 6 jaar jaar verpacht aan Johan Langton. De pacht gaat in op *Peteri* (22 februari) 1643 en bedraagt jaarlijks 83 daler, te betalen op *Martini* (11 november). Zolang de *lantschattigen* (belastingen) onveranderd blijven, zullen die betaald worden overeenkomstig de eerder gestelde voorwaarden, maar als er een verandering wordt ingevoerd zal die door de pachter en de eigenaar ieder voor de helft worden gedragen. De andere, in dit contract genoemde pachtvoorwaarden blijven daarbij onveranderd³.

In 1642 hebben de drie Gelderse kwartieren onder druk van de stadhouder besloten om ter vervanging van de – in theorie nog steeds incidentele – ponschattig en (in het kwartier van Zutphen) contributieheffing een permanente (vermogens)belasting in te voeren, de verponding. Maar vooral Doesburg maakte bezwaar tegen de invoering van deze belasting en pas in 1651 waren de voorbereidingen voltooid. Het hier besproken beding houdt kennelijk verband met de in de tussentijd bestaande

1. Lant ende sant = bebouwd en onbebouwd land, maar ook: al wat iemand heeft.
2. Zie over hem p.275.
3. Het laatste woord van deze bladzijde is moeilijk leesbaar. Waarschijnlijk staat er *gerecelick*, d.w.z. fatsoenlijk, ordelijk, krachtens iemands recht, hier iets als ‘rechtens van kracht’.

onzekerheid over (het tijdstip van) invoering van deze wijziging van het belastingstelsel. Zie Griet Vermeesch, *Oorlog, steden en staatsvorming, de grenssteden Gorinchem en Doesburg tijdens de geboorte-eeuw van de Republiek (1570-1680)*, Amsterdam 2006, p.211 en 215.

(fol.391v blanco)

(fol.392r)

Datum : 20 januari 1643
Onderwerp : verpachting van het halve Trijrs Veltslach
Gasthuismeesters : Wyllem van Sambeeck en Arent van Meekeren
Ten overstaan van : burgemeesters Albert Betting en Martin Huijger
Belanghebbende : Johan Langton

Op dezelfde dag hebben de gasthuismeesters met instemming van genoemde burgemeesters het halve Trijrs Veltslach verpacht aan deze pachter, eveneens voor 6 jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1643. De pacht bedraagt 33 daler en moet jaarlijks betaald worden op *Martini* (11 november). De overige voorwaarden zijn dezelfde als bij de Gansepoel.

(fol.392v blanco)

(fol.393r en 393v)

Datum : 2 maart 1643
Onderwerp : verpachting van het *Gasthuys andeel an de Vijrdeltjens*, het Grimmeslach, de Gasthuys Uutmaten, Gijserslach en *die Gasthuys goet te bouwen*¹
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arent van Meeckeren²
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : ritmeester Niclaes Beijer, Johan Langton, schepen Dideric (Dirck) van Suijlen (van de Natewis) en Evert Eningh
Borgen : Johan Hoedemaecker, Dirc Haeck en Johan Baerken de brouwer

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de schepenen de volgende goederen verpacht:

- het gasthuisdeel van de Vijrdeltjens aan ritmeester Niclaes Beijer voor 92 dalder; *onraet* 5 dalder en borg Johan Hoedemaecker;
- het Grimmeslach aan Johan Langton voor 116 dalder; kosten 7 dalder en borgen Dirc Haeck en Johan Baerken de brouwer;
- de Uutmaten aan schepen Dideric van Suijlen voor 55 dalder³;
- Gijserslach aan schepen Dirck van Suijlen van de Natewis voor 55 dalder; kosten 9 dalder;
- het voor de akkerbouw bestemde gasthuisgoed⁴ (waarschijnlijk het goed Pierwinkel) aan Evert Eningh voor 19 dalder; zijn borg is Johan Baerken, de brouwer, en de kosten voor hem zijn 3 dalder.

(fol.394r en 394v blanco)

(fol.395r en v)

Datum : 8 maart 1643
Onderwerp : kost- en inwoningcontract
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : burgemeesters Martin Huijgen en Henrick Baerken
Getuige : Adam Huijgens
Belanghebbenden : Johan Muller en zijn vrouw Jospar Kasparsen

-
1. Of: 'het Gasthuisgoed', dat hier verpacht wordt voor de akkerbouw?
 2. Zie fol.395r.
 3. Kosten en borg worden bij hem niet genoemd. Zijn kosten zijn kennelijk in één keer opgenomen bij het volgende goed, Gijserslach, dat ook aan hem wordt verpacht. Borgen had een (of deze) schepenen wellicht niet nodig? Zie ook fol.388r.
 4. Zie noot 1 hierboven.

Met toestemming en ten overstaan van genoemde burgemeesters hebben de gasthuismeesters goedgevonden dat Johan Muller en zijn vrouw Jospar Kasparsen hun leven lang een woning in de gasthuishuisjes, gelegen achter het Gasthuiskerkhof en ten noorden gekeerd naar (grenzend aan) het erf van Admiraal (van) Berchem mogen bewonen en gebruiken.

Daarbij hoort een behoorlijke bedstede en haard met schoorsteen en bovendien zullen zij hun leven lang elke vrijdag ieder een *volle proeve* (spijs en drank) mogen genieten en telkens een half vat bier krijgen als er bier wordt gebrouwen voor de gasthuiskeuken.

Als tegenprestatie zullen zij direct bij het betrekken van de woning 350 gulden aan de gasthuismeesters betalen en bij hun overlijden hun bed, dekens, lakens en verder toebehoren aan het Gasthuis nalaten. Hun overige nagelaten goederen komen toe aan hun erfgenamen, wettelijk of testamentair. *Extrien* (afzonderlijk, uitdrukkelijk?) wordt bedongen dat als één van de echtgenoten komt te overlijden, de langstlevende ten volle recht houdt op de proeve en andere voordelen, zonder enige vermindering.

Adam Huijgenss (in deze tijd stadssecretaris) tekent deze overeenkomst als getuige (boven zijn handtekening staat *testor*).

(fol.396r)

Datum : 25 november 1643
Onderwerp : verpachting van het goed Pierewinckel
Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Bernhard(t) Jansen, Henric Cloever en Rutger Tonissen

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de schepenen het goed Pierewinckel met ingang van *Petri* (22 februari) 1645 voor 6 jaar verpacht aan Bernhard Jansen.

Het bouwland is *twee om drie* verpacht – d.w.z. de pachter moet 2/5 van de oogst afdragen aan het Gasthuis – waarbij de pachter het graan gedorst in Doesburg moet leveren mits het Gasthuis na *Martini* (11 november) een dorser ter beschikking stelt. Verder moet de pachter met hulp van Henric Cloever en Rutger Tonissen, pachters van andere gasthuisgoederen, zonder kosten voor het Gasthuis alle stukken dijk die het Gasthuis heeft op de Drempterdijk, repareren en onderhouden voor de schouw.

Voor het *groenlandt* zal de pachter 63 daler en 10 stuivers per jaar betalen. Ook moet hij jaarlijks elke gasthuismeester 2 paar hoenders geven en 2 diensten doen waar het Gasthuis die nodig heeft.

(fol.396r en 396v)

Datum : 25 november 1643
Onderwerp : verpachting van het goed Cleijn Telckhuijs
Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbenden : Henric Clover, Bernhard Jansen en Rutger Tonissen

Op dezelfde dag en voor dezelfde termijn hebben de gasthuismeesters ten overstaan van de schepenen het goed Cleijn Telckhuijs verpacht aan Henric Clover. De voorwaarden zijn dezelfde als bij de hiervoor genoemde verpachting van het goed Pierewinckel (het bouwland tegen de *sware garffe te weten twee om drie*), met dien verstande dat Henric Clover voor de bij dit goed horende weilanden 59 daler en 10 stuivers per jaar moet betalen, naast het leveren van 2 paar hoenders voor elke gasthuismeester en 2 diensten per jaar.

De plicht tot onderhoud van de gasthuisgedeelten van de Drempterdijk rust op deze pachter samen met Bernhard Jansen en Rutger Tonissen.

(fol.396v en 397r)

Datum : 25 november 1643
Onderwerp : verpachting van het goed Haexslach
Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Otto Claer

Op dezelfde dag en voor dezelfde termijn hebben de gasthuismeesters ten overstaan van de schepenen het goed Haexslach verpacht aan Otto Claer. De voorwaarden zijn dezelfde als bij de hiervoor genoemde verpachting van de goederen Pierewinkel en Cleijn Telckhuijs, met dien verstande dat het bouwland tegen de *darde garffe* is verpacht en dat Otto Claer voor de bij dit goed horende weilanden 14 daler per jaar moet betalen en 12 wilgenstekken per jaar moet leveren, naast de jaarlijkse prestatie van 2 paar hoenders voor elke gasthuismeester.

(fol.397r)

Datum : 25 november 1643
Onderwerp : verpachting van het goed Boijnck
Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Lubbert Boijnck

Op dezelfde dag en voor dezelfde termijn hebben de gasthuismeesters ten overstaan van de schepenen het goed Boijnck verpacht aan Lubbert Boijnck, het bouwland *om de darde garffe* en het weiland tegen 4 rijksdaalders per jaar.

Ook moet de pachter, zonder korting op de pacht, alle belastingen, *blauwe guldens*¹ en andere lasten die op het goed rusten betalen en daarvan jaarlijks behoorlijke kwitanties aan de gasthuismeesters laten zien.

Verder moet hij elk jaar twee voeder turf aan het Gasthuis leveren, op dinsdag na Pinksteren een eenjarig varken ter waarde van minstens 4 daalder en aan elk van de gasthuismeesters twee paar hoenders.

(fol.397v-398r)

Datum : 25 november 1643
Onderwerp : verpachting van het goed Voorthuijsen, het Gasthuys Hueffken in de Luer en een weijdeken gelegen bij het goed Voorthuijsen
Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Rutger Tonissen

Op dezelfde dag en voor dezelfde termijn hebben de gasthuismeesters ten overstaan van de schepenen het goed Voorthuijsen verpacht, alsook het Hueffken in de Luer en een weideke dat bij het goed Voorthuijsen is gelegen. Het goed Voorthuijsen is verpacht voor de akkerbouw, en wel tegen de zware garf (twee om drie). Het eigenaarsdeel van de oogst moet na *Martini* (11 november) gedorst in zakken worden aangeleverd in Doesburg, mits het Gasthuis dan een dorser ter beschikking stelt. De andere twee percelen zijn bestemd voor beweiding en de pachter betaalt daarvoor jaarlijks 17 dalder.

Bijkomende verplichtingen voor de pachter zijn de levering op de dinsdag na Pinksteren van een eenjarig varken dat ten minste vier dalder waard is en het verrichten van een dienst waar dat nodig is. Ook poot de pachter jaarlijks 25 wilgenstekken en hij levert ieder jaar bij elke gasthuismeester twee hoenderen af. Tenslotte is met de pachter afgesproken dat hij samen met Henric Clover en Bernhard Janssen, mede pachters van gasthuisland², gedurende de pachtjaren op eigen kosten de dijkgedeelten die het Gasthuis in de Drempterdijk heeft zal onderhouden en ter schouw zal brengen.

(fol.398r)

Datum : 6 oktober 1644
Onderwerp : overname van de pacht van het goed Cleijn Telhuijsen³

1. Zie de noot bij fol.379v, waar de vorige verpachting van dit goed wordt beschreven (in 1639, aan dezelfde pachter, onder ongeveer dezelfde voorwaarden).

2. Zie fol.396r t/m 397r.

3. Cleijn Telckhuijs; zie fol. 396r-396v.

Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : burgemeesters Suijlen en Schaep
Belanghebbenden : Berndt Cloever en Henric Cloever

Berndt Cloever heeft op genoemde datum de pacht van het goed Cleijn Telhuijsen overgenomen van Henric Cloever. Voor Berndt gelden dezelfde pachtvoorwaarden als met Henric waren overeengekomen. De pacht gaat in op *Petri* (22 februari) 1645. Berndt *beloft 't selve in alles achtevolgen op verlaerten van de pacht* (belooft zich in alle opzichten aan de eerdere pachtovereenkomst te zullen houden, tot het einde van de pacht).

(fol.398v)

Datum : 29 februari 1644
Onderwerp : verpachting van het Gasthuijs Vijrdeendeel van Potsmaat
Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren
Ten overstaan van : schepenen
Belanghebbende : Johan van Leeuwen, Stadtholder¹

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de schepenen het aan het Gasthuis toebehorende kwart van de Potsmaat verpacht aan Johan van Leeuwen, voor vijf jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1644. De pacht bedraagt 28 dalder *vrij gelt* (zonder korting voor lasten e.d.) per jaar, de overige pachtvoorwaarden blijven van kracht.

(fol.399r)

Datum : 12 januari 1645
Onderwerp : aflossing van een rente aan de kerk van Ault Keppel
Gasthuismeester : Willem van Sambeek
Belanghebbenden : dominee Petres Fabris, predikant van Drempt en Ault Keppel; de heer van Keppel en jonker Rouvenort op de Oullenpas

De gasthuismeester heeft namens het Gasthuis 200 Karolis gulden betaald aan *Domene Fabris*, als aflossing aan de kerk van Drempt en Ault Keppel van de jaarlijkse rente van 8 dalder en 3 stuivers die het Gasthuis aan de kerk betaalde.

Omdat zij de akte waarin de rente was vastgelegd niet konden vinden, hebben de heer van Keppel, jonker Rouwenoot van de Ulenpas en dominee Fabris plechtig verklaard (*siech hiervoor sterck gemaect*) dat deze rente bestond, zoals blijkt uit hun kwitantie van 200 gulden.

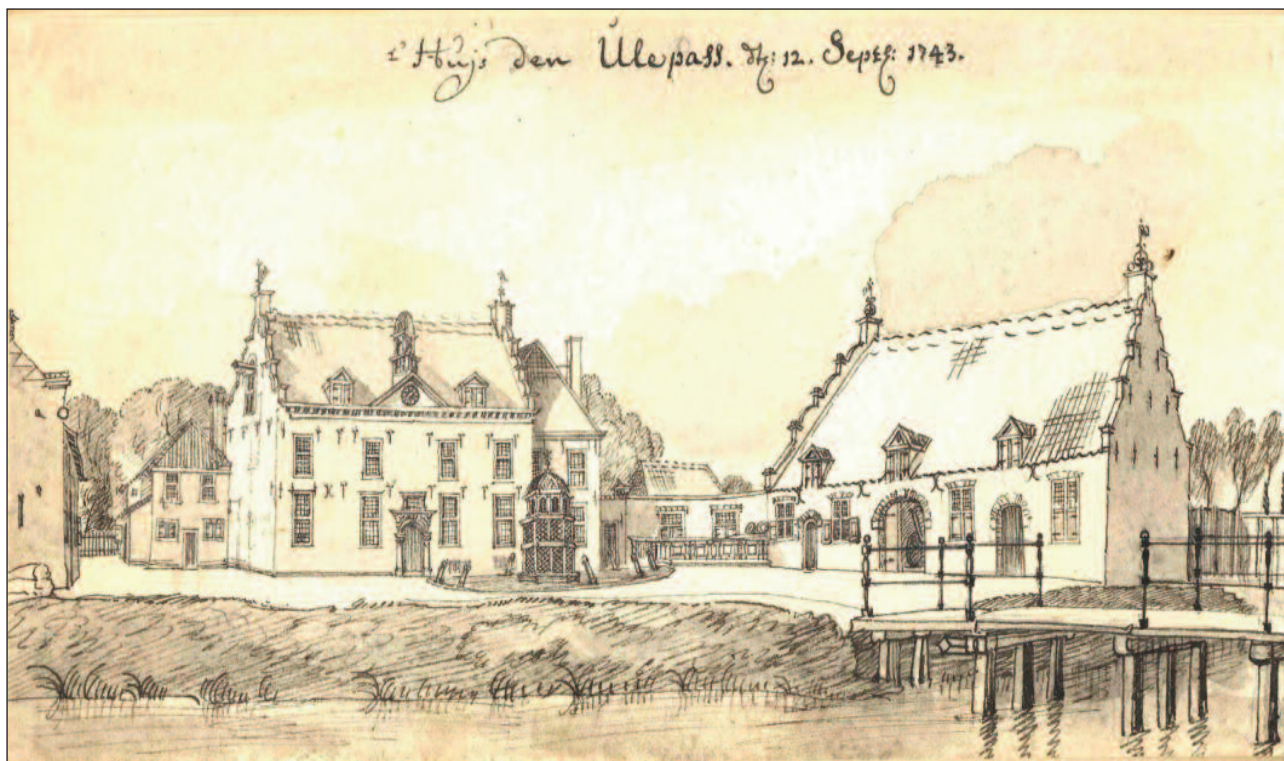
(fol.399v blanco)

(fol.400r)

Datum : 15 februari 1645
Onderwerp : aflossing en betaling aan *Doecktor Gorres*
Gasthuismeester : Wyllem van Sambeek
Belanghebbenden : doctor Gorres, jonker Albert Schap uit Didam

De gasthuismeester heeft namens het Gasthuis aan *doecktor Gorres als wolmaechtiger van jonker Albert Schap van Diem* betaald : 225 gulden kapitaal en de tot *Mertyny* (11 november) 1643 verschenen rente. Die rente bedroeg blijkens een bezegelde akte en de kwitantie 12 gulden en 3 stuivers per jaar (d.w.z. 5¾ %); jonker Schap placht elk jaar voor zijn deel dit bedrag te ontvangen. In totaal is aldus 237 gulden en 3 stuiver betaald.

1. *Stadtholder* (= stadhouder), letterlijk plaatsvervanger; waarschijnlijk was hij als stadsrentmeester (in financiële zaken) plaatsvervanger van de magistraat. Zie verder de aantekening bij fol.369v op p.267.

De Ulenpas te Hoog-Keppel ('t Huijs den Ulepass 12 september 1742), gewassen pentekening door Jan de Beijer (particuliere collectie).

(fol.400v)

Datum : 1644
 Onderwerp : verpachting van een deel van de Vierdeltjes
 Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Meekeren
 Belanghebbende : Merten Wolters, Jacop Wemmers

De gasthuismeesters hebben het aandeel in de Vierdeltjes dat het Gasthuis heeft gekocht van Jacop Wemmers, voor vijf jaar verpacht aan Merten Wolters. De pachtsom bedraagt jaarlijks 23 gulden. Het eerste jaar is 1644 geweest, voor 15 daalder en 10 stuiver.

Is dit het vierde deel van de Vierdeltjes dat eerder eigendom van de Commandeur van Dieren was? M. Wolters was in 1614 (fol.339v) en 1640 (fol.382v) pachter van de drie Vierdeltjes van het Gasthuis en trad in 1626 (fol.347r) met de pachter van de Commandeur als medeverpachter op.

(fol.401r-401v)

Datum : 6 juni 1646
 Onderwerp : kost- en inwoningcontract in het Gasthuis

Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Arnold van Meekeren¹
Ten overstaan van : burgemeester Johan Schaep en Arnold van Meekeren, schepenen
Belanghebbenden : Gerrit Frerrick en zijn vrouw Mechtelt ter Klocken

De gasthuismeesters hebben met Gerrit Frerrick en zijn vrouw Mechtelt ter Klocken een overeenkomst gesloten die inhoudt dat Frerrick en zijn vrouw hun leven lang inwoning in of bij het Gasthuis en de kost krijgen. Als tegenprestatie zullen zij hun huis met toebehoren, gelegen in de lange Waterstraat tussen Vust Liener (Laener?) en Jan Matthijsen, zonder lasten overdragen aan het Gasthuis. Ook de aanwezige inboedel krijgt het Gasthuis. Bovendien beloven zij ten overstaan van de schepenen dat alles wat zij na hun beider overlijden zullen nalaten, aan het Gasthuis zal toekomen.

(fol.402r-403r)

Datum : 22 oktober 1647
Onderwerp : kost- en inwoningcontract in het Gasthuis
Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Arnolt van Meekeren (niet bij name genoemd)
Ten overstaan van : schepenen Brunis Jansen en Arnolt van Meekeren (tevens gasthuismeester)
Secretaris : stadssecretaris Derck Tamelinck
Belanghebbenden : Berentien Cornelissen, weduwe van Geraert van Trier

De gasthuismeesters hebben naar besluit van *Haer Erentfeste*² en in aanwezigheid van genoemde schepenen met Berentien Cornelissen, weduwe van Geraert van Trier, een overeenkomst gesloten die inhoudt dat ze van nu af aan haar leven lang in de keuken van het Gasthuis eten en drinken krijgt gelijk de andere kostkopers. Tevens mag ze daar wonen.

Als tegenprestatie draagt zij ten overstaan van de schepenen over aan het Gasthuis:

- de lijfrente ad 56 gulden en 10 stuivers per jaar die zij krijgt van Aeltien Jansen, weduwe van Coenraet Willemsen, volgens de daarvan opgemaakt akte,
- een obligatie (vordering) van 50 gulden in hoofdsom op Andries Coenraets,
- een obligatie van 50 gulden in hoofdsom op Abraham Rass,
- de tot afgelopen Pinksteren, d.w.z. over twee jaren, verschenen termijnen van voornoemde lijfrente, zijnde 50 gulden contant, en
- na haar dood het bed met toebehoren dat zij nu in het Gasthuis brengt en het zilverwerk dat zij op haar lichaam draagt.

(fol.403r)

Datum : 21 oktober 1647
Onderwerp : betaling op grond van bovengenoemd contract
Gasthuismeester : Wyllem van Sambeek
Belanghebbenden : Berrentje van Trier, Gerret Santberch

Op 21 oktober 1647 verklaart Wyllem van Sambeek dat hij van Gerret Santberch *vanweegen Berrentje van Trier* (kennelijk de in de vorige tekst genoemde Berentien Cornelissen, weduwe van Geraert van Trier) 50 gulden heeft ontvangen zoals zij in bovenstaand contract beloofd heeft.

(fol.403v-404r)

Datum : 1 november 1647
Onderwerp : kost- en inwoningcontract
Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Arnold van Meekeren (niet bij name genoemd)

1. Niet bij name genoemd, maar zie bijv. fol.375r.

2. Erentfeste (op fol.401r regel 4 van onder, 402r regel 2 en 403r midden afgekort tot *Erff*) is een eretitel als grootachtbare of edelachtbare, hier waarschijnlijk voor de magistraat.

Secretaris : Derck Tamelinck, stadssecretaris
Ten overstaan van : burgemeester Suylen en Arnold van Meekeren (tevens gasthuismeester)
Belanghebbenden : Jan Eesen¹ op Monnichuysen en zijn vrouw Jennen Baerniks

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van genoemde burgemeesters met Jan Eesen wonend op Monnichuysen en zijn vrouw Jennen Baerniks een overeenkomst gesloten die inhoudt dat zij gedurende hun leven het gasthuishuisje tegen de Gasthuiskerk, naast Werner Scholten², ter beschikking stellen om te bewonen en te gebruiken. Bovendien krijgen ze iedere vrijdag twee *provingen* (een dubbele portie spijs en drank) en een half vat bier wanneer het Gasthuis bier brouwt. Als één van hen komt te overlijden krijgt de ander alleen diezelfde portie zijn of haar leven lang.

Als tegenprestatie betalen zij een som van 425 gulden ad 20 Hollandse stuivers, te betalen in twee termijnen, de eerste op Kerstmis 1647 en de tweede op Sint Jacob (25 juli) 1648. Verder zal na hun overlijden hun bed met toebehoren aan het Gasthuis vervallen. De echtelieden zullen het huisje mogen betrekken en de maaltijden genieten zodra het huisje hersteld is.

(fol.404r)

Datum : 14 januari en 17 juni 1648
Onderwerp : betaling op grond van het voorgaande contract
Gasthuismeesters : (Willem van) Sambeeck en (Arnold van) Meekeren
Belanghebbenden : Jan Eesen (Giesen?) en zijn vrouw

Op eerstgenoemde datum heeft Jan 250 gulden betaald aan eerstgenoemde gasthuismeester en op de tweede datum 175 gulden aan laatstgenoemde gasthuismeester. Daarmee heeft het echtpaar zijn schuld aan het Gasthuis voldaan.

(fol.404v blanco)

(fol.405r-407r)

Datum : 26 november 1649
Onderwerp : verpachting van de goederen Pierewinckel, Cleijn Telckhuijs, Voorthuijsen met het Gasthuis Hueffke in de Luer en een weijdeke, Haexslach, Boijnck en Toijnck
Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeeck en Abraham Francken
Belanghebbenden : Berent Janssen en Berent Cloever, Rutger Tonissen, Otto Claer, Lubbert Boijnck en Wanner op Toijnck

De schepenen hebben met medewerking van genoemde gasthuismeesters de bovengenoemde gasthuisgoederen voor een periode van 6 jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1651 verpacht aan genoemde pachters, grotendeels op dezelfde voorwaarden als waaronder deze goederen op 25 november 1643 aan hen of hun voorgangers zijn verpacht.

1. Zo zijn de goederen Pierewinckel en Cleijn Telckhuijs, beide in Drempt gelegen, verpacht aan Berent Janssen resp. Berent Cloever in de plaats van Henric Cloever. De pacht is voor beweiding en akkerbouw. Buiten de voorwaarden waaronder deze goederen op 25 november 1643 aan hen zijn verpacht (zie fol.396r en v), dienen de pachters jaarlijks op de passende tijd ieder een eenjarig varken te leveren – of in plaats daarvan 6 daalder te betalen – en verder een vimme snijstro en strooistro voor het vee, ten laste van degene die mest uit de stal van het Gasthuis krijgt.

Bovendien moeten de pachters samen met een andere pachter van het Gasthuis, Rutger Tonissen, alle dijken en leigraven bij de gasthuisgoederen repareren en voor de schouw gereedmaken.

Ten slotte mogen de schepenen en gasthuismeesters *de tije³ peren daer ten orbaerlix^t wesen sal met paten (..) cruesicijren⁴*. Waarschijnlijk betekent dit dat het Gasthuis, waar dat het beste uitkomt, de leiperen met staken in kruisvorm mag brengen.

1. Deze naam is niet helemaal duidelijk; de eerste letter is door een andere letter heen geschreven.
2. Zie voor het contract betreffende dat huisje fol.390r.
3. Van tijen of tieën = trekken. De d die vóór dit woord staat is vermoedelijk per abuis blijven staan nadat de schrijver was begonnen met de en vervolgens een t door de e had gezet (verklaring E.J. Harenberg).
4. Cruefciijren?

De pachters moeten alles goed verzorgen en na afloop van de pacht van alle *kusebaer* (bruikbare) hout tweejarig hout aan het Gasthuis leveren. Alles op straffe van verlies van de pacht als zij op één van deze punten in gebreke blijven.

2. Het goed Voorthuijsen met het Gasthuis Hueffke in de Luer en een weijtje zijn verpacht aan Rutger Tonissen. De afwijking van de voorwaarden van 25 november 1643 (zie fol.397v) en die van de voortzetting op 6 juli 1647 is hier dat de pachter in plaats van een varken van 4 daler een varken van 6 daler moet leveren en bovendien een halve vijf strooistro. Ook voor hem geldt de verplichting tot onderhoud van de dijken en leigraven in de Drempterdijk.

3. Het goed Haexslach is verpacht aan Otto Claer. Bij hem is de afwijking t.o.v. 25 november 1643 (zie fol.396v) dat hij op zijn kosten een woning op het goed mag bouwen. Na afloop van de pacht moet hij die daar achterlaten tegen een naar onpartijdige schatting te bepalen vergoeding, of afbreken, naar keuze van het Gasthuis.

4. Het goed Boijnck in Zelhem is verpacht aan Lubbert Boijnck, volledig onder dezelfde voorwaarden als in 1643 (zie fol.397r).

5. Het goed Toijnck is verpacht aan Wanner op Toijnck voor 6 jaar met ingang van *Petri* (22 februari) 1650. Deze pacht is onder dezelfde voorwaarden als waaronder dit goed op 29 september 1642 is verpacht aan ritmeester Bowijn en wijlen zijn vrouw, en die pacht vervolgens is voortgezet door voornoemde bouwman (Wanner). Alleen moet de pachter ook nog jaarlijks aan ieder van de gasthuismeesters twee paar hoenderen leveren.

(fol.407v t/m 410v blanco)

(fol.411r-412v)

Datum : 25 augustus 1645

Onderwerp : overdracht/cessie van de rechten uit legaten van sinjeur Hendric Berval(d)s (Berwelts)

Gasthuismeesters : Wilhelm van Sambeek en Arnold van Meeckeren

Secretaris : stadssecretaris Adam Huijgen

Ten overstaan van : burgemeester Derck van Suijlen van de Natewis en andere schepenen

Belanghebbenden : Elisabet Gerners (Geraers?)¹, Rutger Cloecken, sinjeur Hendrick Berwelts de jonge, jonker Maximiliaen van Enns

De gasthuismeesters sluiten een overeenkomst met Rutger Cloecken als erfgenaam van wijlen sinjeur Hendric Berval(d)s (Berwelts) de oude en als vertegenwoordiger van diens andere erfgenamen. Daarbij verkoopt het Gasthuis voor 8000 Caroli gulden aan Rutger Cloecken alle rechten uit het legaat dat het heeft gekregen van deze Hendric Bervals (Berwelts), die tot testamentaire erfgenamen zijn beide kinderen sinjeur Hendrick Berwelts de jonge en de vrouw van jonker Maximiliaen van Enns² heeft benoemd en kennelijk dus ook Rutger Cloecken³. In tegenwoordigheid van burgemeester Derck van Suijlen van de Natewis en andere schepenen dragen de gasthuismeesters aan Cloecken alle rechten over die het Gasthuis op grond van dit legaat (of gift vanwege het overlijden)⁴ heeft verkregen. Tevens draagt het Gasthuis daarbij aan Cloecken de rechten over uit het legaat van Bervals aan Elisabeth Gerners (Geraers?), welke rechten het Gasthuis door koop verworven heeft.

In deze overdracht zijn alle rechten betrokken die het Gasthuis op grond van deze legaten ooit zijn toegekomen, waaronder vorderingen tot betaling van rente wegens wanbetaling. Cloecken mag die rechten naar zijn goeddunken uitoefenen; hij krijgt daartoe bij deze volledige volmacht⁵.

1. De achternaam is moeilijk leesbaar. Uit een aantekening in het Oud-rechterlijk archief Doesburg (RAD 1637, p.479) blijkt dat een zekere Catharina Daemen een van de erfgenamen of legatarissen van haar oud-oom Bervels was en later Geraers werd genoemd. Deze naam kwam dus in ieder geval in de familie voor; mogelijk gaat het zelfs over dezelfde persoon? Blijkens deze aantekening heeft het Gasthuis toen haar rechten uit dit legaat of erfenis van haar gekocht.

2. Hij wordt, anders dan de beide anderen, niet uitdrukkelijk erfgenaam genoemd, maar op 4 mei 1631 verklaart Derck van Suijlen van Natewisch o.m. dat zijn vrouw Geertgen uit haar eerste huwelijk een zoon heeft, Hendrick Bervalds de jonge ('die een ongewenst huwelijk heeft aangegaan') en een dochter, Judith Marie, die blijkens deze aantekening later is gehuwd met jkr. Maximiliaen van Enns (RAD 1631, p.454).

3. Op 11 april 1640 koopt Rutger Kloicken o.a. 1/3 deel van een hypotheek van 100 daler van Divertien Waerlings, vrouw van Willem ter Voert, als voor 1/3 erfgename van sr. Henrick Bervelts (RAD 1640, p.499).

4. *Donatio mortis causa*, een soort legaat.

5. *Volcomene macht...* in *rem propriem*; vgl. het Romeinsrechtelijke begrip van de *procuratio in rem suam*, een soort volmacht.

Anderzijds vrijwaart het Gasthuis Hendrick Berwelts de jonge en Maximiliaen van Enns en hun vrouwen en erfgenamen voor alle verplichtingen die zij uit hoofde van deze legaten jegens het Gasthuis hebben of hebben gehad, en scheldt hun deze verplichtingen kwijt¹. Rutger Cloecken verklaart ten slotte dat hij de 8000 gulden zal betalen in twee termijnen, de helft op Kerstmis 1645 en de andere helft op *Sint Martijn* (11 november) 1646. Hij verbindt zich daartoe met zijn persoon en met zijn goederen². Het gaat hier om een door stadssecretaris Huijgen gemaakte kopie van een akte. Aan het slot verklaart Huijgen dat deze kopie overeenstemt met het origineel, dat aan gasthuismeester Van Sambeek is overhandigd.

(fol.413r blanco)
(fol.413v-414r)

Datum : 19 augustus 1650
Onderwerp : kost- en inwoningcontract
Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Abraham Francken
Secretaris : stadssecretaris Derck Tamelinck
Ten overstaan van : schepenen Wolter Woltersen en Arnold van Meekeren
Belanghebbende : Matthijs Jansen van Oetmersen

De gasthuismeesters hebben ten overstaan van de schepenen een overeenkomst gesloten met Matthijs Jansen, die geboortig is van *Oetmersen uijt het Weent* (uit Ootmarssum in Twente). Gedurende zijn leven krijgt Jansen in de keuken van het Gasthuis de kost zoals die daar gewoonlijk wordt geboden en genoten. Tevens krijgt hij de bewassing van zijn linnengoed en een huisje met bed en toebehoren. Jansen dient daarvoor te betalen 700 gulden ad 20 stuivers Hollands geld. Hij betaalt 300 gulden op het moment dat hij het Gasthuis gaat bewonen en 300 gulden in mei 1651. De resterende 100 gulden voldoet hij één, uiterlijk twee jaar na deze laatste betaling. De contractspartijen verbinden hun persoon en vermogen voor de nakoming van de overeenkomst, die in wederzijds vertrouwen wordt gesloten. Op 30 november 1650 is, zo staat onder de akte geschreven, 300 gulden betaald aan gasthuismeester Abraham Francken.

(fol.414r-415r)

Datum : 2 augustus 1651
Onderwerp : wijziging van de hiervoor genoemde overeenkomst
Gasthuismeesters : Willem van Sambeek en Abraham Francken
Secretaris : stadssecretaris Derck Tamelinck
Ten overstaan van : burgemeesters Johan van Leeuwen en Marten Huijgen
Belanghebbenden : Ma(e)thijs Jansen van Ootmerssen en zijn broer Geert

Een jaar na de hiervoor beschreven overeenkomst is Matthijs Jansen ten overstaan van de burgemeesters met de gasthuismeesters nader overeengekomen dat in zijn plaats zijn broer Geert zijn leven lang kost en inwoning in het Gasthuis zal krijgen, op dezelfde voorwaarden als met hem, Matthijs, was overeengekomen, met dien verstande dat Geert over een maand de plaats van Matthijs zal innemen. Matthijs zal de rest van het beloofde geld betalen, behalve dat gezien de hoge leeftijd van Geert 50 dalder van de laatste termijn wordt kwijtgescholden. Matthijs heeft van de tweede termijn reeds 100 gulden betaald aan gasthuismeester Van Sambeek en belooft nu de resterende 200 gulden binnen een maand te voldoen en de laatste 25 gulden uiterlijk een maand daarna, dit alles ook al zou zijn broer binnenkort sterven of nooit in het Gasthuis komen. *Ende datt alle dese penningen tot voordeel van voorseide gasthuijs van dese tijt aff sullen vervallen sijn ende blijven*: het betaalde geld blijft eigendom van het Gasthuis. Indien Matthijs niet precies zo betaalt als hier beschreven, zal broer Geert het gebruik van de gasthuismaaltijden mogen worden ontzegd.

1. Een legaat brengt voor de erfgenamen (die de erfflater in alle rechten en verplichtingen opvolgen) de verplichting mee dat legaat uit te keren.
2. Op 11 januari 1650 legt Rutger Cloecken nog een verklaring af over het overnemen van de legaten van Hendrick Bervelts (RAD 1650, p.553).

(fol.415v-416r)

Datum : 14 dagen vóór vastenavond 1650
Onderwerp : kost- en inwoningcontract
Gasthuismeesters : Abraham Franken
Ten overstaan van : schepenen Meekeren, Huijgen en Leewen
Belanghebbenden : Kerst Idinck en zijn vrouw Elsen

In aanwezigheid van schepenen Meekeren, Huijgen en Leewen hebben de gasthuismeesters met Kerst Idinck en zijn vrouw Elsen een overeenkomst gesloten, die inhoudt dat Idinck en zijn vrouw hun leven lang van het Gasthuis een *prove* (spijs en drank) en een woning krijgen. Verder is bepaald dat, indien een van beiden komt te overlijden, *ene prove doet [zal] sijn* (vervalt) en de ander alleen de eigen prove houdt en daarnaast de woning *tot weerhickens* (hertrouwen) *toe*. Idinck en zijn vrouw betalen hiervoor 100 rijksdaalders en verder vervalt na hun dood hun nalatenschap aan het Gasthuis. De 100 rijksdaalders zijn aan gasthuismeester Abraham Franken betaald.

(fol.416r en v)

Datum : 12 januari 1652
Onderwerp : aanvulling van het hiervoor opgenomen contract
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Abraham Franken (niet bij name genoemd)
Ten overstaan van : burgemeesters Leewen en Meekeren
Secretaris : Derck Tamelink
Belanghebbende : Kerst Idinck

Na het overlijden van Elsen zijn de gasthuismeesters op 12 januari 1652 ten overstaan van de burgemeesters Leewen en Meekeren met Kerst Idinck overeengekomen dat Idinck toch zijn leven lang *ene dubbelde provinck* houdt. Voorwaarde daarvoor is dat hij alsnog komende maand mei 1652 50 gulden betaalt en dat *alles wat hem aensterfft of anderten jaers aencomt* (alles wat hij erft of volgend jaar (jaren?) verwerft) na zijn dood aan het Gasthuis vervalt. Daarvan mag Idinck niets vervreemden, alleen de vruchten mag hij genieten en gebruiken.

(fol.417r blanco)

(fol.417v t/m 418v)

Datum : 30 augustus 1653
Onderwerp : kost- en inwoningscontract
Gasthuismeesters : Willem van Sambeeck en Abraham Franken
Ten overstaan van : schepenen Dederick van Suijlen van den Natewis; Arnolt van Meekeren, Henrick Tamelink, Anthonie Haeck en Thoemas (Thoenis?) Caernap
Secretaris : Derck Tamelink
Belanghebbenden : Berent Lamberts en zijn vrouw Bele Hoevermans

Ten overstaan van de schepenen¹ hebben de gasthuismeesters een overeenkomst gesloten met het echtpaar Lamberts-Hoevermans voor kost en inwoning in het Gasthuis. De overeenkomst behelst dat het echtpaar krijgt:

- de kost in de keuken van het Gasthuis met een plaats aan het hoofd van de tafel;
- een kamer naast het *brouhuys* (de brouwerij);
- *boven ordinaris* (als bijzonder voordeel) elke keer als bier wordt gebrouwen een half (vat?) goed bier, dat van tevoren apart wordt gezet;

1. Dat de schepenen erbij betrokken worden vindt zijn verklaring waarschijnlijk in de gerechtelijke overschrijving van het *pantschap*. Overdracht van (rechten op) onroerend goed moest ten overstaan van schepenen geschieden.

- een vuurtje op de kamer als er sprake is van *sieckte ofte sucht*;
- de reiniging en het wassen van hun linnengoed.

Als tegenprestatie is Berent Lamberts 1400 gulden verschuldigd. Een deel van dit bedrag wordt onmiddellijk door hem voldaan doordat in de vorm van een 'transfix' (een akte die wijziging brengt in een andere akte) de *pantverschrijving* waarbij Jan Meininck op 15 april 1653 ten overstaan van stadhouder Munster en diens *cornueten* een perceel land in Hengelo aan hem in pand heeft overgedragen, gerechtelijk, ten overstaan van de schepenen, op naam van het Gasthuis wordt overgeschreven. De resterende 550 gulden – kennelijk is de waarde van het land in Hengelo 850 gulden – belooft het echtpaar in mei 1654 of uiterlijk een maand eerder of later te betalen. Tot zekerheid van de nakoming van dit contract verbinden de partijen hun persoon en vermogen, het Gasthuis (dus) ook de gasthuisgoederen. Op fol.418v staat een onduidelijk bijschrift in de kantlijn. Daarin staat dat het echtpaar bovendien aan het Gasthuis geeft (van) een bed met toebehoren dat zij daar in zullen brengen *enen sijen [..e?] wade* (een zijden gewaad of het beddegoed?) en *een graeff van[?] Gast/huyse* (een graf van het Gasthuis?), terwijl de uitvaart zelf voor rekening van de echtelieden komt. Al hun andere goederen blijven hun (erfelijke) eigendom en zijn na hun dood bestemd voor hun erfgenamen, dit in afwijking van de gewone regel dat alles in zo'n geval aan het Gasthuis vervalt (zie bijv. fol.424r).

(fol.419r blanco)

(fol.419v)

Datum : 25 november 1653
 Onderwerp : verpachting van de Hosspitaelssmaet
 Gasthuismeesters : Willem van Sambeec en Abraham Francken
 Belanghebbende : Gerrit Tissen

Conform de voorwaarden uit 1648 hebben de gasthuismeesters met goedkeuring van de *edele wijze magistraet* de Hosspitaelssmaet in Angerlo met ingang van *Petrij* (22 februari) 1654 verpacht aan Gerrit Tissen. De pacht bedraagt 45 daalder *vrij gelt*, zonder korting voor eventuele bijkomende lasten zoals het onderhoud van de dijken, weteringen en het ter schouw houden daarvan. De pachtduur wordt vastgesteld op 6 jaar, maar wederzijds mogen de betrokkenen al na 3 jaar de pacht opzeggen.

(fol.420r blanco)

(fol.420v)

Datum : 2 januari 1654
 Onderwerp : verpachting van de Grietmaet
 Gasthuismeesters : Willem van Sambeec en Abraham Francken
 Belanghebbende : Derck Gruterman
 Borgen : Adolff(f) Heller en Ber(e)nt (Gerritsen) Ke(t)eler

Met toestemming van de *edele magistraet* hebben de gasthuismeesters de Grietmaet in Angerlo verpacht aan Derck Gruterman voor 15 daller *vrij gelt* per jaar, te betalen op *Martinij* (11 november) of uiterlijk Kerstmis. De voorwaarden zijn dezelfde als bij de verpachting in 1648.

Voor deze 6 jaar pacht hebben Adolff Heller en Berent Ketteler zich borg gesteld. Zij hebben de overeenkomst met gasthuismeester Francken in het boek ondertekend, waarbij de eerste borg ondertekent als Adolf Heller en de tweede als Bernt Gerritsen Keteler.

(fol.421r blanco)

(fol.421v)

Datum : *den lesten febru[arij]* (29 februari) 1664
 Onderwerp : verpachting van het weitje tussen de Drempterdick en Breemerkamp met de Poll
 Gasthuismeester : A. Francken
 Belanghebbenden : Jan Gerritsen, weduwe Reijners
 Borg : gasthuisvader Jan Berents

De gasthuismeesters hebben het weitje tussen de Drempterdijk en de Bremerkamp met de Poll, waarvan de weduwe Reijners¹ voor de helft eigenaar is, met ingang van *Petrij* (22 februari) 1664 voor 6 jaar verpacht aan Jan Gerritsen, voor 20 gulden per jaar. De pacht moet uiterlijk met Kerstmis betaald worden.

Voor deze pacht heeft Jan Berents, de gasthuisvader, zich borg gesteld. Hij heeft dat bij *hantastingh* tegenover gasthuismeester Francken bevestigd.

(fol.422r t/m 423v blanco)
(fol.424r)

Datum : in *vigilie Circumcisionis* (op de vooravond van 1 januari) 1527 (dus 31 december 1526)
Onderwerp : toekenning van een deel van de erfenis aan de verwanten van een overleden gasthuisbewoner
Gasthuismeesters : Harmen opter Straeten en Johan Bongert²
Belanghebbenden : de erfgenamen van Alyt Gyeskes

Alyt Gyeskes, die in één van de gasthuishuisjes op het Gasthuiskerkhof heeft gewoond, is daar onlangs overleden. Nu hebben een aantal van haar naaste verwanten zich tot de raad van Doesburg gewend met het verzoek, om Gods wil, om wat er nog over is van wat zij destijds heeft moeten inbrengen³ vóór ieder ander aan hun als erfgenamen te doen toekomen.

Met toestemming van de gasthuismeesters heeft de raad goedgevonden dat deze verwanten een deel van de nagelaten goederen van Alyt Gyeskes mogen ontvangen en behouden. De raad heeft dit gedaan *durch hoire kentlicke armoed bewegen, um Gaets willen und niet van rechtsweghen* (bewogen door hun armoede en om Gods wil, niet omdat het recht daar toe zou verplichten), want de geldende regels hielden in dat het Gasthuis als enige gerechtigd was tot de nagelaten goederen van degenen die mochten wonen in de huisjes op het Gasthuiskerkhof.

(fol.424v)

Datum : 1538
Onderwerp : verpachting van het Rowgoer
Gasthuismeesters : Evert ten Berghe en Henrick opter Straet⁴
Belanghebbende : Johan van Yperen

In 1538 heeft Johan van Yperen het Rowgoer gepacht voor 5 Hornsgulden min één ort (kwart) per jaar. Het eerste jaar krijgt hij een *halff fyrdel wyyns* (een half kwart wijn) korting (vgl. fol.80v). De betekenis van het teken (IX?) dat tussen deze twee zinsdelen staat is niet duidelijk.

Deze verpachting staat ook op fol.80v.

1. Bij de verpachting van dit land in 1629 was Vrouw van Ambueren de medeëigenaar (fol.350v).
2. Niet bij name genoemd maar zij waren dit jaar de gasthuismeesters.
3. *Ietgene Alyt Gieskes pleghe achtergelaten hedde*. Plege betekent o.m. een verplichte opbrengst, inkomst, cijns of tijns.
4. Blijkens fol.80v, hier niet bij name genoemd.

Besnijdenis van Christus (Circumcisio Domini), door Hieronymus Wierix, 1593, collectie Teylers Museum, Haarlem.

